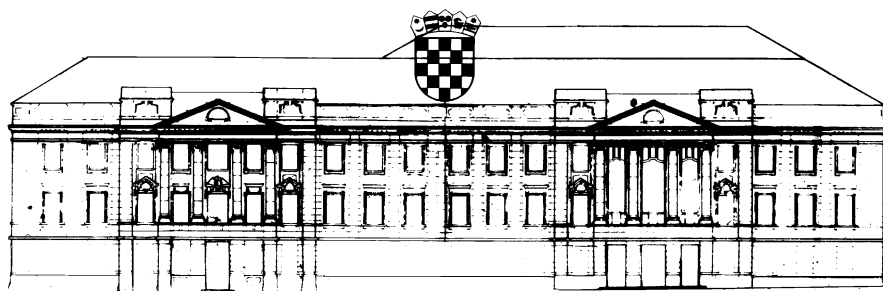

izvješća HRVATSKOGA SABORA

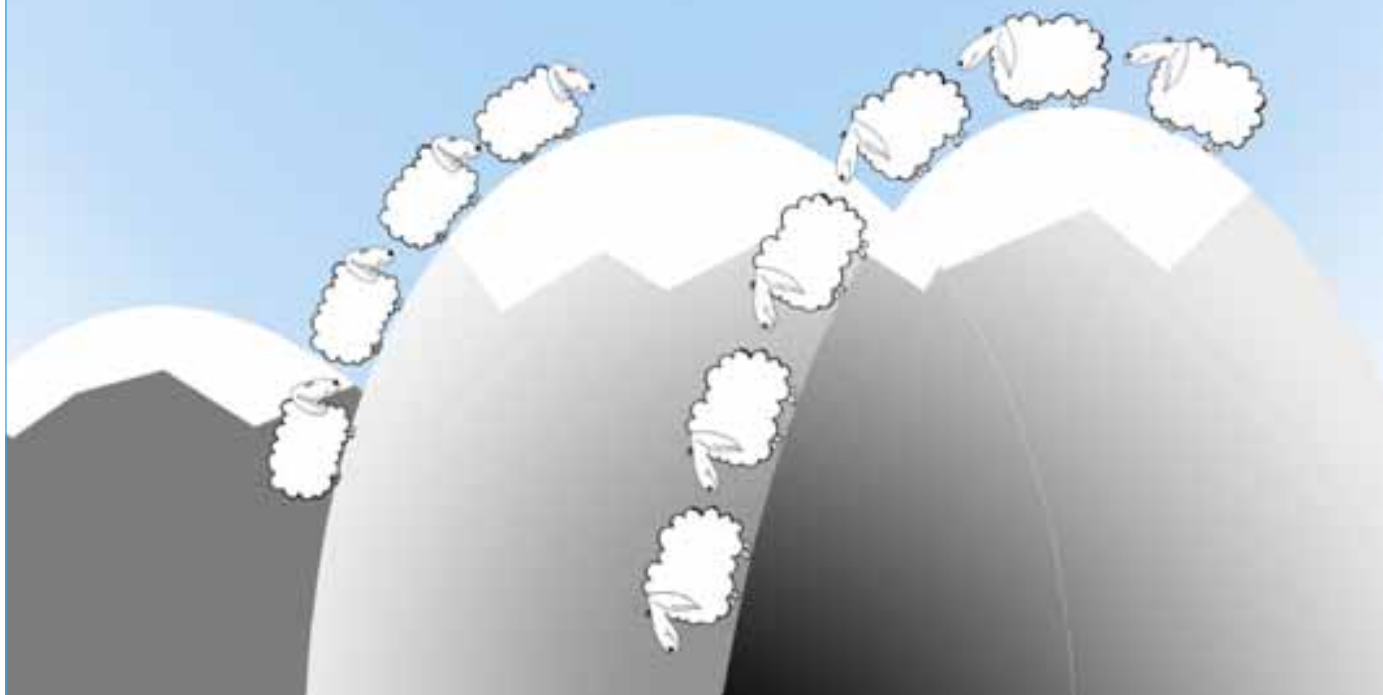
GODINA XIV.

BROJ 370

ZAGREB, 21. VII. 2003.

33. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

O BRDSKO - PLANINSKOM PODRUČJU

Mađari o privatizaciji INE

Stalno politizirana hrvatska politička scena ponovno se uskomešala povodom privatizacije INE. U Hrvatskom saboru je najprije na sjednici trajala duga rasprava oko stavljanja tog pitanja na dnevni red, a kad tome na 34. izvanrednoj sjednici nije udovoljeno, oporbeni zastupnici su napustili zastupničke klupe.

*Kupnja paketa 25 posto plus 1 dionica INE privukla je i pozornost mađarskih medija. Tako budimpeštanski list *Heti Vilaggazdasag* piše da se mađarski ulagač rukovodio težnjom za regionalnim proširenjem i dao ponudu veću od pola milijarde dolara, što mnogi smatraju previsokom cijenom. "Globalno gledano, prednosti su za MOL veće od gubitka zbog preplate" ističe Güter Faschang iz bečkog Vontobela.*

Budimpeštanski Nepszabadsag iznosi da se partnerstvom s INOM MOL-u pruža mogućnost proširenja uvoza nafte i dosizanje jadranskih luka. Također time dobiva ulaz u ostale države balkanskog prostora koji ima potencijale rasta. Ugovorima MOL stječe vodeću poziciju u INI jer će svojim pravom veta nadzirati strateške i financijske odluke tvrtke, ističe nadalje mađarski list. Navodi se i podatak da će MOL uložiti 400 milijuna dolara u modernizaciju dviju zastarjelih rafinerija. Na kraju iznosi da će MOL pomoću INE, Slovenafta i TVK-a formirati grupu koja će zauzeti vodeću ulogu u Srednjoj Europi.

Ž.S.

- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak; Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit	3
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju	7
- Konačni prijedlog zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija; Konačni prijedlog zakona o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih Oružanih snaga i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata; Konačni prijedlog zakona o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu nastalu u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ	11
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o brdsko-planinskim područjima	16
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj	23
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Protokola koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova	24
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Konvencije o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bića u pogledu primjene biologije i medicine; Konvencija o ljudskim pravima i biomedicini; dodatnog Protokola uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bića u pogledu primjene biologije i medicine o zabrani kloniranja ljudskih bića i dodatnog Protokola uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bića u pogledu primjene biologije i medicine, u vezi s presađivanjem organa i tkiva ljudskog porijekla	25
- Prijedlog odluke o donošenju prostornog plana Nacionalnog parka "Kornati"	25
- Prijedlog odluke o prijedlogu za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 84. stavka 1. točke 5. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi	27
- Prijedlog za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 50. stavka 3. Zakona o sudovima	43
- Godišnje izvješće Hrvatske narodne banke za 2002. godinu	44
- Izvješće o radu Hrvatskoga zavoda za mirovinsko osiguranje za 2002. godinu	55
- Izvješće o radu Vijeća za radio i televiziju za razdoblje od 19. srpnja 2000. do 31. ožujka 2002. godine - dopuna	62
- Godišnje izvješće o radu Upravnog vijeća HINE	63
- Godišnje izvješće o poslovanju Financijske agencije u 2002. godini	64
- Izvješća Mandatno-imunitetnog povjerenstva	65
- Odgovori na zastupnička pitanja	66

PRIKAZ RADA:

- 33. SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 11, 12, 13, 16, 17, 18, 23, 24, 26, 27. LIPNJA TE 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 14. I 15. SRPNJA 2003.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POREZU NA DOHODAK;
PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POREZU NA DOBIT

Znanje - temeljni resurs

Zastupnici Hrvatskog sabora donijeli su većinom glasova Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak. Isto tako, većinom glasova zastupnika prihvaćen je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit. Predlagatelj oba zakonska prijedloga je Vlada Republike Hrvatske, a rasprava je bila objedinjena.

Rješenja ponuđena ovim zakonskim prijedlozima pridonijet će razvoju istraživačko-razvojne djelatnosti, čiji rezultati utječu na razvoj ukupnog gospodarstva i povećanje njegove konkurentnosti.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovih zakonskih prijedloga poslužit ćemo se uvodnim izlaganjem predstavnika predlagatelja, ministra financija, dr.sc. Mate Crkvenca. Rekao je da se ovim zakonima smanjuje porezno opterećenje za poduzeća, ali i obrtnike, koji će ulagati u razvoj, istraživanje i obrazovanje. Dakle, sva ona poduzeća i svi oni pojedinci obrtnici koji će ulagati u istraživanje, razvoj, nove proizvode, izvozno sposobne proizvode itd. imat će smanjenje poreza, a isto tako i svi oni koji će ulagati u obrazovanje ljudi koji su već zaposleni i njihovo daljnje stručno usavršavanje.

Naglasio je da središnje pitanje održavanja daljnjeg gospodarskog razvoja, smanjivanja zaposlenosti i rasta standarda postaje kvaliteta privređivanja, kvaliteta proizvoda, "imati proizvod, imati program, imati ljude koji imaju znanje i biti konkurentan u izvozu".

Izmjene ovih zakona usmjerene su upravo u tom pravcu, da znanje postane

temeljni resurs, a porezno će se stimulirati, tj. rasteretiti oni koji o tome posebno brinu.

Ministar je rekao da su se u izradi ovih zakonskih prijedloga koristila najbolja iskustva onih europskih i drugih zemalja koje su usporedive s nama. "Olakšice koje ovim zakonima dajemo najveće su u odnosu na druge zemlje s kojima se možemo uspoređivati". Ovo stimuliranje razvoja istraživanja na tragu je irskog modela stimuliranja znanja, inventivnosti u radu, te povećanja konkurentnosti.

Ovim zakonima smanjuje se porezno opterećenje za poduzeća, ali i obrtnike, koji će ulagati u razvoj, istraživanje i obrazovanje.

Podsjetio je da već sada postoje stimulacije i rasterećenja koja su ugrađena u porezne zakone. Postoji jednokratni otpis materijalne imovine i softvera, a to znači da ono što se ulaže u razvoj iz dobiti, zapravo se ne oporezuje. Nadalje, postoje značajni poticaji zapošljavanju, koji su u ovom trenutku vrlo potrošna stavka u proračunu, jer zapošljavanje se odvija dosta brzo i rashodi za te svrhe iz proračuna su prilično veliki.

Zatim, u porezni sustav ugrađeni su poticaji stranim ulaganjima, poticaji ulaganjima u slobodne zone, u područja od posebne državne skrbi itd.

Ovim zakonskim prijedlozima stimulirat će se oni koji ulažu u razvoj, nove proizvode i obrazovanje, i to na pet načina. Prvo, pravne osobe koje su registrirane

za istraživanje i razvoj, kao i istraživačke jedinice u sastavu trgovačkih društava koje će se registrirati kao samostalne pravne osobe, oslobodit će se plaćanja poreza na dobit. "To omogućuje mnogim poduzećima da organiziraju istraživačko-znanstveni rad tako da on bude potpuno oslobođen plaćanja bilo kakvog poreza na dobit u tom pogledu".

Druga mjera je da će se patenti, licence, nematerijalna imovina jednako moći otpisati kao i materijalna imovina, "što znači da zapravo proširujemo ono što se ulaže u razvoj, a ne oporezuje se". Dakle, povećava se masa koja se ulaže u razvoj da se ne oporezuje, čime se znatno smanjuje porez na dobit.

Treća mjera je da se dodatno umanjuje porezna osnovica za iznos troškova istraživanja, razvoja, uključujući i troškove obrazovanja i druge troškove osoblja angažiranih u poslovima istraživanja i razvoja.

Četvrto, ovim olakšicama potiče se suradnja između gospodarskih i znanstveno-istraživačkih subjekata. Omogućuje se kupnja gotovih projekata, novih proizvoda od profesionalnih istraživačkih institucija ili pojedinaca i tada se to ulaganje smatra ulaganjem u istraživanje i razvoj, i uopće se ne oporezuje.

Peta mjera je da će se dodatno umanjiti porezna olakšica za iznos troškova školovanja i stručnog usavršavanja za porezne obveznike koji trajno obrazuju svoje zaposlenike.

Ministar je izjavio da je procjena fiskalnog učinka ovih 5 skupina mjera teško izvediva, ali da je sigurno da će učinak biti veći od 200 milijuna kuna. To je izravno investiranje u razvoj putem mjera države i državnog stimuliranja takvih ula-

ganja. Dr. Crkvenac pojašnjava da bi se ove mjere odnosile već na čitavu 2003. godinu. Dakle, svi oni koji od 1. 1. 2003. godine već rade po ovim kriterijima, to će im biti priznato kao porezne olakšice”.

Na ovaj način Vlada ciljano smanjuje poreze, za one koji ulažu u razvoj, koji se obrazuju, koji se osposobljavaju za izvoz. ”Mi ćemo i dalje predlagati mjere koje će selektivno ciljati na stimuliranje izvoza, na poticanje zapošljavanja, na ciljano porezno rasterećenje koje će pogodovati privatnom poduzetništvu”. Istodobno bi se smanjivali klasični državni troškovi, od uprave do mnogih drugih, a povećavali socijalni izdaci i plaće.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovih zakona, a na tekstove Prijedloga Odbor nema primjedaba.

Odbor za financije i državni proračun raspravljao je o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak kao matično radno tijelo.

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika Vlade RH u raspravi na Odboru iznijeta su slijedeća mišljenja, primjedbe i prijedlozi:

Podržane su izmjene i dopune Zakona kojima se predlažu daljnje porezne olakšice namijenjene poticanju istraživačko-razvojne djelatnosti koja utječe na razvoj cjelokupnog gospodarstvenog sektora.

- Podržane su izmjene i dopune Zakona kojima se predlažu daljnje porezne olakšice namijenjene poticanju istraživačko-razvojne djelatnosti koja utječe na razvoj cjelokupnog gospodarstvenog sektora, kao i dodatne olakšice koje se odnose na dodatno umanjenje porezne olakšice po osnovi izdataka nastalih za obrazovanje i stručno usavršavanje poduzetnika - fizičkih osoba i njihovih zaposlenika;

- Iznijeto je mišljenje da predloženi model davanja poreznih olakšica namijenjenih istraživanju i razvoju dodatno nepotrebno komplicira hrvatski porezni sustav. Naime, primjereniji i efikasniji bi

bio model davanja izravne potpore konkretnim znanstvenim projektima;

- Predloženim Zakonom znatno će se smanjiti prihodi jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Predlagatelj Zakona trebao je izraditi analizu financijskih efekata provođenja ovog zakona. Naime, potrebno je znati koliko se predviđa manji priljev sredstava od poreza na dohodak u državni proračun i u proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave;

- U raspravi na Odboru predloženi su od strane Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske obrtničke komore određene dopune Zakona o porezu na dohodak, koje nisu obuhvaćene predloženim izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak, i to:

a) da se u Zakon o porezu na dohodak unese pravni institut obrtničke plaće na način da se fizičke osobe - obrtnici izjednače u svojim pravima i obvezama s vlasnicima pravnih osoba - zaposlenicima, te da plaćaju dvije vrste poreza i to porez (i prirez) na obrtničku plaću i porez na dohodak od samostalne djelatnosti;

b) da novoosnovane obrtničke radnje ne plaćaju porez na dohodak u prvoj godini rada, 50% obračunatog poreza da plaćaju u drugoj, a 75% u trećoj godini rada;

c) da se poreznom obvezniku - obrtniku umanjí porezna osnovica za 5% za svakog naučnika kojeg primi radi izvodenja praktičnog dijela naukovanja;

d) da se razmotri visina porezne stope (članak 5. Zakona) koja se primjenjuje na oporezivanje samostalnih djelatnosti - obrta. Gornja granica za obrtnike ne bi smjela biti viša od one za obveznike poreza na dobit, tj. trebala bi iznositi 25%.

Pored iznijetog istaknuto je da prema odredbama Zakona o porezu na dohodak postoji različít porezni tretman premije privatnog i dopunskog zdravstvenog osiguranja u slučaju kad navedenu premiju plaća fizička osoba i pravna osoba za svoje djelatnike.

Predložena je izmjena članka 6. stavka 1. važećeg Zakona na način da iza riječi: ”premije osiguranja za dokup dijela mirovine koje uplaćuje poslodavac za svoje zaposlenike” stavlja se zarez i dodaju riječi: ”kao i premije dopunskog i privatnog zdravstvenog osiguranja koje uplaćuju poslodavci za svoje zaposlenike”. Sukladno tome treba izmijeniti i članak 12. stavak 2. točka 1. na način da se brišu

riječi: ”dopunskog i privatnog zdravstvenog osiguranja (dopunskog zdravstvenog osiguranja)”. Na predloženi način želi se postići isti tretman ove vrste osiguranja i u odnosu na pravnu osobu, koja plaća premiju za svoje zaposlenike kao i u slučaju kada to čini fizička osoba sama za sebe.

Podržan je prijedlog Vlade RH da se uz postojeće porezne olakšice, u hrvatski porezni sustav uvedu i poticaji istraživanju i razvoju koji će omogućiti napredak tehnologije i brži gospodarski rast.

Nakon provedene rasprave Odbor je odlučio većinom glasova predložiti Hrvatskom saboru da prihvati Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak. Mišljenja, primjedbe i prijedlozi izneseni u raspravi na Odboru uputit će se predlagatelju da ih uzme u obzir prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona.

Odbor za financije i državni proračun raspravljao je o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit u svojstvu matičnog radnog tijela. Odbor je raspolagao pisanim mišljenjem Hrvatske gospodarske komore o predmetnom Zakonu. U uvodnom izlaganju predstavnik Vlade RH istaknuo je da se izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit predlažu porezne olakšice s ciljem poticanja istraživačko-razvojne djelatnosti.

U raspravi na Odboru iznijeta su slijedeća mišljenja, primjedbe i prijedlozi:

Podržan je prijedlog Vlade RH da se uz postojeće porezne olakšice, u hrvatski porezni sustav uvedu i poticaji istraživanju i razvoju koji će omogućiti napredak tehnologije i brži gospodarski rast. Međutim, istaknuto je da ovim Zakonom treba preciznije definirati troškove koji se izvorno mogu pripisati djelatnostima istraživanja i razvoja kako u primjeni Zakona ne bi došlo do zloupotreba povlastica. Pored toga biti će vrlo teško pratiti, od strane poreznog nadzora, ostvarenje provedenih istraživanja (članak 3. stavak 3. Prijedloga zakona). Također, u istom članku 3. trebalo bi promijeniti formulaciju stavka 5. na način da glasi: ”Troško-

vi istraživanja i razvoja iz stavka 1. ovog članka smatraju se:", a u daljnjem tekstu treba navesti sve troškove koji se s poreznog motrišta mogu pripisati djelatnostima istraživanja i razvoja;

Iako u izmjenama predmetnog Zakona nisu obuhvaćene odredbe koje se odnose na porezni tretman premija po osnovi dopunskog i privatnog zdravstvenog osiguranja (dobrovoljna osiguranja), predloženo je, od predstavnice Hrvatske gospodarske komore, da se izmijeni odredba članka 5. stavka 2. točke 2. Zakona o porezu na dobit na način da se iza riječi: "osiguranja imovine" dodaju riječi: "dopunskog i privatnog zdravstvenog osiguranja".

Djelatnost istraživanja i razvoja potiče se na način da pravne osobe koje su registrirane za obavljanje isključivo istraživačko-razvojne djelatnosti ne plaćaju porez na dobit, a poreznim obveznicima koji obavljaju djelatnost istraživanja i razvoja dodatno se umanjuje porezna osnovica za troškove istraživanja i razvoja te troškove obrazovanja i stručnog usavršavanja.

Predloženim Zakonom, prema iznijetom mišljenju, dolazi do daljnjeg kompliciranja hrvatskog poreznog sustava. Stoga će biti potrebno za provođenje ovog Zakona veće angažiranje poreznih savjetnika. Da bi se to izbjeglo, prihvatljiviji bi bio model davanja izravne potpore konkretnim znanstvenim projektima, i to na način da se poveća udio ulaganja privatnog sektora. Pored toga istaknuto je da treba što prije ukinuti plaćanje poreza na uvoz nove tehnologije.

Predložene izmjene i dopune Zakona, prema iznijetom mišljenju, nisu usklađene s Međunarodnim računovodstvenim standardima. Poticanje znanosti treba tretirati kao trošak neovisno o tome radi li se o trgovačkom društvu ili o obrtnicima koji obavljaju djelatnost istraživanja i razvoja.

Budući je porez na dobit zajednički prihod države i jedinica lokalne (regionalne) samouprave trebalo je uz predloženi Zakon izraditi analizu iz koje bi bilo razvidno kakav je utjecaj primjena ovog Zakona na financiranje jedinica lokalne (regionalne) samouprave. Naime, postoji bojazan da će manji porezni prihodi s tog osnova znatno utjecati na ukupno smanjenje i tako nedostatnih financijskih sredstava kojima raspolažu jedinice lokalne (regionalne) samouprave.

Nakon provedene rasprave, Odbor je odlučio većinom glasova predložiti Hrvatskom saboru prihvaćanje Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit. Mišljenja, primjedbe i prijedlozi izneseni u raspravi na Odboru uputit će se predlagatelju da ih uzme u obzir prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu raspravljao je o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak u svojstvu zainteresiranog radnog tijela. Odbor je proveo objedinjenu raspravu o ovom Prijedlogu zakona i Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit. U uvodnom izlaganju predstavnik predlagatelja istaknuo je da su predložene izmjene i dopune ovog Zakona usmjerene na poticanje istraživačko razvojne djelatnosti, na način da se poreznim obveznicima koji obavljaju djelatnost istraživanja i razvoja dodatno umanjuje porezna osnovica za izdatke nastale za istraživanje i razvoj, za izdatke njihovog obrazovanja i stručnog usavršavanja i izdatke obrazovanja i stručnog usavršavanja njihovih zaposlenika.

Predstavnik predlagatelja naglasio je da se predložene olakšice za istraživanje i razvoj odnose na sve izdatke koji se mogu pripisati aktivnostima istraživanja i razvoja, odnosno koji se mogu rasporediti na te aktivnosti.

U raspravi je ocijenjeno da će predložene izmjene i dopune ovog Zakona pridonijeti razvoju istraživačko-razvojne djelatnosti, čiji rezultati utječu na razvoj ukupnog gospodarstva i povećanje njegove konkurentnosti.

Iznijeto je mišljenje člana Odbora prema kojem bi djelatnosti istraživanja i razvoja trebalo poticati državnim potporama, umjesto poreznim olakšicama. Time bi se na učinkovitiji način poticala djelatnosti istraživanja i razvoja, jer

bi potpore dobivali određeni subjekti za točno određene poslove.

Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru prihvaćanje Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak. Mišljenja, primjedbe i prijedlozi iznijeti u raspravi upućuju se predlagatelju da ih uzme u obzir prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu raspravljao je o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit u svojstvu zainteresiranog radnog tijela. Odbor je proveo objedinjenu raspravu o ovom Prijedlogu zakona i Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak. Odbor je raspolagao pisanim mišljenjem Hrvatske gospodarske komore o predmetnom aktu.

U uvodnom izlaganju predstavnik predlagatelja obrazložio je osnovne odrednice predloženih izmjena i dopuna ovog Zakona koje se odnose na poticanje istraživačko-razvojne djelatnosti.

S tim u svezi naglašeno je da se ovim Prijedlogom zakona djelatnost istraživanja i razvoja potiče na način da pravne osobe koje su registrirane za obavljanje isključivo istraživačko-razvojne djelatnosti ne plaćaju porez na dobit, a poreznim obveznicima koji obavljaju djelatnost istraživanja i razvoja dodatno se umanjuje porezna osnovica za troškove istraživanja i razvoja te troškove obrazovanja i stručnog usavršavanja.

U raspravi je ocijenjeno da će rješenja predložena ovim Zakonom pridonijeti razvoju istraživačko-razvojne djelatnosti, čiji rezultati utječu na razvoj ukupnog gospodarstva i povećanje njegove konkurentnosti.

Iznijeto je mišljenje člana Odbora prema kojem bi djelatnosti istraživanja i razvoja trebalo poticati državnim potporama umjesto poreznim olakšicama. Time bi se na učinkovitiji način poticala ove djelatnosti, jer bi potpore dobivali točno određeni subjekti za određene poslove.

U odnosu na tekst Prijedloga ovog zakona izneseno je mišljenje prema kojem bi trebalo preciznije definirati troškove koji se izvorno mogu pripisati djelatnostima istraživanja i razvoja, odnosno koji se mogu rasporediti na te aktivnosti.

Također, iznesen je prijedlog da se u članku 3. stavku 5. Prijedloga ovoga

zakona riječi: "Troškovi istraživanja i razvoja iz stavka 1. ovog članka mogu biti: "zamijene riječima: "Troškovima istraživanja i razvoja iz stavka 1. ovog članka smatraju se:", uz navođenje svih troškova koji se s poreznog aspekta mogu pripisati djelatnostima istraživanja i razvoja.

Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno odlučio Hrvatskom saboru predložiti prihvaćanje Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit. Mišljenja, primjedbe i prijedlozi iznijeti u raspravi upućuju se predlagatelju da ih uzme u obzir prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona.

RASPRAVA

Direktne potpore

Nakon uvodne riječi predstavnika predlagatelja, ministra dr. **Mate Crkvenca**, zastupnicima se u ime **Kluba zastupnika HSLS-a** obratio **Jadranko Mijalić**. Rekao je da se njegov Klub slaže da se financijski podupre istraživačko-razvojna djelatnost, ali ne na ovakav način kakav se predlaže izmjenom ova dva zakona, i to prije svega zato što "takav način diranja u porezni sustav izaziva nered u poreznom sustavu, stvara nekonzistentnost i mogućnost zloupotrebe poreznog sustava, što je poznato u teoriji i praksi svih poreznih sustava".

Jadranko Mijalić ističe da ovakav način diranja u porezni sustav jedne zemlje može poslužiti u dnevno-političke svrhe, da se kupuju određeni politički poeni.

"Mi se zalažemo da porezni sustav bude što jednostavniji, da porez plaćaju svi, na što jednostavniji način, da taj način bude sveobuhvatan i pravedan".

Klub zastupnika HSLS-a je za direktne potpore na način da se iz proračuna određena sredstva usmjeravaju u određene djelatnosti koje treba stimulirati, i to konzistentnom i pravednom naplatom

poreza, uz dovoljnu kontrolu i analize stvarnih efekata uloženi sredstava.

"HSLS se zalaže za potpore koje su usmjerene u istraživački i znanstveni rad u svrhu razvoja hrvatskog gospodarstva, ali na transparentan način, gdje će se točno znati kuda se koja kuna ulaže i kakvi su rezultati tog ulaganja".

"HSLS se zalaže za potpore koje su usmjerene u istraživački i znanstveni rad u svrhu razvoja hrvatskog gospodarstva, ali na transparentan način, gdje će se točno znati kuda se koja kuna ulaže i kakvi su rezultati tog ulaganja". To je i razlog zbog kojeg Klub zastupnika HSLS-a ovakav način subvencioniranja ili potpora putem predloženih izmjena zakona ne može prihvatiti.

Smanjeni prihodi jedinica lokalne samouprave

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Luka Roić (HSS)**. Rekao je da pored brojnih poreznih olakšica i oslobođanja koji sada egzistiraju, ovim prijedlozima zakona predlažu se daljnje porezne olakšice, s ciljem poticanja istraživačke-razvojne djelatnosti kao gospodarstvene infrastrukture čiji rezultati utječu na razvoj cjelokupnoga gospodarstvenog sektora. Klub zastupnika HSS-a podržava ove izmjene. Ipak, rekao je da treba ocijeniti da li je primjereniji i efikasniji model davanja izravne potpore konkretnim znanstvenim projektima.

Naglasio je da ove izmjene potiču istraživačko-razvojnu djelatnost na način da

se poreznim obveznicima koji obavljaju djelatnost istraživanja i razvoja dodatno umanjuje porezna osnovica za izdatke nastale za istraživanje i razvoj, te za izdatke obrazovanja i stručnog usavršavanja njihovih zaposlenika.

Luka Roić spomenuo je da će se ovim izmjenama znatno smanjiti i prihodi prije svega jedinicama lokalne i područne samouprave. Zastupnik je pitao je li to najbolje rješenje, jer upravo jedinice lokalne uprave i samouprave vape za još više poreznih prihoda i poreznih sredstava. Smatra da bi stoga predlagatelj trebao precizno izraditi analizu financijskih efekata provođenja ovog zakona, a što je moguće nakon određenog vremena.

"Ovakva rješenja ipak treba podržati, jer se tehnološkim napretkom pospešuje gospodarski rast".

Ciljane olakšice

Završnu riječ u ime predlagatelja dao je mr.sc. **Damir Kuštrak**. Rekao je da će najnovije porezne olakšice, koje se predlažu za istraživanje i razvoj, u ekonomskom smislu imati najveći učinak, posebno ona mjera da se mogu osnovati tvrtke, pravne osobe čija je djelatnost istraživanje i razvoj, koje bi u tom slučaju bile u potpunosti oslobođene poreza na dobit.

"To su ciljane olakšice i taj pristup omogućuje svima koji su u tom području interesa, da mogu ostvariti olakšicu, a samim time platiti manje poreza".

Ovime je zaključena rasprava.

Zastupnici su većinom glasova, sa 83 glasa "za", 10 "protiv" i 2 "suzdržana" prihvatili Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak. Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit zastupnici su donijeli također većinom glasova, sa 84 glasa "za", 10 "protiv" i 3 "suzdržana" glasa.

S.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

Mirovina i s nepunim radnim vremenom

Predlagatelj zakona je Vlada Republike Hrvatske. Zastupnici Hrvatskog sabora većinom glasova donijeli su po hitnom postupku Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, zajedno s prihvaćenim amandmanom Odbora za zakonodavstvo.

Ovim zakonom otvara se mogućnost zaposlenima s nepunim radnim vremenom, ako provedu u osiguranju propisano vrijeme da mogu steći uvjete za mirovinu koja ovisi o ostvarenoj plaći i mirovinskom stažu.

Osim toga, osiguranicima kojima se od 16. srpnja 1999. godine staž osiguranja više ne računa s povećanim trajanjem otvorila bi se mogućnost korištenja stečenog prava (snižavanja dobne granice za odlazak u starosnu mirovinu) i nakon 31. prosinca 2003. godine na temelju toga ostvarenog povećanog staža.

O PRIJEDLOGU

U prikazu Prijedloga zakona poslužili smo se uvodnim izlaganjem predstavnika predlagatelja, zamjenika ministra rada i socijalne skrbi **Bože Borka Žaje**. Mirovinskim osiguranjem se radnicima u radnom odnosu i drugim radno-aktivnim osobama koje obavljaju samostalne djelatnosti osigurava odgovarajuća socijalna sigurnost za slučaj nastanka određenih rizika, naglasio je gospodin Žaja. Stoga sustav mirovinskog osiguranja prati kretanja na području rada i radnih odnosa, a s time u vezi i promjene u radnom zakonodavstvu.

Slijedom toga, a to su pokazale rasprave proteklih dana, otvorilo se i pitanje pravnog položaja radnika u sustavu mirovinskog osiguranja koji su u radnom odnosu s nepunim radnim vremenom i

koji prema važećem zakonu praktički ne mogu ostvariti minimalan uvjet staža osiguranja za stjecanje prava na starosnu mirovinu, zbog načina preračuna nepunog radnog vremena na puno radno vrijeme.

Na taj su način radnici u radnom odnosu s nepunim radnim vremenom u nejednakom i nepovoljnijem položaju od radnika u radnom odnosu s punim radnim vremenom.

Jednak pravni položaj radnika zaposlenih s nepunim radnim vremenom u mogućnosti stjecanja prava na starosnu mirovinu s radnicima zaposlenim s punim radnim vremenom.

Da bi se otklonile navedene nejednakosti ovim se prijedlogom zakona predlaže jednak pravni položaj radnika zaposlenih s nepunim radnim vremenom u mogućnosti stjecanja prava na starosnu mirovinu s radnicima zaposlenim s punim radnim vremenom.

”Kao uvjet za stjecanje prava na starosnu mirovinu za ove radnike predlaže se 15 godina osiguranja što je primjerno njihovom radu, a ne 15 godina mirovinskog staža, s tim da visina mirovine ovisi o ostvarenoj plaći i mirovinskom stažu ostvarenom u nepunom radnom vremenu”.

Prijedlogom zakona se ujedno osiguranicima sa stečenim pravom na staž osiguranja s povećanim trajanjem omogućuje i nadalje snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu. Naime, radi se o osiguranicima koji su imali pravo na staž osiguranja s povišenim trajanjem do 15. srpnja 1999. godi-

ne, a pravo na smanjenje dobne granice imaju do 31. prosinca 2003. godine, ističe zamjenik ministra. Nakon 31. prosinca 2003. godine ti bi osiguranici bili u nejednakom položaju u odnosu na druge osiguranike, a povećani staž osiguranja kao stečeno pravo bilo bi obezvrijeđeno.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog Zakona i ne protivi se prijedlogu da se Zakon donese po hitnom postupku, a na tekst Konačnog prijedloga podnosi amandman na članak 5. koji glasi: U članku 5. riječi: ”1. srpnja 2003.” zamjenjuju se riječima: ”danom objave u ”Narodnim novinama”.

Objasnjeno je: Ocjenjujući da predlagatelj nije imao u vidu da ovaj Zakon ima povratno djelovanje, suprotno Ustavu RH, Odbor predlaže da stupi na snagu danom objave u ”Narodnim novinama”.

U prikazu izvješća Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo poslužili smo se izlaganjem predsjednice Odbora, Snježane Biga-Frganović. Odbor je Prijedlog zakona raspravio kao matično radno tijelo. Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja u raspravi je utvrđeno da se otvaranjem mogućnosti zaposlenima s nepunim radnim vremenom, ako provedu u osiguranju propisano vrijeme omogućava zaposlenima na atipičnim poslovima stjecanje uvjeta za mirovinu ovisno o ostvarenoj plaći i mirovinskom stažu.

Pitanje pravnog položaja radnika s nepunim radnim vremenom u sustavu mirovinskog osiguranja do sada nije bilo riješeno na odgovarajući način, istaknula je zastupnica. Naime, njihovi radni sati preračunavali su se na puno radno vrijeme pa u pravilu nisu mogli steći niti minimalne uvjete staža za starosnu mirovinu. ”Ove odredbe svakako predstavljaju fleksibilizaciju sustava mirovinskog osigu-

ranja koji omogućava stjecanje prava na mirovinu i kod atipičnih oblika rada”.

U raspravi je postavljeno i pitanje osnovanosti odredbe članka 3. kojom je osiguranicima kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, produžen rok do 2007. godine za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu snižavanjem dobne granice. Istaknuto je da bi ovu odredbu trebalo jasnije formulirati ili je potpuno brisati budući da je pitanje tzv. beneficiranog staža uređeno Zakonom o stažu osiguranja s povećanim trajanjem.

Nakon kraće rasprave članovi Odbora su jednoglasno odlučili predložiti Hrvatskom saboru na usvajanje Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, u tekstu kako ga je predložila Vlada RH.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu raspravljao je o navedenom Prijedlogu zakona u svojstvu zainteresiranog radnog tijela.

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja, članovi Odbora u raspravi su podržali donošenje ovog Zakona, kojim se poboljšava pravni položaj zaposlenih s nepunim radnim vremenom, na način da zaposlenici s nepunim radnim vremenom, ako provedu u osiguranju propisano vrijeme mogu steći uvjete za mirovinu koja ovisi o ostvarenoj plaći i mirovinskom stažu.

Također, podržano je rješenje kojim se predlaže da se osiguranicima sa stečenim pravom na povećani staž osiguranja do 15. srpnja 1999. godine i nakon 31. prosinca 2003. godine omogućiti snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu.

Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju.

RASPRAVA

Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja, zamjenika ministra **Bože Borko Žaja**, te izvješća koje je podnijela u ime Odbora za rad, zdravlje i socijalnu skrb predsjednica Odbora **Snježana Biga-Friganović**, na redu su bili predstavnici Klubova zastupnika.

Osigurati socijalnu sigurnost

U ime Kluba zastupnika LIBRA-e govorio je dr.sc. **Vilim Herman**

(LIBRA). Rekao je da se mirovinskim osiguranjem u prvom redu osigurava socijalna sigurnost radnika i drugih radno aktivnih osoba koje obavljaju samostalnu djelatnost, pa sukladno tome i predložene izmjene posljedično djeluju na promjene u sustavu mirovinskog osiguranja. ”Štoviše, kako je temeljni element za stjecanje prava iz mirovinskog osiguranja postojanje staža osiguranja, odnosno mirovinskog staža, predložene izmjene predstavljaju usklađivanje sa Zakonom o radu”.

Visina mirovine ovisit će o ostvarenoj plaći i mirovinskom stažu.

Zakonom o radu propisuje se da radno vrijeme ne smije biti duže od 40 sati tjedno, pa se u postupku izmjene istog zakona otvorilo i pitanje pravog položaja radnika u sustavu mirovinskog osiguranja koji su zaposleni s nepunim radnim vremenom i kojima se stoga sati njihova rada preračunavaju na puno radno vrijeme kako bi im se utvrdio staž osiguranja. Kako se takvim preračunavanjem u pravilu ne mogu steći niti minimalni uvjeti za stjecanje prava na starosnu mirovinu, javila se potreba da se i tim radnicima omogućiti stjecanje prava na mirovinu kada ispune uvjet godina života i vremena provedenog u mirovinskom osiguranju. Pri tome će im visina mirovine ovisiti o ostvarenoj plaći i mirovinskom stažu.

”Upravo fleksibilizacija sustava mirovinskog osiguranja iziskuje i omogućavanje stjecanja prava na starosnu mirovinu takvim radnicima”. Prijedlogom zakona otvara se stoga mogućnost da se zaposlenima s nepunim radnim vremenom, ukoliko su proveli propisano vrijeme u osiguranju, najmanje 15 godina, omogućiti stjecanje prava na mirovinu i time poboljša njihov pravni i socijalni položaj.

Zastupnik je rekao da zakon predstavlja usklađivanje paketa radnopravnog zakonodavstva i stoga zaslužuje donošenje po hitnom postupku, kako bi proces usklađivanja s pravnim stečevinama i izvorima EU mogao biti pravodobno priveden kraju. Dr. Vilim Herman pohvalio je predlagatelja i Vladu zbog ovog Prijedloga zakona. Klub zastupnika LIBRA-e spreman je podržati ove izmjene i dopune, ”uvjeren da se radi o veoma dobrim rješenjima”.

Smanjena mogućnost ”sive” ekonomije

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je **Snježana Biga-Friganović (SDP)**. Rekla je da izmjene Zakona o mirovinskom osiguranju idu kao prilog promjenama Zakona o radu, jer se reforme u glavnim sustavima socijalne sigurnosti temelje na radnozakonodavnim promjenama, ali i reformama mirovinskog sustava kao najznačajnijim dijelovima cjelokupnog sustava socijalne sigurnosti. Drži da sadašnje izmjene Zakona o mirovinskom osiguranju predstavljaju znatnu fleksibilizaciju sustava mirovinskog osiguranja.

Izmjene omogućavaju zaposlenima s nepunim radnim vremenom stjecanje uvjeta staža za starosnu mirovinu, ako provedu u osiguranju propisano vrijeme 15 godina, ispune uvjete godina života za muškarce 65, a za žene 60 godina.

Dosadašnje obvezno mirovinsko osiguranje koje je obuhvaćalo radnike, poljoprivrednike, obrtnike i osiguranike koji samostalno obavljaju djelatnost, od sada će obuhvaćati i oblike povremenog nesamostalnog rada, tzv. atipične oblike rada, po čijoj osnovi i ostvaruju dohodak.

To se odnosi prvenstveno na oblike rada izvan prostorija i kruga poslodavca, kao što je npr. rad kod kuće i sl. Tako će se proširenjem osnovice za plaćanje doprinosa za mirovinsko osiguranje legalizirati postojeće neregistrirane gospodarske aktivnosti i smanjiti mogućnosti za sivu ekonomiju, naglasila je zastupnica.

”Do sada u sustavu mirovinskog osiguranja nije na odgovarajući način bilo riješeno pitanje pravnog položaja radnika s nepunim radnim vremenom”. Njihovi radni sati preračunavali su se na puno radno vrijeme tako da se u pravilu nisu mogli steći niti minimalni uvjet staža za starosnu mirovinu, pojašnjava Biga-Friganović.

Sadašnje izmjene omogućavaju zaposlenima s nepunim radnim vremenom stjecanje uvjeta staža za starosnu mirovinu, ako provedu u osiguranju propisano

vrijeme 15 godina, ispune uvjete godina života za muškarce 65, a za žene 60 godina. Visina mirovine ovisi pak o ostvarenoj plaći i mirovinskom stažu. Time se znatno poboljšava njihov pravni položaj i izjednačava ih se sa zaposlenima s punim radnim vremenom u mogućnosti za stjecanje prava na mirovinu, što do sada nije bilo moguće.

Klub zastupnika SDP-a će podržati Prijedlog izmjena Zakona o mirovinskom osiguranju, s tim da upozoravaju na članak koji se odnosi na datum stupanja na snagu ovog Zakona, što treba promijeniti amandmanom.

Nepopravljiv položaj umirovljenika

Damir Kajin (IDS) govorio je u ime Kluba zastupnika IDS-a. Osvrnuo se na posljedice koje će donošenjem Zakona proisteći. Između ostalog tu se spominje kako će se Zakonom poboljšati pravni položaj zaposlenika s nepunim radnim vremenom s ciljem stjecanja starosne mirovine, a ujedno se osiguranicima sa stečenim pravom na povećani staž osiguranja do 15.7.1999. godine omogućuje da i nakon 31.12.2003. godine mogu računati na ovo snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu. Sve ovo Klub zastupnika IDS-a podržava.

Međutim, Damir Kajin ističe da su se najveće redukcije radničkih prava dogodile na području mirovinskog osiguranja. "Radni staž za punu mirovinu za žene povećava se sa 35 na 40 godina, odnosno za muškarce sa 40 na 45 godina, a

obračun mirovina sa 10 godina produžuje se na čitav radni vijek", komentira zastupnik.

Smatra da produžavanje obračuna mirovina sa 10 godina na cijeli radni vijek de facto vodi smanjivanju pojedinačnih mirovina prilikom odlaska u mirovinu. "Onda se događa paradoks da koliko god se popravlja gospodarski položaj zemlje, toliko ostaje nepopravljiv položaj umirovljenika".

Rekao je da je bit problema što na 1,6 osiguranika - zaposlenika imamo jednog umirovljenika. Drži da je taj omjer krajnje zabrinjavajući, čak i besperspektivan, no činjenica je da Hrvatska demografski stari.

Zaključio je da će Klub zastupnika IDS-a podržati ovaj zakon.

Mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** javio se za ispravak netočnog navoda. Rekao je da nije točna konstatacija kolege Kajina da ova Vlada ne radi ništa da se poboljša položaj umirovljenika, što proizlazi iz njegovog izlaganja.

"Istina je da ova Vlada godišnje odvaja 4 milijarde kuna kako bi vratila naslijeđeni dug koji je ostao iza prošle Vlade, nakon što je umirovljenicima odneseno oko 40 mirovina". Marin Jurjević naglasio je da je ova Vlada podigla mirovine prosječno za 24%, te da prošle godine mirovinski fond prvi put od poslovnih banaka nije morao posuđivati novac za isplatu mirovina.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Miroslav Furdek (HSS)**. Drži vrlo bitnim da se ovim izmjenama zaposleni s nepunim radnim vremenom izjednačavaju sa zaposlenima s punim radnim vre-

menom u mogućnosti stjecanja prava na mirovinu, što do sada nije bio slučaj, jer zaposleni s nepunim radnim vremenom do sada u pravilu nisu mogli steći niti minimalne uvjete staža za starosnu mirovinu. Naravno, visina njihove mirovine ovisit će o ostvarenoj plaći i o mirovinskom stažu.

Klub zastupnika HSS-a podržava donošenje ovih izmjena i dopuna Zakona po hitnom postupku.

U pojedinačnoj raspravi govorio je dr.sc. **Đuro Njavro (nezavisni)**. Rekao je da ovaj Prijedlog treba podržati iz razloga što on otvara mogućnost da u sustav socijalne zaštite, a mirovinsko osiguranje je jedan od dva temelja socijalne zaštite u RH, uđe onaj sve brojniji dio naših građana koji nemaju priliku dobiti tradicionalno zaposlenje na puni radni odnos, ali koji imaju priliku uz vlastiti angažman zaposliti se radeći povremeno, dio radnog vremena, pri čemu se može raditi i više različitih poslova.

Potom je zamjenik ministra, dr.sc. **Bože Borko Žaja** zahvalio zastupnicima na potpori koju su dali ovom Prijedlogu.

Ovime je zaključena rasprava o tekstu zakona. Predlagatelj je prihvatio amandman Odbora za zakonodavstvo, pa je uslijedilo glasovanje o Konačnom prijedlogu zakona. **Zastupnici Hrvatskog sabora većinom glasova, sa 76 glasova "za" i 16 "suzdržanih" donijeli su po hitnom postupku Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, u tekstu predlagatelja, Vlade RH, zajedno s prihvaćenim amandmanom.**

S.Š.

O "VIKTORU LENCU" IZVAN DNEVNOG REDA

Očekuje se financijska konsolidacija

U nastavku sjednice 8. srpnja 2003. **Željko Glavan (HLSL)** zatražio je u ime Kluba zastupnika HLSL-a da premijer Ivice Račan ili potpredsjednik Vlade Slavko Linić tijekom dana dođu u Sabor i iznesu stanje i situaciju u "Viktoru Lencu" jer se radi o osjetljivom pitanju za grad Rijeku i Županiju.

Riječ je o jednom od najjačih riječkih poduzeća s oko 1200 zaposlenih i o 12.000 ljudi vezanih uz to poduzeće. Svi smo svjesni što se događa zadnjih dana i da se radnici ucjenjuju "ili ćete raditi ili dajte otkaz", dovode se policijska blindirana vozila pred ulaz u "Lenca" a isto vrijeme gospodin Vrhovnik kaže da neki

skupljaju političke poena na tome. A ja mislim, kaže zastupnik, da je to moralnije nego skupljati tuđi novac i graditi vile.

S tim zahtjevom složio se i **Damir Kajin (IDS)** u ime Kluba zastupnika IDS-a (osobno smatra da zastupnici zaslužuju tu informaciju) rekavši da država u ovom času jamči "Lencu" sa 20

milijuna američkih dolara te da jamstva bankama u tu svrhu iznose 65 milijuna američkih dolara. To je golem novac no zastupnika najviše brine, kako je rekao, pozicija kooperanata koji u ovom času potražuju oko 20 milijuna eura i koji će bez intervencije države ostati bez svog novca.

Jadranka Kosor (HDZ) poduprla je ovaj prijedlog u ime Kluba zastupnika HDZ-a.

U nastavku sjednice informaciju s podacima u vezi s financiranjem druge faze razvoja (brodogradilišta za brodove od 300 i više metara, objekti za off shore poslovanje) zastupnicima je dao potpredsjednik Vlade **Slavko Linić**. Vlada RH uključena je u projekt druge faze prošle godine kad je došlo do prvih financijskih problema jer je utvrđeno da je investicija daleko veća nego što se očekivalo a s druge strane, pojavili su se i problemi u brodogradilištu i sa spornim ugovorom oko broda "Kraka" s francuskim Alcatelom. I krajem prošle godine u takvoj situaciji jedan od dioničara "Viktora Lenca" i jedan od bitnih kreditora IFC (International Financial Corporation) predložio je Vladi RH da se pokušaju zajednički premostiti nedostajuća sredstva u drugoj fazi i to na način da Vlada pomogne u financiranju druge faze uz obećanje IFC-a da će objediniti i vlasnike/dioničare i kreditore da se taj dio posla završi. Temeljem takvih zahtjeva i prijedloga Vlada RH je u siječnju 2003. donijela odluku da sa 16 milijuna eura uđe u financiranje druge faze putem HBOR-a uz dosad najpovoljnije uvjete no nažalost, i pored ove odluke kojom je Vlada jasno pokazala da je htjela pomoći "Lencu" u drugoj fazi nije došlo do potrebnih odluka ni vlasnika ni kreditora. To je i bio razlog da su nastupile određene teškoće u likvidnosti i u posljednja dva mjeseca utvrđeno je da nema dovoljno volje kod vlasnika i kreditora da se završi druga faza neovisno o sporazumima i razgovorima koje je vodila Vlada s IFC-om. Zbog toga je također u lipnju ove godine jasno naznačeno da nema daljnjih angažmana Vlade i

da je vjerojatno sudbina "Viktora Lenca" stečaj.

Kad je donesena takva odluka i kad su razgovori pokazivali takve rezultate došlo je do bitnih promjena u ponašanju IFC-a koji je zajedno s Hypo bankom pokrenuo pregovore da se okupe svi vjerovnici i bitni dioničari radi donošenja odluke o mogućem nastavku druge faze i financijskoj konsolidaciji "Viktora Lenca". Njihov prijedlog, da se najveći dio dugoročnih kredita pretvori u dodatni kapital a dio u posebne uvjete kreditiranja, na razmatranju je posljednjih mjesec dana. Ono što je najbitnije je da bi svi oni koji su bili kreditori morali osigurati 78 posto novog svježeg kapitala ili novih svježih sredstava kako bi "Lenca" mogao završiti drugu fazu i platiti svoje vjerovnike i nastaviti posao, izvijestio je, među ostalim potpredsjednik Vlade, rekavši da je Raiffeisenbank promijenila svoj stav i predložila da njen udjel bude nešto manji i da ona osigura 55 posto a da ostali preuzmu svoje dogovorene obveze, što je i prihvaćeno.

Sada se obavljaju posljednji razgovori u kojima se pokušava naći konačna odluka a u ovom trenutku mogu reći, naveo je Linić, da dogovori pokazuju (dvije banke, koje su slučajno ušle u kratkoročno financiranje mogu svoja kratkoročna potraživanja pretvoriti u dugoročna - Nova banka u kredit s posebnim uvjetima na 15 godina ali nije u mogućnosti osigurati dodatno financiranje od 1,8 milijuna dolara dok PBZ može osigurati umjesto 2,4 milijuna dolara 1,7 milijuna) da će kreditori biti u mogućnosti naći rješenja oko dodatnih sredstva a da je sporno 2,5 milijuna dolara da bi se zatvorila cijela konstrukcija, rekao je navodeći brojke o pretvaranju kredita u vlasničke udjele i o strukturi kapitala "Lenca" nakon ovih financijskih transakcija. Svi se sada okreću Vladi i očekuje se da ona to riješi i odluči i pred Vladom će opet biti nova dilema - je li moguće osigurati tih 2,5 milijuna dolara da se završi priča oko "Lenca" i napokon potpiše pismo namjere o financijskoj konsolidaciji "Viktora Lenca".

- Vjerujem da u ovim političkim trenucima, kad se Vladu optužuje da je ušla u drugu fazu sa siječanjskom odlukom, Vladi neće biti jednostavno donijeti odluku, rekao je ali i da je očito da na 28 milijuna dolara svježeg kapitala za završetak druge faze 2,5 milijuna dolara je iznos koji Vlada treba razmotriti.

Vrlo je jasno rekao da ako sada i dođe do potpisivanja nekog dokumenta koji govori o obvezama kreditora i investitora (koji će morati proći njihova tijela) i nadalje ostaje problem "Viktora Lenca" dok se ne donesu potrebne odluke. Ali to bi bio prvi i službeni dokument investitora i kreditora da su ipak voljni uložiti novac u fazu koju su sami odlučili započeti. Kao što se vidi, koliko god nam se strani investitori, pogotovo banke, međunarodni fondovi, činili kao ozbiljni investitori itekako je odluka uz drugu fazu upitna, rekao je naglašavajući da Vlada u drugoj fazi u "Lencu" nije donosila odluke i da nije dioničar "Viktora Lenca". S ovom financijskom konsolidacijom rješava se oko 100 do 110 milijuna dolara uloženi u "Lenca", rekao je na kraju.

Za ispravak netočno navoda javio se **Dario Vukić (HDZ)** i rekao da je točan podatak da je Vlada potpuno krivo procijenila kod donošenja svojih odluka treba li ili ne i u kojoj mjeri pomoći "Viktoru Lencu" jer je krajem prošle godine njegova zaduženost bila deset puta veća od kapitala poduzeća. **Ljubo Ćesić-Rojs (HDZ)** rekao je, među ostalim, da se stvarni problem "Viktora Lenca" krije iza njegovih stvarnih vlasnika a ne onih koje je naveo potpredsjednik Vlade, a zna se koja su još dvojica stvarni vlasnici s gospodinom Vrhovnikom na čelu a scenarij se krije upravo da se ide s prodajom INA-e i tim se misli namaknuti više do 140 milijuna dolara i usisati ih u "Viktor Lenca" i netko za ovo mora odgovarati.

Predsjedatelj i potpredsjednik Hrvatskoga sabora mr.sc. **Mato Arlović** zahvalio je zatim potpredsjedniku Vlade na podnesenoj informaciji koja je primljena na znanje.

D.K.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU NASTALU USLIJED TERORISTIČKIH AKATA I JAVNIH DEMONSTRACIJA; KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ODGOVORNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE ZA ŠTETU UZROKOVANU OD PRIPADNIKA HRVATSKIH ORUŽANIH SNAGA I REDARSTVENIH SNAGA TIJEKOM DOMOVINSKOG RATA; KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ODGOVORNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE ZA ŠTETU NASTALU U BIVŠOJ SFRJ ZA KOJU JE ODGOVARALA BIVŠA SFRJ

Jačanje pravnog sustava Republike Hrvatske

Većinom glasova Hrvatski sabor donio je predložene zakone koji su raspravljani objedinjeno. Mnogi zastupnici su ocijenili kako se tu ustvari radi o setu zakona kojima se popunjava pravna praznina koja je nastala brisanjem članka 180. Zakona o obveznim odnosima, no iz redova oporbe čule su se i suprotne ocjene pa i da je moralna osoba odbiti ih. Predlagatelj je bila Vlada Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOZIMA

O prijedlogu zakona pisali smo u IHS-u br. 356 od 21. veljače 2003. na strani 35. pod naslovom: "Nadoknada ratnih šteta". U nastavku donosimo samo razlike u odnosu na drugo čitanje.

Konačni prijedlog zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija

Prihvaćene su primjedbe Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i Kluba zastupnika HDZ-a te se za potrebe primjene ovoga Zakona, definira teroristički akt. Na prijedlog Odbora za pravosuđe propisano je da osobe koje su po službenoj ili radnoj dužnosti sudjelovale u sprječavanju ili otklanjanju posljedica štetne radnje, ako im je šteta nastala uslijed sprječavanja ili otklanjanja štetne radnje, imaju pravo na naknadu štete po općim propisima. Prihvaćen je prijedlog

Ministarstva za europske integracije, te je članak 6. Prijedloga zakona, kojim je bilo predloženo rješenje da strane osobe imaju pravo na naknadu štete pod uvjetom uzajamnosti, brisan. Navedeno iz razloga jer je ta odredba u suprotnosti sa člankom 3. Deklaracije UN-a, člankom 3. Europske konvencije te Europskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda koja u članku 6. stavku 1. izričito koristi termin "svatko". S obzirom na to da je prihvaćen prijedlog Udruženja osiguravatelja Hrvatske gospodarske komore i Kluba zastupnika IDS-a da se briše članak 9. Prijedloga zakona (kojim je predloženo rješenje prema kojem osiguratelji ne smiju iz kruga osiguranih rizika isključiti štete iz članka 1. ovoga Zakona), trebalo je i u stavku 3. ovoga članka brisati riječ: "osiguratelju". Naime, ocijenjeno je da bi takvo propisivanje bilo u nesuglasju s načelom poduzetničke i tržišne slobode i jamstvom jednakopravnog položaja svih poduzetnika na tržištu propisanim članom 49. stavcima 1. i 2. Ustava Republike Hrvatske. Nadalje, na prijedlog Ureda zastupnika Vlade Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu i Ureda za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske materijalna šteta nastala do 3. veljače 1996. godine (do brisanja članka 180. Zakona o obveznim odnosima) nadoknađuje se u obliku obnove oštećenih ili uništenih materijalnih dobara sukladno posebnom propisu - Zakonu o obnovi.

Nije prihvaćena primjedba Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina da iz predloženog Zakona nije jasno

odnosi li se on samo na pokrenute postupke koji su prekinuti temeljem Zakona o izmjeni Zakona o obveznim odnosima ili stupanjem na snagu predloženog Zakona mogu pokrenuti postupke i osobe koje to do sada nisu učinile. Naime, predloženi Zakon odnosi se i na pokrenute pa prekinute postupke i na moguće nove postupke, koji mogu biti pokrenuti ako su ispunjene zakonom propisane pretpostavke. Člankom 10. stavkom 1. propisuje se da ako je zastarijevanje naknade štete počelo teći prije 3. veljače 1996, ono nastavlja teći nakon stupanja na snagu ovoga Zakona, a vrijeme koje je isteklo prije zaustavljanja računa se u zakonom određeni rok za zastaru, dok se stavkom 2. istog članka propisuje da ako je šteta nastala nakon 3. veljače 1996. zastarijevanje počinje teći od dana stupanja na snagu ovoga Zakona. Nije prihvaćen prijedlog Kluba zastupnika IDS-a da se pitanje odgovornosti za ove štete, za štete nastale u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ te za štete uzrokovane od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata uredi jednim zakonom a ne s tri posebna zakona. Naime, iako sva tri Zakona uređuju izvanugovornu odgovornost Republike Hrvatske za štetu, u suštini se odgovornost Republike Hrvatske temelji na različitim, specifičnim pretpostavkama nastanka štete. Osim toga i člankom 2. Zakona o dopunama Zakona o obveznim odnosima propisano je da će se odgovornost Republike Hrvatske za štetu u ovim slučajevima urediti posebnim zakonima, pa je

stoga predlagatelj pri izradi ovih propisa pošao od volje zakonodavca.

RADNA TIJELA

Donošenje predloženog Zakona predložili su **odbori za zakonodavstvo i za pravosuđe**.

AMANDMAN

Stavak 4. članka 7. brisao bi se, a način naknade štete regulirao bi se novim člankom 8. na način da se materijalna šteta nadoknađuje na području cijele Hrvatske u obliku obnove oštećenih ili uništenih materijalnih dobara. Ovlaštila bi se i Vlada da štetu može nadoknaditi u nekom drugom obliku.

Amandman je podnio i **Darko Šantić (HNS)**. Smatra da bi se članak 10. trebao promijeniti na način da zastarijevanje naknade štete po ovom Zakonu počine teći od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Konačni prijedlog zakona o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih Oružanih snaga i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata

Na prijedlog Kluba zastupnika HNS-PGS-SBHS-a i Kluba zastupnika HSS-a u podstavku 3. članka 3. koji govori o tome što se smatra ratnom štetom brisane su riječi: "eksplozije ratnih naprava, pljačke, otimačine, paleži i sl.". Na prijedlog Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a i Kluba zastupnika HSS-a Prijedlog zakona dopunjen je člankom 5. kojim se propisuje da u slučaju ako je zastarijevanje naknade štete počelo teći prije 6. studenoga 1999. godine (stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o obveznim odnosima), ono nastavlja teći nakon stupanja na snagu ovoga Zakona, a vrijeme koje je isteklo prije zaustavljanja računa se u zakonom određeni rok za zastaru. Time se omogućava ostvarivanje prava onim oštećenicima koji nisu sudskim putem zahtijevali naknadu štete nastale prije 6. studenoga 1999. godine ako zastara do tada nije nastupila.

Nije prihvaćen prijedlog Kluba zastupnika IDS-a da se pitanje odgovornosti za ove štete, za štete nastale u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ te za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija uredi jednim zakonom a ne s tri posebna zakona. Naime, iako sva tri Zakona uređuju izvanugovornu odgovornost Republike Hrvatske za štetu, u suštini se odgovornost Republike Hrvatske temelji na različitim, specifičnim pretpostavkama nastanka štete. Osim toga i člankom 2. Zakona o dopunama Zakona o obveznim odnosima propisano je da će se odgovornost Republike Hrvatske za štetu u ovim slučajevima urediti posebnim zakonima, pa je stoga predlagatelj pri izradi ovih propisa pošao od volje zakonodavca.

RADNA TIJELA

Odbori za zakonodavstvo i za pravosuđe i ovog su puta predložili da predloženi zakoni budu doneseni.

AMANDMAN

Darko Šantić podnosio je amandman istog sadržaja kao i kod prethodnog Zakona.

Konačni prijedlog zakona o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu nastalu u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ

Usvojena je primjedba Odbora za pravosuđe, pa se pretpostavka najbliže veze uvjetuje državljanstvom Republike Hrvatske odnosno registriranim sjedištem pravne osobe na području Republike Hrvatske u vrijeme štetnog događaja. Također je usvojen prijedlog Ministarstva vanjskih poslova, te je iza riječi: "državljanin" dodana riječ: "Socijalističke"; riječi: "na području Republike Hrvatske" zamijenjene riječima: "na njezinom teritoriju", a riječi: "na području" zamijenjene su riječima: "na državnom teritoriju" - te izmjene potrebne su radi jasnoće ovoga stavka. Na prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a primjena propisa koji su bili na snazi u vrijeme uzrokovanja štete uvjetovana je njihovom suglasnošću s Ustavom Republike Hrvatske. Usvojen je prijedlog

Ministarstva vanjskih poslova te su riječi: "Ministarstvo vanjskih poslova" zamijenjene riječima: "nadležno tijelo", jer je ocijenjeno da je takav izričaj, kao općenitiji, bolji.

Primjedba Odbora za pravosuđe i Kluba zastupnika LIBRA-e da su upitni razlozi donošenja ovoga Zakona, budući da bi on bio osnova za rješavanje slučajeva koji su nastali još 1992. godine, te da tih slučajeva nema puno, nije prihvaćena. Naime, člankom 184b. stavkom 1. Zakona o obveznim odnosima prekinuti su postupci za naknadu štete nastale u bivšoj SFRJ, koji se vode protiv Republike Hrvatske kao pravne sljednice bivše SFRJ, te je stavkom 2. toga članka propisano da će se ti postupci nastaviti nakon donošenja posebnog propisa kojim će se urediti odgovornost za štetu nastalu u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ. Nadalje, člankom 2. Zakona o dopunama Zakona o obveznim odnosima Vlada Republike Hrvatske obvezana je da posebne zakone iz članka 1. toga Zakona (pa tako i propis iz članka 184b. Zakona o obveznim odnosima) podnese radi donošenja najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu toga Zakona, a koji rok je istekao u svibnju 2000. godine. Prema tome, postoji pravna praznina zbog ne donošenja propisa koji bi uređivao ovo pitanje - već pokrenuti postupci su u prekidu dok se navedeno pitanje pravno ne riješi kako bi se ti postupci mogli nastaviti, a sve to utječe na razinu zaštite prava građana. S obzirom na iznijeto nije upitna nužnost donošenja propisa koji će uređivati pitanje odgovornosti za takve štete. Nadalje, ovim Zakonom uređuje se odgovornost za šteta nastale u bivšoj SFRJ, dakle prije 8. listopada 1991. godine, pa stoga nije točna konstatacija Odbora za pravosuđe da se radi o štetama nastalima 1992. godine. Isto tako, vrijeme nastanka štete ne može biti razlog za nedonošenje ovoga Zakona, a iz naprijed navedenih razloga. Nije prihvaćen prijedlog Odbora za pravosuđe i Kluba zastupnika LIBRA-e da se, umjesto donošenja ovoga Zakona, stavi izvan snage Zakon o dopunama Zakona o obveznim odnosima te da se osnaži normativno uređenje ovoga pitanja koje je do tada bilo na snazi. Takvo rješenje nije prihvatljivo budući da normativno rješenje ovoga pitanja nije postojalo, već je sudskoj praksi bilo prepušteno da, tumačenjem općih propisa, međunarodnih ugovora i pravne

teorije o sukcesiji država donosi odluke o tome da li, za koje štete i u kojem opsegu Republika Hrvatska odgovara ukoliko se radi o štetama nastalima u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ. To je dovelo do različite sudske prakse - različitih odluka o istom pravnom pitanju, te time do neravnopravnosti građana i pravne nesigurnosti. Prijedlog Kluba zastupnika IDS-a da se pitanje odgovornosti za ove štete, za štete uzrokovane terorističkim aktom, javnim demonstracijama te za štete uzrokovane od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata uredi jednim zakonom a ne s tri posebna zakona nije prihvaćen. Iako sva tri zakona uređuju izvanugovornu odgovornost Republike Hrvatske za štetu, u suštini se odgovornost Republike Hrvatske temelji na različitim, specifičnim pretpostavkama nastanka štete. Osim toga, s obzirom na to da je i člankom 2. Zakona o dopunama Zakona o obveznim odnosima propisano da će se odgovornost Republike Hrvatske za štetu u ovim slučajevima urediti posebnim zakonima, pri izradi ovih propisa pošlo se od volje zakonodavca.

RADNA TIJELA

Odbori za zakonodavstvo i za pravosuđe ponovno su bili jednoglasni prilikom predlaganja Hrvatskom saboru da Zakon donese.

RASPRAVA

Uvodno je zastupnike s eventualnim izmjenama u odnosu na prvo čitanje upoznao zamjenik ministricе pravosuđa, uprave i lokalne samouprave mr.sc. **Miljenko Kovač**. Iznio je i primjedbe i prijedloge iznesene tijekom prvom čitanja koje nisu uvažene.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je potom **Vladimir Šeks (HDZ)**. U pogledu Zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija, rekao je, Vlada je napravila značajan iskorak prihvativši prijedlog da se jasno precizira supstanca terorističkog akta. Smatra dalje, kako ovaj Zakon regulira samo naknadu štete koja je smrt, tjelesna povreda ili oštećenje zdravlja to dodaje kako će to izazvati dvojbu glede prava na nadoknadu materijalne štete. Lošim je ocijenio brisanje odredbe o pravu na ostvarenje naknade štete pod

uvjetom načela uzajamnosti, budući da smatra kako ta odredba nije u suprotnosti s člankom 3. Deklaracije Ujedinjenih naroda i člankom 3. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava. Mišljenja je također da će se teško razlučiti kada nastupa odgovornost države, a kada organizatora demonstracija, budući da, kaže, postoji kolizija s odredbama Zakona o obveznim odnosima. Žao mu je što predlagatelj nije uvažio prijedlog da se obeštećenje žrtava terora i nasilja alimentira iz posebnog državnog fonda. Ukazao je na situaciju kako će sudski postupci zbog naknade šteta prekinuti stupanjem na snagu Zakona o izmjeni Zakona o obveznim odnosima biti nastavljeni što znači da bi cijeli Zakon djelovao retroaktivno, što je protivno Ustavu. Glede Zakona o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih Oružanih snaga i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata rekao je da je u skladu s temeljnim doktrinarnim pravnim europskim i svjetskim regulama čime se isključuje odgovornost RH za ratne štete. Što se tiče Prijedloga zakona o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu nastalu u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ istaknuo je da je Vlada prihvatila sve prijedloge Kluba zastupnika HDZ-a te da tako nema primjedaba.

Mislim da se o ovim zakonima treba razgovarati kao setu zakona kojima se želi izvršiti popunjavanje pravne praznine koja je nastala brisanjem članka 180. Zakona o obveznim odnosima, rekao je u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a **Mario Kovač (HSLŠ)**. Ukidanjem navedenog članka, pojasnio je, oštećeni su često pokretali postupke pred Europskim sudom za ljudska prava. Smatra da veći dio naše javnosti ne zna o kakvoj se tu odgovornosti radi te misle da je to ratna šteta. Obrazložio je dalje kako opći propisi unutarnjeg prava država ne poznaju pravnu osnovu odgovornosti za ratnu štetu jer su one posljedica izvanrednog događaja, a ne lošeg funkcioniranja države. Drži dalje kako će primjena tog Zakona dovesti sudove u situaciju da od slučaja do slučaja procjenjuju radi li se o ratnoj šteti ili ne, budući da se mogu pojaviti teškoće u razlikovanju ratne štete od štete počinjene aktom terorizma. Uzimajući u obzir sve specifičnosti koje je Domovinski rat imao, sudstvo će se tu naći na skliskom terenu, zaključio je zastupnik. Smatra stoga da treba napraviti vrlo sna-

žnu dinstinkciju između ratnih čina i čina terorizma. Ukazao je potom na izmjenu članka 5. Zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija rekavši kako sada izgleda da će pravo na naknadu štete imati i oni koji su sudjelovali u pobuni protiv Republike Hrvatske. U tom zakonu ukazao je i na mogućnost naknade materijalne štete što drži s moralnog aspekta neprihvatljivo. Upitao je čini li to ova vlast za to da se što uspješnije reintegrira na područje zapadnog Balkana ili da ne naljuti Međunarodnu zajednicu. Zaključio je da Klub zastupnika HSLŠ-a neće podržati donošenje ovih Zakona, jer misli da su navedenim odredbama prevršene sve mjere.

O ovim zakonima treba razgovarati kao setu zakona kojima se želi izvršiti popunjavanje pravne praznine koja je nastala brisanjem članka 180. Zakona o obveznim odnosima.

Ovim zakonima se nadoknađuje šteta onima kojima je ona počinjena, a nije spriječeno njeno činjenje, rekao je **Nenad Stazić (SDP)**.

Mario Kovač se nadovezao pojasnivši da je ukinut stavak 3. članka 5. Zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata koji je glasio: "Ne postoji pravo na naknadu štete ako osobito opravdani razlozi ukazuju da bi davanje naknade bilo u očitoj suprotnosti s načelima morala i pravičnosti."

O ovim zakonima imat će što reći Ustavni sud i Međunarodni sud za ljudska prava

U ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina **Milan Đukić (SNS)** je rekao da su akti toliko općeniti da ih se može iščitavati na različite načine. Zakonom koji regulira odgovornost za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija, dodao je, oštećeni su uglavnom pripadnici srpske nacionalne nacionalnosti jer neće imati gotovo nikakvo pravo na naknadu štete za opljačkanu i uništenu imovinu. Imovina se nasilno i politički osmišljeno uništavala i vezivati određ-

na načela kroz pristup izrade ovih zakona s primjerima iz pravno uređenih država je neozbiljno, jer ovi Zakoni po sadržaju i njihovoj namjeri nemaju moralno, pravno i humano uporište, zaključio je zastupnik. Vlada, dodao je, nije imala dovoljno snage i odlučnosti da osudi prethodnu politiku prema svojim građanima i da kroz pravičnu nadoknadu štete omogući povratak, ostanak i opstanak. Naglasio je kako predloženi zakoni nemaju europsku orijentaciju, pogotovo ne europske standarde. Sigurno je da će o njima imati što reći Ustavni sud, ali i Međunarodni sud za ljudska prava, rekao je gospodin Đukić.

Uzroci i posljedice su nešto drugo od onoga što Vi nama želite prodati, nadozevao se **Ante Beljo (HDZ)**.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govori je **Ljubica Lalić (HSS)**. Smatra dobrodošlim Zakon o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu nastalu u bivšoj SFRJ i za koju ista odgovara jer daje pravni osnov za rješenje svih spornih pravnih odnosa za državljane RH. Zamjerila je predlagatelju jedino to što ograničava prava isključivo na štete koje su nastale na državnom teritoriju Republike Hrvatske. Drži da treba razmotriti mogućnost nadoknade štete ma gdje god nastala na području bivše Jugoslavije. Nedorečenost vidi i u tome što nisu navedeni rokovi u kojima se može pokrenuti postupak za povrat štete. Zaključila je potom da će Klub zastupnika HSS-a podržati sva tri zakona.

I Klub zastupnika LS-a podržat će sva tri zakona, rekao je u ime Kluba **Tibor Santo (LS; zastupnik pripadnika mađarske nacionalne manjine)**. Smatra da je bilo krajnje vrijeme da se ovi zakoni donesu i da se konačno počinju provoditi te ostvarivati prava koji su nepostojanjem pravne regulative bili do sada oštećeni. Izrazio je zadovoljstvo definiranjem ratnog djelovanja pogotovo time što je ono vrlo suženo. Apelirao je potom na sudstvo da u provedbi Zakona ide na korist onih koji su oštećeni.

Svatko u ovoj zemlji ima pravo na obeštećenje

Pripadam Liberalnoj stranci kojoj je privatno vlasništvo sveto i svatko u ovoj zemlji bio on Srbin, Židov, Talijan ili Hrvat ima pravo na obeštećenje, rekao je

u ime Kluba zastupnika LIBRE **Mladen Godek (LIBRA)**. Dao je priznanje Vladi da je u teškim financijskim vremenima našla snage da izađe s ovakva tri zakona koji apsolutno predstavljaju iskorak. Pozitivnim je ocijenio to što je Vlada usvojila dosta prijedloga HDZ-a. Napomenuo je kako zakoni iskazuju jednakost prema svim građanima ove zemlje te se nada da je to rekao dosta glasno kako bi ga čula hrvatska javnost i Europa. Osvrnuo se potom na Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija rekavši da se predlagatelj odlučio za nadoknadu štete putem naturalne restitucije. Iskazao je skepsu spram takvog rješenja jer, kaže, moguće je da netko sam izgradi kuću ili odseli. Ukazao je i na odredbu istog Zakona da bi se šteta isplatila samo temeljem materijalnih dokaza sukladno posebnom propisu. Jedini propis, pojasnio je, je Zakon o obnovi, a temeljem njega pravo na naknadu imali bi samo oni koji su bili izloženi velikosrpskoj agresiji. Podnio je stoga amandman kojim se predlaže da se nadoknađuje materijalna šteta nastala uslijed uzroka navedenih u ovom Zakonu. Drugim amandmanom ovlastila bi se Vlada da i na neki drugi način u vidu novčane naknade može obeštetiti građane. Zaključio je da će Klub zastupnika LIBRE sa zadovoljstvom podržati ove zakone te vjeruje da će predlagatelj usvojiti i amandmane koje je podnio.

Zakoni iskazuju jednakost prema svim građanima ove zemlje.

Kolega Godek se permanentno predstavlja kao čuvar liberalizma, a ustvari je svima pokazao da je čuvar jugoslavenskog bratstva i jedinstva, rekao je **Mario Kovač**.

Zakoni su tako uređeni da nitko neće dobiti naknadu za pretrpjelu ratnu štetu, pojasnio je **Milan Đukić**.

Drago Krpina (HDZ) drži netočnim izjavu gospodina Godeka da će ovi zakoni ispraviti dosadašnju nepravdu. Napomenuo je da je Hrvatska od svojeg osnutka imala jednak odnos spram svih svojih građana, ali da svi njeni građani nisu imali jednak odnos prema njoj.

Gospodin Godek je rekao da je LIBRA važna stranka u vladajućoj koaliciji, što

nije točno, budući da je sam kasnije rekao kako je vladajuća koalicija odbila njihova tri zakonska prijedloga, naglasio je mr.sc. **Željko Glavan (HSL)**.

Zakoni su izuzetno važni jer donose jačanje pravnog sustava Republike Hrvatske i daju joj demokratski legitimitet pred Međunarodnom zajednicom.

U ime Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a govorio je **Darko Šantić (HNS)**. Napomenuo je da njegov Klub ove zakone drži izuzetno važnima jer donose jačanje pravnog sustava Republike Hrvatske i daju joj demokratski legitimitet pred Međunarodnom zajednicom. Smatra ipak da ovim zakonima opet nemamo cjelovito rješenje budući da je izostalo obeštećenje materijalne štete u slučaju demonstracija ili terorističkih akcija. Mišljenja je da treba stoga uskoro donijeti neki poseban propis ili prihvatiti amandman LIBRE, jer je pitanje materijalne štete jedno od izuzetno važnih pitanja. Osvrnuo se i na pitanje rokova zastare rekavši da veliki broj oštećenika neće moći ostvariti naknadu. Predložio je stoga da zastarijevanje po Konačnom prijedlogu zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija i Konačnom prijedlog zakona o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih Oružanih snaga i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata počinje teći od njihova stupanja na snagu. Smatra također da je ratno stanje izvanredno stanje koje svakako treba uzeti u obzir prilikom određivanja zastarnih rokova. Zaključio je na kraju izlaganja da će glasanje njegovog Kluba ovisiti o prihvaćanju prijedloga koje je iznio.

Porezni obveznici morat će nadoknaditi počinjenu štetu

U dva od tri predložena zakona radi se o naknadi štete koja je nastala na marginama velikih oslobodilačkih akcija Hrvatske vojske, naglasio je **Nenad Stazić (SDP)**. Začudila ga je, kaže, stoga izjava gospodina Đukića koji prigovara

Vladi da nastavlja politiku prijašnje vlasti. Pojasnio je potom da nigdje u svijetu nema države koja nadoknađuje ratnu štetu. Ukazao je na to da je nakon "Bljeska" i "Oluje" ubijeno 625 ljudi i zapaljeno ili minirano 22 tisuće kuća. Zaključio je da umjesto za razvoj, izgradnju cesta, bolnica i škola porezni obveznici morat će nadoknaditi tu štetu koju su počinili neodgovorni ljudi.

Nije točno da su pripadnici Hrvatske vojske odgovorni za štete, pojasnio je **Vladimir Šeks (HDZ)**. Smatra da su odgovorni oni koji su u odorama Hrvatske vojske, osvetnički raspoloženi palili, pljačkali i ubijali.

Ante Beljo (HDZ) se nadovezao rekavši da su mnogi od porušenih objekata stradali i prije "Bljeska" i "Oluje".

Podržat će ova tri zakona jer se njima popunjava pravna praznina koja je nastala brisanjem članka 180. Zakona o obveznim odnosima i ispravlja se nepravda učinjena našim građanima, istaknuo je **Stjepan Henezi (SDP)**. Jedino je iskazao bojazan glede primjene posebno Zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akcija i javnih demonstracija. Pojasnio je to time što se navodi da će se šteta nadoknađivati putem posebnog propisa, odnosno zakona o obnovi. Smatra da će na takav način građani imati različita prava u smislu mogućnosti obnove.

Dokle ide hrvatski mazohizam

Ante Beljo je potom iznio stav da zakoni kažnjavaju Hrvatsku, samo zato što se uspjela obraniti te se pita dokle ide taj hrvatski mazohizam. Najprije se, kaže, nastojalo izjednačiti žrtvu i agresora, zatim su se posljedice agresije pripisivale zemljotresu, a sada štetu trebaju nadoknaditi porezni obveznici koji su bili najtragičnije žrtve te agresije. Kada

je riječ o Zakonu o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu nastalu u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ pojasnio je kako to znači da se to odnosi i na operacije Jugoslavenske vojske. - Uz povrat stanova moramo im plaćati odštetu i najamnine, što je poniženje i izvan svakog ljudskog dostojanstva, zaključio je zastupnik. Dodao je kako Hrvatsku zbog agresora dovodimo u bankrot. S ovakvim zakonima ja se ne mogu složiti i moralna nam je obveza da ih ne prihvatimo, naglasio je gospodin Beljo.

Zamjenik ministrice pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Miljenko Kovač** očitovao se potom o amandmanima. Amandmani gospodina Šantića koji se odnose na to da zastarijevanje naknade štete po Zakonu o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija i Zakona o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih Oružanih snaga i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata počinje teći od dana stupanja na snagu ovog Zakona, nije prihvaćen. Zastupnici su se glasovanjem složili s predlagateljem. Amandman Kluba zastupnika LIBRE kojim se bi se stavak 4. članka 7. Zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija brisao, a način naknade štete regulirao bi se novim člankom 8. na način da se materijalna šteta nadoknađuje na području cijele Hrvatske u obliku obnove oštećenih ili uništenih materijalnih dobara. Amandmanom ovlastila bi se i Vlada da štetu može nadoknaditi u nekom drugom obliku prihvaćen je osim u dijelu koji se odnosi na ovlast Vlade.

Zastupnici su potom većinom glasova ("67 "za" i 14 "suzdržanih") donijeli Zakon o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih Oružanih

snaga i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata, Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (71 "za" i sedam "suzdržanih), Zakon o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu nastalu u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ" (75 "za" i 9 "suzdržanih").

Hrvatsku se ovim zakonima dovodi u bankrot i moralna je obveza da ne prihvatimo.

Što se tiče prijedloga zaključka Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a kojim se zadužuje Vlada da u roku od 6 mjeseci dostavi Hrvatskom saboru poseban propis koji će regulirati naknadu materijalne štete nastale uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija koja je predviđena člankom 7. stavkom 4. ovog Zakona, **Vladimir Šeks** je uputio primjedbu. Smatra da zaključak nije u skladu s Poslovnikom budući da se Saboru može dostaviti samo prijedlog određenog akta te nije određeno od kada počinje teći tih šest mjeseci.

Darko Šantić je pojasnio kako rok počinje teći od stupanja na snagu ovog Zakona.

Nenad Stazić je potom konstatirao kako je amandmanom LIBRE brisan stavak 4. članka 7. te bi s time u skladu trebalo preformulirati predloženi zaključak.

To ne mijenja suštinu zaključka, dodao je **Darko Šantić**, složivši se s time da se navedeno briše iz zaključka.

Zaključak je potom prihvaćen većinom glasova (66 "za" i 16 "suzdržanih").

M.S.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O BRDSKO-PLANINSKIM PODRUČJIMA

Olakšice stanovništvu, ali i jedinicama lokalne samouprave

Većinom glasova zastupnici Hrvatskog sabora prihvatili su predloženi zakonski tekst, a sve primjedbe i prijedloge prosljedili predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. Time se zapravo odustalo od prvobitno predložene hitne procedure, ali ne i od što skorijeg donošenja Zakona. To potvrđuje i prihvaćeni zaključak kojega je uputio Klub zastupnika HSLŠ-a, kojim se Vlada Republike Hrvatske obvezuje da hitno, u toku zasjedanja 33. sjednice Hrvatskog sabora dostavi Konačni prijedlog zakona o brdsko-planinskim područjima, a koji je prihvaćen većinom glasova.

U raspravi je inače postignut visok stupanj suglasnosti oko opisivanja gospodarske i demografske situacije na ovim područjima, koja je ocijenjena teškom. Predložene mjere značajno će doprinijeti revitalizaciji ovih prostora Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOGU

Ovaj zakonski prijedlog uputila je Vlada Republike Hrvatske u zakonodavnu proceduru po hitnom postupku. Tako u uvodnom dijelu navodi, da su se već od stupanja na snagu predmetnog Zakona, iskristalizirali problemi u primjeni njegovih odredbi. Naime, zakonska definicija brdsko-planinskih područja, te predloženi kriteriji za izdvajanje kako cjeline brdsko-planinskih područja, tako i za razvrstavanje u dvije skupine, bili su nedovoljno jasno definirani i nekonzistentni. Nadalje, predviđeni kriteriji za izdvajanje brdsko-planinskih područja, nisu usklađeni s podacima koje daje službena statistika na razini jedinica lokalne samouprave. Stoga se na samom početku naišlo na problem operacionalizacije kriterija na osnovi

kojih bi se jedinicama lokalne samouprave dodijelio status brdsko-planinskih područja. To je i razlog zašto nije bilo moguće u zakonom predviđenom roku izvršiti zadane obveze. Također, dostupni socio-ekonomski pokazatelji na razini jedinica lokalne samouprave predviđeni za izdvajanje brdsko-planinskih područja, uglavnom se preklapaju s pokazateljima korištenim za izdvajanje treće skupine područja posebne državne skrbi. Do ovih zaključaka došlo je Povjerenstvo za utvrđivanje kriterija za razvrstavanje jedinica lokalne samouprave u brdsko-planinska područja, sastavljeno od predstavnika: Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo, Ministarstva financija, Ministarstva gospodarstva, Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Fonda za regionalni razvoj i Državnog zavoda za statistiku, koje je sredinom travnja 2002. godine osnovalo Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo.

Nadalje, odredbe koje se odnose na raspolaganje poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, poticanje poljoprivredne proizvodnje, porezne olakšice iz Zakona o porezu na dohodak i Zakonu o porezu na dobit, regulirane su predmetnim zakonima. Naime, neke od odredbi iz ovog Zakona sadržane su u navedenim zakonima, pa nema potrebe za njihovim ponavljanjem. Također, neke od ovih odredbi iz predmetnog Zakona, u koliziji su s navedenim zakonima. Stoga, sve navedeno ukazuje da su izmjene i dopune Zakona o brdsko-planinskim područjima itekako potrebne.

Osnovna pitanja koja se trebaju uređiti ovim Zakonom te posljedice koje će se njegovim donošenjem proisteći su:

izmjena kriterija izdvajanja brdsko-planinskih područja, ukidanje diferencijacije brdsko-planinskih područja u dvije skupine i reguliranje pitanja preklapanja Zakona o brdsko-planinskim područjima sa Zakonom o područjima posebne državne skrbi i Zakonom o otocima. Također se uređuje i primjena odredbe o naknadi za iskorištavanje mineralnih sirovina, primjena povlastica koje se odnose na treću skupinu područja posebne državne skrbi pri oporezivanju poreza na dohodak i poreza na dobit i na brdsko-planinska područja.

U predloženom se tekstu naglašava i da provedba ovog Zakona neće iziskivati dodatna proračunska sredstva, već će primjena poreznih olakšica predviđenih ovim Zakonom smanjiti proračunske prihode u Državni proračun s osnova poreza na dohodak i poreza na dobit. Odredbama ovog Zakona, državni se proračun odriče prihoda s osnova poreza na dohodak i poreza na dobit, u korist proračuna jedinica lokalne samouprave koje su ovim Zakonom određene kao brdsko-planinska područja. Obrazlažući potrebu za primjenom hitnog postupka, predlagatelj je izdvojio da bi se time omogućilo da se olakšice za treću skupinu područja posebne državne skrbi mogu primjenjivati i na brdsko-planinska područja. Navedenim mjerama postiglo bi se da se brdsko-planinska područja koja zbog svojih prirodnih karakteristika predstavljaju osobito otežane uvjete ne samo za život i rad stanovnika, već i otežani gospodarski razvoj, budu u primjeni već u srpnju 2003. godine. Naime, kako je Zakon o brdsko-planinskim područjima donesen u veljači 2002. godine, a nije se mogao provoditi iz navedenih razloga, donošenje Zakona po hitnom postupku smatra se opravdanim.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu raspravu su provela i nadležna radna tijela. **Odbor za zakonodavstvo** podupro je potrebu izmjena i dopuna onih odredbi kojima se namjerava uskladiti sustav državnih potpora u odnosu na brdsko-planinska područja koje obuhvaća Prijedlog ovoga Zakona. Prijedlog predlagatelja da se ovaj Zakon donese po hitnom postupku Odbor ne podupire, predlažući Hrvatskom saboru da prigodom utvrđivanja dnevnog reda za 33. sjednicu donese slijedeći zaključak: O Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o brdsko-planinskim područjima, koji je podnijela Vlada Republike Hrvatske, provest će se prvo čitanje. U obrazloženju se ocjenjuje da se po hitnom postupku ne bi trebalo mijenjati ovaj Zakon jer se brisanjem 15 članaka i izmjenom 5 od ukupno 26 članaka, bitno mijenja njegov sadržaj te definicije, uvjeti i mjerila kao i način određivanja brdsko-planinskih područja. Na predloženi bi se način ujedno smanjili i prihodi državnog proračuna za 2003. godinu i naredne, iako se operativni programi za poticanje razvoja ovih područja mogu početi izrađivati na temelju Programa održivog razvoja brdsko-planinskih područja, za donošenje kojega je Vladi Republike Hrvatske ostavljen rok od dvije godine. Ocjenjujući tako predložena rješenja, Odbor je ocijenio da se ovaj Zakon treba raspraviti u redovnom postupku, te je predložio ovaj Zaključak za provođenje rasprave samo u prvom čitanju. U načelnim primjedbama koje je iznio Odbor, ukazuje se i na potrebu da se preispitaju mjerila za utvrđivanje položaja općine ili grada kao brdsko-planinskih područja, budući da se na predloženi način fizičke i pravne osobe s tih područja u biti izjednačuju glede povlastica i potpora s ostalim u Republici Hrvatskoj, odnosno s onima na području otoka i područjima od posebne državne skrbi.

Naime, na predloženi se način dovodi u pitanje opstojnost ovoga posebnog zakona, jer mjerila za potpore ne daju niti osiguravaju prednost za jedinice lokalne samouprave, odnosno fizičke i pravne osobe i brdsko-planinskih područja. Radi toga, ne ostvaruje se namjera, cilj i svrha ovoga Zakona utvrđena u članku 1. odnosno člancima 1. i 2. važećeg Zakona. Iznijete su zatim i primjedbe i prijedlo-

zi na pojedine odredbe jer je primjerice ocijenjeno da uvodna odredba u sadržaju ovog Zakona u biti ne daje definiciju brdsko-planinskog područja. Primjedbe su iznijete i na tekst onih predloženih članaka čiji je sadržaj ocijenjen nedovoljno jasnim i preciznim.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu raspravio je o predloženom zakonskom tekstu u svojstvu matičnog radnog tijela, a Odbor se ne protivi prijedlogu predlagatelja da se pristupi hitnom postupku. U uvodnom izlaganju predstavnik predlagatelja obrazložio je osnovne odrednice predloženih izmjena i dopuna ovoga Zakona.

Pri tome je naglasio izmjenu kriterija za izdvajanje brdsko-planinskih područja i ukidanje diferencijacije brdsko-planinskih područja u dvije skupine. Ukazao je i na probleme u primjeni postojećeg Zakona, koje se u prvom redu odnose na kriterije za razvrstavanje brdsko-planinskih područja. Naime, kriteriji za razvrstavanje nisu usklađeni s podacima službene statistike temeljem kojih se, pored ostalog, jedinicama lokalne samouprave utvrđuje status brdsko-planinskih područja.

Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja, Odbor je bez rasprave i jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru, donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o brdsko-planinskim područjima.

RASPRAVA

Prvi je u raspravi sudjelovao predstavnik predlagatelja, zamjenik ministra za javne radove, obnovu i graditeljstvo **Venko Ćurlin**. On je naglasio da su izmijenjeni kriteriji za utvrđivanje područja brdsko-planinskog područja Republike Hrvatske, a usklađene su i definicije s ostalim zakonima koji se odnose na područje posebne skrbi države. Radi se o Zakonu o otocima i Zakonu o području posebne državne skrbi. Također se pošlo od pretpostavke da se one pogodnosti koje se primjenjuju na područjima od posebne državne skrbi, a radi se o području treće skupine, primjenjuju i na brdsko-planinska područja. Temeljem izrađenih stručnih analiza, izvršena je kaža, obrada morfološko-geografskih karakteristika terena kompletne Hrvatske. Na osnovi ovih podataka, došlo se do zaključka da bi ovo područje moglo

obuhvatiti 127 jedinica lokalne samouprave.

Značajna pomoć i jedinicama lokalne samouprave

Ostalim izmjenama Zakona, predviđena je prvenstveno primjena svih povlastica koje se primjenjuju za treću skupinu područja, a najznačajnije se koristi zapravo očekuju i odnose na porezne zakone. Osim toga, ove jedinice lokalne samouprave imale bi u nekim slučajevima udvostručen vlastiti prihod. Radi se o značajnim sredstvima, koja se po procjenama kreću između 80 i 100 milijuna kuna za 38 jedinica lokalne samouprave, ovisno o njihovoj ekonomskoj situaciji, zaključio je predstavnik predlagatelja.

U ime Kluba zastupnika Hrvatskog bloka govorio je zastupnik **Krunoslav Gašparić**. On je uvodno iznio argumente koji idu u prilog donošenja Zakona po hitnom postupku, naglašavajući da su to područja u kojima je teško osigurati brzu gospodarsku i socijalnu revitalizaciju. Sugerirao je ujedno, da olakšice budu veće u onim krajevima koja imaju 15 stanovnika km². Kada se dođe do 20 ili 30 stanovnika po km², ove bi se beneficije povećale kako bi se naglasila stimulativnost predloženih odredbi. Ova područja imaju znatno kvalitetnije klimatske karakteristike, ali potrebna su dodatna ulaganja u prometnice, te izgradnju školskih, kulturnih, zdravstvenih i gospodarskih institucija. Na kraju se zanimao za razloge zbog kojih su pojedini tabelarni pregledi manjkavi, te zašto u ovu zonu nisu ušle i pojedine općine uz granicu sa susjednom Republikom Slovenijom. Klub zastupnika HB-a podržat će predloženi zakonski tekst u prvom čitanju, zaključio je zastupnik Gašparić.

Uz povoljne klimatske uvjete, potrebno je uložiti više u obnovu i izgradnju potrebne infrastrukture.

U ime Kluba zastupnika HSLS-a govorila je zastupnica **Jadranka Katarinčić-Škrlić**. Podsjetila je ujedno da se sada mijenja Zakon koji je donesen početkom

2002. godine, rekapitulirajući očekivanja stanovnika ovih područja na području sjeverne Istre i dijela Dalmacije. Nakon kratkog vremena, imamo pred sobom jedan potpuno drugi zakonski tekst kojim se mijenja, odnosno briše 15, a dopunjuje 5 od ukupno 26 članaka postojećeg Zakona. Ispada, nastavila je zastupnica, da ovaj Sabor nije imao pojma što donosi. Osvrnula se zatim i na pojedine sporne detalje s tiskovne konferencije, koju je nedavno, zajedno s desetak gradonačelnika s ovih područja organizirao ministar **Radimir Čačić**. Govoreći zatim i o podnijetom zakonskom prijedlogu, zastupnica je naglasila da je Klub zastupnika HSLA-a pripremio amandmane kako bi se uklonile određene praznine i nepreciznosti u tekstu. Predložila je da se unutar 127 prihvaćenih jedinica lokalne samouprave koje mogu računati na određene pogodnosti, uvrste i Samobor i Buzet, te Dugo Polje u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Napominjući da je u međuvremenu skinut hitni postupak, mi svoje prijedloge, zaključila je zastupnica **Jadranka Katarinčić-Škrlić**, stavljamo na razmatranje Vladi do drugog čitanja. Predložiti ćemo ujedno i zaključak da se još do kraja ove sjednice izradi konačna verzija kako bi se rečeni Zakon mogao i primijeniti. Bilo bi dobro da ovaj zakonski tekst što prije uđe u primjenu kako bi se zadovoljila očekivanja onih stanovnika koji od njega očekuju određenu podršku u svojim sredinama.

Revitalizacija i obnova brdsko-planinskih područja

U ime Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a, SBHS-a govorio je zastupnik mr.sc. **Nikola Ivaniš (PGS)** koji je uvodno ocijenio da će se donošenjem i provedbom Zakona ispraviti jedna velika nepravda prema dijelu jedinica lokalne samouprave. Zbog ovih razloga nema dilema oko pitanja podrške, naglasio je zastupnik, izražavajući ujedno čuđenje što je prilikom izglasavanja dnevnog reda skinut hitni postupak. I on je predložio da odmah uslijedi i drugo čitanje kako bi se predloženi zakonski tekst počeo što prije provoditi u praksi. U tom je pogledu ujedno najavio podnošenje određenog broja amandmana. Brzom procedurom i provedbom, čak 38 jedinica lokalne samouprave u 6 mjeseci ove godine osjetili bi skrb

ove države o brdsko-planinskim područjima, a time bi se ujedno uklonile loše posljedice procesa metropolizacije.

U Gorskom kotaru već više godina dolazi do stalne depopulacije stanovništva, a pojedina su naselja pusta.

Do urušavanja gospodarstva u ovim područjima došlo je zbog gospodarskih promašaja i zanemarenosti, a ne uslijed ratnih razaranja, a to su ujedno i krajevi u kojima je stopa nezaposlenosti viša od državnog prosjeka. Zbog ovih okolnosti dolazi do stalne depopulacije, a samo u Gorskom kotaru je u zadnjih 7-8 godina, čak sedam naselja ostalo bez stanovnika. Ukoliko se ovi trendovi ne zaustave, onda će se ovaj sumorni proces nastaviti sa svim lošim posljedicama za regionalni, ali i sveukupni razvoj Republike Hrvatske. Podržao je zatim sustav definiranja ovog prostora, te analizirao planirane olakšice za fizičke osobe i za jedinice lokalne samouprave, do kojih će se doći poreznim olakšicama. Predložio je na kraju i ostalim zastupnicima da podrže ovaj zakonski tekst u fazi donošenja, te da se maksimalno skрати period do drugog čitanja. Time bi se ovaj Zakon, zaključio je zastupnik **Ivaniš**, vrlo brzo mogao primijeniti i pomoći u životu i razvoju stanovnika koje naseljava brdsko-planinska područja u Republici Hrvatskoj.

Zastupnica **Dorica Nikolić (HSLA)** odlučila se za ispravak netočnog navoda, ukazujući da za neprimjenu ovog zakona nije kriva parlamentarna već izvršna vlast, odnosno nadležno ministarstvo. Predstavnik predlagatelja **Venko Čurlin** javio se kako bi ispravio, odnosno precizirao iznijete tvrdnje o krivici i odgovornosti za neprimjenu zakonskih odredbi. Napomenuo je da za njegovu neprovedbu nije nominiran izvršitelj. Vlada je u jednom trenutku Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo, dala zadatak da pripremi podlogu za njegovo provođenje. Mi smo osnovali povjerenstvo koje je potom ukazalo na potrebu određenih promjena, kako bi se zakonski tekst mogao efikasnije provoditi u praksi. Zastupnica **Dorica Nikolić** ponovno je procijenila da se ovim objašnjenjem

zapravo ispravio netočan navod Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a, SBHS-a, ali ne i ocjene koje je iznio Klub zastupnika HSLA-a.

Ponovila je da je nadležno ministarstvo ili Vlada kriva što se ovaj zakon nije proveo u praksi. Slične konstatacije o odgovornosti ministarstva iznijela je i zastupnica **Jadranka Katarinčić-Škrlić**, a zatim je u ime Kluba zastupnika LIBRE govorio zastupnik mr.sc. **Ivo Škrabalo**.

I on je požalio što se odustalo od hitnog postupka, te apelirao da se ubrzaju rokovi predviđeni za drugo čitanje. Ovakvim bi pristupom stanovnici koji žive u brdsko-planinskim područjima, već ove godine osjetili određene pogodnosti temeljem poreznih olakšica. Riječ je o značajnom iznosu od 100 milijuna kuna, koji bi se već slijedeće godine popeo na iznos veći od 200 milijuna kuna. S toliko novca prenesenog iz državnog proračuna u gradove i općine u brdsko-planinskim područjima, moći će se pokrenuti i realizirati značajni projekti.

Korištenje prirodnih bogatstava

Time bi se ujedno pokrenulo iskorištavanje prirodnih bogatstava ovih područja koja imaju značajnih problema oko organizacije života i gospodarskog razvoja. Tako primjerice jedan Gorski kotar sa svojim šumama i klimom, nikako ne bi smio biti zaostali kraj kojega konstantno napušta njegovo najvitalnije stanovništvo. Iako su ljudi već izgubili povjerenje jer misle da nitko nema političke volje da zaustavi ove negativne trendove, donošenje ovoga Zakona moglo bi preokrenuti postojeće ocjene. Osvrnuo se zatim i na pojedina predložena rješenja, sugerirajući da se sustav odlučivanja i donošenja odluka poštedi nepotrebnog birokratiziranja i centralizacije. Provedbene odluke trebale bi se donositi na razini lokalne uprave i samouprave, dakle u krugu ljudi koji najbolje prepoznaju probleme, ali koji ujedno mogu najbolje zaštititi prirodu i postojeće resurse od nepravilne upotrebe i uništavanja. Iako nije savršen, ovaj Zakon nedvojbeno pruža šansu da se konkretno pomogne stanovnicima u brdsko-planinskim područjima u kojima se teško živi, zaključio je zastupnik **Škrabalo**.

U ime Kluba zastupnika IDS-a govorio je zastupnik **Damir Kajin**. On je dao potporu onim prijedlozima koji su išli za

tim da se ovaj zakonski prijedlog što je moguće više ubrza i time pomogne jedinicama lokalne uprave u brdsko-planinskim područjima. Kao i ostali klubovi, i mi smo dobili dopise niza gradonačelnika, iz Čabra, Delnica, Vrgorca, Lepoglave, Ogulina, Senja, Sinja, Trilja, Vrbovskog i Vrgorca kojima podržavaju ovu inicijativu. Postojeći zakon bio je loš i nedorečen, pa je čak na određeni način štetio lokalnoj samoupravi. Temeljem samo ovog Zakona, neće se pokrenuti recimo kapital iz jednog Zagreba u Ogulin, ali će se zadržati i motivirati domicilni kapital da ne odlazi prema većim urbanim centrima, naglasio je zastupnik Kajin.

Donošenje ovog Zakona potrebno je ubrzati, kako bi se pomoglo stanovnicima brdsko-planinskih područja.

Kod određivanja statusa brdsko-planinskih područja, respektirali su se geomorfološki kriteriji, a tom se prilikom izgleda zaboravilo uvrstiti i Općinu Cerovlje iz Istre, a zapostavljen je i Grad Buzet koji zadovoljava temeljne kriterije. On je ujedno i pogranična općina, u dužini između 35 i 40 kilometara. Zastupnik je zatim iznio i kratki povijesni razvoj ove mikroregije, uključujući i poslijeratni egzodus (od 1947. god.) ukazujući ujedno, da su se hrvatska naselja u tom kraju vezala uz susjedni Kopar, isključivo zbog njegovog boljeg gospodarskog položaja. Ostala naselja i općine koje gravitiraju Buzetu, opravdano su uvrštene u tabelu brdsko-planinskih naselja. Osim naselja oko Buzeta, u ovu tabelu treba uključiti i Općinu Gračišće kod Pazina sa svega 439 stanovnika ili 23,8 stanovnika km². Netko može primijetiti da ova općina nema geomorfološke karakteristike, ali je tik uz najnerazvijeniju Općinu Lanišće po svojim proračunskim prihodima. U treću skupinu naselja trebali bi uvrstiti i Grožnjan, odnosno Oprtalj. Klub zastupnika IDS-a zaključio je zastupnik Kajin, predlaže donošenje amandmana. Prvim se mijenja članak 2, stavak 3, točka 4. kojim se mijenjaju riječi: "koje ima gustoću veću od 30 kilometara km/kv." u slijedeću formulaciju: "koja imaju gusto-

ću od 40 stanovnika km²", te da se jasno u ove gradove, odnosno općine uvedu i Općina Gračišće i Grad Buzet.

Potruditi se i oko provedbe zakonskih propisa

U nastavku rasprave, uslijedilo je izlaganje zastupnice **Vesne Škare-Ožbolt**, koja je govorila u ime Kluba zastupnika DC-a. I ona je uvodno podsjetila na okolnosti donošenja važećeg Zakona, ocjenjujući da je posrijedi bila brzopleta odluka. Naime, nije se u dovoljnoj mjeri razmotrila njegova operacionalizacija kao ni sadržajne usklađenosti sa zakonima koji uređuju sličnu problematiku. Donošenje ovog Zakona u Saboru predstavlja poučan primjer koji bi trebao poslužiti da se ubuduće izbjegnu slične pogreške i brzopleto donošenje zakona.

Kada se donose ovakvi zakoni koji reguliraju život specifičnih regija ili nekih drugih parcijalnih sredina, potrebno je u što većoj mjeri oslušivati i koristiti glas struke kako njegova provedba ne bi bila "mrtvo slovo na papiru". Predložene izmjene, nastavila je zastupnica, tako su sveobuhvatne da bi zapravo trebalo govoriti o sasvim novom zakonu. U javnosti je bilo reagiranja oko izostavljanja Brod Moravica, jer ono temeljem Zakona o područjima od posebne državne skrbi, pripada trećoj skupini područja. Ne bi sada trebalo licitirati s brojem spornih naselja, već treba nadležnom ministarstvu omogućiti da uoči i dodatno provjeri mogućnost eventualnih nepreciznosti i pogrešaka. Zastupnica je ujedno naglasila da bi se pojedini operativni poslovi trebali prepustiti nadležnim šumarijama ili državnim uredima u jedinicama lokalne uprave.

Pojedini operativni poslovi trebali bi se prepustiti nadležnim šumarijama ili državnim uredima u jedinicama lokalne samouprave.

Govorila je zatim i o konkretnim učincima koji se očekuju temeljem poreznih pogodnosti, sugerirajući da se ne smije pogodovati samo obveznicima poreza na dohodak. Manji porez trebaju plaćati pri-

mjerice i: liječnici privatnici, veterinari, odvjetnici, javni bilježnici, te prosvjetni i zdravstveni radnici. Ocijenila je ujedno da će ova pomoć morati biti osigurana u dužem vremenskom periodu, jer slična iskustva i probleme imaju i razvijenije europske države.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik **Drago Krpina**, koji je upozorio da treba težiti smanjivanju razlika koje se uočavaju na području regionalnih cjelina u Republici Hrvatskoj. Cilj svih komplementarnih zakona kojima se reguliraju uočeni problemi, predstavlja smanjivanje te razlike razvijenosti. Ujedno se slabije razvijena područja pokušavaju po svojim standardima približiti onim zonama koje su već postigle određenu razvijenost. Kada bismo međutim analizirali dosadašnji učinak ovih zakonskih propisa, onda bismo teško mogli biti zadovoljni postignutim rezultatima.

Zaustaviti negativne demografske trendove

Upozorio je ujedno da se ne provode niti odredbe Zakona o otocima, gdje se situacija i dalje pogoršava, u demografskom, socijalnom i svakom drugom pogledu. Apsurdno je što je Vlada naumila da u svega 20-tak radnih dana uskladi cjelokupno hrvatsko s europskim zakonodavstvom. Ovaj opsežan posao, ocijenio je zastupnik Krpina, motiviran je prije svega postizanjem određenih kratkoročnih političkih efekata. Ujedno, posljednje izjave službenih predstavnika Europske unije, najavljuju da bi se razgovori s Hrvatskom mogli okončati 2008. ili 2009. godine. Dakle, imamo dovoljno vremena da temeljito i studiozno prilagodimo hrvatsko zakonodavstvo europskim standardima. Neprihvatljivim je ocijenio i činjenicu da se u posljednje vrijeme pojedine stranke vladajuće koalicije svađaju i međusobno optužuju za pogreške i propuste. Sve to ide preko leđa hrvatske sirotinje koja živi na ovim (brdsko-planinskim) područjima i koja bi od provedbe zakonskih propisa imala određene koristi. Umjesto da se Vlada ispriča zbog kašnjenja prilikom donošenja podzakonskih propisa, ministar Čačić optužio je Sabor zbog navodnih propusta, pred gradonačelnicima naselja brdsko-planinskih područja Republike Hrvatske, zamjerio je zastupnik Krpina.

Govoreći zatim o pojedinim segmentima Zakona, zapitao je za razloge zbog kojih se ukidaju povlastice ovčarima i kozarima, da bez naknade vode svoju stoku na pašu. Podsjetio je da koze i ovce

Potrebne su stimulacije vlasnicima ovaca i koza koje su najbolja zaštita od požara, jer pasući održavaju i čiste okoliš.

najbolje čiste okoliš i smanjuju opasnost od šumskih požara na ovim područjima, pa bi trebalo stimulirati njihov broj i davati besplatnu potporu. Slična situacija odnosi se i na ukidanje povlastica u postojećim zakonskim propisima kojima je bilo predviđeno da se bez carine može uvoziti stoka i poljoprivredni strojevi za vlastite potrebe i razvoj lokalne poljoprivredne djelatnosti. Ne vidim nikakvih razloga za ukidanje i brisanje ovih poreznih povlastica, istaknuo je zastupnik. Složio se zatim sa sugestijom zastupnice Jadranke Katarinčić-Škrlić o potrebi donošenja Zakona prije ljetne stanke. Trebalo bi ujedno razmisliti o objedinjavanju svih komplementarnih zakonskih propisa, te raščlaniti i istražiti kakvi su bili dosadašnji rezultati i koliko se pomoglo nerazvijenim i brdsko-planinskim područjima, te hrvatskim otocima, ocijenio je na kraju izlaganja.

Ravnomjeran regionalni razvoj Republike Hrvatske

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zastupnik **Dragutin Vrus**, izražavajući ujedno zadovoljstvo što je rečeni zakonski prijedlog došao u saborsku proceduru. Razočaran je ipak činjenicom što je nadležno ministarstvo produžilo rok kojim se trebao provesti smisao i sadržaj Zakona u svakodnevnom životu. Ocijenio je ujedno da se nije trebalo prozivati Hrvatski sabor, a pogotovo ne zastupnik mr.sc. **Mato Arlović**. Da je ministar Čačić ranije obavio svoje obveze, onda su brdsko-planinski krajevi već mogli računati na određene porezne i ostale razvojne pogodnosti. Analizirao je zatim pojedine faze i kronologiju važećeg Zakona, pitajući se ujedno: "Da li se

izgubio osnovni smisao važećeg Zakona, a to je ravnopravni razvoj svih područja Republike Hrvatske?"

Ukazao je ujedno da pojedine jedinice lokalne uprave u Gorskom kotaru, pomažu mladencima sa simboličnim iznosima iz vlastitog skromnog proračuna. Time se zapravo šalje upozoravajući signal o stalnom demografskom zaostajanju i nazadovanju u ovom dijelu Hrvatske. Svako ko je potrebno zaustaviti trend iseljavanja, a mi iz SDP-a sugerirat ćemo Vladi da brzo prouči ponuđene primjedbe i prijedloge kako bi se još na ovoj sjednici uputio prijedlog u drugo čitanje. Podržao je ujedno i zaključke koje je predložio Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu, te zatražio da se preispita mogućnost da svoje mjesto u ovom Zakonu nađu naselja Buzet, Gračišće i Oprtalj. Potrebno je precizirati i odredbe sadržane u članku 7c. kojim se uređuju prihodi jedinica lokalne uprave i samouprave koje imaju status brdsko-planinskog područja. Presudnim je ocijenio i da poticaji za ova područja budu stalni, dok bi smanjenje poreza trebalo obuhvatiti prosvjetne i zdravstvene djelatnike, kao i druge zaposlenike u javnim službama.

Navodeći nepreciznosti i slabosti koje je uočio u pojedinim zakonskim rješenjima, zastupnik Vrus istaknuo je da treba ukloniti nepotrebno birokratiziranje, uočeno u stavku 2, članku 6, kojim se propisuje nadležnost ministra oko izdavanja dozvola za ubiranje šumskih plodova. Ovdje bi bilo puno logičnije da se navedeni poslovi prepuste nadležnim šumarima ili državnim uredima u jedinicama lokalne samouprave. U svakom slučaju, zaključio je zastupnik, Vlada do drugog čitanja ima što raditi. Zahvalio se zatim svima koji su dali doprinos u izgradnji i donošenju predmetnog zakonskog teksta.

Požuriti s primjenom predloženih odredbi

U ime Kluba zastupnika HSS-a, o predloženom je Zakonu govorio zastupnik **Stjepan Živković**, uvodno izrazivši žaljenje što se kasni u njegovoj primjeni i što se nije primijenila hitna procedura. Slažemo se ujedno da pojedine odredbe važećeg zakona treba izmijeniti, ali je ujedno i podsjetio da je i ranije Klub zastupnika HSS-a upozoravao na mogućnost preklapanja pojedinih zakonskih

odredbi. Smatra da je najvažniji članak 3. Zakona, kojim se poimence navode jedinice lokalne samouprave koje ulaze u ova područja, a u obrazloženju su navedeni i izračuni i rangiranja u jedinicama lokalne samouprave. Uzete su tri geomorfološke varijable: nadmorska visina, vertikalna raščlanjenost i nagib terena, ali ostaje za raspravu da li su odabrani najpouzdaniji kriteriji, upozorio je zastupnik. Podržao je zatim izradu programa održivog razvoja brdsko-planinskih područja, sadržanu u članku 4. Ova područja potrebno je što prije revitalizirati i osigurati im gospodarski razvoj. Time se stvaraju potrebni preduvjeti za opstanak i povratak domicilnog stanovništva na ove prostore. Smatra međutim, da je predugačak rok za provedbu programa. Na kraju izlaganja podržao je potrebu da se što više ubrza zakonodavna procedura potrebna za donošenje predloženog zakonskog teksta.

Planinska područja treba što prije revitalizirati i osigurati im gospodarski razvoj.

Usljedila je pojedinačna rasprava u kojoj je prvi govorio zastupnik **Ivan Jarnjak (HDZ)**. I on je upozorio na propuste koji su usporili njegovu primjenu, te procijenio da se zbog ovih okolnosti nepotrebno odgađa primjena u praksi. Da je nadležno ministarstvo obavilo svoje poslove na vrijeme, stanovnici u brdsko-planinskim područjima mogli su već računati na određene pogodnosti koje su im zbog poznatih, a već navedenih razloga, itekako važni i potrebni. Predložio je ujedno da se do drugog čitanja, kompletira pregled svih općina i gradova koji su ušli u kategoriju brdsko-planinskih područja. Trebalo bi objediniti sve moguće pogodnosti koje primaju pojedine općine i gradovi.

Govorio je zatim o pojedinim relativnim vrijednostima kada je riječ o gustoći i prosječnoj starosti stanovništva, ukazujući da nam se može dogoditi da za nekoliko godina imamo veliki broj napuštenih naselja. Kako bi se spriječile ove prognoze, potrebno je omogućiti povratak mladih, vitalnih osoba na svoja domicilna područja. I on se na kraju izlaganja, založio da se sačuvaju one pogo-

dnosti koje je prijašnja vlast osigurala za ova područja, ocjenjujući da je riječ o zakonskim rješenjima koja mogu dodatno i značajno olakšati život tamošnjih stanovnika.

Zastupnica **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** podsjetila je na prijašnje poteze oko donošenja važećeg Zakona o brdsko-planinskim područjima. Kada je krajem veljače 2002. godine donesen rečeni Zakon, govorilo se da predstavlja značajan iskorak za kvalitetu života tamošnjih ljudi i za revitalizaciju brdsko-planinskih područja u Republici Hrvatskoj. No, ubrzo je shvaćeno da je Zakon nedorečen i neprovediv, pa bi trebalo utvrditi tko je istinski krivac za nastale propuste. Ovdje se govori o izmjenama i dopunama Zakona koji nikada nije stupio na snagu, upozorila je zastupnica. Usprkos tome, bit ćemo sretni kada se donese ovaj pravni akt, jer se time znatno olakšava život stanovnika u brdsko-planinskim područjima. Pozdravila je što su u popis naselja uvrštene i jedinice lokalne samouprave, poput: Imotskog, Lovreča i Podbablja. Iznijela je zatim neke temeljne demografske i statističke podatke vezane uz Grad Imotski, upozoravajući da su sve vodeće gospodarske tvrtke završile u stečaju. Zapitala je ujedno predstavnika predlagatelja za razloge, zbog kojih u popis naselja unutar brdsko-planinskih područja nije uvršteno i naselje Zmijavci, ističući i u ovom slučaju podatke koji ukazuju da zadovoljava postavljenim kriterijima. Zatražila je na kraju da se preciziraju i eventualni razlozi zbog kojih se ukidaju pojedini članci, tražeći ujedno da se dostavi njihov analitički pregled, te podržala donošenje predloženog zakona.

Koji su razlozi gospodarskog zaostajanja?

Zastupnik **Ante Grabovac (HSL)** istaknuo je da cjelodnevna rasprava ukazuje na svu važnost i potrebu za donošenjem ovog Zakona. Budući da su mu dobro poznati razlozi i okolnosti koje su dovele do teških gospodarskih posljedica u brdsko-planinskim područjima, požalio je što se otklonila mogućnost njegovog donošenja u hitnoj proceduri. Time bi se omogućilo da se navedenim jedinicama lokalne samouprave, u 38 gradova i općina, već ove godine osigura proračunska pomoć od oko 100 milijuna

kuna. Ovaj, kao i ostali komplementarni zakoni, trebali bi omogućiti gospodarsku revitalizaciju navedenog područja i podržati njegovu demografsku i socijalnu obnovu. Razlozi gospodarskog zaostajanja su višestruki; rat i ratne posljedice, zemljopisni položaj, te izražena višegodišnja depopulacija. Ovim se izmjenama i dopunama dolazi do izmjena kriterija za izdvajanje brdsko-planinskih područja, zatim za ukidanje diferencijacije, a regulira se i primjena olakšica koji se odnose na Zakon o područjima o posebnoj državnoj skrbi.

Depopulacija, rat i zemljopisni položaj - razlozi koji su doveli do gospodarskog zaostajanja brdsko-planinskih područja.

Upozorio je ujedno da se jaz između bogatih i siromašnih područja, bujanjem 4 velika urbana središta neprekidno produbljuje, a to ne može biti interes Republike Hrvatske. I zastupnik Grabovac naveo je pojedine statističke podatke za Imotski koji je ujedno i njegov zavičaj, ističući aktualne probleme i štete zbog velike suše, iako je sagrađeno veliko akumulacijsko jezero. Najveća pomoć čitavoj Imotskoj krajini bila bi stavljanje ovog sustava u svoju funkciju i omogućavanje natapanja poljoprivrednih površina. Time bi se pokrenulo gospodarstvo i poljoprivredu, te pomoglo u demografskoj revitalizaciji i zapošljavanju stanovništva, zaključio je zastupnik Grabovac.

Za repliku se javio zastupnik **Želimir Janjić (HSL)**, osvrćući se na tezu da Vlada nedovoljno brine o razvoju svih krajeva Republike Hrvatske. Ta konstatacija je nažalost točna i sve poticajne mjere, još uvijek ne daju odgovarajuće rezultate kako bi ovi krajevi postali atraktivniji u odnosu na pojedina hrvatska područja. Naveo je da se primjerice, stimulirala izgradnja i ulaganje u industrijskoj zoni u Općini Gradište, u Vukovarsko-srijemskoj županiji, ali još uvijek nema odgovarajućih rezultata.

Nastavljeno je s pojedinačnom raspravom, a za riječ se javio zastupnik **Darko Šantić (HNS)**. Ocjenjujući da je u ime Kluba, zastupnik Ivaniš dobro obrazložio potrebu za donošenjem ovog zakon-

skog prijedloga, u svom se izlaganju zaustavio na nekoliko važnih elemenata. Osvrnuo se na dopis kojega su podnijeli gradonačelnici i načelnici s područja zainteresiranih za donošenje Zakona o brdsko-planinskim područjima, te pročitao dio poslanih zahtjeva i dopisa. Napomenuo je da je sasvim razumljivo da gradonačelnici iz Imotskog, Ogulina i Senja govore o potrebi donošenja rečenog Zakona. Naime, napravljena je jedna zaista kvalitetna simulacija onoga što donosi ovaj Zakon navedenim općinama i gradovima. Nadopunio je podatke o korisnosti predloženih zakonskih odredbi, na primjeru Imotskog, koji će imati veći prihod za čak 50%, što će mu omogućiti razvoj i poboljšanje uvjeta života. Ilustrirao je zatim i prednosti koje se odnose na porezne olakšice prilikom izračunavanja osobnog dohotka, ocjenjujući da je riječ o korisnim i dobrodošlim zakonskim odredbama. I zastupnik Šantić se na kraju izlaganja založio da se maksimalno ubrza predviđena zakonodavna procedura.

Zastupnik **Dario Vukić (HDZ)** podsjetio je na pojedine ranije segmente prilikom donošenja Zakona o brdsko-planinskim područjima, kada je ujedno upozoravano na neprovedivost tada predloženog teksta, pledirajući da se provede i treće čitanje. Sam smisao nastanka ovoga Zakona sastojao se u pokušaju pomoći i revitalizaciji gospodarskog života u Gorskom kotaru i ostalim sličnim područjima. To je bila osnovna ideja zastupnika SDP-a iz Gorskog kotara koji su i podnijeli ovaj zakonski prijedlog. Ostali zastupnici iz naše županije, podržali su intenciju, ali su iznijeli i primjedbe, znajući da se takav zakon neće moći provesti. Budući da se Zakon donosio uoči lokalnih izbora, on je više služio u političke svrhe, a bilo je manje ozbiljne namjere da ga se provede u svakodnevnom životu.

Usklađivanje zakonskih odredbi

Podsjetio je i na tadašnja upozoravanja kada se ukazivalo na njegovu preklapanje sa Zakonom o otocima i sa Zakonom o područjima od posebne državne skrbi. U Saboru su također donesene odluke o utemeljenju Fonda za regionalni razvoj, te Fonda za razvoj i zapošljavanje koji su se trebali puniti sredstvima od privatizacije i iz proračunskih izvora.

Govoreći o predloženom zakonskom tekstu, zastupnik Vukić ukazao je na neopravdanost odluke što naselje Brod Moravice, nije uvršteno u popis naselja koja mogu računati na pogodnosti unutar Zakona o brdsko-planinskim područjima. Opisao je svakodnevne poteškoće ljudi ovoga kraja, koji su čak osigurali posebne saonice kako bi se zimi uspjeli probiti do liječnika. Prema tome, ovo naselje ima izrazito teške uvjete života. Suština zakonskih odredbi trebala bi polaziti od pretpostavke da se sačuva opstanak ljudi na navedenom području, potakne razvoj i zadrži mlado stanovništvo koje jedino može provesti ove mjere. Podsjetio je zatim i na detalje iz prvog čitanja Zakona o slobodnim zonama i Zakona o poticanju ulaganja, koji su svojedobno pompozno najavljeni. I tu je prošlo 6 mjeseci, pa se prema tome mora ići s novim zakonskim rješenjima.

Važno je potaknuti povratak vitalnog stanovništva koje bi provelo predložene zakonske mjere.

Osvrnuo se zatim i na pitanje poreznih olakšica koje su obuhvaćene predloženim tekstom, ističući da bi u periodu od 6 mjeseci čak 100 milijuna kuna ostalo lokalnoj upravi i samoupravi. Čudi se ujedno što je vladajuća većina otklonila Vladin prijedlog o hitnom postupku, ocjenjujući da ovakvi potezi u najmanju ruku svjedoče o koliziji između dijela stranaka u Parlamentu. Međutim, lokalna uprava bi svakako trebala pametno iskoristiti znatno veća sredstva, kako bi potaknuli otvaranje novih radnih mjesta i privukli dodatni kapital. I on se na kraju zauzeo za policentrični koncept razvoja Hrvatske, ukazujući da treba ugodnije živjeti u svim njezinim regijama, a ne samo u velikim urbanim centrima.

Uklonjene su prijašnje koncepcijske manjkavosti

Zastupnik **Darijo Vasilić (PGS)** upozorio je da su se stanovnici brdsko-planinskih područja ponadali, da će se ranije donesenim zakonom, urediti poticajne mjere za demografsku revitalizaciju, gospodarski rast i održiv razvitak na brdsko-planinskim područjima. Nažalost, od samog stupanja na snagu, uočene su koncepcijske manjkavosti kao i nejasni kriteriji koji su onemogućili njegovu provedbu u praksi. Isto tako, u ocjeni stanja, Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva, naglasilo je da su pojedine odredbe postojećeg Zakona, posebice one koje se odnose na raspolaganje poljoprivrednim zemljištem i porezne olakšice, ponekad u koliziji s pojedinim zakonskim rješenjima. Posljedica takvog stanja je da se Zakon ne provodi godinu i pol dana nakon njegovog donošenja. Govorio je zatim i o kriterijima kojim općine i gradovi u članku 3, dobivaju status brdsko-planinskih područja. Vrijedi naglasiti da se ovim zakonskim prijedlogom uvode porezne olakšice koje se primjenjuju za treću skupinu područja od posebne državne skrbi, odnosno svim zaposlenicima s prebivalištem u brdsko-planinskim područjima. Povrat poreza realizira se kroz godišnju poreznu prijavu, tako da se već za ovu godinu mogu realizirati pojedine predložene odredbe. Istovremeno se temeljem poreznih olakšica, osiguravaju i znatno veći prinosi lokalnim jedinicama uprave i samouprave. Budući da se radi o područjima izloženim depopulaciji, s posrnutim gospodarstvom, lako je zaključiti da će ove mjere poboljšati opće stanje u komunalnom i društvenom standardu, te potaknuti razvoj komunalne infrastrukture. Kako bi se što brže i efikasnije osigurala provedba ovog Zakona, zastupnik se na kraju izlaganja založio za vraćanje hitne procedure, ili da se prvo i drugo čitanje provede do 1. srpnja. Time bi se osigurala realizacija poreznih olakšica i transfera već ove godine.

U završnom osvrtu zastupnicima se ponovno obratio predstavnik predlagatelja, zamjenik ministra **Venko Ćurlin** koji je objasnio tipfeler sadržan u odredbi članka 7b. Radi se zapravo o članku 40, a ne 41. Ovu je ispravku zaboravio naglasiti u uvodnom dijelu izlaganja, a kada se pročita obrazloženje, uviđa se značajna razlika koja se odnosi na navedene odredbe. Napomenuo je ujedno da u Hrvatskoj ima 546 općina koje su obuhvaćene unutar Zakona o područjima od posebne državne skrbi, Zakonom o otocima i Zakonom o brdsko-planinskim područjima. Kada se govori o potrebi proširivanja ovih područja, moramo imati na umu i to da se troškovi za provedbu, prebacuju na sve korisnike i porezne obveznike. Na kraju je napomenuo da će nadležna ministarstva nastojati da u okviru ove sjednice bude pripravljen i dostavljen Konačni zakonski prijedlog, ali on neće moći značajno odstupati od predloženog teksta. Ovom je napomenom okončana rasprava o predloženom zakonskom tekstu.

Predsjedavajući je u nastavku rada predložio donošenje zaključka kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o brdsko-planinskim područjima. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja upućuju se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. Nakon brojanja glasova utvrdio je da je većinom glasova (91 "za", 2 "suzdržana") donesen zaključak.

Sukladno prijedlogu Kluba zastupnika HSL-a dao je na glasovanje i zaključak kojim se: Vlada Republike Hrvatske obvezuje da hitno, u toku zasjedanja 33. sjednice Hrvatskog sabora dostavi Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o brdsko-planinskim područjima. Ovaj zaključak donesen je većinom od (70 "za", 14 "protiv" i 7 "suzdržanih") glasova.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O PODRUČJIMA ŽUPANIJA, GRADOVA I OPĆINA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Vodnjanu status grada

Većinom glasova zastupnici su donijeli Zakon o izmjeni Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj. Time je prihvaćen prijedlog zakona koji je podnio Klub zastupnika SDP-a s promjenom statusa Općine Vodnjan u status Grada Vodnjana.

O PRIJEDLOGU

Ovaj zakonski prijedlog upućen po hitnom postupku podnio je Klub zastupnika SDP-a, ocjenjujući da postoje potrebni uvjeti kako bi Općina Vodnjan u Istarskoj županiji dobila status grada. Uz podnijeti zakonski tekst priložena je i odluka Općinskog vijeća Općine Vodnjan o pokretanju inicijative, kao i zaključak Županijske skupštine Istarske županije, o davanju pozitivnog mišljenja Općinskom vijeću Vodnjana. U obrazloženju se navode temeljni povijesni, demografski, prometni, gospodarski i statistički podaci o Vodnjanu koji upućuju na opravdanost predložene inicijative. U njemu se ukazuje na granice današnje Općine koja obuhvaća statistička naselja; Vodnjan, Galizanu, Peroj i Gajanu. Površina iznosi 102 km², a gravitacijska središta su Pula koja je udaljena 10 km i Pazin kao sjedište županije, koji je udaljen 30 km. U nastavku se donose osnovni pokazatelji klimatskih svojstava, te kratak povijesni pregled naselja koje se prvi put spominje još 1194. godine pod imenom Adigano. Nakon povijesnog pregleda u kojemu se osobito ukazuje na važnu ulogu koju je Vodnjanski dekanat imao u sastavu Porečko-pulske biskupije, predlagatelj je donio pregled svih važnih institucija, prometnica, te gospodarskih i elektroenergetskih kapaciteta. Pregled je zaključen demografskim podacima, a statistike upućuju da ovo područje konstantno bilježi porast broja stanovnika, što dodatno ukazuje na opravdanost podnjetog zahtjeva, te na demografsku vitalnost općine.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu da se donese po hitnom postupku, a na tekst Konačnog prijedloga Odbor nije iznio primjedbe. Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu proveo je raspravu kao matično radno tijelo, a prije rasprave saslušao je izlaganje predstavnice predlagatelja. Zahtjev se temelji na postojanju posebnih razloga, budući da lokalna jedinica Vodnjan predstavlja povijesnu, gospodarsku, geoprometnu, prirodnu i društvenu cjelinu.

Nakon provedene rasprave Odbor je većinom glasova predložio Hrvatskom saboru donošenje predloženoga zakonskog teksta.

RASPRAVA

Na početku rasprave o predloženom zakonskom tekstu, u ime predlagatelja uvodno je govorila zastupnica **Lucija Debeljuh (SDP)**. Ocijenila je da Općina Vodnjan ne ispunjava uvjete prema broju stanovnika, ali svoj zahtjev temelji na argumentaciji koja potvrđuje postojanje posebnih razloga za promjenu statusa iz općine u grad. Govorila je o zemljopisnom okruženju Vodnjana navodeći naselja koja se nalaze unutar sadašnje Općine, te o povijesnim, prometnim i gospodarskim specifičnostima ovog područja.

Dugotrajni povijesni kontinuitet naselja

Istaknula je tako da je današnja urbana morfologija Vodnjana zadržala karakteristike srednjeg vijeka, a naselje je početkom 19. stoljeća imalo 4 puta više stanovnika od Pule. Istaknula je zatim i dobru prometnu povezanost, te ukazala na činjenicu da je čitavo područje ujedno dobro elektroenergetski opskrbljeno. Pla-

nom plinifikacije Istarske županije, predviđen je i prolazak državnog magistralnog plinovoda, a vodoopskrbni i telekomunikacijski sustav pokriva sva naselja i gospodarske zone u općini. Na kraju je pozvala zastupnike da podrže predloženi zakonski tekst, dodajući da za provedbu ovog Zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zatim mr.sc. **Marin Jurjević**. Naveo je da će Klub zastupnika podržati ovaj prijedlog, ocjenjujući da broj stanovnika u ovom slučaju nije primaran kako bi se potvrdio gradski status. Iz navedenih činjenica uvjerljivo se potvrđuje ocjena kako Vodnjan ima sve preduvjete da se osigura traženi status. Zatim je u ime Kluba zastupnika IDS-a govorio zastupnik **Damir Kajin**, koji je ocijenio da nema razloga zbog kojih se ne bi trebala podržati ova inicijativa. Navodeći prostorne i urbane karakteristike Vodnjana, zastupnik je kao posebnost istaknuo da je na ovom području smješteno 19 crkava i 3 župne kuće, što ukazuje na dugotrajni povijesni kontinuitet kraja, koje je nekada bilo i kotarskim sjedištem. Ujedno je potrebno osigurati da se svjetski znamenita zbirka sačuvanih ostataka mumija svetaca, koja je u Vodnjanu smještena još od Napoleonovih vremena, sačuva i spasi od propadanja. Svi atributi koji svjedoče o urbanom standardu, osim broja stanovnika ovdje postoje, pa treba Vodnjanu dati traženi status, zaključio je zastupnik Kajin.

Opasnosti od neumjerenog rasta administracije

U ime Kluba zastupnika LS-e govorio je zastupnik dr.sc. **Zlatko Kramarić**. Smatra da treba prihvatiti argumentirane i opravdane inicijative koje dolaze s terena. Ujedno ocjenjuje potrebnim da se preispita sadašnji status i opravdanost postojanja više od 400 općina i stotinjak

gradova. Kao dugogodišnji gradonačelnik Osijeka, ima dovoljno iskustva koja mu sugeriraju da se na ovom području ipak moraju početi mijenjati pojedini sustavi. Upozorio je da prijeti opasnost od pretjeranog rasta administracije u lokalnim jedinicama uprave, a gradski status pojedinih mjesta u prošlosti je značajno varirati. Govoreći o ovim situacijama, zastupnik Kramarić se osvrnuo na promjenjivu povijesnu situaciju koja je pratila Donji Miholjac i Senj. Smatra ujedno da financijska samostalnost mora biti lakmus - papir opravdanosti postojanja određenog statusa koji se priželjkuje. Ukoliko se to ne osigura, morat će se ići na okrupnjavanje postojećih jedinica lokalne uprave i samouprave.

Zastupnik dr.sc. **Furio Radin (nezavisni)** govorio je u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina. Podržao je predloženi zakonski tekst, ocjenjujući da Vodnjan, s obzirom na slavnu prošlost i sadašnje infrastrukturne potencijale, zasluhuje predloženi status. Pored nave-

denih argumenata u prilog predlagatelju, treba znati da je ovo mjesto uvijek bilo snažno središte gdje se dodirivala i surađivala hrvatska i talijanska kultura i narodi. Na ovom području žive brojne nacionalnosti, a zastupnik je izdvojio i brojnu Romsku zajednicu, te naselje Peroj gdje već stoljećima obitava autohtona crnogorska nacionalna zajednica u Istri. Podupro je ovu inicijativu, ali je zatražio da se imena lokaliteta na rečenom području prilagode Ustavnom zakonu i Zakonu o jezicima i ravnopravnoj uporabi jezika nacionalnih manjina, budući da Vodnjan ima dvojezični statut.

Zadovoljeni su potrebni zakonski uvjeti

U pojedinačnoj raspravi koja je uslijedila govorio je zastupnik **Petar Žitnik (HSS)**, ocjenjujući da Vodnjan zadovoljava tražene uvjete kojima se potvrđuje gradski status. Predlagatelji su ujedno

dali iscrpne podatke i pregled povijesti ovog prelijepog istarskog gradića koji kontinuirano postoji već 800 godina. I on se osvrnuo na slavnu crkvenu povijest koja je vezana uz ovo mjesto, a budući da predstoji procvat turizma u čitavom kraju, mogu se očekivati i snažniji gospodarski potencijali, te povećanje broja stanovnika. Ohrabruje činjenica da se u tom mjestu bilježi demografski rast, pa bi ovu inicijativu trebalo donijeti konsenzusom, zaključio je zastupnik Žitnik.

Ovom je ocjenom zaključena rasprava o predloženoj zakonskoj inicijativi, a u nastavku rada zastupnici su pristupili glasovanju. Nakon brojanja glasova predsjedavajući je konstatirao da je donesen Zakon o izmjeni Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj u tekstu predlagatelja. Predloženi zakonski tekst podržalo je 88 zastupnika, uz 3 glasa "protiv" i 4 "suzdržana".

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA KOJI SE ODNOSI NA MADRIDSKI SPORAZUM O MEĐUNARODNOJ REGISTRACIJI ŽIGOVA

Međunarodna registracija žigova

Ovim zakonskim prijedlogom usklađuje se zakonodavstvo RH sa zakonodavstvom EU, a budući da se radi o potvrđivanju međunarodnog ugovora, nije potrebna Izjava o njegovoj usklađenosti s *acquis communautaire*. Predlagatelj je Vlada Republike Hrvatske. Zastupnici su većinom glasova donijeli Zakon o potvrđivanju Protokola koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj.

U prikazu ovog zakonskog prijedloga poslužit ćemo se obrazloženjem predstavnika predlagatelja, zamjenika ministra znanosti i tehnologije, dr.sc. **Zdenka Franića**.

Rekao je da se ovim zakonom dodatno uređuje infrastruktura vezana uz tehničko zakonodavstvo i intelektualno vlasništvo i patente. Ovaj zakon prethodi ulasku stranih gospodarstvenika na tržište pojedine države, dakle i hrvatsko tržište, a isto tako ovaj zakon prethodi izlasku hrvatskih gospodarstvenika na tržišta onih država koje su ovaj protokol potpisale, čime se dobiva na dodatnoj pravnoj sigurnosti pojedinih gospodarskih subjekata na tržištu pojedinih država.

Zakonom se određuje postupak međunarodne registracije žigova u državama strankama ovog Protokola. Danas je ovaj Protokol na snazi u 58 država, s tim da je u još nekima, njih desetak, u procesu rati-

fikacije. Zamjenik ministra naglasio je da za provođenje ovog zakona nisu potrebna dodatna sredstva u Državnom proračunu i da se zapravo radi o tehničkom zakonu kojim se potvrđuje jedna međunarodna konvencija.

Kako nije bilo prijavljenih za raspravu, predsjedavajući ju je zaključio. Zastupnici Hrvatskog sabora su većinom glasova, sa 78 glasova "za" i 4 "suzdržana" donijeli Zakon o potvrđivanju Protokola koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, Vlada Republike Hrvatske.

S.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I DOSTOJANSTVA LJUDSKOG BIĆA U POGLEDU PRIMJENE BIOLOGIJE I MEDICINE: KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA I BIOMEDICINI, DODATNOG PROTOKOLA UZ KONVENCIJU O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I DOSTOJANSTVA LJUDSKOG BIĆA U POGLEDU PRIMJENE BIOLOGIJE I MEDICINE O ZABRANI KLONIRANJA LJUDSKIH BIĆA I DODATNOG PROTOKOLA UZ KONVENCIJU O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I DOSTOJANSTVA LJUDSKOG BIĆA U POGLEDU PRIMJENE BIOLOGIJE I MEDICINE, U VEZI S PRESADIVANJEM ORGANA I TKIVA LJUDSKOG PORIJEKLA

Predlagatelj Zakona je Vlada Republike Hrvatske. O Prijedlogu zakona očitovali su se Odbor za zakonodavstvo i Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo. Zastupnici su nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja, jednoglasno prihvatili ovaj Zakon.

U prikazu Prijedloga poslužili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, ministra zdravstva, mr.sc. **Andre Vlahušića**. Rekao je da je ovaj zakon dvostruko značajan, prvo, što Republiku Hrvatsku nakon njegovog usvajanja uvodi u krug zemalja Europske unije i Europe i integrativnih procesa, a značajan je i zbog osiguravanja podjednake uvjeta za građane RH s onima koji se nalaze u razvijenim zemljama, a tiču se napretka primjene biologije i medicine.

"Ovaj Protokol i ovaj Zakon također je značajan kao uvod u sve one zakone

koji će biti u narednom periodu u drugom čitanju, a radi se o Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, zakonima o liječništvu, medicinskim sestrama, stomatolozima, biokemičarima, jer on nam daje preduvjet da ti zakoni moraju biti usklađeni s ovom Konvencijom, s ovim zakonima, a naš osnovni cilj je da osoba koja treba zdravstvenu zaštitu bude u središtu pažnje i da svi drugi zakoni koji nakon toga dolaze moraju biti usklađeni, jer zaštita građana, bolesnika je apsolutni prioritet svake zdravstvene zaštite".

Naglasio je da je u Protokol uključena i zabrana kloniranja ljudskih bića, što Hrvatska podržava, izražavajući stav da to nije ni medicinski, ni etički ljudski opravdano.

Ministar se osvrnuo na tematiku presađivanja organa i tkiva ljudskog porijekla, rekavši da Hrvatska vrlo uspješno obavlja transplantacijski program i pre-

sađivanje tkiva, što je navedeno u izvješću koje je dobio Hrvatski sabor. Među mnogim značajnim uspjesima, ministar je posebno spomenuo nedavno izvedenu dvostruku transplantaciju, za dvoje pacijenata, i to gušterače i bubrega.

"Mi smo jedino izrazili jednu rezervu na članak 20. stavak 2. ove Konvencije koja govori o tome da maloljetnici ne mogu biti donatori za svoje roditelje". Naime, u posebno opravdanim situacijama zakon bi mogao dopustiti da malodobna osoba može biti i darovatelj organa za svoje roditelje, rekao je ministar.

Kako nije bilo prijavljenih za raspravu, predsjedavajući ju je odmah i zaključio. Uslijedilo je glasovanje. **Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su, sa 94 glasova "za" donijeli ovaj Zakon.**

S.Š.

PRIJEDLOG ODLUKE O DONOŠENJU PROSTORNOG PLANA NACIONALNOG PARKA "KORNATI"

Zaštita okoliša i zatečenih vrijednosti

Na prijedlog Vlade, Hrvatski sabor je većinom glasova donio Odluku o donošenju Prostornog plana Nacionalnog parka "Kornati". Koncepcija uređenja prostora temelji se na potrebama odvijanja znanstveno-kulturne, odgojno-obrazovne i turističko-rekreativne funkcije Nacionalnog parka, uz očuvanje kontinuiteta tradicijskih

aktivnosti domicilnog stanovništva koje pridonose zaštiti identiteta i zatečenih vrijednosti prostora.

O PRIJEDLOGU

Prostornim planom Nacionalnog parka Kornati obuhvaćeno je područje unutar zakonski određenih granica parka ukupne

površine 217,00 km², od čega 48,15 km² kopnene i 168,85 km² morske površine.

Plan se temelji na analizama stanja, ocjeni mogućnosti korištenja i dozvoljenog opterećenja prostora te određuje uvjete uređenja i posjećivanja prostora za čitavo područje na način koji osigurava racionalno korištenje i zaštitu kulturnih i prirodnih vrijednosti u cjelini i po poje-

dinim dijelovima uz obvezu svođenja na najmanju mjeru onih oblika djelatnosti i zahvata u prostoru koji bi mogli nepovoljno utjecati na vrijednosti prostora i okoliša.

Koncepcija uređenja prostora temelji se na potrebama odvijanja znanstveno-kulturne, odgojno-obrazovne i turističko-rekreativne funkcije Nacionalnog parka uz očuvanje kontinuiteta tradicijskih aktivnosti domicilnog stanovništva koje pridonose zaštiti identiteta i zatečenih vrijednosti prostora.

Nadzor nad provođenjem i izvršavanjem ovog Plana obavljat će Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, Ministarstvo kulture i Uprava Nacionalnog parka Kornati.

RADNA TIJELA

Odbori za zakonodavstvo i za prostorno uređenje i zaštitu okoliša predložili su Hrvatskom saboru da donese Odluku o donošenju Prostornog plana Nacionalnog parka "Kornati".

AMANDMANI

Podnositelj triju amandmana bio je **Klub zastupnika HSS-a**. Prvim amandmanom predložena je načelna i pojedinačna legalizacija građevina koje se prilikom zahtjeva za izdavanjem lokacijske dozvole mogu podvrgnuti sustavnoj analizi i ocjeni te uvjetima pod kojima se mogu uklopiti u taj prostor.

Drugi amandman ima istu svrhu kao i prvi, s razlikom što se tekst stavlja u glavi 4. - UVJETI GRAĐENJA S NAMJERAMA ZAŠTITE I UREĐIVANJA PROSTORA, u članku 29. stavku 2, dok se prvi amandman odnosi na točku 1. - POLAZIŠTA ZA IZRADU PLANA, podtočku 1. 4. -SPECIFIČNA POLAZIŠTA I OKOLNOSTI, stavak 9, alineja 2.

U glavi 5. - MJERE ZA PROVOĐENJE PLANA, Klub je predložio dodavanje alineje kojom bi se potaknuo razvoj starih zanata, tradicionalne agrokulture i hortikulture, uređenje cjelokupnog krajobraza te školovanje odgovarajućih kadrova koji će moći udovoljiti potrebama, kako tradicionalnog poljodjelstva i stočarstva, tako i drugim komplementarnim zanimanjima, uz pružanje zaštite cjelokupnom krajobrazu.

RASPRAVA

U ime Odbora za zaštitu okoliša i prostornog uređenja govorio je njegov predsjednik dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)**. Iznio je stav kako bi predlagatelj trebao obrazložiti razloge neprihvatanja nekih amandmana. Potom je naglasio da je Odbor jednoglasno donio zaključak kojim se predlaže prihvatanje Prostornog plana Nacionalnog parka "Kornati".

Ovaj Prostorni plan poboljšica je u odnosu na prethodne tekstove i nema bitnih primjedbi kada je riječ o njegovu donošenju.

Gotovo je neugodno da ovu raspravu vodimo bez prisustva ovlaštenog predlagatelja, rekao je u ime Kluba zastupnika HSS-a **Ante Markov (HSS)**. Prostorni planovi i pravilnici, dodao je, moraju se graditi na načelima pravednosti i uvažavanja te potpune upućenosti u stanje na terenu. Smatra da pravo kornatskih vlasnika na iskorištavanje prirodnih resursa u moru i na kopnu ne proizlazi s obzirom na stalnu ili povremenu naseljenost, nego iz posjeda kao takvog, njegove lokacije i strukture. Istaknuo je da vlasnici Kornata očekuju da država, kao i sve institucije pravilnikom uvažava suvremene trendove u zaštiti održivog razvitka otoka koji se temelje na očuvanju resursa u suradnji sa stanovništvom. Zakonodavac, rekao je, mora svojom regulativom uvjeriti stanovništvo da je zaštita put opstanka i perspektive ako se u sve to ne umiješaju neki drugi razlozi kao što je brza zarada. Pojasnio je dalje kako Prostorni plan ne predviđa nove zabrane stočarstvu, poljoprivredi i ribarstvu, ali da dokument koji služi za njegovu provedbu da, te da je to u neskladu. Program ove države je povratak na otoke i Kornati ne smiju biti iznimka samo zato što su dio Nacionalnog parka, konstatirao je zastupnik. Naglasio je da su vlasnici otoka izgradili sve obalne instalacije i smatraju da imaju pravo prvenstva bez ikakvih uvjeta, zatim zahtijevaju da se uspostave sanitarne instalacije u svim sidrištima, kao i regulacija postupaka oko obnove, čišćenja i izgradnje poljskih putova te uspostavu stalne brodske pruge. Naglasio je potom da

Klub zastupnika HSS-a očekuje od predlagatelja da se očituje o amandmanima koje su podnijeli. Drži da nema nikakvog razloga da se ovaj dokument ne donese kao rezultat zajedništva jer je dužnost da se svi međusobno uvažavaju i imaju dozu razumijevanja kako bi se donio Prostorni plan koji je potreban vlasnicima i upravi Nacionalnog parka.

Nadam se da je ovo jedan od Zakona koji će pridonijeti razvoju ideje jadranske orijentacije Republike Hrvatske, rekao je u ime Kluba zastupnika HSLS-a **Ivan Škarić (HSLS)**. Pojasnio je da jadranska orijentacija znači da Hrvatska može imati više koristi od Jadrana nego što ga danas ima. Istaknuo je da su Kornati prelijepi i prevrijedni da se olako s njima poigrava. Smatra da je ovaj Prostorni plan poboljšica u odnosu na prethodne tekstove i nema, kaže, bitnih primjedbi kada je riječ o njegovu donošenju. Zaključio je stoga da će Klub zastupnika HSLS-a biti za njega.

Slijedeći govornik bio je **Branislav Tušek (SDP)**. Kao prvo je obrazložio amandman koji podnosi vezano uz točku 5. koja govori o namjeni, uređenju i korištenju prostora. Predložio je da se ubaci novi dio koji će glasiti: "Nacionalni park "Kornati" predstavlja jedinstveni prirodni prostor otočja i mora za koji vrijedi uspostava stroge zone zaštite cjelokupnog prostora do granice nacionalnog parka i u posebnim okolnostima i izvan granica nacionalnog parka. Stoga je potrebno uspostaviti način prolaska odnosno vremenski režim kretanja gospodarskih plovila, posebno onih koja prijevoze naftu i druge opasne terete. Režim kretanja regulirat će se s posebnim odredbama i određenim pravilnicima o načinu i vremenu kretanja za provođenje Prostornog plana Nacionalnog parka "Kornati"". Dodao je da su Kornati jedna od najprepoznatljivijih turističkih destinacija s jedinstvenom i najrazvedenijom otočnom skupinom na cijelom Mediteranu i predstavlja ekološki biser. Drži da najveću opasnost za Kornate predstavljaју tanker. Ukazao je na veliki broj tankera koji danas prolaze Jadranom iznijevši podatak kako mjesečno prevoze oko 8 milijuna i 300 tisuća tona opasnih tereta. Nada se da će svi imati dovoljno ekološke zrelosti za odgovor na bilo kakvi akciju koja će štetiti zdravom i čistom okolišu.

Prije glasovanja stanku zbog konzultacija budući da nije prisutan predstavnik

predlagatelja zatražio je u ime Kluba zastupnika HSS-a **Ante Markov**.

Nakon stanke **Ante Markov** je rekao kako ispada da su vlasnici zemljišta na Kornatima problem, a privatno vlasništvo ustavna i moralna kategorija i o njoj se jednostavno ne može raspravljati. Smatra da bi to istovremeno predstavljalo i potpuno neuvažavanje lokalne samouprave. Naglasio je da nisu vlasnici krivi što prije 140 godina nije bilo Prostornog plana i svi objekti na otocima nisu jednaki. Zatražio je u ime Kluba zastupnika HSS-a da se izradi prethodna studija koja će kazati što je moguće učiniti u kontekstu uređenja nacionalne gradnje. Predložio je Vladi da ne ide s krajnje restri-

ktivnim mjerama nego da pokuša uspostaviti dijalog i kontakt te u okviru Plana donijeti najbolje rješenje. Izrazio je žaljenje što resorno ministarstvo izbjegava očitovanje i razgovor na ovu temu zamolivši odgovorne ljude da se očituju u roku od deset dana do kada je predložio da Hrvatski sabor odgodi glasovanje o ovoj točki dnevnog reda. Na treba nam plan na papiru, nego onaj za kojeg ćemo moći reći da je efikasan u zaštiti prirode ali i vlasnika zemljišta, zaključio je gospodin Markov.

Budući da su se zastupnici složili s odgovodom glasovanja, predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** je zamolio da se u što kraćem roku uspostavi neophodan navedeni kontakt.

Zamjenik ministra zaštite okoliša i prostornog uređenja **Mladen Ružman** očitovao se tada o podnesenim amandmanima Kluba zastupnika HSS-a. Prihvatio ih je, uz manje korekcije teksta na način da građevine na Kornatima mogu biti legalizirane nakon provedene sustavne analize ocijene stanja te ako zadovoljavaju uvjete zadane važećim zakonima i propisima.

Zastupnici su potom prešli na glasovanje i većinom glasova (76 "za" i 18 "suzdržanih") donijeli Odluku o donošenju Prostornog plana Nacionalnog parka "Kornati".

M.S.

PRIJEDLOG ODLUKE O PRIJEDLOGU ZA DAVANJE VJERODOSTOJNOG TUMAČENJA ČLANKA 84. STAVKA 1. TOČKE 5. ZAKONA O LOKALNOJ I PODRUČNOJ (REGIONALNOJ) SAMOUPRAVI

Vjerodostojno tumačenje nepotrebno

Nije potrebno vjerodostojno tumačenje i nema osnove da Vlada raspusti predstavničko tijelo (Skupštinu Osječko-baranjske županije) - odgovor je Hrvatskog sabora Klubu zastupnika HDZ-a na njegov Prijedlog. Zaključak je donesen - u skladu s Prijedlogom Odbora za zakonodavstvo - nakon opsežne i poprilično "žestoke" rasprave, kojoj je prethodilo razmatranje prijedloga zastupnika istog kluba da se rasprava o ovoj točki dnevnog reda, iako su je oni potakli - odgodi.

Naime, nezadovoljan ocjenom Odbora za zakonodavstvo kako tumačenje nije potrebno jer je zakon jasan, Klub zastupnika HDZ-a, uz podršku još tri kluba, zatražio odgodu rasprave radi sastanka koordinacije predsjednika (predstavnik) klubova i razjašnjenja "proturječnosti" stavova - Odbora za zakonodavstvo, koji je ocijenio da tumačenje nije potrebno, i Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav te Odbora za lokalnu i područnu (regio-

nalnu) samoupravu, koji su ocijenili da je tumačenje potrebno dati.

Povod zahtjevu Kluba zastupnika HDZ-a bila je njihova ocjena kako je trajno bez kvoruma ostala Skupština Osječko-baranjske županije i da ona ne može djelovati s obzirom na to da je pisane ostavke, 8. i 9. travnja, podnijelo 26 njezinih vijećnika i da verifikacija mandata zamjenskom 26. zastupniku pozicije (iz HSS-a) nije mogla biti obavljena jer je, prema Statutu Skupštine, riječ o konstitutivnom, a ne deklaratornom činu.

Spomenimo uvodno da su Županijsko vijeće HSLŠ-a, Županijski odbor HDZ-a i Županijsko vijeće HSP-a Osječko-baranjske županije podnijeli tužbu Ustavnom sudu RH, ali da Sud o tome nije raspravljao dok se ne iscrpi redovni pravni put pred Upravnim sudom Republike Hrvatske, prosljeđivši dopis nadležnom tijelu državne uprave da u svezi sa sadržajem ustavne tužbe obavli nadzor.

O PRIJEDLOGU KLUBA ZASTUPNIKA HDZ-a ZA DAVANJE VJERODOSTOJNOG TUMAČENJA

Odluka predstavničkog tijela o verifikaciji mandata ima konstitutivni, a ne deklaratorni karakter

U svom prijedlogu, Klub zastupnika HDZ-a ukazuje da je člankom 84 (stavak 1. točke 5) propisano da će na prijedlog središnjeg tijela državne uprave nadležnog za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu Vlada raspustiti predstavničko tijelo ako ono, iz bilo kojih razloga, trajno ostane bez minimalnog broja članova potrebnih za rad i donošenje odluka, a Poslovnikom utvrđeno da se Skupština

može održati samo ako je nazočna većina svih vijećnika te da neizabrani (zamjenjski) član počinje obavljati vijećničku dužnost nakon što Skupština temeljem izvješća Mandatno-imunitetne komisije verificira mandat. Citira zatim stav Ministarstva pravosuđa koje je - unatoč jasnim odredbama - na upit predsjednika Županijske skupštine, ocijenilo kako sama činjenica podnošenja ostavki više od polovice vijećnika ne znači trajan gubitak kvoruma - dok postoji mogućnost određivanja njihovih zamjenika (dok se iscrpi lista) te volja ovlaštenih subjekata da ih odrede, a i da verifikacija mandata ima deklaratoran, a ne konstitutivni karakter te da, najkraće, (određeni) zamjenik sudjeluje u verifikaciji vlastitog mandata.

Budući da mandat zamjeniku člana predstavničkog tijela počinje teći od trenutka kad predlagatelj liste utvrdi iz reda neizabranih kandidata osobu koja će zamjenjivati člana kojemu je prestao mandat, sve dok predstavničko tijelo ima propisani dovoljni broj vijećnika, neovisno o tome obnašaju li tu dužnost kao izabrani članovi ili kao zamjenici izabranih članova, ne može se smatrati da je predstavničko tijelo ostalo bez minimalnog broja članova potrebnih za rad i donošenje odluka. Zato ne postoji ni osnova da Vlada RH raspusti predstavničko tijelo. Odgovor je to Parlamentu na Prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a.

Uz ocjenu kako ovakav odgovor nije utemeljen na zakonu Klub je predložio da Parlament dade tumačenje: da Vlada raspušta predstavničko tijelo ako ono ostane bez minimalnog broja članova potrebnih za rad i donošenje odluka; da se zamjenik člana kojega je odredila politička stranka ne uračunava u broj članova predstavničkog tijela potreban za rad

tog tijela: da ne može sudjelovati u radu prije verifikacije mandata (o kojoj predstavničko tijelo odlučuje glasovanjem); da odluka predstavničkog tijela o verifikaciji mandata ima konstitutivni, a ne deklaratorni karakter.

O PRIJEDLOGU ODBORA ZA ZAKONODAVSTVO

Nema potrebe za tumačenjem

Zaključivši da nema osnove za davanje vjerodostojnog tumačenja Odbor je predložio Parlamentu da ne da tumačenje. Obrazloženje - iz činjeničnog stanja i iz Prijedloga za tumačenje ne proizlazi da Skupština Osječko-baranjske županije nema dovoljan (minimalan) broj vijećnika potrebnih za rad i donošenje odluka. Naime, nisu nastupile okolnosti prema kojima ne postoji mogućnost da zamjenici vijećnika preuzmu obnašanje vijećničke dužnosti vijećnika kojima je mandat prestao podnošenjem ostavke ili na drugi propisani način.

Spomenimo još da u materijalu Odbora stoji kako Vlada RH "u svom Mišljenju nije dostavila mišljenje".

RADNA TIJELA

Potrebno je dati vjerodostojno tumačenje

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav zaključio je da je - s obzirom na različita stajališta s ustavnopravnog aspekta - potrebno dati vjerodostojno tumačenje članka 84.

Na početku rasprave Odbor je naglasio kako nije nadležan raspravljati o meritumu niti davati vjerodostojno tumačenje nego samo mišljenje o tumačenju odredbe s ustavnopravnog aspekta.

Prigodom tumačenja odredbe, ocijenio je Odbor, valja početi od ustavne intencije o trodiobi vlasti te zajamčenog prava na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu koje građani ostvaruju putem lokalnih predstavničkih tijela. S tim u svezi ukazuje se kako je Statutom Skupštine Osječko-baranjske županije propisano da vijećnik dužnost počinje obavljati danom konstituiranja skupšti-

ne, a zamjenik nakon što vijećniku prestane mandat, odnosno nakon stavljanja mandata u mirovanje. Poslovnikom je propisano da zamjenik dužnost počinje obavljati nakon što skupština temeljem izvješća Mandatne komisije utvrdi da mu započinje teći mandat.

U vezi s tim odredba članka 84. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi je jasna, jer ako većina vijećnika nekog tijela dade ostavku logično je da to tijelo nema kvorum i teško da može odlučivati, pa s tog stajališta nije potrebno davati vjerodostojno tumačenje - stoji u izvješću radnog tijela. U raspravi je također iznesen stav kako tumačenje nije potrebno dati - ali, iz razloga navedenih u mišljenju Vlade RH.

U Izvješću je još upozoreno da Vlada mišljenje o Prijedlogu nije dostavila u propisanom roku (15 dana), što prema Poslovniku znači da je suglasna s Prijedlogom za davanje vjerodostojnog tumačenja. Njeno stajalište da ne treba dati vjerodostojno tumačenje, je, dakle, suprotno Poslovniku, upozorio je Odbor za Ustav, poslovnik i politički sustav.

Odbor nije prihvatio prijedlog iz rasprave da odgodi davanje mišljenja o tom pitanju dok se ne iscrpi redovni pravni put.

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu je - u svojem mišljenju Odboru za zakonodavstvo - ocijenio da je s obzirom na različita tumačenja u primjeni stavka 1. točke 5. članka 84. potrebno dati vjerodostojno tumačenje.

MIŠLJENJE VLADE

Postoje razlozi za vjerodostojno tumačenje

Postoje razlozi za vjerodostojno tumačenje članka 84 - stav je Vlade RH, koja nije prihvatila Prijedlog Hrvatske demokratske zajednice već podnijela svoj prijedlog vjerodostojnog tumačenja toga članka Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, sukladno - kako se naglašava - dosadašnjoj praksi Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave te Upravnog i Ustavnog suda. Vladino mišljenje, koje je dostavljeno zastupnicima na klupe, objavljuje se u cijelosti (oprema naša).

Tumačenje HDZ-a suprotno ostalim odredbama

Odredba članka 84. točke 5. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (u daljnjem tekstu: ZOLPS) uređuje jedan od razloga za raspuštanje predstavničkog tijela - trajni nedostatak minimalnog broja njegovih članova potrebnih za rad i donošenje odluka, tj. kvoruma. Vlada Republike Hrvatske smatra da je ova odredba jasna. Navedena odredba je do sada u praksi više puta primjenjivana i u toj primjeni nije bilo problema u njezinoj interpretaciji, kako od strane Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, tako i od strane nadležnih sudova koji su na najvišoj razini odlučivali u predmetima koji su se vodili u vezi s primjenom te odredbe.

Međutim, kako je u posljednje vrijeme došlo do tumačenja predmetne odredbe različitog od dosadašnje prakse, Vlada Republike Hrvatske je mišljenja da bi svakako bilo korisno i potrebno dati vjerodostojno tumačenje njezinog teksta.

Pritom, Vlada Republike Hrvatske smatra da je tumačenje koje predlaže Klub zastupnika HDZ-a Hrvatskog sabora suprotno ostalim odredbama ZOLPS-a kao i određenim odredbama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Narodne novine, br. 33/2001, 10/2002, 155/2002 i 45/2003, u daljnjem tekstu: ZOLI).

Prijedlog tumačenja

Vlada Republike Hrvatske predlaže da Hrvatski sabor utvrdi slijedeće vjerodostojno tumačenje odredbe članka 84. točke 5. ZOLPS-a:

Smatra se da je predstavničko tijelo trajno ostalo bez minimalnog broja članova potrebnih za rad i donošenje odluka tek kada se njihov broj smanji na manje od većine ukupnog broja članova propisanog statutom jedinice, a ne postoji mogućnost zamjene članova kojima je prestao mandat njihovim zamjenicima i to najmanje u onolikom broju koji je potreban da se predstavničko tijelo dopuni do minimalnog broja članova potrebnog za rad i odlučivanje.

Pritom, kada nastupe uvjeti za određivanje zamjenika te ovlašteni subjekt odredi osobu zamjenika i ta osoba bude nazočna sjednici predstavničkog tijela,

ona se od početka sjednice uračunava u broj članova predstavničkog tijela potreban za njegov rad i donošenje odluka (kvorum).

Ovo je tumačenje u cijelosti sukladno duhu i odredbama ZOLPS i ZOLI te stavovima i dosadašnjoj praksi Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, Upravnog suda Republike Hrvatske i Ustavnog suda Republike Hrvatske.

Obrazloženje

Kad gubitak kvoruma nije trajan ne postoje uvjeti za raspuštanje

Odredbama ZOLPS-a propisana su osnovna pravila za rad predstavničkog tijela jedinica samouprave. Između ostalog, propisano je da predstavničko tijelo donosi odluke većinom glasova, ako je na sjednici nazočna većina njegovih članova (članak 6. stavak 1. ZOLPS-a). To u praksi znači da je za početak sjednice i za rad predstavničkog tijela, te valjano donošenje odluka potrebna nazočnost najmanje jednog njegovog člana iznad polovine ukupnog broja članova utvrđenog statutom jedinice samouprave. Ovaj broj predstavlja tzv. kvorum i on se obvezno utvrđuje na početku sjednice predstavničkog tijela, a po potrebi i tijekom sjednice.

Odredbom članka 84. točke 5. ZOLPS-a propisano je da će Vlada Republike Hrvatske raspustiti predstavničko tijelo jedinice samouprave ako ono iz bilo kojih razloga trajno ostane bez minimalnog broja članova potrebnih za rad i donošenje odluka, tj. kvoruma. Naime, u tom slučaju predstavničko tijelo više ne može valjano raditi ni donositi odluke. Predstavničko tijelo jedinice samouprave može trajno ostati bez kvoruma ako tijekom njegova mandata većini članova prestanu njihovi pojedinačni mandati. Pritom, svi ti pojedinačni mandati mogu prestati iz istog razloga ili razlozi prestanka mogu biti međusobno različiti od jednog do drugog pojedinačnog mandata. Razlozi prijevremenog prestanka mandata člana predstavničkog tijela propisani su odredbom članka 7. ZOLI-a.

Osnovni uvjet za primjenu odredbe članka 84. točke 5. ZOLPS-a o raspuštanju predstavničkog tijela jedinice samou-

prave je trajni gubitak kvoruma. Stoga, u slučaju kada predstavničko tijelo izgubi kvorum, ali taj gubitak nije trajan, već samo privremen, ne postoje uvjeti za njegovo raspuštanje.

Sama činjenica podnošenja ostavki više od polovice vijećnika ne znači trajan gubitak kvoruma - dok postoji mogućnost određivanja njihovih zamjenika (do iscrpljenja liste) te volja ovlaštenih subjekata da ih odrede, a verifikacija mandata ima deklaratoran, a ne konstitutivni karakter pa određeni zamjenik sudjeluje u verifikaciji vlastitog mandata - obrazloženje je Ministarstva pravosuđa.

Naime, odredbom članka 8. stavka 1. ZOLI-a propisano je da članovi predstavničkog tijela jedinice samouprave imaju zamjenike koji obnašaju tu dužnost ukoliko izabranom članu predstavničkog tijela mandat miruje ili prestane prije isteka vremena na koje je izabran. Ova odredba propisana je iz tri osnovna razloga. Prvi je razlog realna mogućnost prijevremenog prestanka pojedinačnog mandata jednog ili više članova iz različitih razloga tijekom trajanja mandata predstavničkog tijela. Drugi razlog leži u složenom i skupom postupku održavanja dopunskih izbora za popunjavanje upražnjenih mjesta u predstavničkom tijelu. Treći razlog je praktičnost i jednostavnost rješenja ovog problema dopunjavanjem upražnjenih mjesta unaprijed poznatim potencijalnim zamjenicima koji sudjeluju u izbornom postupku već na redovitim izborima.

Mogućnost zamjene člana predstavničkog tijela u slučaju mirovanja ili prijevremenog prestanka njegova mandata zamjenikom ima svrhu da se kad god je to moguće izbjegne skupi i složeni postupak izbora, bilo dopunskih ili prijevremenih. Pritom nije bitno da li je potrebno zamijeniti jednog ili više članova predstavničkog tijela. Postupkom zamjene se tijekom mandatnog razdoblja održava

politička volja birača izražena na redovitim izborima.

Stoga dok god postoji mogućnost i volja ovlaštenog subjekta da se odredi zamjenik članu predstavničkog tijela kojem je prestao mandat prije vremena na koje je izabran ili je nastupilo njegovo mirovanje, potrebno je takvu zamjenu omogućiti. To i u slučaju kad se radi o većini članova predstavničkog tijela. Naime, ovlašteni subjekti i tada mogu odrediti zamjenike članovima predstavničkog tijela i time popuniti upražnjena mjesta te ponovno uspostaviti kvorum potreban za rad i donošenje odluka. Svaki suprotan stav predstavljao bi izravni utjecaj na rezultate izbora i povredu prava političkog subjekta zastupljenog u predstavničkom tijelu.

To znači da sama činjenica podnošenja ostavki većine članova predstavničkog tijela ne mora značiti i trajni gubitak kvoruma. Tek u slučaju da i potencijalni zamjenici podnesu ostavke, da se ovlašteni subjekt izričito odrekne prava na određivanje zamjenika ili da su sve zamjene već ranije iskorištene, gubitak kvoruma bio bi trajan te bi se stekli uvjeti za raspuštanje predstavničkog tijela. Jednako tako, kada ovlašteni subjekt ne bi ni nakon tri mjeseca odredio osobu ili osobe zamjenika tada bi također predstavničko tijelo bilo raspušteno, ali ne primjenom odredbe točke 1. stavka 5. članka 84. ZOLPS-a, već odredbe točke 6. istog članka.

Prijedlog vjerodostojnog tumačenja Kluba zastupnika HDZ-a proizlazi iz pogrešnog izjednačavanja značenja predbotne odredbe ZOLPS-a s odredbom članka 84a. podstavak 3. Zakona o lokalnoj samoupravi i upravi (Narodne novine, br. 90/92, 94/93, 117/93, 5/97, 17/99, 128/99 i 51/2000, u daljnjem tekstu: ZOLSIU) koji je prethodio ZOLPS-u. Ovom odredbom bilo je propisano da će Vlada Republike Hrvatske raspustiti predstavničko tijelo jedinice samouprave ako podnese ostavke najmanje polovina njegovih članova.

Prema navedenoj odredbi ZOLSIU-a, Vlada Republike Hrvatske bila je dužna raspustiti predstavničko tijelo čim bi najmanje polovina njegovih članova podnijela ostavke, bez obzira na eventualne druge okolnosti, pa tako i na okolnost mogućnosti određivanja zamjenika.

Iako se i ova odredba ZOLSIU-a u suštini svodila na gubitak kvoruma, za

razliku od sada važeće odredbe ZOLPS-a, ona osim razloga prestanka mandata podnošenjem ostavke nije predviđala niti jedan drugi razlog prijevremenog prestanka mandata, odnosno gubitka kvoruma. Jednako tako, za primjenu ove odredbe nije bilo relevantno da li je podnošenje ostavki rezultiralo trajnim ili privremenim gubitkom kvoruma. Odredba je bila u neskladu sa sustavom izbora članova predstavničkih tijela jedinica samouprave, posebice s odredbama izbornog zakona o mogućnosti zamjenjivanja članova predstavničkog tijela.

Upravo stipuliranje odredbe članka 84. točke 5. ZOLPS-a drugačije od odredbe članka 84a. podstavak 3. ZOLSIU-a, uz činjenicu da obje uređuju pitanje gubitka kvoruma predstavničkog tijela, nedvojbeno upućuje da se radi o drugačijem uređenju ovog pitanja, pa se njihovo značenje nikako ne može izjednačiti.

Važeća odredba članka 84. točke 5. ZOLPS-a potpunije i drugačije uređuje pitanje gubitka kvoruma predstavničkog tijela od odredbe članka 84a. podstavak 3. ZOLSIU-a. Njome su obuhvaćeni svi razlozi gubitka mandata, a time i kvoruma, a ne samo podnošenje ostavki. Još važnije, propisivanjem uvjeta trajnog gubitka kvoruma omogućeno je ostvarenje prava subjekata zastupljenih u predstavničkom tijelu na određivanje zamjenika njihovim članovima kojima je mandat prijevremeno prestao i time je omogućeno održanje predstavničkog tijela kojem je mandat u tijeku, što svakako ide u prilog funkcioniranju lokalne samouprave i ekonomičnosti u izboru i radu njenog predstavničkog tijela, uz potpuno poštivanje volje birača izražene na izborima.

Pravni stav o tome da se samom činjenicom podnošenja ostavki većine članova predstavničkog tijela jedinice samouprave ne mora raditi o trajnom gubitku kvoruma te da ono u tom slučaju ne može biti raspušteno temeljem odredbe članka 84. točke 5. ZOLPS-a dok god postoji mogućnost zamjene članova kojima je prestao mandat, potvrđen je više puta u praksi Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave i Upravnog suda Republike Hrvatske (primjerice: mišljenje Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, klasa: 023-01/01-01/490, urbroj: 514-11-01-08 od 2. listopada 2001.; presuda Upravnog suda Republike Hrvatske, broj Us-11025/2001, od 12. studenog 2001., Narodne novine, broj 103/2001).

Osnovni prigovor stavu da se zamjenjivanje člana predstavničkog tijela može valjano obaviti i u slučaju kada većina članova predstavničkog tijela podnese ostavke sastoji se u tvrdnji kako u tom slučaju nema tko verificirati mandat zamjenika, jer predstavničko tijelo ne može skupiti kvorum za početak sjednice i za valjano donošenje odluka. Prigovor se temelji na stavu da je za početak mandata člana predstavničkog tijela nužno provesti određeni formalni prethodni postupak i donijeti odgovarajuće odluke, što sve ima konstitutivni karakter u odnosu na mandat. Međutim, kao i u prethodnom pitanju, ovaj stav polazi od odredbe zakona koji je prestao važiti.

Suprotno prirodi instituta ostavke, neopozivom i neobvezujućem mandatu

Naime, Zakonom o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave i jedinica lokalne uprave i samouprave (Narodne novine, br. 90/92, 69/95, 59/96, 63/96 i 64/2000, u daljnjem tekstu: ZOIČPT) koji je prethodio važećem ZOLI-u, bilo je propisano da u slučaju ostavke mandat člana predstavničkog tijela prestaje danom kada predstavničko tijelo o tome donese odluku, a analogno tome postupalo se i pri verifikaciji mandata zamjenika. Međutim, ova odredba i njezina primjena bili su potpuno suprotni prirodi instituta ostavke, neopozivom i neobvezujućem mandatu članova predstavničkog tijela te izbornom sustavu.

Donošenjem ZOLI-a pitanje prestanka mandata u slučaju podnošenja ostavke uređeno je drugačije. Njegovim je odredbama propisano da članu predstavničkog tijela u tom slučaju mandat prestaje već dostavom pisane ostavke, shodno pravilima o dostavi propisanim Zakonom o općem upravnom postupku, pa predstavničko tijelo o ostavci više ne donosi nikakvu odluku.

Ovo rješenje je omogućilo promjenu do tada važećeg stava o tome da je za početak mandata člana predstavničkog tijela od konstitutivnog značaja verifikacija mandata od strane samog predstavničkog tijela, a koju ono može izvršiti samo uz uvjet postojanja kvoruma u koji se, međutim, sam zamjenik prije verifikacije ne može uračunati.

Umjesto ovog stava, prihvaćen je novi stav prema kojem se zamjenik od početka sjednice uračunava u broj članova predstavničkog tijela potreban za njegov rad. Ovaj se stav temelji na dva osnovna načela:

1. kada član predstavničkog tijela prihvati obnašanje nespojive dužnosti te stoga nastupi mirovanje njegovog mandata, kao i u slučaju kada podnese ostavku, zamjenjuje ga zamjenik kojeg je odredila ovlaštena stranka;

2. o nastupu mirovanja, odnosno o prestanku mandata člana predstavničkog tijela te o početku mandata zamjenika predstavničko tijelo ne odlučuje, već ove činjenice samo prima k znanju bez glasovanja te nakon polaganja prisege zamjenik počinje s obnašanjem dužnosti. Naime, prestanak mandata člana predstavničkog tijela i početak mandata zamjenika ne mogu ovisiti o volji predstavničkog tijela, već se ove činjenice samo primaju k znanju, a pravne posljedice nastupaju već po samom zakonu u trenutku kada se steknu propisani uvjeti.

Iz navedenog proizlazi da kada nastupe uvjeti za određivanje zamjenika te ovlaštena stranka odredi osobu zamjenika i ta osoba bude nazočna sjednici predstavničkog tijela, ona se od početka sjednice uračunava u broj članova predstavničkog tijela potreban za rad predstavničkog tijela (kvorum). Takav stav je zauzelo i Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave ubrzo po stupanju na snagu ZOLPS-a općim mišljenjem klasa: 023-01/01-01/409, urbroj: 514-01-01-01 od 17. srpnja 2001. godine, na kojem su se kasnije temeljila identična pojedinačna mišljenja u pojedinim predmetima.

Ovaj stav je u skladu s osnovnim načelima razmjernog izbornog sustava utvrđenog odredbama ZOLI-a, prema kojem je broj članova koji pojedina kandidacijska lista ima u predstavničkom tijelu u načelu razmjernan broju glasova koji je ta lista dobila na izborima.

Takva je i praksa Ustavnog suda

Stav se temelji i na praksi Ustavnog suda Republike Hrvatske, koji je u nizu svojih odluka (primjerice: Odluka broj: U-III-303/2000 od 17. svibnja 2000., Narodne novine, broj 53/2000, u prilogu) izrazio sljedeće stavove:

da odluka predstavničkog tijela o tome da je ovlašten predlagatelj odredio osobu

zamjenika s izborne liste ima samo deklaratorni karakter, jer izbor zamjenika ne ovisi o volji tog tijela, već se na taj način provodi volja biračkog tijela, budući da umjesto člana stupa zamjenik koji se nalazio na izbornoj listi za koju su birači glasovali kao cjelinu;

da zakonske odredbe treba tumačiti u korist funkcioniranja lokalne samouprave i njene zaštite, što u pravilu predstavlja interes opstanka predstavničkog tijela i osiguranja njegovog kontinuiteta u obliku kako je utvrđen rezultatima izbora.

Jedinice samouprave ovo pitanje ne mogu svojim aktima urediti drugačije nego što je to propisano zakonom. Aktima predstavničkog tijela nije moguće propisivati posebne uvjete u vezi sa stjecanjem, početkom i prestankom mandata u predstavničkom tijelu, jer to nije u njihovu djelokrugu i ovlasti.

Lokalna predstavnička tijela imaju pravo svojim aktima samostalno urediti unutarnje ustrojstvo i djelokrug svojih tijela te ih prilagoditi lokalnim potrebama i mogućnostima, ali samo u okviru zakona. U tom smislu predstavničko tijelo može slobodno osnivati svoja radna tijela i povjeriti im obavljanje određenih poslova. Zadaća ovih tijela je pomoć u radu predstavničkom tijelu da bi njegov rad bio što učinkovitiji i ekonomičniji. Poslovi koje ova radna tijela obavljaju sastoje se u pripremi materijala za određene točke dnevnog reda, davanje prijedloga i mišljenja, zauzimanje stajališta o određenim pitanjima i slično, ali ona nemaju svoju izvornu ovlast donošenja odluka niti su njihovi stavovi i mišljenja obvezni za predstavničko tijelo. Predstavničko tijelo može valjano donositi odluke i kada radno tijelo nije raspravljalo o određenom pitanju ili može donijeti odluku suprotnu stavu radnog tijela.

Sukladno navedenom, predstavničko tijelo može svojim aktom propisati određeni postupak za donošenje odluke koji predviđa prethodnu raspravu na odgovarajućem radnom tijelu, ali taj postupak ne može biti uvjet valjanosti odluke predstavničkog tijela.

Međutim, u stvarima koje nisu u samoupravnom djelokrugu, a pitanje mandata nedvojbeno nije u tom djelokrugu, predstavničko tijelo može propisati samo određena tehnička pravila postupka kojima će sebi olakšati rad i izbjeći veći utrošak vremena u provjeravanju određenih relevantnih činjenica. Međutim tim

pravilima predstavničko tijelo nikako ne može urediti pitanje mandata drugačije od zakona, uvjetovati ga uvjetima koje zakon ne propisuje i otežati njegovo ostvarenje te sebi ili svom radnom tijelu dati ovlast da svojom odlukom može ovlaštenom subjektu dopustiti ili uskratiti ostvarenje zakonskog prava stečenog na izborima.

Deklaratorni, a ne konstitutivni karakter verifikacije mandata

Stoga odluka predstavničkog tijela o verifikaciji mandata zamjenika vijećnika nikako ne može imati konstitutivni karakter, kako se to predlaže prijedlogom Kluba zastupnika HDZ-a, već samo deklaratorni karakter.

Odluka predstavničkog tijela o verifikaciji mandata ima konstitutivni, a ne deklaratorni karakter.

Davanje konstitutivne snage odluci predstavničkog tijela o verifikaciji mandata izravno je suprotno ustavnoj i zakonskoj odredbi kojom je propisano da se biračko pravo ostvaruje na neposrednim izborima tajnim glasovanjem (članak 45. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske, članak 3. stavak 1. ZOLI). Stoga se odredbe akta predstavničkog tijela koje bi izričito propisivale ili iz kojih bi proizlazilo ovakav stav ne bi mogle primjenjivati.

Iz svega navedenog proizlazi da odredbu članka 84. točke 5. treba tumačiti na način kako to predlaže Ministarstvo, a ne na način kako predlaže Klub zastupnika HDZ-a.

Primjeri iz prakse

U prilog tome, pored navedenih pravnih razloga, govore i primjeri iz prakse. Radi ilustracije navodimo jedan od njih:

U praksi postoje ne baš rijetke situacije u kojima je određena izborna lista ili koalicija ostvarila tek minimalnu, ali dovoljnu većinu (samo jednog člana predstavničkog tijela više od opozicije) za formiranje izvršnih tijela. Naravno da u tom slučaju oni žele izabrati (grado)načelnika iz svojih redova. (Grado)načelnik se temeljem izričite zakonske odredbe mora

izabrati iz redova članova predstavničkog tijela, a u trenutku prihvata dužnosti nastupa mirovanje njegova mandata u predstavničkom tijelu.

Ako se prihvati vjerodostojno tumačenje Kluba zastupnika HDZ-a, u navedenom slučaju u trenutku izbora (grado)načelnika te nastupom mirovanja njegova mandata članovi predstavničkog tijela iz opozicije mogli bi napustiti sjednicu ili se ne odazivati se na buduće sjednice i time bi predstavničko tijelo ostalo bez potrebnog broja članova za rad i odlučivanje, jer zamjenik vijećnika izabranog na dužnost (grado)načelnika ne bi mogao preuzeti mandat te bi predstavničko tijelo trebalo biti raspušteno.

Dakle, u opisanom slučaju, većina u predstavničkom tijelu bi izvršenjem svoje zakonske obveze - izborom (grado)načelnika izgubila većinu i time uzrokovala raspuštanje predstavničkog tijela i izvanredne izbore.

Ovo bi praktički značilo da većinu u predstavničkom tijelu ne čini jedan član iznad polovine već najmanje dvojica, odnosno konkretno ako predstavničko tijelo broji ukupno 15 članova, tada za formiranje izvršnih tijela ne bi bilo dovoljno ostvariti osam mandata, već bi trebalo ostvariti najmanje devet mandata, kako se ne bi dogodilo da se izborom (grado)načelnika izgubi većina ostvarena na izborima i time steknu uvjeti za raspuštanje predstavničkog tijela i za ponovne izvanredne izbore. Vjerodostojnim tumačenjem kakvo predlaže Ministarstvo sprječava se ovakva mogućnost blokade rada predstavničkog tijela na način da dio članova predstavničkog tijela koji prema izbornim rezultatima predstavlja manjinu, svojim neodazivom na sjednicu ili njenim napuštanjem, pri izboru jednog ili više članova predstavničkog tijela iz redova većine na nespojivu dužnost, izazove gubitak kvoruma te raspuštanje predstavničkog tijela i nove izbore.

RASPRAVLJATI ILI NE

Zbog proturječnih stavova odbora potrebno usuglašavanje

Raspravi o točki dnevnog reda prethodila je rasprava o prijedlogu odgode, što ga je u ime **Kluba zastupnika HDZ-a** podnio **Vladimir Šeks**. Obrazloženje -

prethodno bi trebalo pokušati usuglasiti (na koordinaciji predsjednika ili predstavnika klubova) stajalište u odnosu na dva proturječna prijedloga - Odbora za zakonodavstvo (da nije nužno dati vjerodostojno tumačenje) i Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav (zainteresirano radno tijelo) da Hrvatski sabor treba dati tumačenje. Za odgodu su i predsjednici HSLS, DC-a i HSP-a, napomenulo je predstavnik HDZ-a.

Odbor za Ustav, poslovnik i politički sustav te Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu: S obzirom na različita stajališta s ustavnopravnog aspekta - potrebno dati vjerodostojno tumačenje.

U ime **Kluba zastupnika SDP-a, Milanka Opačić** je izjavila da su svi uvjeti za otvaranje rasprave zadovoljeni.

U novom javljanju, **Vladimir Šeks** je rekao da i politički razlozi zahtijevaju konsenzus oko ovog pitanja, na što je potpredsjednik Hrvatskog sabora, dr.sc. **Zdravko Tomac** izjavio da raspravu svakako valja provesti, a tražena suglasnost može se eventualno postići političkim dogovorom prije glasovanja, odnosno u tijeku glasovanja.

S dodatnim pojašnjenjem u ime Kluba zastupnika HDZ-a javio se zatim **Branimir Glavaš**. Tema zahtijeva otvorenu raspravu (direktan TV prijenos) jer potresa Osječko-baranjsku županiju puna tri mjeseca, a zahvaljujući medijskoj blokadi državne televizije i drugih medija nije obaviještena javnost. Dr.sc. **Zdravko Tomac** je uzvratilo da ni Predsjedništvo niti predsjedavajući Parlamenta "ne uređuje Hrvatsku televiziju", da se sve snima te da - postoji li interes javnosti - uvijek može biti emitirano, a i da je sjednica javna i otvorena za novinare. Opoмене je podijelio Glavašu i još jednom zastupniku, koji se javio iz klupe, a zatim i Dorici Nikolić, koja je zamjerila predsjedavajućem što je konzultirao samo jedan klub (SDP), uz napomenu kako bi se određeni kolege trebali suzdržati od dovikivanja kad je riječ o kupoprodajnim ugovorima iz stranke "koja to radi stal-

no". Dr. sc. **Zdravko Tomac** je rekao da u Saboru nema kupoprodajnih ugovora već "traženja rješenja".

U ime **Kluba zastupnika HSS-a, Ljubica Lalić** je predložila da se rasprava održi, jer konačnu odluku o podijeljenim mišljenjima i tako donosi Sabor.

I **Klub zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a** izjasnio se u korist rasprave, s tim da je njihov predstavnik, **Darko Šantić** podržao Glavaševu ocjenu kako bi javnost trebala biti upoznata sa svime.

Mr.sc. **Ivo Škrabalo**, je u ime **Kluba zastupnika LIBRE** (bez konzultacija s članovima) ocijenio da je potrebno raspravljati, uz napomenu kako Sabor ne može pojedine točke dnevnog reda uvjetovati televizijskim prijenosom.

Povrijeđen Poslovnik

Na zahtjev **Vladimira Šeksa** uslijedila je stanka radi zauzimanja stajališta, nakon koje je on upoznao zastupnike s ocjenom Kluba zastupnika HDZ-a da nema poslovničkih pretpostavki za raspravu o ovoj točki dnevnog reda. Obrazlažući tvrdnju upozorio je da dvjema sjednicama, posebno drugoj nisu bili nazočni članovi Odbora za zakonodavstvo iz reda stručnih, znanstvenih i javnih djelatnika jer nisu bili pozvani. Objašnjenje iz Stručne službe bilo je da se sjednice u pravilu održavaju utorkom, kada oni prisustvuju, ali da je ova održana srijedom. Time je povrijeđen stavak 2. članka 54. Hrvatskog sabora, upozorio je predstavnik HDZ-a, uz prijedlog da se Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav izjasni je li spomenuta sjednica održana u skladu s Poslovnikom.

Josip Leko je izvijestio zastupnike da se raspravljalo u redovnom terminu, s uredno otpremljenim pozivima svim članovima Odbora za zakonodavstvo. Na traženje Kluba zastupnika HDZ-a odgođena je za srijedu u prisustvu svih članova. Kad bi se tumačilo kako tumači Klub zastupnika HDZ-a sve bi sjednice kojima nisu prisustvovali tzv. vanjski članovi bile poslovnički nezakonite, rekao je Leko.

Netočno je da je sjednica bila u utorku i da je na traženje Kluba zastupnika HDZ-a odgođena za srijedu - ispravio ga je **Branimir Glavaš**. Sjednica je bila pozivom sazvana u ponedjeljak, a druga je bila u srijedu. Bit je da su taj poziv trebali dobiti svi, a ne samo birani čla-

novi Odbora. **Vladimir Šeks** je upozorio Leku da možda nije dobro informiran te da vanjski članovi nisu bili pozvani, a i da djelatnici Stručne službe u Odboru nisu imali informaciju o sjednici u srijedu. **Leko** je uzvratilo da svi pozivi ne idu preko tajnice Odbora već da je to dogovoreno na sjednici u utorak.

Dr.sc. **Zdravko Tomac** je izjavio da navedeni razlozi nisu takve snage da bi se morala odgoditi rasprava te da zastupnici imaju pravo donijeti odluku i bez vanjskih članova. Na to je **Dorica Nikolić** ustvrdila kako predsjedavajući ima ovlast da raspravu odgodi s obzirom na to da su to zahtijevala četiri kluba. Ukazala je s tim u svezi na postojeću praksu - **Mato Arlović** je u slučaju izostanka kvoruma išao po točkama dnevnog reda koje je on izabrao. **Tomac** joj je uzvratilo da vodi sjednicu u skladu s Poslovníkom i svojim procjenama.

Odgoditi

Na zahtjev **Dorice Nikolić**, u ime **Kluba zastupnika HSLS-a**, uslijedila je nova stanka, nakon koje je ona u ime Kluba zatražila da se rasprava odgodi uz argumente praktički istovjetne onima Kluba zastupnika HDZ-a, podsjetivši da je **Tomac** najavio glasovanje o 54 točke, a **Arlović** to promijenio pa je bilo odrađeno osam točaka.

Snježana Biga-Friganović je priznala da je točno kako je bilo dogovoreno da će se zadnji dan glasovati o 54 zakona, ali i podsjetila da je dogovor prekršila opozicija koja je otišla iz sabornice, onemogućivši glasovanje.

Identično u Medulinu

Damir Kajin se založio za tv-prijenos rasprave, rekavši kako se situacija identična onoj osječko-baranjskoj javlja i u drugim županijama, općinama i gradovima (primjerice u Medulinu). Točno je, rekao je zatim, kako je HDZ prilagodio pravila iz Zakona o lokalnoj samoupravi svojim prilikama, ali se ta praksa nastavlja i nakon 3. siječnja, što diskreditira vlast u cjelini.

Napomenuvši kako se ne bi smjelo argumentom sile prijeći preko nečega što se tiče čitavog niza jedinica lokalne samouprave, dr.sc. **Zlatko Kramarić** je ustvrdio kako nikome neće pasti kruna s glave ako se poslušaju četiri kluba,

to više što se ušlo u zonu interpretacija (različiti stavovi odbora), a i stoga što je stvar pred Upravnim sudom, što je s problematikom upoznat i Pučki pravobranitelj te da se može još ići i prema Ustavnom sudu. Napomenuvši da ne govori u ime Kluba liberalne stranke, jer se nisu konzultirali, pridružio se onima koji su zahtijevali odgodu rasprave kako bi se, kako reče, izašlo iz političkog mrcvarjenja i kultura dijaloga pobijedila kulturu monologa.

Nema različitog tumačenja u odbora (dva traže tumačenje i ono je na dnevnom redu) - bio je komentar **Josipa Leke**, koji je naglasio da je opći interes da se rasprava što prije obavi i poštuje Poslovník.

Predsjedavajući, dr.sc. **Zdravko Tomac**, uz prijedlog HRT-u da "pusti snimku" predložio je da se rasprava ne nastavi s obzirom na to da su se zahtjevu za prekidom pridružila, premda "uvijeno", još dva kluba te da se rasprava nastavi sljedeći dan.

Tako je i učinjeno. Najprije je **Vladimir Šeks** u ime Kluba zastupnika HDZ-a ponovio prijedlog da se ne raspravlja već da se prethodno sastane koordinacija predsjednika svih klubova kako bi se postigao konsenzus o rješenju.

Malo poslovníčkog prostora za dogovor

Mr.sc. **Mato Arlović** je na to odgovorio da se prethodni dan klubovi nisu oko toga složili, zatim da u tom pitanju ima jako malo poslovníčkog prostora za dogovor klubova jer autentično tumačenje može dati samo Odbor za zakonodavstvo, matična radna tijela te Vlada mišljenja. Klubovi se mogu dogovarati jedino o načinu provođenja rasprave.

Za usuglašavanje klubova **Želimir Janjić** se založio u ime Kluba zastupnika HSLS-a, a **Anto Đapić** u ime Kluba zastupnika HSP-a. Da Klub zastupnika HSS-a nema ništa protiv koordinacije rekao je **Luka Trconić**, što je predsjedavajući popratio ocjenom o promjeni njihova stajališta od prethodnog dana.

Klub zastupnika LS-a nije bio protiv dogovora, ali je njegov predstavnik, dr.sc. **Vilim Herman**, naglasio kako jedino **Odbor za zakonodavstvo** može pristupiti vjerodostojnom tumačenju te da se oko tog pravnog pitanja ne treba politički dogovarati.

Milanka Opačić je ponovila raniji stav SDP-a da treba raspravljati bez konzultacija, a **Damir Kajin** je rekao da IDS nema ništa protiv sastanka predsjednika svih klubova, ali da se time neće ništa promijeniti te ocijenio da bi trebalo omogućiti izravni tv-prijenos.

Predsjedavajući, mr.sc. **Mato Arlović**, je rekao da je tv-prijenos dogovoren pa da ne treba ponavljati argumente koji ne stoje. **Darko Šantić** je u ime **Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a** izvijestio zastupnike da ostaju kod stava da nema razloga da se rasprava ne nastavi.

Josip Leko je izjavio da je slučaj jednostven - da ne počinje rasprava već se želi razgovarati na klubovima, a materijal je pripremljen potpuno u skladu s Poslovníkom, uz mišljenja zainteresiranih radnih tijela.

Da se **Leko** koristi televizijskim kamerama da bi obmanuo javnost te da je netočno kako je u skladu s Poslovníkom obavljen pripremni dio posla, a i da je predsjedavajući netočno rekao da je HDZ raspravu uvjetovao televizijskim kamerama izjavio je **Branimir Glavaš**, naglasivši kako se, prema Poslovníku, članovi Odbora moraju pozvati na sjednicu. Još je ustvrdio kako nije postupljeno u skladu s Poslovníkom - nije uvaženo mišljenje odbora koji su ocijenili da je tumačenje potrebno te je Odbor za zakonodavstvo donio odluku da nije potrebno tumačenje. Na to je mr.sc. **Mato Arlović** zastupniku skrenuo pozornost na naziv točke dnevnog reda - Prijedlog odluke o Prijedlogu za davanje vjerodostojnog tumačenja, o čemu parlament tek treba raspraviti. Matična tijela su, kao i Vlada dali mišljenja, pojasnio je. Raspravu je zaključio upitom zastupnicima koji su napuštali sabornicu - je li to uvod u dogovor.

RASPRAVA

Josip Leko, predsjednik Odbora za zakonodavstvo upoznao je zastupnike s prijedlogom Odbora i izvijestio ih da stav Vlade nije dostavljen Odboru (do sjednice) te da je zastupnicima dostavljen naknadno (podijeljen na klupe).

Nasilje nad demokracijom

Dr.sc. **Ivo Sanader** je, u ime **Kluba zastupnika HDZ-a**, zatražio da Parlament dade vjerodostojno tumačenje i

da se poništi odluka Osječko-baranjske skupštine jer "ne postoji". U suprotnome, stranka će, kako reče, ozbiljno razmotriti svoje daljnje postupanje u Hrvatskom saboru i izvan njega. Jer, naglasio je, riječ je o nasilju nad demokracijom.

Situacija identična onoj Osječko-baranjskoj javlja se i u drugim županijama, općinama i gradovima (primjerice u Medulinu). Točno je kako je HDZ prilagodio pravila iz Zakona o lokalnoj samoupravi svojim prilikama, ali se ta praksa nastavlja i nakon 3. siječnja, što diskreditira vlast u cjelini.

Objasnujući stav Kluba, zastupnik je ustvrdio da Skupština nije imala kvorum jer je ostavku dala većina vijećnika (26 od 51) pa se, dakle, nije mogao verificirati - sukladno Statutu i Poslovniku Županijske skupštine Osječko-baranjske županije - mandat zamjenika člana vijećnika (umjesto jednog člana HSS-a koji je dao ostavku). Na spornoj sjednici nije bilo kvoruma, povrijeđeni su i Statut i Poslovnik, rekao je zastupnik, dometnuvši kako bi se, po takvoj logici, u nekoj apsurdnoj situaciji da ostavku dade 51 vijećnik - grupa građana mogla proglasiti novim vijećnicima. On je, zatim, upozorio da su i Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav i Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu također ocijenili da bi trebalo dati vjerodostojno tumačenje, a i skrenuo pozornost na izjavu mr.sc. Mate Arlovića, koji je - naglasio je - u ovom slučaju višekratno izjavio da mu je zakon iznad stranačke pripadnosti i stege. Valja - zaključio je - inzistirati na volji većine, a to je - raspuštanje Skupštine zbog lošeg funkcioniranja županijske vlasti, dometnuvši kako nije ni legalno ni legitimno da manjina verificira mandat nekim novim ljudima.

Vladimir Šeks (HDZ) je, nastavljajući izlaganje u ime Kluba zastupnika HDZ-a, najprije citirao stajalište Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, iz kojeg, naglasio je, proizlazi ono bitno - da kod tumačenja spornog članka valja

poći od ustavne intencije prema kojoj jedinice lokalne i područne samouprave imaju pravo u okviru zakona samostalno urediti statutima unutarnje ustrojstvo i djelokrug svojih tijela te ih prilagoditi lokalnim potrebama i mogućnostima. Prema Poslovniku, Skupština temeljem izvješća Mandatne komisije utvrđuje da je započeo mandat vijećnika, a drugo je nebitno. U konkretnom slučaju nije bilo prisutno 26 vijećnika već je kandidat za zamjenskog vijećnika i sam sudjelovao u verifikaciji svog mandata. Očigledno je da treba dati vjerodostojno tumačenje, rekao je zastupnik, upozorivši zatim

Poništiti odluku Osječko-baranjske skupštine jer "ne postoji". U suprotnome, HDZ će ozbiljno razmotriti svoje daljnje postupanje u Hrvatskom saboru i izvan njega. Jer, riječ je o nasilju nad demokracijom.

da je i Vlada RH u svome izvješću isto zaključila (s obzirom na različito tumačenje predmetne odredbe od dosadašnje prakse) te zatraživši da se Odbor za zakonodavstvo ponovno sastane i utvrdi (ovakav ili onakav) prijedlog vjerodostojnog tumačenja.

Ispravci navoda

Ispravljajući Sanadera, **Željko Malević (SDP)** je rekao kako se ne radi o nasilju nad demokracijom već, naprotiv, o inzistiranju na ustavnim i zakonskim načelima te na volji birača - da većina održi vlast dobivenu na izborima. **Branimir Glavaš (HDZ)** je prigovorio potpredsjedniku Parlamenta, Tomcu, da je povrijeđio Poslovnik, jer Malević nije ispravio navod već izrekao mišljenje. Sanadera je, pak, podsjetio kako lokalna samouprava ima pravo samostalno urediti svoje ustrojstvo te zatim ustvrdio kako su Statut i Poslovnik usklađeni s Ustavom. Dr.sc. **Zdravko Tomac** je uzvratilo kako mu zastupnik nije dokazao povredu Poslovnika, da je Sanader iznio svoj, a Malević svoj stav. Da je povrijeđen Poslovnik, ustvrdio je zatim i **Ljubo Česić-Rojs**, prigovorivši predsjedavaju-

ćem da se Korenika javio za riječ prije Malevića.

Miroslav Korenika javio se radi ispravka Sanaderove tvrdnje o nasilju nad demokracijom. Podsjetio ga je da je 1999. u općini Visoko (Varaždinska županija) ondašnji HDZ odnosno njegov ministar pravosuđa za sličan slučaj tvrdio da je sve u skladu sa zakonom i Ustavom (od 16 vijećnika 8 je bio kvorum), a to ni tada ni sada nije istina.

Da Korenika polemizira, a ne ispravlja navode, izjavio je **Branimir Glavaš**, dometnuvši da će se odgovor o tome što se zbilo u Varaždinskoj županiji dobiti u raspravi. Nakon što je upozorio da je Korenika povrijeđio Poslovnik, **Vladimir Šeks** je rekao kako Osijek i Visoko nisu usporedivi, jer u Visokom nije bilo regulirano normativnim aktima općine ono što je danas u Osječko-baranjskoj županiji.

Nakon apela predsjedavajućeg da se ispravljaju navodi a ne replicira, za riječ se javila **Dragica Zgrebec (SDP)**, rekavši da je netočno kako bi se grupa građana mogla predstaviti vijećnicima, jer je to precizno regulirano stavkom 2. članka 1. Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i regionalne samouprave.

Mr.sc. **Marin Jurjević** je, pak, Sanadera upozorio kako je Odbor za zakonodavstvo dao vjerodostojno tumačenje, da je ono na klupama i o njemu se valja izjasniti. Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu nije ulazio u meritum stvari, a kao matični odbor odlučio je Odbor za zakonodavstvo.

Osporavajući Šeksovu tvrdnju o nezakonitost izabranom zamjeniku, **Milanka Opačić** je ustvrdila da je zakon jači od Statuta i Poslovnika, koji su interni akti Osječko-baranjske županije, da se primjenjuje članak 8. kojim je predviđeno da se član predstavničkog tijela izabran na stranačkoj listi zamjenjuje neizabranim kandidatom s liste s koje je izabrani član, a kojega odredi stranka predlagatelj liste. Prema tome, jednako su volja biračkog tijela.

Napomenuvši kako se javio za riječ isključivo radi čuvanja legaliteta i legitimiteta Odbora za zakonodavstvo, njegov predsjednik, **Josip Leko** je ustvrdio da Odbor, a nada se ni Sabor, kada daje tumačenje, ne rješava konkretan slučaj. Izjavio je zatim da se oni nezadovoljni ovakvim tumačenjem odnosno stajali-

štem Odbora mogu obratiti Ustavnom sudu, pred kojim lokalna samouprava ima posebnu zaštitu. Apelirao je na sudonike rasprave da se stajalište Odbora ne kvalificira kao nasilje nad demokracijom jer je zakonitost - naglasio je - vrhunac i pravilo demokracije.

Rekavši kako je Leko izjavio da je Odbor pokušao proniknuti u konkretan slučaj, **Branimir Glavaš** je ustvrdio da to, naprotiv, nije učinjeno, iako su članovi Odbora tražili da im se dostave Poslovnik i Statut Osječko-baranjske županije radi objektivne procjene situacije. Oni su, naglasio je političkom voljom većine digli ruke ne uvaživši nijedan pravni argument. Predsjedavajući, dr.sc. **Tomac**, je zastupnika upozorio da polemizira (premda je prethodno bio baš to zamjerio drugima, ukazujući na povrede Poslovnika).

Uz tvrdnju da je potrebna verifikacija mandata zamjenskog zastupnika, **Luka Bebić (HDZ)** je izjavio da je u Skupštini Osječko-baranjske županije napravljeno političko nasilje nad demokracijom. Da je to tvrdnja, a ne ispravak opet je intervenirao **predsjedavajući**.

Da nije sve u skladu sa zakonom, kako tvrdi Leko, rekao je **Ivo Sanader**, naglasivši ponovo da je riječ o nasilju nad Ustavom i demokracijom.

Ako je povrijeđen zakon lokalna samouprava ima ustavnu zaštitu, postoji mogućnost ustavnopravne tužbe - uzvratio je **Josip Leko**.

Najbitnije je da centralna vlast prestane arbitrirati na terenu kako joj se sviđi

Damir Kajin je uvodno rekao kako najnovije prilike u Osječko-baranjskoj županiji potvrđuju ono tragično - da svaka vlast pokušava pravila prilagodavati sebi i svojim. Rekavši kako je točno, što će neki i zaključiti, da je njegov stav definiran željom za promjenama u Medulinu - gdje se, rekao je, dogodila, identična situacija - zastupnik je ustvrdio kako je najbitnije da centralna vlast prestane na terenu arbitrirati kako joj se sviđi, odnosno kako diktira politička situacija na terenu.

Apsolutno je logično da nije moguće verificirati mandat člana predstavničkog tijela ako nema kvoruma - izjavio je predstavnik IDS-a, dometnuvši kako

se proizvodnjom povlaštenijih opcija urušava povjerenje u pravni poredak i u Vladu RH te u Hrvatski sabor i lokalnu samoupravu.

Ne radi se o nasilju nad demokracijom već, naprotiv, o inzistiranju na ustavnim i zakonskim načelima te na volji birača - da većina održi vlast dobivenu na izborima.

Nakon napomene kako je u pravu Arlović kad se priklanja ovakvim razmišljanjima, Kajin je - podsjetivši na sličan slučaj za HDZ-ove vlasti koja je, kako reče, postupala po načelu kako im treba naveo primjer Visokog, u rujnu 1992, iza kojeg stoji potpis bivšeg predsjednika Vlade Mateše te zatim nasiljem nad zdravim razumom nazvao postupanje bivšeg predsjednika Republike koji nije htio imenovati četiri zagrebačka gradonačelnika.

Zastupnik je zatim upozorio kako je stav Odbora za zakonodavstvo suprotan mišljenju Teodora Antića, pomoćnika ministrice pravosuđa, u svezi s upitom o kvorumu u Gradskom vijeću iz kojeg proizlazi da je i za verifikaciju mandata zamjenika člana predstavničkog tijela potrebna prisutnost natpolovične većine članova predstavničkog tijela. Tko će, upitao je, izraziti izvinjenje većini Gradskog vijeća što se Ministarstvo pravosuđa i lokalne samouprave s njime poigravalo. Predložio je zatim da se ubuduće javno objavljuju sva mišljenja ovog tipa, a ne da se - od slučaja do slučaja - vade ona koja nekome odgovaraju.

Damir Kajin završio je izlaganje napomenom kako ovakva besperspektivna praksa urušava kako lokalnu samoupravu tako i vrijednosne sudove koji su se iskristalizirali u posljednjih deset godina njena bivstvovanja te zaključkom kako bi Ustavni sud trebao dati autentično tumačenje.

Njegovo izlaganje popraćeno je s četiri ispravka. Najprije je **Milanka Opačić** rekla da je apsolutno netočno da vlast arbitrira od slučaja do slučaja. Vlada je svoje mišljenje dala na osnovi sudskih odluka, prvenstveno onih Upravnog suda (i njegova tumačenje iz listopada i studenoga 2001.) te Ustavnog suda iz svibnja 2000. **Željko Malević** je, pak, ustvrdio

kako nije točno da je trebalo verificirati mandate zamjenika te da je sve obavljeno po zakonu. Nije, nadalje, točno da su pod upitom demokracija i pravni poredak. Te vrijednosti u pitanje dovode oni koji neparlamentarnim i nezakonitim pa i nemoralnim metodama pokušavaju rušiti lokalne parlamente. **Branimir Glavaš** je reagirao na spomenuti primjer Visokog. Akti tadašnjeg općinskog vijeća nisu na sadašnji način regulirali verifikaciju zamjenskog mandata, decidirano se u to vrijeme znalo tko je on (prvi sljedeći s liste), objasnio je.

Usljedio je izlaganje predstavnika **Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a, Darka Šantića**. I on je ocijenio da su osječki i slučaj u Visokom identični. U siječnju 1999. godine je 9 od 16 vijećnika podnijelo ostavke, uz zahtjev Ministarstvu uprave za raspuštanje Općinskog vijeća jer se ne može osigurati kvorum. Vlada je tada zauzela pravno obvezujuće mišljenje, zaključivši kako sam čin verifikacije mandata zamjenika nije odlučujućeg i konstitutivnog karaktera te da zamjenik može početi obnašati dužnost odmah po prestanku dužnosti vijećnika. Što znači - naglasio je Šantić - da zamjenik može glasovati i za verifikaciju svog mandata. Vlada je još, dometnuo je, s tim u svezi ukazala kako bi drugačije pravno tumačenje u praksi dovelo do izmjene izbornih rezultata.

Zastupnik je, nadalje, izjavio da Odbor za zakonodavstvo nije radno tijelo koje može tumačiti ili ocjenjivati usklađenost podzakonskih pravnih akata sa zakonom ili Ustavom i osporio Kajinovu tvrdnju da je riječ o istom zakonu (upravo zbog mišljenja Vlade izmijenjen je i to uvođenjem točke 5. članka 84.)

U novom javljanju **Branimir Glavaš** je netočnom nazvao Šantićeve tvrdnje, ponovivši svoje te upozorivši da Zakon o lokalnoj i regionalnoj samoupravi ostavlja mogućnost i obvezu lokalnom parlamentu da poslovnikom i statutom riješi ta pitanja koja nisu riješena zakonom. U zakonu nigdje ne stoji što je deklaratoran, a što konstitutivan čin verifikacije mandata, a Poslovnikom Osječko-baranjske skupštine je utvrđeno da je čin verifikacije konstitutivan čin.

Damir Kajin se složio da nije na snazi isti zakon prije i poslije 3. siječnja, objasnio da je samo ukazao na stav (predstavnik, Teodora Antića) trećesiječanjske vlasti kod događaja u općini Visoko te

ustvrdio kako je apsolutno loše što svaka stranka na vlasti sebi prilagođava izborna pravila.

Podzakonski akti nisu bili u skladu sa zakonom

Podzakonski akti Skupštine Osječko-baranjske županije nisu bili u skladu sa zakonom - izjavio je dr. **Tibor Santo**, izvijestivši Parlament da se **Liberalna stranka** priklanja mišljenju Vlade RH iz 1999, jer ono potpuno točno citira odredbu onda i sada važećeg zakona. Naime, bez obzira na ustavno pravo lokalne samouprave da uređuje svoja pitanja podzakonskim aktima jasno je da oni ne smiju biti suprotni zakonu odnosno duhu zakona - ne smiju biti tumačeni restriktivnije no što to omogućuje sam zakon, rekao je. Napomenuvši kako ne spore pravo da se ovo stavi na dnevni red, ustvrdio je kako ne bi bilo dobro da se održavaju plenarne sjednice o svakom slučaju takve naravi.

Najnovije prilike u Osječko-baranjskoj županiji potvrđuju ono tragično - da svaka vlast pokušava pravila prilagođavati sebi i svojim.

Nasiljem nad demokracijom Klub smatra (uspješne i bezuspješne) pokušaje mijenjanja izborne volje i preuzimanje vijećnika, naglasio je zastupnik, ocijenivši još kako je krivnja za to što podzakonski akti nisu usklađeni sa zakonom na bivšoj, ali i sadašnjoj garnituri (koja to nije uočila).

Odlučite se za što ste - rekao je **Branimir Glavaš** nazvavši netočnima tvrdnje predstavnika Liberalne stranke te kontradiktornim to što se liberali priklanjaju stavu Vlade, jer Vlada smatra da je potrebno autentično tumačenje, a Odbor za zakonodavstvo da ne treba.

Arlović je rekao...

Klub zastupnika HSLs-a (stav obrazložio **Želimir Janjić**) nije podupro Prijedlog Odbora za zakonodavstvo i ocijenio je da nije bilo moguće verifici-

rati mandat zamjenskom zastupniku jer sjednici nije prisustvovala većina svih vijećnika. S tim u svezi citirali su mišljenje mr.sc. Mate Arlovića, kako reče predstavnik Kluba, jednog od najrelevantnijih osoba za ta pitanja. On je, 11. travnja, izjavio da nema automatizma kod izbora vijećnika i da mandat mora verificirati skupština po određenoj proceduri te da neće biti sjednice skupštine jer je na snazi 26 ostavki, da mišljenje predstavnika županije (konferencija za novinare) nije utemeljeno u zakonu, da ponašanje Koalicije drži potpuno pogrešnim političkim potezom, a i da je izbore trebalo raspisati davnih dana. U sljedećoj izjavi, od 17. travnja, pred zakazanu skupštinu, mr. Arlović je rekao da se računa s natpolovičnom većinom ali s osobom koja tek treba postati vijećnikom te da će skupština, ako se održi, biti nelegalna, da bi zasigurno pala na Upravnom sudu te da bi slijedili prijevremeni izbori.

Janjić je na kraju izlaganja izrazio nadu da se neće u sabornici nastupiti argumentom snage već snagom argumenta.

Željko Malević je izjavio da nisu točna tri Janjićeva navoda - da se 11. travnja nije postupilo po zakonu; da je u pravu Arlović, jer se to tumačenje odnosi na stanje prije donošenja zakona 2002; tvrdnja da je poslovnik iznad zakona (naime, jedinica lokalne samouprave ima mogućnost i obvezu regulirati unutarnje stvari poslovnicima, ali u skladu sa zakonom).

Na **Janjićevo** da je Malević povrijedio Poslovnik, dr.sc. **Zdravko Tomac** je uzvratilo da je ovaj samo argumentirao zašto ispravlja Janjićeve navode.

Orijentirati se prema pravnom pitanju, a ne političkom kontekstu

Klub zastupnika Libre (dr.sc. **Vilim Herman**) je upozorio da u raspravi orijentacija mora biti prema pravnom pitanju, a ne političkom kontekstu te ocijenio da je članak 84. stavak 5. izravno i točno primijenjen, kako je i ocijenio za to nadležan Odbor za zakonodavstvo. Jer, pravo na mandat je zakonsko pravo. Točno je da Ustav govori i o pravu jedinica lokalne samouprave da definira djelokrug i ustroj u svojoj jedinici, ali time nije derogirao odnosno odrekao pravo da se Zakonom o izborima u predstavnička tijela jedini-

ca lokalne samouprave utvrđuje mandat vijećniku i na taj način ostvarivanje ulaska u predstavničko tijelo - rekao je dr. Herman, uz upozorenje kako je riječ o pitanju odnosa pravnih izvora višega i nižeg reda, koje se uvijek rješava u korist višega. Riječ je, dometnuo je, na kraju krajeva o pravnoj subordinaciji i načelu legaliteta, a sve ostalo što će se o temi u raspravi izreći bit će čista i suha politika, manipulacije, izreke.

U zakonu nigdje ne stoji što je deklaratoran, a što konstitutivan čin verifikacije mandata, a Poslovnikom Osječko-baranjske skupštine je utvrđeno da je čin verifikacije konstitutivan čin.

Da baš dr. Herman manipulira i to zastupnicima i javnošću, izjavio je **Branimir Glavaš**. Nitko ne spori to da neizabranog člana (zamjenika) određuje politička stranka (a ne pjevačko društvo), ali ona određuje hoće li to biti peti, deseti ili pedeseti s liste, koji mora proći verifikaciju mandata, što je izričito u nadležnosti lokalne samouprave.

Tumačenje da se ne daje tumačenje

U ime **Kluba zastupnika HSP-a**, mr.sc. **Miroslav Rožić** je rekao kako je Odbor za zakonodavstvo dao tumačenje da ne daje tumačenje, odnosno da po tumačenju toga tijela nijedna skupština ne bi trebala imati Mandatno-imunitetno povjerenstvo i da njegove prijedloge ne bi trebala potvrditi nijedna skupština u Hrvatskoj. Podsjetivši kako Odbor za lokalnu samoupravu nije tražio mišljenje Vlade da bi zauzeo stav, zastupnik je izjavio kako je Odbor za zakonodavstvo donio odluku da ne treba dati autentično tumačenje nakon što je dobio mišljenje od Vlade da to tumačenje treba dati. O tome se otprilike, pojasnio je, razgovara u okviru točke dnevnog reda.

Kako se postupa u slučajevima sličnim osječkom zastupnik je ilustrirao primjerom Grada Omiša, gdje je, po njegovoj tvrdnji, sam vijećnik koji je podnio ostavku podnio prijedlog za zamjenika (s peča-

tom podružnice političke stranke) koji je prihvatilo Mandatno-imunitetno povjerenstvo, a Gradsko vijeće zatim na osnovi toga imenovalo zamjenika.

Bez obzira na ustavno pravo lokalne samouprave da uređuje svoja pitanja podzakonskim aktima jasno je da oni ne smiju biti suprotni zakonu odnosno duhu zakona - ne smiju biti tumačeni restriktivnije.

Zastupnik se zatim kritički osvrnuo na stav Vlade, rekavši da ona nije samo dala mišljenje da je potrebno autentično tumačenje već i rješenje kako ona autentično tumači zakon te upitao zašto nikog ne zanima zašto su vijećnici dale ostavke ("pretpostavlja se, valjda, iz objestnosti").

Željko Malević je ispravio Rožića, rekavši da Odbor za zakonodavstvo jest dao mišljenje - o ispravnoj primjeni zakona. **Josip Leko** je pak, Rožića upozorio kako je desetak minuta izgubio na diskvalifikaciju tumačenja Odbora za zakonodavstvo za kojeg tvrdi da - ne postoji.

Koalicija pokušava ostati u sedlu

U ime Kluba zastupnika DC-a, **Vesna Škare-Ožbolt** je izjavila da je Skupština Osječko-baranjske županije trajno ostala bez kvoruma s obzirom na to da je većina od 51 vijećnika podnijela ostavke i nije se vratila u Skupštinu. Vladajuća

Nije bilo moguće verificirati mandat zamjenskom zastupniku jer sjednici nije prisustvovala većina svih vijećnika.

Koalicija, po njihovoj ocjeni, na pravo upitan način pokušava "ostati u sedlu" u toj županiji pa je jedino rješenje - raspustiti skupštinu i raspisati nove izbore. Jer, zamjenik 26. člana (kojega je odredio HSS) se ne uraču-

nava u broj članova županijske skupštine i ne može sudjelovati u radu prije verifikacije mandata, o čemu Skupština odlučuje glasovanjem. Odluka o verifikaciji mandata zamjenika ima konstitutivan, a ne deklaratoran karakter, kako se pokušava tvrditi jer se mandat verificira na, praktički, identičan način kao kod vijećnika.

Zastupnica je, nadalje: rekla da to što ovo nije prvi slučaj takve krize pokazuje samo da bi Zakon o lokalnoj upravi i samoupravi trebalo što prije mijenjati; ustvrdila da je ovakvog čuvanja vlasti bez potpore bilo dosta od 1990. do danas; izjavila da cijela Osječko-baranjska županija stagnira zbog dugotrajnije ozbiljne krize vlasti.

Posljednja ocjena potakla je na ispravak **Željka Malevića**. Svi pokazatelji od preuzimanja vlasti od strane Koalicije izrazito su pozitivni, a proračun je prvi put solventan i dobro ustrojen.

Zakon potpuno jasan

Ljubica Lalić je, u ime Kluba zastupnika HSS-a podržala stav Odbora za zakonodavstvo, uz tvrdnju da je zakon potpuno jasan te da nejasnoće, ako ih

Odbor za zakonodavstvo dao tumačenje da ne daje tumačenje, odnosno po tumačenju toga tijela nijedna skupština ne bi trebala imati mandatno-imunitetno povjerenstvo i njegove prijedloge ne bi trebala potvrditi nijedna skupština u Hrvatskoj.

ima, ne proizlaze iz članka 84. nego iz Zakona o izbornim jedinicama lokalne i područne samouprave (a koji kaže da vijećnika zamjenjuje drugi kandidat s liste kojega odredi politička stranka na čijoj je listi), čije je tumačenje trebao tražiti HDZ. Napomenuvši kako se HDZ poziva na svoj Statut i Poslovnik, rekla je da moraju biti u skladu sa zakonom, uz sve uvažavanje njihove autonomije. Odbor za zakonodavstvo, rekla je zastupnica, ne može rješavati spor, odluku o tome može donijeti Upravni sud.

ISPRAVCI NAVODA, REPLIKE

Poslovnik se mora poštovati

S ispravkom se opet javio **Branimir Glavaš**, rekavši da nije riječ o poslovniku HDZ-a nego Skupštine Osječko-baranjske županije. Iako ga je donio HDZ tijekom mandata vladajuće Koalicije doživio je nekoliko izmjena. Uz to, Poslovnik se dok je na snazi mora poštovati, a ne kršiti. **Ljubica Lalić** je uzvratila da je iz konteksta njena izlaganja bilo jasno na što misli te da je potpredsjednik Tomac dopustio zloupotrebu ispravka krivog navoda. **Branimir Glavaš** je ustrajao u tvrdnji, podsjetivši zastupnicu uz to da je njena stranka sudjelovala u rušenju prošlog župana.

Mr.sc. **Miroslav Rožić** ispravio je zastupnicu Lalić tvrdnjom da članak 84. nije jasan, na što ukazuje i mišljenje Vlade RH - da postoje razlozi za pokretanje postupka za davanje vjerodostojnog tumačenja.

Usljedila je pojedinačna rasprava. **Nenad Stazić** je naglasio da je članak 84. posve jasan te da ga ne treba tumačiti. "Logiku gospodina Sanadera" je pokušao oboriti primjerom skupštine s 51 članom sa samo dvije stranke u kojoj umre vijećnik vladajuće stranke. Po Sanaderovu bi tumačenju u slučaju da 25 vijećnika opozicije podnese ostavku Vlada takvu skupštinu morala raspustiti. Apsurd bi bio tako tumačiti zakon, rekao je, a kad bi i bilo potrebno to učiniti mogao bi se tumačiti u svrhu stabilnosti sustava i poštovanja volje s posljednjih izbora. Trajni gubitak većine podrazumijeva, naglasio je, to da više nije moguće pronaći zamjenika (jer ih nema na listama ili ne žele prihvatiti mandat).

Ovu ocjenu zastupnik je zatim potkrijepio drugim primjerom - konstituiranja Hrvatskog sabora. Parlament je konstituiran izborom predsjednika na konstituirajućoj sjednici na kojoj je prisutna većina zastupnika. Intoniranjem himne je konstituiran, dometnuo je, podsjetivši da se tek tada bira Mandatno-imunitetno povjerenstvo koje zatim podnosi prijedlog verifikacije mandata. Izlaganje je Stazić zaključio ocjenom kako ne može Poslovnik Skupštine biti iznad Statuta skupštine i zakona.

Replicirajući, **Željko Glavan** je ustvrdio kako se Stazić zalaže za moralni princip da se poštuju rezultati izbora, a istovremeno ga ne smeta, kao i druge, da sjedi(e) u nelegitimnoj vladajućoj Koaliciji u Parlamentu, odnosno u Vladi bez podrške birača. Radi(e) ono što spočitavaju drugima.

Ovako se nastupa kad nema pravih argumenata - uzvratilo je **Stazić**, dometnuvši kako je drugo pitanje to što je HSLŠ kasnije izašao iz te koalicije, a SDP zajedno s drugim koalicijskim partnerima, imao dovoljno glasova da podrži Vladu.

Stazića je ispravio i **Vladimir Šeks**. Člankom 73. Ustava precizirano je da se Hrvatski sabor konstituira izborom predsjednika na prvoj sjednici na kojoj je nazočna većina zastupnika. Situacija je pravno posve druga i ne može se uspoređivati s onom u Osječko-baranjskoj županiji.

Jadranka Kosor je Staziću, pak, rekla kako je Sanaderova logika jedina moguća. A po Stazićevoj je onda davno trebalo raspustiti skupštini, ako akti nisu u skladu sa Statutom i Zakonom.

Nakon **Stazićeve** napomene da je ispravljeno mišljenje, a ne navod uslijedilo je upozorenje predsjedavajućega, dr.sc. **Zdravka Tomca** da neće više tolerirati ispravljanje mišljenja.

Branimir Glavaš je upozorio da je Poslovnikom Osječko-baranjske županije jasno utvrđeno da je čin verifikacije mandata konstitutivan čin te da tu ocjenu ne može osporiti nitko jedinici lokalne samouprave. Uz to, Skupština Osječko-baranjske županije se nije raspala zbog smrti vijećnika nego zbog krize vlasti koja traje već osam mjeseci jer vlast ne funkcionira i zato jer su koalicijski partneri smijenili župana da bi zadržali vlast.

Odgovor **Nenada Stazića** Glavašu bio je da zamjenik vijećnika, prema stavku 2. članka 33. Statuta županijske skupštine, počinje obavljati vijećničku dužnost nakon što pojedinom vijećniku iz razloga utvrđenih zakonom (a to znači i ostavka) prestane mandat, odnosno nakon stavljanja mandata vijećnika u mirovanje. Tu se događa konstitutivni čin, tim momentom počinje novi mandat, dometnuo je.

Ponovilo se ono što se kritiziralo prije 3. siječnja

Dorica Nikolić je izjavila da vladajuća koalicija želi u Saboru nametnuti ono što

želi nametnuti Osječko-baranjskoj županiji te da je preslika legalne, ali ne i legitimne vlasti na državnoj razini na lokalnoj razini još gora. Ponovilo se, naglasila je, ono što se prije 3. siječnja kritiziralo (bahato ponašanje HDZ-a na državnoj i lokalnoj razini, kada se kršilo zakone i poslovničke - primjerice kod zagrebačke krize). Rekavši kako je netko htio vlast zbog dolaska Pape, zastupnica je ustvrdila, uz savjet onima što su sjedili na svetoj misi da se upitaju što rade i ocjenu kako je državi previše licemjerja. Bilo je rečeno da treba doći nova vlast, ali ono što Koalicija radi nije ni bolje ni kvalitetnije. Sada je ponovno, kako reče, u pravu onaj tko ima jednu ruku više za mišljenje koje trenutačno odgovara. E nije, naglasila je zastupnica, skrenuvši pozornost na to kako se u Austriji išlo na izbore kad je jedna od stranaka njihove koalicije odustala.

Zakon je potpuno jasan, a nejasnoće, ako ih ima, ne proizlaze iz članka 84. nego iz Zakona o izbornim jedinicama lokalne i područne samouprave (koji kaže da vijećnika zamjenjuje drugi kandidat s liste kojega odredi politička stranka na čijoj je listi), čije je tumačenje trebao tražiti HDZ.

Željko Malević je izjavio da je vlast na državnoj razini i u Osječko-baranjskoj županiji i legalna i legitimna te da je tumačenje zastupnice arbitrarno. Jedna ruka više znači cijelu vlast svugdje pa i Hrvatskoj, napomenuo je. Apsolutiziranje priče o tome da nema legitimnosti apsolutno je dvojbeno u slučaju participiranja HSLŠ-a kakav je bio kad su izbori bili i onoga što je danas na terenu, rekao je Malević, dometnuvši da je u Osječko-baranjskoj županiji stvar još transparentnija, jer se na izbore išlo odvojeno, a tek poslije je sklopljena Koalicija.

Rekavši da nema ništa protiv jedne ruke više, **Dorica Nikolić** je uzvratila da ta ruka mora biti izabrana od građana, ali u Koalicije nije. Kad se već (nedolično) osvrće na odnose u HSLŠ-u mogla bi i ona, dometnula je, upitati što se to događa u SDP-u kad potpredsjednik Sabora

(Arlović) ima potpuno drugačije mišljenje o spornom pitanju i tvrdi da je ovo nelegalna situacija.

Branimir Glavaš je izlaganje započeo citiranjem izjava Mate Arlovića. Budući da smo je već prepričali (u okviru stava Kluba zastupnika HSLŠ-a) ovdje izdajemo onu od 26. travnja u jednom širem intervjuu, kada je potpredsjednik Hrvatskog sabora izjavio da se opredjeljuje za princip ustavnosti zakonitosti, a ne za osobe i ne za stranke. Politika je, dometnuo je još, umijeće mogućeg, ali ne i suprotnost Ustavu i zakonu.

Jasno je, rekao je Glavaš, da jedna politička stranka provođenjem političkog nasilja u parlamentu i na predstavničkim tijelima lokalnih parlamenata pokušava održati vlast ne bi li izbjegla izbore. Sjednica Skupštine Osječko-baranjske županije održana je, po njegovoj tvrdnji, nasilnim dovođenjem jednoga vijećnika u županijsku skupštinu i njegovim "pribrajanjem" pri otvaranju sjednice u vijećnički sastav kako bi se stvorio privid mogućnosti održavanja skupštine. Izvješće Mandatno-imunitetne komisije je prvi put "primljeno na znanje", a inače su takva izvješća prihvaćana, upozorio je. To jasno govori, naglasio je Glavaš, da se pokušavaju izbjeći statutarne i poslovničke odredbe, radi očuvanja vlasti. Ustvrdio je zatim kako to da skupina vijećnika (HDZ-a, HSLŠ-a, DC-a i HSP-a) koja je podnijela ostavku nije željela nasilnim putem preuzeti vlast dokazuje činjenica što se - zbog nefunkcioniranja vladajuće koalicije - ostavkama odlučilo prisiliti skupinu neodgovornih pojedinaca da se raspišu novi izbori.

Tvrdnju da je Koalicija falsifikatima rušila načelnika općine, kao što sada "falsifikatima i prevarama" pokušava ostati na vlasti u Osječko-baranjskoj skupštini zastupnik Glavaš je potanko objasnio. Rekao da je u ožujku 2000. nasilno srušena Zagrebačka skupština, za što nije znala ni gradonačelnica niti predsjednik Gradskog vijeća (čuli su o tome putem HRT-a). Uslijedili su detalji - gospodin Bandić je tajno kupioio ostavke oporbenih vijećnika te prijevarom uspio pridobiti ostavke dvojice vijećnika HDZ-a. Istovremeno je hrvatska Vlada čekala u Banskim dvorima da Bandić donese te ostavke. Vlada je na brzinu "digla ruke" i imenovala povjerenika, zaustavila rotaciju "Narodnih novina" kako bi unijela odluku o imenovanju Josipa Kregara na

tu dužnost (kao, kako reče, dokazano poštenog čovjeka, za kojega se poslije utvrdilo da je sudjelovao u aferi posmrtnih pripomoći).

Zbog teških uvreda na temu izvan dnevnog reda sjednice, potpredsjednik Parlamenta, dr.sc. **Zdravko Tomac** izrekao je zastupniku opomenu.

Željko Glavan je prigovorio što zastupnici u raspravi spominju Matu Arlovića koji, zato što nije na radnom mjestu, ne može potvrditi niti opovrći citate te još prigovorio što se ne može glasovati jer gospoda zastupnici nisu na radnom mjestu. Arlović je u izaslanstvu Hrvatskog sabora u Australiji i na svom radnom mjestu - bio je komentar **Zdravka Tomca**, a **Marin Jurjević** je Glavanu zamjerio zbog "kronične neinformiranosti", ustvrdivši da cijela hrvatska javnost zna gdje je potpredsjednik Parlamenta, i zamolio ga da ne vrijeđa ljude bez ikakva razloga. **Željko Glavan** je zamjerio predsjedavajućem što krši Poslovnik, ne ponašajući se jednako prema zastupnicima Koalicije i oporbe odlučio je ne reagirati na to što ga je Jurjević "uvrijedio i omalovažavao" a povodom prozivanja zastupnika oporbe da nisu u sabornici odgovorio napomenom kako vladajuća većina ne može skupiti dovoljnu većinu za glasovanje.

Usljebile su sljedeće replike i objašnjenja između zastupnika: da je Arlović poslan na službeni put kako ne bi iznošenjem stava suprotnog stavu svoje partije i stavu pojedinaca unio smutnju i da u Odbor za zakonodavstvo nisu bili pozvani vanjski članovi kako bi se lakše namegnula politička odluka (**Glavaš**); da Arlović nije čovjeka kojega bi se moglo nekamo poslati bez njegove volje, da on sam o tome odlučuje (**Tomac**); da je Tomac zloupotrijebio Poslovnik upustivši se u raspravu te da nije udovoljeno zahtjevu za odgodom sjednice Odbora za zakonodavstvo do Arlovićeva dolaska (**Glavaš**).

Predsjedavajući, **Tomac**, prihvatio je Glavaševu kritiku, da bi **Stazić** izjavio kako nema povrede jer je obveza - pojašnjavati te spriječiti "objede i neutemeljeno vrijeđanje", a **Glavaš** zatim upozorio da jedino Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav ima pravo tumačiti Poslovnik, a ne Stazić.

Željko Malević je rekao kako je zagrebačka skupština i bila takva kakva je bila zato što bivši predsjednik države nije htio prihvatiti činjenicu da je rezultat izbora

bio suprotan onome što se sviđalo vladajućoj stranci te da je u međuvremenu uslijedila izmjena zakona koja to onemogućuje, da je Bandićevo postupanje bilo sukladno zakonu te da je Glavaš kupio jednog od HSS-ovih vijećnika u Skupštini Osječko-baranjske skupštine obećanjem da će mu zaposliti zeta u policiji. **Branimir Glavaš** je na to uzvatio da je vijećnik Stjepan Rot, bivši HSS-ovac, sam tražio susret i prijelaz u HDZ, rekavši da ne želi više biti u "agromafijaškoj stranci" (za ovo se Glavaš poslije ispričao). Rekavši zatim da se osobno nije slagao s time da Predsjednik Republike daje suglasnost za gradonačelnika, zastupnik je upozorio da je za to postojalo zakonsko uporište. Kad je riječ o zagrebačkoj skupštini, izjavio je da su na prijeveru i uz ucjenu dva liječnika potpisala nešto čega nisu ni bili svjesni (demantirali su poslije). Zastupnik je još napomenuo kako u četiri mjeseca nije bilo vijesti o tome što se događa u Osječko-baranjskoj županiji.

Ljubica Lalić je zamjerila predsjedavajućem što ne štiti dignitet zastupnika, dometnuvši kako nije doduše važno "što kaže nego tko kaže", a i da bi se o mafijaštvu itekako imalo što govoriti, **Branislav Tušek** je upozorio da u Hrvatskom saboru treba birati riječi, a **Stjepan Živković (HSS)** zatražio da se Glavašu izrekne opomena i oduzme mu se riječ zbog vrijeđanja HSS-a, do kraja točke ili rasprave. Usljebile je opomena, uz upozorenje Glavašu da će mu se nastaviti li jednako, oduzeti pravo na raspravu.

Prihativši opomenu, **Branimir Glavaš** je izjavio da nije vrijeđao nikoga, samo je citirao neke izjave koje nekima nisu dobro sjele jer su se u njima, možda, prepoznali. Osobnom uvredom okarakterizirao je riječi Ljubice Lalić, ali nije inzistirao na zahtjevu za opomenom.

Željko Malević se javio radi ispravka netočnog navoda, ali je onda odustao s obrazloženjem da je ionako netočno bilo sve što je Glavaš izjavio.

Činjenice su neumoljive

Hrvatski sabor mora dati vjerodostojno tumačenje uz zahtjev da se raspišu novi izbori - rekla je **Jadranka Kosor (HDZ)**. Izrazila je neslaganje sa stavom Odbora za zakonodavstvo kako ne treba dati tumačenje, ukazavši s tim u svezi, kako reče, na pomalo apsurdnu situaciju

da Vlada i neki odbori, a i Mato Arlović, smatraju da je tumačenje potrebno a spomenuti odbor ne. Činjenice su, međutim, neumoljive, Skupština Osječko-baranjske županije je, kako god tumačili zakon i propise, ostala bez kvoruma. Složivši se s Kajinom kako Vlada arbitrira od slučaja do slučaja, zastupnica je i sama podsjetila zastupnike na postupak raspuštanja zagrebačke skupštine, rekavši, među ostalim kako je izvjesno da je Vlada bila stand by s obzirom da je u roku manjem od tri sata reagirala na ostavke zastupnika HDZ-a Ranka Marinkovića i Miroslava Šuteja te raspustila skupštinu i postavila povjerenika. A Ranko Marinković je u otvorenom pismu Račanu izjavio da je prevaren, ostavke su povučene, ali je bilo rečeno da povlačenje nije pravno valjano. Zbog svega toga, naglasila je **Jadranka Kosor**, Hrvatski sabor mora dati vjerodostojno tumačenje na način da se raspišu novi izbori.

Ponovilo se ono što se prije 3. siječnja kritiziralo.

Ispravljajući Jadranku Kosor, **Željko Malević** je rekao kako iz njene napomene da su vijećnici u Gradskoj skupštini Zagreba dali pa povukli ostavke jasno vidi da se ne razumije narav mandata te iz čega proizlazi njegova konstitutivnost te koja je narav neopozivosti mandata. Ako bi vijećniku bilo uskraćeno da slobodno raspolaže mandatom onda nije slobodan. Ako daje ostavku ostavlja ga, ako ga koristi može ga nositi u drugu stranku, može staviti u mirovanje, raditi s njim što hoće, ali očitovanu ostavku ne može povući, jer je to suprotno naravi mandata.

Jadranka Kosor je uzvratila da nije bila u zabludi kad je govorila o raspuštanju Zagrebačke skupštine, samo je željela istaći da se radilo o prevari, o nasilju, a to što su govorila spomenuta dva zastupnika nebitno je u ovom slučaju.

Željko Malević se javio radi ispravka netočnog navoda, nekoliko je puta propušteno iščitati Zakon o lokalnoj samoupravi dokraja tamo gdje se ukazuje na pravo i obvezu jedinica lokalne samouprave da svojim predstavničkim tijelima uredi unutarnji ustroj - "u skladu sa zakonom".

Mladen Godek (LIBRA) je izjavio da je osnovno to što Sabor nema ovlaštenja odnosno ne može suditi u konkretnom slučaju, jedino Odbor za zakonodavstvo je ovlašten, kompetentan dati prijedlog vjerodostojnog tumačenja. Interesantno i intrigantno može biti to što kaže neki drugi odbor, ali je pravno nevažno - naglasio je zastupnik, dometnuvši da je o pravnom aspektu problematike naročito precizno govorio zastupnik Šantić.

Mandatno-imunitetno povjerenstvo ima tehničku ulogu

Najvažniji su izbori, a Mandatno-imunitetno povjerenstvo ima, u suštini, tehničku ulogu. Jer da je drugačije, kako reče, nikada ne bi bilo Sabora, a niti županije. Budući da su ostavku dali zastupnici HDZ-a i HDZ je imao pravo da na njihova mjesta postavi druge sa svoje liste redosljeda. I tako dugo dok HDZ (ili druga stranka) ne kaže "ne, mi to ne želimo" nema trajnog gubitka kvoruma. I to je neoboriva logika - ustvrdio je Godek, ustvrdivši kako se nasiljem nad demokracijom naziva poštovanje biračke volje (u ovom slučaju da HSS ima šest zastupnika). Izlaganje je zastupnik završio napomenom kako će Glavaš vjerojatno nositi Arlovičevu fotografiju na lančiću. Iz njegova izlaganja još izdvajamo napomenu kako Ustavni sud nije prihvatio ustavnu tužbu HDZ-a i pratećih stranaka.

Jedino rješenje - raspustiti skupštinu i raspisati nove izbore.

U nastavku evo, najkraće, ispravaka navoda i replika zastupnika: HSS-u nitko ne osporava pravo na šest vijećnika nego mogućnost verifikacije šestog mandata jer je županijska skupština izgubila kvorum (**Glavaš**); ne radi se o ustavnoj tužbi HDZ-a nego o ustavnoj tužbi koju su, u travnju, podnijeli županijski odbori HDZ-a, HSLŠ-a i HSP-a, a koju je Ustavni sud ustupio Ministarstvu na postupanje, protiv kojega je, u biti, i podnesena ustavna tužba, HDZ neće držati lekcije Godeku o demokraciji jer bi to bio uzaludan trud (**Vladimir Šeks**, replicirajući Godeku); da nije spomenut samo HDZ vidi se iz

fonograma, a to što je Ustavni sud odbio postupati svjedoči da nije našao povredu Ustava, HDZ nema predavača za tu lekciju (**Godek Šeksu**); da je podnio ostavku i vratio mandat potpisao bih mu sve što je rekao (**Glavan Godeku**); ostavku su trebali dati zastupnici HSLŠ-a koji su napustili Koaliciju, a ne ja (**Godek Glavanu**).

Luka Bebić je prigovorio Godeku što se poziva na izborni legitimitet, a stranka kojoj pripada (LIBRA), nastala je izdvajanjem iz HSLŠ-a, nema izborni legitimitet i, kako reče, prateća je stranka ili čak klon SDP-a, na što je **Mladen Godek** uzvratilo Shakespeareovim stihom - da bi ono što ružom zovemo i pod drugim imenom jednako mirisalo te da je izabran za zastupnika na programu Koalicije za čije će se ostvarivanje boriti do zadnjeg trenutka u Saboru.

Mario Kovač (HSLŠ) odao je priznanje Vladi, resornom ministarstvu i Odboru za zakonodavstvo na "nepodnošljivoj lakoći donošenja odluka koje spadaju u domenu političko-pravne alkemije", iako je situacija u kojoj se našla Skupština Osječko-baranjske županije posve jasna, kao i pravne implikacije s tim u svezi. Upozorivši da bi zamjenikom mogla postati - ako se mandat ne bi verificirao - i osoba pravomoćno osuđena na zatvorsku kaznu ili osoba koju je predložio neovlašteni predlagatelj, zastupnik je upitao čemu uopće članak 135. Ustava, kojim je predviđeno da lokalna samouprava može u okvirima zakona urediti svoje unutarnje ustrojstvo te čemu članak 136. kojim je predviđeno da su njezina tijela samostalna i podliježu samo nadzoru ustavnosti i zakonitosti od državnih tijela, a i predgovor Ustava kojim je istaknuto kako je državna vlast ograničena Ustavom zajamčenim pravom na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. Sve te odredbe, naglasio je, padaju u vodu pred željom da se zadrži vlast i da župan pod svaku cijenu bude SDP-ov.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: ukazivanje na bahatost Željka Malevića, inače čelnika tamošnjeg županijskog SDP-a, koji je - tvrdi Kovač - odmah po nastanku sporne situacije najavljivao kakav će biti stav Vlade; ukazivanje na "iskricu u političko-pravnom mraku" - dva odbora koji su zauzeli stav da je potrebno vjerodostojno tumačenje te na stav Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav kako u skladu s Poslovnikom nije stav Vlade da ne treba dati vjerodostojno tumačenje;

tvrdnju kako ni Statut ni Poslovnik Skupštine Osječko-baranjske županije nisu suprotni zakonu, uz zahtjev da se dokaže suprotno kad se već na to ukazuje; upit - je li ovo što radi Vlada na tragu onoga što od Hrvatske zahtijeva Europska unija.

Željko Malević je uzvratio da nije bahat ni arogantan te da nije unaprijed izjavio što će odlučiti Ministarstvo, samo je novinaru na upit odgovorio da je uvjeren kako će Ministarstvo dati mišljenje u skladu sa zakonom te da mu je nezamislivo da bi ono Vladi dalo mišljenje protivno zakonu. Zastupnik je, nadalje: rekao da se u Osječko-baranjskoj županiji nitko ne bori za osobnu niti partijsku vlast već da se vladajuća većina, koja je mandat dobila od birača na izborima, suprotstavljala te to i dalje čini, destrukciji u toj skupštini, gdje je opstruiranje, kako reče, započelo dolaskom jednog jedinog čovjeka u sastav Skupštine. Uvrede, psovke i prijetnje, dometnuo je ne dolaze od pripadnika vladajuće Koalicije već od ljudi koji su krenuli u opstrukciju skupštine.

Dakle, kolega Maleviću, destrukcija je ako vi niste na vlasti - bio je odgovor **Maria Kovača**, koji je upitao zbog čega Koalicija ne poštuje Ustav, zakon, Statut i Poslovnik.

Ne samo da je kolega Malević znao kakve će odluke biti već je imao i koncepte odluka iz Ministarstva i Vlade te stav Vlade i bez urudžbenog žiga, koji je faksirao u razne medijske kuće i mahao na pres-konferencijama - bio je komentar **Branimira Glavaša**, koji je još: izjavio da se tamošnji vijećnici bore jedino za osobnu vlast, novac, članstva u nadzornim odborima, zatim da je srušena stara, a izmišljena nova Koalicija kupljena mjestima u poglavarstvu i nadzornim odborima. Po Glavašu, doista je dolaskom jednog čovjeka - Malevića (koji je tek 13. travnja postao članom Skupštine) započela destrukcija, a i beskrupulozna borba kako da "komunisti sa svojim trabantima" ostanu na vlasti protivno Poslovniku, Statutu i Ustavu.

Željko Glavan je imao dvije replike. Kovaču je rekao kako nije najdrastičniji primjer licemjernog, a i protuzakonitog, postupanja ono u Osječko-baranjskoj županiji već zamjena zastupnice Sobol (koja je otišla na funkciju ministrice), kada su zastupnici Koalicije donijeli odluku o njezinoj zamjeni bez potpisa predsjednika HSLŠ-a, a Godeku je, pak, objasnio da je bio na listi SDP-a i HSLŠ-a, a ne SDP-a i Libre.

Josip Leko je primjedbe iz rasprave komentirao ovako - oni koji nemaju argumenata u svezi s Prijedlogom za tumačenje (prvenstveno Kovač) pozivaju se na Poslovnik, Statut i druge propise.

Poštovanje volje birača

Usljedio je izlaganje **Željka Malevića**, koji je rekao da će glasovati za to da se ne ospori legitimitet ni legalnost Skupštine Osječko-baranjske županije. Lokalna samouprava ima pravo urediti internim aktima unutarnje ustrojstvo, ali - u skladu sa Zakonom i Ustavom. Izlaganje onih koji su u raspravi selektivno citirali i međunarodne akte i hrvatski Ustav te zakone - birajući što im odgovara - govori o određenoj vizuri pa i političkim namjerama da se stvari ustroje jednim ne samo pravnim nego i moralnim relativizmom - rekao je zastupnik. Ustvrdio je zatim kako je sve napravljeno u skladu sa zakonom te da nije riječ o poštovanju volje jednog čovjeka ili stranke već o poštovanju volje birača Županije, a ne da se kao bezbroj puta u njoj i drugdje ta volja relativizira nasilnim sredstvima, ucjenom, prijetnjom ili kupovinom.

Arlović je poslan na službeni put kako ne bi iznošenjem stava suprotnog stavu svoje partije i stavu pojedinaca unio smutnju, a na sjednicu Odbora za zakonodavstvo nisu bili pozvani vanjski članovi kako bi se lakše nametnula politička odluka.

Zakon je, naglasio je zastupnik, mijenjan upravo zato da bi se prevenirala mogućnost opstrukcije sustava i relativiziranja prava birača da svojom voljom biraju svoje predstavnike a za izmjene su, podsjetio je, glasovali i zastupnici HSLS-a, koji su u ovoj raspravi tako žestoko oponirali pojedinim člancima toga zakona.

Nasilje

A kad je riječ o (spominjanom) nasilju, o njemu bi se u Osječko-baranjskoj županiji moglo govoriti dugo i argumentira-

no, s velikim brojem podataka - naglasio je Malević i naveo više primjera da bi potkrijepio svoju tvrdnju: Beli Manastir (kupnja jednog vijećnika nagrađenog mjestom dogradonačenika s ogromnom plaćom), Donju Motičinu (srušena koalicijska vlast i postavljen novi načelnik mimo volje birača), Bilje (pokušaj), Đakovo (pokušaj koji je neslavno propao kad su kupovani na tiskovnoj konferenciji objavili što im je nudio "određeni (u sabornici) nazočan gospodin", Našice (na isti način do takove situacije) te, na kraju, Županija Osječko-baranjska (gdje se kupovinom jednog vijećnika pokušala promijeniti volja birača - gotovo 70 posto za sve ono što nije HDZ).

Usljebile su replike Maleviću: nije prijetila opozicija već Malević, koji pod kontrolom drži tajnu policiju koja ga opslužuje informacijama - po njegovu mentalnu sklop, o slabim točkama političkih protivnika te koji je pozvao vijećnika iz Đakova (**Željko Glavaš**); ne poštujete ni Statut ni Poslovnik i prihvatili se tumačenje Odbora za zakonodavstvo ne priznaje se da oni postoje te da lokalna samouprava ima pravo na donošenje pozakonskih akata (**Mario Kovač**); Malević se zaklinje u rezultate izbora, a Libra nije bila na lokalnim izborima u Slavoniji i, uz to, govori o "cajntotu", a na dnevnom redu je samo jedan zakon za usklađenje s EU (mr.sc. **Željko Glavan**).

Odgovarajući, **Željko Malević** je ponovio da je važan jedino izborni rezultat te da je nevažno koje su stranke nastale iz vladajuće većine jer su svi vijećnici dobili mandate sukladno zakonu. A opozicija bi imala što poraditi na sebi i trebala bi manje opstruirati rad Doma.

Luka Bebić je izjavio da je ključno odgovoriti na tri pitanja - je li 26 vijećnika bilo u vijećnici kad su podnijeli ostavke, je li suspendiran članak 137. Ustava ili članak 8. Zakona prema kojima se lokalna skupština mora držati svog Statuta i Poslovnika te može li vijećnik glasovati prije no što mu je verificiran mandat ili da svečanu prisegu.

Željko Malević je uzvratilo da ništa nije suspendirano te da je HDZ učinio neoprostivu grešku prema svojim biračima - ne pogledavši izmjene Zakona, za koje je - naglasio je - glasovala i opozicija.

Ivica Buconjić je, replicirajući Maleviću, izjavio da je jedini razlog što Rušec, kojemu je nuđeno mjesto gradonačenika

u Belom Manastiru nije želio s SDP-om stoga što je legitimna volja birača bio HDZ, koji je osvojio šest vijećničkih mandata (a SDP s koalicijskim partnerima tri), ustvrdio da je Malević tražio od poslodavca kćerke gospodina Roba da joj otkáže jer je ovaj vijećnik bio otkazao poslušnost. Zastupnik je još ukazao na prijetnje i pritiske u javnim poduzećima gdje je na vlasti SDP.

Izlaganje onih koji su u raspravi selektivno citirali i međunarodne akte i hrvatski Ustav te zakone, birajući što im odgovara, govori o određenoj vizuri pa i o političkim namjerama da se stvari ustroje jednim ne samo pravnim nego i moralnim relativizmom.

Rekavši da nije iznenađen Glavaševom "gomilom laži, uvreda i osporavanja", **Željko Malević** je rekao da ga je iznenadila Buconjićeva notorna laž. Ne poznaje ni spomenutu gospođu ni njena poslodavca i nije prijetio nikada nikome, rekao je, dometnuvši kako i nije važno što nego tko govori ("uglavnom se radi o projekciji vlastitog lika u ogledalu").

Branimir Glavaš je zastupnike izvijestio da je upravo dobio poruku iz Osijeka kako je Malević prijetio i Vrčevu, bivšem ravnatelju bolnice, nasilno smiješenom prije dva mjeseca. U najmanju ruku čudnim je nazvao to što u Odboru za zakonodavstvo sjede i ljudi koji "apsolutno nemaju nikakve veze s pravom". Srednje su stručne spremne, a upuštaju se u tumačenje zakona, Ustava, Statuta i Poslovnika.

Rekavši da mu je drago što Glavaš napokon čita zakona (jer ga nije čitao kad je trebalo i time smiješnim učinio svoju stranku), **Željko Malević** je prigovorio zbog vrijeđanja "ljudi koji nisu tako blistavoga pravničkog znanja", kakvo ima Glavaš, podsjetivši da su u Parlament došli također voljom birača. **Branimir Glavaš** je izjavio da nije "pao s kruške" u Sabor - iza njega su četiri mandata, a obavljao je i mnoge funkcije u najtežim vremenima hrvatske povijesti i stvaranja hrvatske države - te da ga žalosti Malevićevo ponašanje u Parlamentu.

Dorica Nikolić je Maleviću replicirala izjavom kako HSLŠ smatra da i po izmjenama Zakona o lokalnoj samoupravi treba biti raspuštena Osječko-baranjska skupština, a Malević neka radije polemizira s Arlovićem umjesto s HSLŠ-om.

S obzirom da se sjećate da ste za Zakon glasovali siguran sam da znate i što se promijenilo - bio je **Malevićev** odgovor, koji je još dometnuo da se u polemike izvan Sabora nikad ne upušta pa se i neće osvrnuti na drugi dio njezine izjave te dometnuo da je to zadnja njegova replika.

Budući da su manje-više već objašnjeni svi stavovi iz ostatka rasprave, nakon pauze, izdvajamo samo one dijelove izlaganja zastupnika kojima se oni nisu ponavljali. Prvi je govorio **Luka Bebić**, koji je rekao da nije Skupština automatizmom dobila Ivicu Bogadija za vijećnika već da je on morao biti predložen sa liste od 51 imena, a Mandatno-imunitetna komisija morala utvrditi može li biti vijećnik (da nije osuđen na kaznu zatvora veću od šest mjeseci zatvora). Da se ide automatizmom, dometnuo je, u Saboru ne bi sjedio Vasilić već Šušanj, ali je, kako reče, netko morao raspravljati pa Šušanj više nije zastupnik Hrvatskog sabora. Povodom Stazićeve usporedbe konstituiranja Hrvatskog sabora i županijske skupštine, zastupnik je - uz ocjenu da ta materija nije formalno ni stvarno identična - podsjetio na situaciju u svezi s izglasavanjem (1994) smjene predsjednika Sabora - kada je procedura, kako je naglasio, bila proglašena vrhunskom manifestacijom demokracije u Hrvatskoj. Izlaganje je završio napomenom - da je 26 vijećnika koji su dali ostavku željelo preuzeti vlast - mogli su glasovati protiv Vlade, promijeniti sve, imenovati župana. Htjeli su, međutim da birači odgovore na situaciju, na prijevremenim izborima.

Stjepan Živković (HSS) je ispravio Bebića riječima da Skupština Osječko-baranjske skupštine funkcionira normalno, da nije točno kako radi bez kvoruma.

Mr.sc. **Željko Glavan** je rekao kako bi volio da je Bebić govorio jednako i kada nisu, svojevremeno, potvrđeni gradonačelnici Zagreba. Kolegama iz Slavonije je poručio kako su imali sreće što je pitanje bilo ima-nema kvoruma, a ne to da im, primjerice kao u Primorsko-goranskoj županiji, (svojedobno) gori vijećnica. Svašta ima u povijesti demokracije, bilo je čak i otmice vijećnika - kolegu iz

PGS-a su, po tvrdnji Živkovića, njegovi stranački kolege, zajedno s kolegama iz SDP-a, oteli u autu (prijetnje pištoljem, drogiranje), a i bila je zapaljena vijećnica u trenutku kad je trebao biti izbor župana. Iz Glavanova izlaganja još izdvajamo napomenu kako je iluzorno očekivati da se poštuje stav biračkog tijela na nižim razinama kad se ne poštuje na višim.

Replicirajući mu, **Željko Malević** je rekao da je Slavonija imala i drastičnijih situacija. Teško bolesnom vijećniku Gradskog vijeća Osijek, u naporu da se sruši tada HSLŠ-ovo Vijeće, HDZ-ovi ljudi nudili su transplantaciju bubrega. On je, međutim, kako reče Malević, izabrao da nema takvu transplantaciju i umro je.

U čemu se sastoji neusklađenost i ako je postojala zašto nije svoje učinila inspekcija odnosno Ministarstvo pravosuđa i uprave?

Pa vi to isto radite sa zastupnicima i vijećnicima drugih stranaka - bio je odgovor **Željka Glavana**, na što je **Nenad Stazić** rekao da se u ovom slučaju radi o poštovanju volje biračkog tijela. Potkrijepio je ocjenu primjerom hipotetičkim primjerom dvije stranke - jedne sa 26, druge sa 25 vijećnika. Prva ima pravo na gradonačelnika i kada bi on dao ostavku na vijećničko mjesto (zbog prelaska na drugu dužnost) vijećnici druge stranke mogli bi - po logici na kojoj neki inzistiraju - dati ostavke i srušiti skupštinu. Rekavši kako mnogi nisu odoljeli da iznesu hipotetičke situacije, **Željko Glavan** je ustvrdio da su realne - stravičnije no što se može zamisliti i da upravo one trebaju biti primjer da se političkim nasiljem ne mijenja volja biračkog tijela (što se najeksplicitnije radi u Saboru već godinu dana).

Ivica Buconjić (HDZ) je najprije ukazao na stavove odbora, a onda upitom komentirao Malevićevo upozorenje kako je zakonom predviđeno da statut i poslovnik lokalne jedinice moraju biti u skladu s Ustavom i zakonom. U čemu se sastoji neusklađenost i ako je postojala zašto nije svoje učinila inspekcija odnosno Ministarstvo pravosuđa i uprave. Članom 2, rekao je, propisano je da zamje-

nik vijećničku dužnost počinje obavljati tek nakon što skupština temeljem izvješća Mandatno-imunitetne komisije utvrdi da započinje teći njegov mandat.

Na Malevićevo upozorenje o pritislima i izigravanju volje birača u Belom Manastiru zastupnik je odgovorio tvrdnjom da se za takvu varijantu odlučio SDP - otvoreno su ponudili spomenutom vijećniku mjesto gradonačelnika, uz određena obećanja koja ovaj nije htio prihvatiti, rekavši da neće s njima jer im ne vjeruje. Taj je vijećnik pristao na tehničku suradnju s HDZ-om pa je HDZ s njim i vijećnikom HSP-a formirao gradsku vlast u Belom Manastiru - objasnio je Buconjić. Koji je zatim podacima komentirao rezultate u Osječko-baranjskoj županiji kojima se Malević "hvali" - za HDZ-a je broj nezaposlenih bio 35.359 da bi se u godinu dana koalicijske vlasti popeo na 36.741. Mi nismo opsjednuti mržnjom prema SDP-u niti drugim članicama Koalicije nego su uvjeti života u Osječko-baranjskoj županiji postajali sve gori i to jedini razlog zašto HDZ nije mogao prihvatiti način upravljanja županijom - ustvrdio je zastupnik, dometnuvši da je dokaz "krajnje demokratičnosti" Koalicije - to što je smijenila ravnatelja slobodne zone, direktore i upravitelje nekih škola te direktore nekih javnih poduzeća.

Miroslav Korenika je izlaganje započeo napomenom kako su puna usta demokracije, Ustava i poštovanja pravne države upravo onima koji su proteklih godina itekako često kršili zakon i Ustav i ostalo. Po njegovu mišljenju najpreciznije tumačenje kvoruma dao je zastupnik Godek. I Korenika se osvrnuo na situaciju u Visokom, rekavši kako nije točno da je onda bilo zakonski normirano da prvi sa stranačke liste ulazi kao zamjenik u općinsko vijeće (i onda je ulazio - po zahtjevu stranke). Nažalost, tada je uslijedilo obvezno mišljenje (tumačenje) Vlade, dometnuo je.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: napomenu zastupnika da je i on bio žrtva u Varaždinskoj županiji (kad su kupovani vijećnici), kada je promijenjena volja birača i vlast naglo promijenjena; upit zašto oni koji u slučaju Skupštine Osječko-baranjske županije smatraju da su oštećeni već nisu uputili zahtjev za sudskom zaštitom; upozorenje da nije na dnevnom redu jedan već desetak zakona koji se predlažu radi usklađenja s onima Europske unije te napomenu kako treba

većina osigurati kvorum ali da zastupnici opozicije ne bi trebali na godišnji odmor dok zasjeda Parlament.

Branimir Glavaš je navod Korenike ispravio upitom - nije li SDP najbestijalnijim metodama izvarao i ucijenio dva vijećnika u zagrebačkoj gradskoj skupštini i nije li u dogovoru s premijerom Račanom okupljena Vlada da bi se verificirao taj politički lopovluk. Za slučaj Visoko ponovio je da je to riješeno po starom zakonu, kad se zamjenik određivao po redoslijedu liste kandidata vijećnika.

Da Glavaš ima informacije kako Vlada zasjeda čije većine zastupnika nema - odgovorio je **Miroslav Korenika**, dometnuvši kako je za ostale njegove tvrdnje komentar suvišan.

Branimir Glavaš je na to izjavio da je u tisku i putem Interneta bilo objavljeno sve o spomenutom zasjedanju Vlade i o zaustavljanju rotacije "Narodnih novina" do donošenja odluke o imenovanju povjerenja.

Da ne želi da je itko proziva, pogotovo ne član SDP-a, rekla je **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)**, upozorivši Koreniku neka brine o svojim kolegama zastupnicima kad je riječ o odlasku na godišnji odmor, koji kao dio vlasti moraju sami osigurati kvorum (ostali zastupnici su odgovorni predsjedništvu svoje stranke i predsjedništvu kluba svoje stranke).

U ime predlagatelja, **Josip Leko** je, zaključno, ustvrdio kako na dnevnom redu nije Skupština Osječko-baranjske županije već stavak 1. točka 5. članka 84.

Zakona o lokalnoj područnoj samoupravi, da Odbor za zakonodavstvo u njemu ne nalazi ništa sporno te kako se nada da je sasvim razvidno da nitko nije osporio to mišljenje.

Da se iz rasprave može zaključiti kako je velika većina zastupnika osporila stav Odbora za zakonodavstvo - izjavio je **Branimir Glavaš**, na što je **Josip Leko** skrenuo zastupniku pozornost kako je izjavio da se "nada" da je tako. Nakon samokritične opaske predsjedavajućega, **Baltazara Jalšovca**, da je (on Jalšovec) zaradio opomenu jer je dopustio Leki da govori kao predstavnik predlagatelja, a ovaj je izrekao svoje mišljenje **Branislav Glavaš** je, uz ocjenu da predsjedavajući nije namjerno zlorabio odustao od ispravka navoda.

J.R.

PRIJEDLOG ZA DAVANJE VJERODOSTOJNOG TUMAČENJA ČLANKA 50. STAVKA 3. ZAKONA O SUDOVIMA

Na prijedlog Odbora za zakonodavstvo, Hrvatski sabor je, bez rasprave (74 glasa "za" 1 "protiv" i 7 "suzdržano"), dao vjerodostojno tumačenje Zakona o sudovima, iz kojega proizlazi da staž sudaca za prekršaje, odnosno prekršajnih sudaca ostvaren prije stupanja na snagu Zakona o sudovima (1994, 1996, 1997. i 2000) i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekršajima (iz 1995), treba priznavati kao staž dužnosnika u sudu ili drugim pravosudnim tijelima, kako to propisuju važeći zakoni.

Odbor za zakonodavstvo je predložio takvo vjerodostojno tumačenje potaknut

zahtjevom Državnoga sudbenog vijeća, kojemu se u tijeku postupka imenovanja šesnaest sudaca Visokoga prekršajnog suda nametnula ova dvojba pa je zatražilo tumačenje od Odbora - da li kandidati koji su radili više od osam godina kao suci za prekršaje prije donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekršajima (1995) imaju pravo na status dužnosnika u sudu i mogu li biti imenovani sucem Visokoga prekršajnog suda. Državno sudbeno vijeće je, pak, bilo potaknuto podneskom (Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave) kandidata za suca Visokoga prekršajnog suda, Dane Hercega iz Zagreba, koji je

reagirao na okolnost da nije stavljen na listu kandidata koji ispunjavaju uvjete za imenovanje.

U obrazloženju Prijedloga za davanje vjerodostojnog tumačenja ukazuje se kako su prekršajni suci prema ranijim i važećim zakonima rješavali predmete pune jurisdikcije odnosno - prema zakonima i drugim propisima - imali pravo donositi odluke o visokim novčanim kaznama i izricati kaznu zatvora. Odbor za zakonodavstvo je prihvatio poticaj Državnoga sudbenog vijeća i odredio se predlagateljem za davanje vjerodostojnog tumačenja ove odredbe.

J.R.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE HRVATSKE NARODNE BANKE ZA 2002. GODINU

Poduzeti mjere za smanjenje vanjskog duga

Na sjednici Hrvatskog sabora krajem lipnja zastupnici su razmotrili i, nakon provedene rasprave, prihvatili Godišnje izvješće Hrvatske narodne banke za prošlu godinu. Svi parlamentarni klubovi pohvalno su se izrazili o kvaliteti tog dokumenta koji, kako je rečeno, predstavlja dobru podlogu za raspravu o ukupnoj ekonomskoj politici u Hrvatskoj. Konstatirano je, međutim, da podaci koje prezentira ukazuju na nepovoljnu strukturu bruto društvenog proizvoda, čiji se rast od 5,2 posto uglavnom temelji na osobnoj potrošnji građana koja nema podlogu u realnim prihodima, već se bazira na kreditima dobivenim od stranih banaka. Na povećanje BDP-a utjecale su i investicije u javne radove, prvenstveno cestogradnju, koji se također financiraju iz inozaduzenja. Navedene činjenice, kao i pokazatelje o zabrinjavajućem rastu inozemnog duga Republike Hrvatske (krajem prošle godine iznosio je gotovo 70 posto BDP-a), padu izvoza i rekordnom vanjskotrgovinskom deficitu, oporbeni zastupnici iskoristili su za optužbe da Vlada vodi pogrešan model gospodarske politike. Zastupnici koalicije su, pak, naglašavali da je, zahvaljujući monetarnoj politici koju je u protekle dvije godine vodila centralna Banka, Hrvatska ostvarila najbolje makroekonomske rezultate od svog postanka, što znači da je ta institucija ispunila svoju zakonsku zadaću. Međutim, i jedni i drugi smatraju da je Banka trebala bolje upravljati deviznim pričuvama, pogotovo u situaciji jačanja američkog dolara u odnosu na euro, te da se korištenjem određenih instrumenata osiguranja od valutnog rizika mogla zaštititi od gubitaka nastalih po toj osnovi.

Spomenimo i prigovore zastupnika da je u Izvješću premalo rečeno o

kontrolnoj funkciji HNB-a, te o slučaju Riječke banke, kao i zahtjev Kluba zastupnika HSP-HKDU-a da se poništi ugovor o prodaji Dubrovačke banke. Među ostalim, upozoreno je i na još uvijek preveliku razliku između aktivnih i pasivnih kamata poslovnih banaka u Hrvatskoj, i dr. Sudionici u raspravi pozdravili su, inače, mjere kojima je centralna Banka nastojala utjecati na usporavanje kreditne ekspanzije i obuzdavanje daljnjeg zaduživanja poslovnih banaka u inozemstvu, uz sugestije da se ograničenje plasmana ne bi trebalo odnositi na gospodarski sektor. U svakom slučaju, u narednom razdoblju HNB ima pred sobom ozbiljan izazov - kako zauzdati rast plasmana građanima i gospodarstvu, a da to ne utječe na usporavanje gospodarskog razvoja, zaključeno je u raspravi.

Umjesto prikaza opsežnog Izvješća HNB-a za 2002. godinu donosimo uvodno izlaganje guvernera dr. Željka Rohatinskog, koji se osvrnuo i na monetarna kretanja na početku ove godine.

O IZVJEŠĆU

Po riječima dr. Rohatinskog suština monetarnih tokova koji su se odvijali u prošloj godini predstavlja samo jednu etapu u transformaciji financijskog sustava iz stanja niske u stanje normalne likvidnosti, ali isto tako i u internacionalizaciji, pa čak, na neki način, i globalizaciji financijskih tržišta u Hrvatskoj. To je bio okvir u kojem je centralna Banka počela djelovati na početku mandata ovog Sabora i u kojem djeluje i danas. Njene aktivnosti su nerijetko bile predmet kritičkih opservacija, počevši od primjedbi da provodi neoliberalističku politiku za koju je, navodno, bitna isključivo stabilnost, a ne

i ekonomski razvoj, pa do današnjih kritika da svojim mjerama ograničava djelovanje tržišta, pa čak i da se stavlja u funkciju političkih aktivnosti prije sljedećih parlamentarnih izbora.

Monetarna kretanja u prošloj godini obilježena snažnim rastom kreditne aktivnosti banaka - plasmani nebankarskom sektoru povećani su za 30 posto, pri čemu su krediti odobreni stanovništvu porasli za 43 posto, a poduzećima za 22,6 posto.

U nastavku je podsjetio na monetarnu situaciju početkom 2000. godine koju je, kako reče, obilježavala nelikvidnost. Brzina opticaja novca je u tom trenutku iznosila visokih 11 obrtaja godišnje, kamatne stope na kredite 12 posto, a na tržištu novca 10 posto. Nakon deprecijacije tečaja tijekom 1999, inflacija je sredinom 2000. dostigla 7 posto godišnje s izraženim inflacijskim i deprecijacijskim očekivanjima. Od tada su se, međutim, dogodile tri suštinske promjene koje determiniraju sadašnje stanje. U prvom redu izvršena je stabilizacija tečaja na tržištu. Naime, Banka nije na tom tržištu intervenirala gotovo 6 mjeseci, tako da je u tom vremenu odnos ponude i potražnje stabilizirao tečaj, nakon čega je počelo i usporavanje inflacije. Osim toga, izvršen je inicijalni, autonomni impuls likvidnosti u bankovni sustav. Naime, kroz godinu i pol dana HNB je smanjio stopu obvezne rezerve, sa 28,5 na 19 posto. Smanjena je i stopa enumeracije, sa 5,9 na 1,5 posto, te kamatna stopa na blagajničke zapise, s 8 na oko 2 posto. Svrha tih mjera je

bila prekinuti s dotadašnjom praksom da banke deponiraju likvidna sredstva u centralnoj banci i na tome, bez ikakvog rizika, ostvaruju visoke prinose. To je bila temeljna pretpostavka za oživljavanje tržišta novca, a indirektno i tržišta kapitala u Hrvatskoj, naglašava guverner. Nadalje, kroz novi Zakon o HNB-u, Zakon o bankama, Zakon o platnom prometu i nedavno usvojeni Devizni zakon, Hrvatski sabor je uspostavio čvrsta pravila igre u monetarnoj sferi. Kao temeljni cilj HNB-a postavljeno je održavanje niske inflacije (napuštena je proklamacija da je osnovna zadaća te institucije održavanje vanjske likvidnosti). Osim toga, zabranjeno je zaduživanje države kod središnje banke. Iako se radi o najsigurnijem promjeni, to je itekako važno pitanje zbog i dalje prisutnog značajnog deficita državnog proračuna, tvrdi Rohatinski. Time je i državi nametnuta mnogo veća odgovornost za financijsko poslovanje, kakvu ima i svaki drugi ekonomski entitet. Nestala je mogućnost da se za sve dodatne rashode te za neostvarivanje planiranih prihoda država jednostavno obrati središnjoj banci kao kreditoru. To je, kaže, bio zakonodavni okvir u kojem je HNB počeo djelovati u 2001. godini i u cijelosti je djelovao i lani.

U dijelu monetarnih aktivnosti, a izvan konteksta inicijalnog impulsa likvidnosti kroz smanjenje stope obvezne rezerve i kamatnih stopa, u suštini je djelovao kao valutni odbor, konvertirajući devizni priljev iz inozemstva u kune i ne sterilizirajući tu kunsku emisiju u cijelosti. To je bio i osnovni mehanizam dodatnog povećanja likvidnosti bankarskog i financijskog sustava u cjelini. Problem je, i ostao u tome, što je taj priljev deviznih sredstava iz inozemstva, u uvjetima deficita tekućih transakcija platne bilance, do 2002. godine bio gotovo isključivo realiziran operacijama državnog proračuna - prihodima od privatizacije i zaduživanja.

U 2002. godini je, uz i dalje prisutnu tendenciju zaduživanja državnog proračuna i financiranja njegovog deficita iz eksternih izvora, došlo i do dva eksterne šoka. Prvi su bili efekti konverzije ino valuta u eure i to u uvjetima kad je, zahvaljujući svemu onome što se zbivalo u prethodne dvije godine, bilo znatno povećano povjerenje građana u domaći bankovni sustav. Efekt je bio da su devize koje su uplaćivane na račune komitenata u bankama, radi konverzije u eure, naj-

većim dijelom i ostale na tim računima. Zahvaljujući tome, neto devizna sredstva u bankarskom sustavu su na početku 2002. godine povećana za više od milijardu dolara.

Drugi šok je uslijedio krajem godine i to kao kombinacija već posve pristojne razine stabilnosti u Hrvatskoj i stagnantnih obilježja privrednih kretanja u zemljama EU. Riječ je o tome da su inozemni bankari, bez obzira na još uvijek prisutan rizik zemlje, zaključili da im se isplati izvoziti kapital u Hrvatsku i ovdje ga plasirati po 3 do 4 puta većim kamatnim stopama, nego što su bile na domicilnim tržištima. Posljedice - u 2002. godini neto inozemno zaduživanje banaka povećano je za oko 1,8 mlrd. dolara, od čega polovina u zadnja tri mjeseca, a najviše u prosincu. Zato je centralna Banka i morala reagirati.

Kreditna ekspanzija odrazila se na povećanje inozemnog duga, te uzrokovala povećanje uvoza, a time i manjka na tekućem računu platne bilance.

Zahvaljujući politici koju je HNB provodio u protekle dvije i pol godine, u razdoblju od lipnja 2000. do svibnja ove godine, svi monetarni agregati su više nego udvostručeni, kaže guverner (to se odnosi i na devizne rezerve centralne Banke). Kamatne stope su smanjene za trećinu (s ranijih 12 na 8 posto), a brzina opticaja novca je prepolovljena (s 11 na 5,5 obrtaja godišnje), a inflacija je smanjena sa 7 na 0,9 posto, pri čemu nekritičke ocjene da je to trend prisutan u cijelom svijetu nemaju uporište, jer se opći trend jednostavno ne može automatski prenositi na pojedinu zemlju ako ona nema unutrašnje pretpostavke za usporavanje inflacije. Dakako, da je to utjecalo i na ubrzanje gospodarskog rasta. Međutim, upravo zbog onoga što se prošle godine zbivalo na sektoru zaduživanja banaka, radi stvaranja osnove za brzi rast plasmana, došlo je i do tri značajne negativne posljedice. U prvom redu povećan je inozemni dug, s 11 na 15,2 mlrd. dolara. Taj se trend nastavio i početkom ove godine, kada dug iznosi 17,4 mlrd. dolara (u godini dana udio inozemnog

duga u BDP-u povećan je za više od 10 postotnih poena). Budući da je taj dug uglavnom korišten za financiranje uvoza, deficit tekućih transakcija platne bilance dostigao je gotovo 1,6 mlrd. dolara (udio od 7,1 posto u BDP-u), napominje Rohatinski. Treća negativna implikacija, kaže, sadržana je u bilanci banaka. Naime, inozemno zaduživanje, a onda konverzija te devizne pasive u kunsku aktivnu, povećala je stupanj valutne neusklađenosti devizne aktive i devizne pasive banaka (2000. godine iznosila je oko 5 mlrd. eura da bi se krajem prošle godine povećala na 10 mlrd. eura).

Tu činjenicu ne treba preuveličavati, ali valja imati na umu da u takvim uvjetima sustav postaje ranjiv na eksterne poremećaje i zahtijeva poseban oprez, kaže Rohatinski. Ta tri elementa, i u sadržajnom i u terminskom smislu bili su osnovni razlog i povod za poduzimanje mjera HNB-a na početku 2003. godine, koje za sada daju očekivane rezultate.

O tome najbolje svjedoče podaci da je povećanje plasmana banaka nefinancijskom sektoru u prvih pet mjeseci ove godine iznosilo svega 7,7 posto (u istom razdoblju lani 12 posto). U istim razdobljima stopa rasta novčane mase smanjena je s 12,7 na 3,6 posto. Prema tome, bez obzira na sve teškoće, HNB i dalje vodi monetarnu politiku čvrsto, u skladu s monetarnim projekcijama s kojima je ovaj visoki Dom bio upoznat. Očekivanja da usporavanje rasta monetarnih agregata neće bitno utjecati na usporavanje ekonomske aktivnosti, za sada su se pokazala točnim. Naime, prema prethodnim podacima bruto domaći proizvod je u prvom tromjesečju ove godine povećan između 4,8 i 5 posto, dok je industrijska proizvodnja u pet mjeseci veća 5,8 posto. Tome treba dodati i da je zabilježen visok rast aktivnosti u građevinarstvu, a i trgovina na malo ima stopu rasta od 7,5 posto. Prema prethodnim podacima, deficit tekućih transakcija platne bilance u prvom tromjesečju iznosi milijardu dolara. U istom razdoblju lani bio je nešto manji (875 mln. dolara), ali kad se isključi utjecaj deprecijacije dolara u odnosu na euro u kojem se odvija najveći dio naše razmjene s inozemstvom, deficit je ostao otprilike na istoj razini. To nije loš pokazatelj, pogotovo ima li se u vidu da mjere koje je poduzela Narodna banka početkom ove godine još nisu počele djelovati, kaže Rohatinski. Ukažu li podaci

za drugo tromjesečje da se deficit tekućih transakcija ne smanjuje očekivanim intenzitetom, HNB će poduzeti i dodatne mjere - povećati stopu obvezne rezerve na kunska sredstva, a ako bude potrebno, kao krajnju mjeru monetarne politike uvest će kapitalne restrikcije sukladno člancima 47. i 48. Zakona o devizom poslovanju. Prijedlozi koji su aktualni u posljednje vrijeme (o tome je bilo govora i u razgovorima s MMF-om) da Banka osnaži djelovanje postojećih mjera povećanjem kamatnih stopa na svoje blagajničke zapise, nisu prihvatljivi, kaže guverner, i to iz više razloga. U prvom redu, neznatno povećanje kamatnih stopa od 1 ili 1,5 postotnih poena ne može predstavljati realnu alternativu za banke kod odlučivanja hoće li plasirati sredstva u blagajničke zapise HNB-a, ili u kredite stanovništvu i poduzećima. S druge strane, povećanje kamatnih stopa HNB-a moglo bi biti dodatni impuls bankama da povećaju svoja zaduženja u inozemstvu, budući da je kamatna stopa na sigurne zapise centralne banke za nekoliko postotnih poena veća od one koju strane banke ostvaruju na vlastitom tržištu. To bi dovelo i do povećanja kamatnih stopa na trezorske zapise Ministarstva financija i po toj osnovi do povećanja proračunskog deficita. HNB nije spremna ulaziti u takve eksperimente s ortodoksnim mjerama monetarne politike, čak ni po cijenu toga da dođe do zaoštavanja odnosa s MMF-om i svih implikacija koje iz toga mogu proizaći, rekao je na kraju Rohatinski.

RADNA TIJELA

Na sjednici matičnog **Odbora za financije i državni proračun** konstatirano je, među ostalim, da je godišnje izvješće HNB-a već niz godina standardizirano i pisano na isti način, neovisno o aktualnim problemima u gospodarstvu. Primjerice, lani je bilo naročito aktualno pitanje vanjskog zaduživanja i ukupnog duga Republike Hrvatske, pa je tom problemu trebalo posvetiti više prostora u Godišnjem izvješću centralne Banke za 2002. (takvu praksu treba primijeniti ubuduće, prilikom izrade godišnjih izvješća te institucije).

U raspravi je, nadalje, konstatirano da je HNB nastojala donošenjem izravnih mjera (jedna od njih je i ograničavanje rasta kredita poslovnim bankama) utje-

cati na obuzdavanje daljnjeg rasta inozemnog duga (krajem 2002. godine iznosio je 15,3 mlrd. američkih dolara, što znači da je od kraja 2001. povećan za 4 milijarde ili 35,1 posto). Međutim, izraženo je mišljenje da se neopravdano stvara pritisak na poslovne banke kao segment koji povećava taj dug. U prilog tome rečeno je da se poslovne banke ne zadužuju u inozemstvu već su samo posrednici (svejedno je zadužuje li se država u inozemstvu direktno ili preko poslovne banke, a ta se transakcija prikazuje kao zaduživanje države na domaćem tržištu kapitala).

Upozoreno je, nadalje, na problem da mehanizmi kreiranja i financiranja domaće potražnje izlaze iz bankarskog sustava i prelaze u tzv. nebankarske institucije (to se prije svega odnosi na lizing). Nebankarske institucije nisu pod izravnom kontrolom HNB-a pa ona nije u mogućnosti kontrolirati veliki kreditni potencijal koji podupire daljnji rast osobne potrošnje.

Negativni trend rasta inozemnog duga Republike Hrvatske koji je krajem prošle godine iznosio 68,1 posto BDP-a, nije dovoljno samo zaustaviti, već treba poduzeti mjere da se taj dug konstantno smanjuje, rečeno je u raspravi (tom problemu trebalo je u Izvješću posvetiti veću pažnju). Po mišljenju članova Odbora uspoređivanje visine našeg inozemnog duga sa zaduženjima nekih drugih tranzicijskih zemalja (Estonija, Latvija) nije prihvatljivo, budući da je njihovo gospodarstvo, za razliku od našeg, kvalitetno restrukturirano i usmjereno izvozu, posebno na tržišta zemalja EU.

Po njihovu mišljenju HNB je trebala reagirati na nemogućnost jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave da se dodatno kreditno zadužuju i investiraju u kapitalne projekte cestogradnje, plinifikacije, vodoopskrbe i sl. (to zabranjuje čl. 37. Zakona o izvršavanju Državnog proračuna za 2003. godinu). Kako je rečeno u raspravi, trebalo bi slijediti primjer zemalja EU koje godišnji iznos zaduženja raspoređuju na državu, lokalne jedinice i poduzeća koja su izvan proračuna, a prikazuju se u okviru konsolidiranog zaduženja države.

Po ocjeni članova Odbora Godišnje izvješće HNB-a za 2002. je kvalitetan materijal jer prezentira podatke koji su dobra podloga za raspravu o ukupnoj ekonomskoj politici u Hrvatskoj. Primjerice, investicije u infrastrukturu i javna poduzeća, zajedno s rastom opće potrošnje,

koja nije zasnovana na rastu plaća već na ekspanziji kredita, osigurale su lani rast BDP-a od 5,2 posto. S tim u svezi izraženo je mišljenje da su navedeni izvori rasta BDP-a upitni i srednjeročno neodrživi, posebno ima li se u vidu liberalizacija uvoza u Hrvatsku. U raspravi je, među ostalim, postavljeno pitanje zašto nitko do sada nije analizirao efekte privatizacije bankarskog sektora na ekonomsku politiku i ekonomski razvoj zemlje? Čula se i ocjena da centralna Banka vodi previše neutralnu i neselektivnu politiku koja ne razlikuje kredite poduzeća od kredita građana, kredite za potrošnju od kredita za izvoz ili investicije, (vođenjem takve politike teško je očuvati ekonomsku stabilnost Hrvatske).

Sudionike u raspravi zanimalo je i zbog čega HNB ima znatno manje prinose na devizne pričuve od drugih zemalja (npr. Slovenije). Naime, ukupne devizne pričuve su krajem 2002. iznosile 5.885,61 milijun američkih dolara a ukupan prihod od ulaganja iznosio je 142 mln. američkih dolara (konkretno 111,94 mln. eura i 29,4 mln. dolara). Po mišljenju sudionika u raspravi taj bi prihod zasigurno bio veći da je HNB na vrijeme izmijenila valutnu strukturu deviznih pričuva u korist eura. Na taj bi se način izbjegao veliki negativan neto efekt tečajnih razlika koji je lani iznosio 1.240.948 tisuća kuna. Na sjednici je spomenuto i to da je ovaj Odbor već ranije zatražio da centralna Banka izradi komparativnu analizu o visini stopa prinosa na devizne pričuve u zemljama u tranziciji i drugima u odnosu na Hrvatsku.

Na sjednici je bilo riječi i o manjku prihoda nad rashodima (u iznosu od 597.270 tisuća kuna) koji je HNB iskazala u 2002. godini. Predstavnik Banke istaknuo je da se ne radi o gubitku već o iskazanom knjigovodstvenom manjku prihoda nad rashodima u Računu dobiti i gubitka koji se pokriva iz opće pričuve (nakon terećenja navedenim iznosom, na dan 31. prosinca 2002. iznosi 2.486.817 tisuća kuna). Napomenuo je, također, da je to posljedica pada vrijednosti američkog dolara prema kuni za približno 15 posto, a udio te valute iznosio je u ukupnim deviznim pričuvama 28,4 posto. Pojasnio je da valutnu strukturu međunarodnih pričuva HNB određuje na temelju valutne strukture inozemnog duga Republike Hrvatske za godinu unaprijed, te valutne strukture ostvarenog uvoza roba i usluga

za godinu unatrag. Na taj se način štite obveze Republike Hrvatske prema inozemstvu od međuvalutarnih promjena. Praktična posljedica iskazanog manjka prihoda nad rashodima za 2002. godinu bit će izostanak transfera emisijske dobiti u Državni proračun. Po riječima predstavnika Banke državni proračun ionako ne planira emisijsku dobit za iduću kalendarsku godinu, budući da je to izvanredni prihod državne blagajne. To je osporio član Odbora ustvrdivši da su u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2003. godinu planirani prihodi od HNB-a u iznosu od 350 mln. kuna što zbog iskazanog gubitka nije ostvareno.

Ponuđeno Izvješće dobilo je podršku i Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu, koji je o njemu raspravljao kao zainteresirano radno tijelo. U raspravi je istaknuto da se snažna kreditna aktivnost banaka u prošloj godini odrazila na povećanje inozemnog duga s jedne strane, te uzrokovala povećanje uvoza, a time i manjka na tekućem računu platne bilance. Članovi Odbora su pozitivno ocijenili mjere koje je poduzela HNB radi usporavanja kreditne ekspanzije i inozemnog zaduživanja poslovnih banaka.

Konstatirano je, nadalje, da gospodarski rast ima nepovoljnu strukturu. Pritom je ukazano da je u uvjetima ostvarenog rasta od 5,2 posto neznatno smanjena nezaposlenost.

Ponukani podacima u Izvješću o povećanju udjela inozemnog duga u bruto domaćem proizvodu (krajem 2002. iznosio je 68,1 posto) sudionici u raspravi upozorili su da rast zaduživanja koje ne generira rast izvoza nije održiv na duži rok. Ocijenjeno je, također, da rast robnog izvoza od 5 posto, koji je lani bio znatno manji od rasta uvoza, svjedoči o tome da hrvatski izvoznici nisu iskoristili povlašteni pristup tržištima EU i CEFTA-e. S druge strane, snažan rast robnog uvoza u 2002. godini bio je poduprt kreditnom ekspanzijom poslovnih banaka, pri čemu je samo vrijednost kredita odobrenih kućanstvima iznosila 43,1 milijardu kuna. Pored rasta izvoza, smanjenje inozemnog duga u velikoj će mjeri ovisiti o brzini i opsegu restrukturiranja poduzeća i podizanja njihove konkurentnosti, te privlačenju inozemnih izravnih ulaganja, smatraju članovi Odbora.

Među ostalim, izrazili su zabrinutost i zbog smanjenja izravnih inozemnih ulaganja u protekloj godini (njihova vrijed-

nost iznosila je 886 mln. kuna, ili za 37 posto manje nego u 2001.). U raspravi je ocijenjen pozitivnim nastavak trenda pada kamatnih stopa. Međutim, ukazano je i na nepovoljnu razliku između aktivnih i pasivnih kamatnih stopa poslovnih banaka. U prilog tome navedeno je da su pasivne kamatne stope poslovnih banaka u Hrvatskoj dovedene na razinu onih u poslovnim bankama zemalja EU, dok su aktivne kamatne stope u Hrvatskoj osjetno više od onih u zemljama EU. S tim u svezi je prigovoreno da predloženo Izvješće ne sadrži analizu tog segmenta kamatnih stopa, te konstatirano da nisu istražene posljedice prodaje hrvatskih banaka inozemnim investitorima.

Nakon provedene rasprave Odbor je sugerirao Hrvatskom saboru da prihvati Godišnje izvješće HNB-a za 2002. godinu.

Vlada RH nije imala primjedbi na ovaj dokument.

RASPRAVA

Gospodarski rast baziran na osobnoj potrošnji građana

Jadranko Mijalić, glasnogovornik Kluba zastupnika HSLŠ-a, je primijetio da izvješća Hrvatske narodne banke daju najkorektnije podatke o gospodarskim kretanjima u Hrvatskoj. Iz ovog najnovijeg je vidljivo da je struktura domaćeg

Rast domaćeg bruto proizvoda se uglavnom bazira na osobnoj potrošnji građana koja nema podlogu u realnim приходima, već u kreditima dobivenim od stranih banaka.

bruto proizvoda katastrofalna (iako je stopa rasta od 5,2 posto za svaku pohvalu). Naime, taj rast se uglavnom bazira na osobnoj potrošnji građana koja nema podlogu u realnim приходima. Riječ je najvećim dijelom o potrošnji uvezenih dobara iz inozemstva koja se prvenstveno bazira na kreditima dobivenim od stranih banaka. Nije čudo, stoga, što naglo buja i inozemni dug države (trenutno iznosi 16

mlrd. kuna) od čega 43 posto otpada na poslovne banke. Na povećanje BDP-a utjecale su i investicije u javne radove, prvenstveno cestogradnju, ali ti efekti neće biti duga vijeka, procjenjuje Mijalić ("česte se neće graditi vječno"). Splasnut će i zaposlenost i tada ćemo se morati osloniti na ono čega danas nema - nove investicije, odnosno strana ili domaća ulaganja u kapacitete koji trajno otvaraju radna mjesta.

Strana ulaganja u padu; ozbiljno narušen deficit robne bilance

Po riječima zastupnika izravna strana ulaganja su lani pala za 37 posto, a novi gubici se, među ostalim, generiraju kontinuiranim ulaganjem u brodogradnju i PIK-ove koji su postali "vreća bez dna". S tim u svezi valja spomenuti i deficit robne bilance koji je poprilično narušen zbog kreditiranja potrošnje od stranih banaka (izvoz je pokriven uvozom svega oko 40 posto). Činjenica je, kaže, da banke najveći dio novca plasiraju u državne vrijednosne papire, te u kreditiranje stanovništva, jer u tom slučaju snose najmanji rizik. Dok se izvoznici zalažu za fleksibilniji tečaj kune, HNB nastoji krutim tečajem osigurati stabilnost cijena, što je propisano Zakonom o Narodnoj banci.

Hrvatska narodna banka, podsjeća zastupnik, bila je jedan od osnovnih inicijatora reforme platnog prometa i donošenja novog Zakona o platnom prometu. Danas je evidentno da je platni promet znatno poskupio, što opterećuje građane i prije svega privredu, ali podaci o tome se kriju. HNB ne daje nikakve podatke ni o tome kako gospodari deviznim pričuvama naših građana. Mnogi misle da to čini "ziheraški", dakle bez dovoljno poduzetničkog duha, i da bi prihodi po tom osnovi trebali biti veći (barem na nivou ostalih bolje stojećih tranzicijskih zemalja). Kontrolna funkcija Narodne banke u Izvješću nije ni spomenuta, a ništa nije rečeno ni o slučaju Riječke banke, unatoč zaključcima Sabora o potrebi reorganizacije funkcije kontrole čitavog financijskog sustava, negodovao je zastupnik. Naime, uopće se ne zna što se događa u tom sustavu, pogotovo kod poslovnih banaka, niti kamo je otišao novac koji je nestao iz Riječke banke (gotovo 100 mln.

dolara). Zna se samo to da nitko nije u zatvoru i da se taj predmet polako stavlja "pod tepih". S obzirom na veliki interes javnosti i ovog Doma, HNB je ipak trebala nešto reći i o tom slučaju, budući da je riječ o presedanu u kontroli financijskog sustava poslovnih banaka, kaže Mijalić. Nema sumnje da je za gubitak što ga je lani ostvarila ta institucija dobrim dijelom kriva promjena tečaja dolara (riječ je o 592 mln. 207 tisuća kuna) no pitanje je je li Banka iskoristila sve postojeće instrumente da bi neutralizirala te efekte. Izrazio je uvjerenje da će u tijeku ove rasprave to biti pobliže objašnjeno hrvatskoj javnosti.

Vanjski dug i dalje u porastu

Po riječima Tončija Tadića i u **Klubu zastupnika HSP-HKDU-a** smatraju da je predloženo izvješće kvalitetno napravljeno (podaci su čak vjerodostojniji od onih koje Vlada inače iznosi kad hvali svoje gospodarske uspjehe), ali da je slika koju ono daje za Hrvatsku doista nepovoljna. Kako reče, oni su cijelu prošlu godinu upozoravali na to da se rast BDP-a ne može temeljiti isključivo na javnim radovima i na trgovini (to dugoročno ne donosi ništa dobra). Da je to točno, najbolje svjedoči činjenica da vanjski dug države neprekidno raste. Makroekonomsko stanje u Hrvatskoj je i dalje krhko i nestabilno, s obzirom na veliki broj nezaposlenih i rast trgovačkog deficita. Može se konstatirati da Vlada nije uspjela napraviti zaokret i povećati ekonomski rast na način koji bi dugoročno jamčio uspjeh. Nije jasno - kaže - ni zašto su premijer Račan i Vlada pristali na novi stand by aranžman s MMF-om, ako su i sami konstatirali da Hrvatskoj ne treba tih 140 mln. dolara. Strani investitori bi mogli steći povjerenje u hrvatsko gospodarstvo i državnu upravu jedino ako zajamčimo da ćemo sami izaći iz krize i realizirati sve mjere navedene u FIAS-ovoj studiji o poticanju ulaganja. Naime, Vlada bezrazložno kasni na svim područjima koja bi trebala olakšati ulaganja u Hrvatsku (npr. uređenje katastra, smanjenje korupcije i birokratiziranja pri ulaganjima, itd.) U takvim uvjetima strani kapital ulazi u prvom redu u javni sektor (npr. telekomunikacije, promet) i u banke. Posljedice - 90 posto bankarskog tržišta u Hrvatskoj je danas u rukama stranih vlasnika. Nije čudo da su se

strani investitori toliko trgali da dobiju suvlasništvo nad našim bankama, kad su kamatne stope u Hrvatskoj i dalje veće nego u inozemstvu, kaže zastupnik. Oni u kupljene banke unose svoj kapital, ali ne da bi investirali u hrvatsko gospodarstvo, nego da bi plasirali kredite stanovništvu koje taj novac koristi pri kupnji robe široke potrošnje, opet iz uvoza.

Gospodarski rast ne može se temeljiti isključivo na javnim radovima i na trgovini (to dugoročno neće donijeti ništa dobra).

Što se slučaja Riječke banke tiče, u Izvješću je rečeno samo da je uspješno riješen, iako se ne zna na koji način je nestali novac isisan, ni tko je odgovoran u kompletnom sustavu nadzora unutar banke i na državnoj razini, a posebice u Narodnoj banci. Dosad još nitko nije odgovarao, a sigurno je jedino to da će štetu na kraju platiti hrvatski građani, konstatira Tadić.

Poništiti ugovor o prodaji Dubrovačke banke

U nastavku se osvrnuo na slučaj Dubrovačke banke, podsjetivši na svojedobno premijerovo obećanje da će Vlada raščistiti tu aferu i kazniti odgovorne, što nije napravljeno. Čak štoviše, ta je banka, iako je sanirana novcem poreznih obveznika, u iznosu od 2,6 mlrd. kuna, prošle godine protuzakonito i

Zadužiti Vladu da dovrši objedinjavanje portfelja Republike Hrvatske, tako da na HFP prenese upravljanje svim dionicama i udjelima, pa i onima koji su u vlasništvu Državne agencije za sanaciju banaka, uključujući i portfelj dionica Dubrovačke banke.

mimo bilo koje poslovne logike prodana Charleamgne Capital Fondu za samo

175 mln. kuna. Uz takvu nepovoljnu prodaju država je još dužna isplatiti tom fondu 1,1 mlrd. kuna. Državna agencija za sanaciju i restrukturiranje banaka i osiguranje štednih uloga bi trebala biti servis hrvatskih građana i zato ne smije tajiti odredbe kupoprodajnog ugovora Dubrovačke banke, napominje zastupnik. Nije jasno, kaže, ni kakva je uopće bila uloga te Agencije u svim dosadašnjim krizama banaka (npr. Istarske i Riječke). Stoga zastupnici HSP-a i HKDU-a sugeriraju da Hrvatski sabor zaduži Vladu i Hrvatski fond za privatizaciju da ponište Ugovor o prodaji Dubrovačke banke Charleamgne Capital Fondu, odnosno Novoj banci, i obznane hrvatskoj javnosti sadržaj ovog štetnog ugovora. Predlažu, nadalje, da se posebnim zaključkom zaduži Vladu da dovrši objedinjavanje portfelja Republike Hrvatske, tako da na HFP prenese upravljanje svim dionicama i udjelima, pa i onima koji su u vlasništvu DAB-a, uključujući i portfelj dionica Dubrovačke banke. Agenciju treba obvezati da do iduće sjednice podnese Hrvatskom saboru Izvješće o svom radu nakon 1. lipnja 2000., a Vladu zadužiti da razmotri mogućnost ukidanja te Agencije, s tim da se njene ovlasti prenesu na HFP i HNB. Uz dobit od 160 posto koju ostvaruju banke u Hrvatskoj, ne treba nam Agencija za sanaciju banaka, zaključio je Tadić.

Promašeni model gospodarske politike

Glasnogovornik Kluba zastupnika HDZ-a **Ivan Šuker** izrazio je zadovoljstvo što je zastupnicima predočeno ovo izvješće, jer će na temelju njega hrvatska javnost napokon doći do spoznaje da ova Vlada vodi pogrešan model gospodarske politike. Naime, iz Izvješća je vidljivo da je na rast bruto domaćeg proizvoda najviše utjecala osobna potrošnja građana, kao i državne investicije u infrastrukturu koje se opet financiraju iz inozaduzenja. Doda li se tome da je inozemni dug Republike Hrvatske u razdoblju od kraja 2001. do kraja 2002. porastao s 11,3 na 15,2 mln. dolara, te da su u ukupnim plasmanima poslovnih banaka 43 mlrd. kuna potrošački krediti građana a 47 mlrd. krediti gospodarstva, to jasno govori o pogubnosti ovakve politike, kaže Šuker.

Hrvatska je prošle godine ostvarila rekordni vanjsko-trgovinski deficit od 5,3 mlrd dolara, podsjeća zastupnik. Ostvareni rast BDP-a, pa čak i nekakav prividni standard je umjetan što, dugoročno gledano, može biti vrlo opasno (do 2007. Hrvatska mora vratiti 11,5 mlrd. dolara).

Činjenica da je inozemni dug Republike Hrvatske u godinu dana porastao sa 11,3 na 15,2 mlrd. dolara, te da su u ukupnim plasmanima poslovnih banaka 43 mlrd. kuna potrošački krediti građana a 47 mlrd. krediti gospodarstva, jasno govori o pogubnosti gospodarske politike ove Vlade.

Po njegovom mišljenju o promašenom modelu gospodarske politike Vlade najbolje govori konstatacija u Izvješću o tome da "robnii izvoz nije značajnije ubrzan zbog neznatnog gospodarskog rasta u zemlji". To više što tu rečenicu nisu napisali oporbeni političari, već stručnjaci četvrte neovisne institucije u ovoj državi. Zbog toga bismo se, kaže, svi trebali dobronam zamisliti nad time kamo ide "ovaj naš brod", opterećen inozemnim dugom od 18 mlrd. Još prije dvije godine, prilikom donošenja Zakona o HNB-u, zastupnici HDZ-a su upozoravali na to da bi moglo doći do određenih problema u njegovoj primjeni, zbog toga što neke odrednice, koje su sukladne europskim trendovima, trenutno nisu za Hrvatsku najprimjerenije. S obzirom na to da se inodug države u posljednje četiri godine povećao 100 posto (krajem 99. iznosio je 46 mlrd. a danas "teži" 80 mlrd. kuna, plus 12 ili 13 mlrd. duga Hrvatskih autocesta), a HNB ima negativni saldo između prihoda i rashoda, možda je još neko vrijeme trebalo zadržati mogućnost, da se država može kratkoročno zaduživati kod centralne Banke radi premoštavanja određenih financijskih problema tijekom godine (umjesto da plaća kamate komercijalnim bankama).

Kako se upravljalo deviznim pričuvama?

I hadezeovci smatraju da je HNB u svom izvješću trebala dati ocjenu kom-

pletnog slučaja Riječke banke, budući da nakon svih rasprava javnost još uvijek ne zna što se tamo dogodilo. Osim toga, autori Izvješća su trebali više pažnje posvetiti HNB-u kao kontroloru poslovanja poslovnih banaka. Nema sumnje da se može prihvatiti obrazloženje da je jedan od razloga zbog kojih je došlo do manjka prihoda nad rashodima negativna tečajna razlika od milijardu i 240 mln. kuna, kao aprecijacija eura nad dolarom. Međutim, kvalitetnija analitička služba Banke je mogla predvidjeti očekivanu potražnju za eurom, posebno u istočnoj Europi i u Hrvatskoj, nakon zamjene marke za tu valutu. U tom bi slučaju i deficit na računu tekućih plaćanja sa SAD-om bio manji, a prinosi na dolarским obveznicama države veći (lani su bili povijesno mali). Guverner bi trebao pojasniti zastupnicima zbog čega je došlo do toga, kao i do smanjenja deviznih pričuvama banaka za 890 mln. dolara, kaže zastupnik. Ne dobije li se pravi odgovor na to pitanje, moglo bi se zaključiti da je to rezultat lošeg upravljanja deviznim pričuvama u HNB-u.

"Pogubna gospodarska politika" dovela je do kontinuiranog rasta BDP-a, te do stabilizacije i gospodarskog i financijskog sustava.

Šuker je na kraju najavio da će njegovi stranački kolege podržati Izvješće HNB-a te izrazio nadu da će Hrvati sada napokon shvatiti da žive onako loše kao što im se čini.

Nije točno da se u javnosti ne zna što se dogodilo u Riječkoj banci, rekao je **Tonči Žuvela (SDP)**. Naime, zbog lošeg trgovanja na međunarodnim financijskim tržištima u 2001. godini i ranije, nastala je šteta od oko 100 mln. dolara, što je gotovo upropastilo tu banku. Na našu sreću, do toga ipak nije došlo, među ostalim i zaslugama HNB-a, tvrdi zastupnik. Kako reče, ovo izvješće pokazuje da je "pogubna gospodarska politika" na koju aludira gospodin Šuker, dovela do kontinuiranog rasta BDP-a, te do stabilizacije i gospodarskog i financijskog sustava. **Ivan Šuker** optužio ga je za povredu Poslovnika, budući da nije ispravio njegove navode, nego navode iz Izvješća HNB-a koje je citirao.

Gospodarski sektor izuzeti od restriktivnih mjera

Po ocjeni Kluba zastupnika HSS-a ovo je dosad najkvalitetnije izvješće centralne Banke predočeno Hrvatskom saboru, koje potpuno jasno ocrtava i makroekonomsku politiku i monetarnu poziciju Hrvatske, rekao je njihov glasnogovornik **Ante Markov**. Haesesovci, inače, u potpunosti podržavaju ovakav način izvješćivanja, pa i otvorenost guvernera u uvodnom izlaganju. Govoreći o mjerama koje je centralna Banka donijela prošle godine, zastupnik je najprije spomenuo ograničavanje plasmana poslovnih banaka. Naime, njegovi stranački kolege smatraju da je ta mjera dobrodošla i da je s pravom pokrenuta, ali zamjeraju Banci neselektivnost. Po njihovom mišljenju nije dobro da se iste mjere provode i prema realnom investicijskom sektoru i izvoznom dijelu gospodarstva i općoj potrošnji (taj je fenomen u Hrvatskoj rastao takvom stopom kakva nije zabilježena u ovom dijelu Europe). Realni gospodarski sektor ne bi trebao biti uključen u ove restriktivne mjere ograničenja plasmana, jer na taj način dolaze u pitanje razni oblici poticaja na kojima se zasniva program Vlade, odnosno do zaustavljanja određenog intenziteta rasta i daljnjeg razvoja programa koje su poticala resorna ministarstva.

Nije dobro da se iste mjere provode i prema realnom investicijskom sektoru i izvoznom dijelu gospodarstva i općoj potrošnji.

Ne mogu se demantirati podaci o povećanju ukupnog javnog duga države, ali zastupnici HSS-a ne slažu se s mišljenjem da su investicije i zaduženja po osnovi infrastrukturnih radova na autocestama koje se ovih dana otvaraju u Hrvatskoj, mjere kratkog daha, kaže Markov. Naprotiv, to je itekako opravdano zaduživanje, jer bi te autoceste trebale stvoriti preduvjete da se realni sektor (sve one kapitalne i primarne i sekundarne investicije i potencijali) razvija paralelno s financijskim i dosegne potrebnu razinu. Primjerice, kredite za izvedene radove na trasi Zagreb-Rijeka treba-

li bi "isplati" korisnici te autoceste. Osim toga, u inozemnom dugu gotovo jednako sudjeluju i banke i država i privatni sektor, naglašava zastupnik. Negativne tečajne razlike generirale su, kaže, popriličan manjak prihoda nad rashodima HNB-a u 2002. godini, za razliku od ranijih godina kada je Banka ostvarivala višak prihoda. Činjenica je da američki dolar sudjeluje u državnim pričuvama HNB-a s oko 28,40 posto, no Banka je trebala koristiti određene instrumente osiguranja od valutnog rizika, kako bi izbjegla ovako poražavajuće rezultate koji terete ove pričuve i umanjuju Državni proračun. O tome ubuduće treba voditi računa, jer se, u protivnom, dovodi u pitanje i autoritet Banke kao supervizora.

Drugačije regulirati odnos države i HNB-a

Po mišljenju zastupnika HSS-a, radi stabilnosti i jačanja samostalnosti HNB-a valjalo bi novelirati Zakon o Narodnoj banci. Svrha - na drugačiji način regulirati odnos države i te institucije, a ne da

Izmjenama Zakona o HNB-u trebalo bi na drugačiji način regulirati odnos države i centralne Banke, a ne da se država mora zaduživati kod poslovnih banaka koje na taj način ostvaruju profit na teret poreznih obveznika.

se država mora zaduživati kod poslovnih banaka koje na taj način ostvaruju profit na teret poreznih obveznika. Osim toga, institucijama koje se primarno ne bave bankarstvom, već pripadaju tzv. špekulativnom krugu, koje nemaju sjedište u EU i ne posluju transparentno, ne bi trebalo dozvoliti da imaju većinske udjele u hrvatskim bankama. Krize koje su se u bliskoj prošlosti događale u bankarskom sustavu treba shvatiti kao opomenu i poduzeti mjere da se takvi ekscesi ubuduće ne događaju, poručuje zastupnik (prema Zakonu o bankama u tome ima jasnu ulogu i DABA).

HNB ne treba preuzimati rizik bankarskog poslovanja

Potom se javio za riječ **Goranko Fižulić**, glasnogovornik Kluba zastupnika LIBRE. Kako reče, njegovi stranački kolege ne samo da podržavaju ovo Izvješće, nego čestitaju guverneru i njegovoj ekipi na uspješnom vođenju HNB-a i monetarne politike u Hrvatskoj u protekle dvije godine. Nisu sigurni jedino u

HNB nije policajac i ne treba preuzimati na sebe rizike komercijalnog bankarskog poslovanja.

to je li upravljanje deviznim pričuvama, u situaciji jačanja američkog dolara u odnosu na euro, u svakom trenutku bilo adekvatno i nije li se HNB na neki način mogla zaštititi od gubitaka nastalih po toj osnovi. Sve ostale kritike koje se upućuju na njen rad nemaju mjesta, kaže Fižulić. Naime, HNB nije ni policajac niti treba preuzimati na sebe rizike komercijalnog bankarskog poslovanja. Centralna Banka nije tu da štiti građane ili gospodarstvo od lošeg poslovanja poslovnih banaka. U uvjetima u kojima je HNB vodila monetarnu politiku Hrvatska je ostvarila najbolje makroekonomske rezultate od svog postanka, naglašava zastupnik. S tim u svezi podsjetio je na činjenicu da je 99. godine hrvatsko gospodarstvo bilo u recesiji. Osnovni je problem bila nelikvidnost, a krediti su većini građana i malih poduzetnika bili nedostupni. Osim toga, visoke kamatne stope nisu omogućavale nikakav investicijski zamah, a shopping u inozemstvu bila je upravo ona osobna potrošnja koju smo lani naglo otkrili i koja je pridonijela najvišoj stopi rasta društvenog proizvoda koju je Hrvatska imala u proteklih pet godina. Sada, međutim, kritičari programa ili rada Vlade koriste Izvješće HNB-a, u kojem se konstatira da nije došlo do rasta robnog izvoza, kao temelj za tezu da je Vlada vodila pogrešnu gospodarsku politiku, negoduje zastupnik. U svakom slučaju, u narednom razdoblju središnja Banka ima pred sobom ozbiljan izazov - kako zauzdati rast plasmana građanima i gospodarstvu, a da se istovremeno ne uspori gospodarski i rast društvenog proizvoda u Hrvatskoj. Po ocjeni zastupnika Libre

guverner je dobro postupio kad je odbio prijedloge da se povećaju kamate na blagajničke zapise, sa svim negativnim posljedicama koje bi mogle nastati za trezorske zapise Ministarstva financija, pa i za gospodarstvo u cjelini. Mjere koje je Banka poduzela u ovoj godini dosad nisu izazvale rast kamata ni za građane niti za gospodarstvo, a hoće li tako biti i ubuduće još je neizvjesno (pogotovo povećala li HNB obvezne rezerve na kunske plasmane). Pritom ne treba zaboraviti na činjenicu da su kamate u Hrvatskoj još uvijek osjetno veće nego u zemljama s kojima se hrvatsko gospodarstvo mora boriti za konkurentnost na europskim i svjetskim tržištima, napominje zastupnik. Na kraju je izrazio uvjerenje da će HNB i u narednom razdoblju uvažavati potrebu hrvatskog gospodarstva da djeluje u takvom makroekonomskom okruženju i uvjetima u kojima može biti konkurentno te da će ono polučiti bolje rezultate na europskom tržištu od većine novih članica EU.

U uvjetima u kojima je HNB vodio monetarnu politiku Hrvatska je ostvarila najbolje makroekonomske rezultate od svog postanka.

Ispravljajući njegove navode **Jadranko Mijalić (HSL)** je rekao da kritičari kontrolne funkcije HNB-a ne smatraju da bi ta institucija trebala preuzeti rizik bankarskog poslovanja, nego da je zadužena za kontrolu zakonitosti poslovanja banaka. Napomenuo je da su 32 banke i štedionice koje su propale za vrijeme dviju bankarskih kriza dobrim dijelom kršile zakonitost poslovanja (eklatantan primjer je Riječka banka, čiji slučaj nije raščišćen do danas).

Prinosi na devizne rezerve upola niži nego u Sloveniji

Po riječima **Đure Njavre (nezavisni)** ovo Izvješće jasno govori o tome da u Hrvatskoj postoje još brojna područja koja se mogu bolje voditi i gdje se može spriječiti uništavanje državnog novca i narodnog bogatstva.

U nastavku je izrazio mišljenje da smo u proteklim godinama, zbog lošeg upra-

vljanja deviznim pričuvama, "izgubili jednu autocestu od Zagreba do Splita".

U proteklim godinama smo zbog lošeg upravljanja deviznim pričuvama izgubili jednu autocestu od Zagreba do Splita.

O tome, kaže, najbolje svjedoči činjenica da su prinosi na devizne pričuve koje ima NBH, iz godine u godinu upola niži od onih koje postiže centralna banka Slovenije (ti podaci se mogu pročitati u službenom biltenu te Banke). Na to se u ovom Domu upozorava već godinama, ali bez rezultata. Jednako tako se, kaže, olako prešlo i preko brojnih amandmana koje je on osobno podnio na Zakon o HNB-u. S namjerom da se bolje uredi upravljanje pričuvama HNB-a predlagao je, primjerice, da se formira poseban Odbor za međunarodne pričuve. Radi se, kaže, o najvećoj likvidnoj narodnoj i državnoj imovini kojom upravlja centralna Banka i zato ne može biti svejedno hoće li se godišnje po toj osnovi uprihodovati 100 ili 200 mln. dolara manje ili više. Bez obzira na to koliko mi stavljali glavu u pijesak brojke su neumitne i, prije ili kasnije, netko će to morati objasniti građanima, kaže Njavro. Ne može se pojava gubitka u 2002. godini pravdati samo slabljenjem dolara za 15 posto, jer bi se u tom slučaju moglo postaviti pitanje gdje su dobici iz prethodnih godina kad je euro padao a sve je bilo u toj valuti. To bi objašnjenje možda moglo proći kod običnih građana, ali ono nije prihvatljivo za jednu centralnu banku koja ima tim dobro obrazovanih ljudi plaćenih za to da se bave procjenama svjetskih tržišta. Zastupnika zanima zbog čega HNB iz godine u godinu postiže osjetno slabije prinose na devizne pričuve od banke Slovenije, i zašto na višekratno traženje Odbora za financije i državni proračun i ovog Doma zastupnicima nisu predočene usporedne analize s prinosima drugih zemalja po toj osnovi.

Ne može se pojava gubitka u 2002. godini pravdati samo slabljenjem dolara za 15 posto.

Na kraju je ukazao na raskorak između podataka u Izvješću o izvršenju Drža-

vnog proračuna za 2002, gdje piše da se od dobiti HNB-a očekivalo 250 a da je ostvareno 341 mln. kuna, i u Godišnjem financijskom izvješću HNB-a prema kojem Banka nije imala dobiti.

Radi se o nerealiziranom gubitku

Guverner Rohatinski je pojasnio da je u Državni proračun za 2002. godinu uključena dobit HNB-a ostvarena za 2001. kao izvanredni prihod, a ne kao nešto s čime Državni proračun može unaprijed računati. Viši prihod od plana ostvaren je zato što je Državni proračun usvojen prije donošenja sadašnjeg Zakona o HNB-u. Naime, po starom Zakonu očekivani prihodi su stvarno i ulazili u Proračun, ali to više nije slučaj.

Što se, pak, tiče spomenutog gubitka od 597 mln. kuna riječ je o tzv. nerealiziranom gubitku. To znači da se radi o računovodstvenom gubitku koji se iskazuje sukladno međunarodnim računovodstvenim standardima, isključivo po osnovi preračunavanja aktive i pasive HNB-a iz efektivnih deviza u kune. Prema tome, to je gubitak isključivo u kunama, ne u supstanci aktive i pasive HNB-a u kojima je ona efektivno sadržana.

Prinosi na dolarske i rezerve u eurima mogli bi se povećati kada bi se devizne pričuve ulagale na duža razdoblja.

Rohatinski je naglasio da je gotovo 100 posto aktive HNB-a (99,2 posto) u devizama. Naime, za razliku od većine drugih središnjih banaka u EU, centralna Banka Hrvatske nema nacionalnu valutu u svojoj aktivi, pa dolar može "plesati gore ili dolje". Kako reče, i švedska središnja banka je lani iskazala gubitak, jer su bili suočeni s istim problemom. Taj bismo problem mogli riješiti kada bismo devizne rezerve držali isključivo u eurima (poput Mađara), ali ako država ima obveze u dolarima, onda ona preuzima cijeli rizik promjene međuvalutarnih odnosa. Budući da su obveze države u dolarima daleko veće od 30 posto, koliko držimo dolara u strukturi naših obveznih pričuva,

problem se ne može izbjeći, osim da se prebaci iz HNB-a u Državni proračun.

Produžiti razdoblje "oročavanja"

Brojke koje je spomenuo prof. Njavro su točne, potvrdio je guverner i obećao da će Odboru za financije i proračun biti predočeno traženo izvješće o upravljanju deviznim pričuvama. Točno je - kaže - da sa 3,79 posto prinosa na europortfelj i sa 2,38 posto prinosa na dolarski portfelj mi stojimo slabije negoli, primjerice, Slovenija. Napomenuo je da bi se prinosi na dolarske i rezerve u eurima odmah mogli povećati, da razdoblje vezivanja naših deviznih rezervi nije tako kratko (u prosjeku svega 4 mjeseca za dolar i 5 mjeseci za euro). Budući da je naša situacija bitno drugačija nego kod Slovenaca (oni imaju suficit a mi deficit tekućih transakcija od 7 posto, naš dug iznosi 70 posto BDP-a, a njihov je upola manji) dosad smo bili prisiljeni ići na kraća razdoblja vezivanja i po toj osnovi ostvarivali smo manje prinose nego Slovenci. Kad se stvari počnu mijenjati u fundamentima, moći ćemo i naše devizne rezerve ulagati na 2,3 ili 5 godina i ostvarivati mnogo više stope prinosa (uskoro će se razdoblje "oročavanja" produžiti sa 4 na 10 mjeseci).

Nije istina ono što tvrdi gospodin Fižulić, da je u Riječkoj banci bilo sve u redu i da tamo nema problema. U toj Banci je bilo problema a da li ih ima sada to bi mogla reći kontrola HNB-a, kaže mr.sc. **Željko Glavan (HSL)**. Negodovao je i zbog toga što mu Vlada još nije odgovorila na njegova zastupnička pitanja o tome gdje je nestao novac iz te Banke i tko je sve prodavao dionice u danima kad se spremala afera. Kako reče, od 1. kolovoza iz popisa hrvatskih banaka nestaje i ime te institucije, pa će, po svemu sudeći, pasti prašina na taj slučaj. Međutim, nije problem samo u toj Banci. Zastupnici uopće ne dobivaju izvješća o tome u kojoj su fazi stečajevi Osječke, Glumina banke i drugih banka te ima li nade da njihovi štediše kad-tad dođu barem do dijela svog novca.

Interesiralo ga je, nadalje, postoji li mogućnost da se hrvatske građane zaštititi od "sitnih manipulacija banaka tečajnim listama krajem mjeseca". Poznato je, naime, da u svim poslovnim bankama krajem mjeseca rastu devizni tečajevi,

odnosno vrijednost eura. Budući da su svi krediti koje strane banke velikodušno plasiraju našim građanima vezani uz tečaj eura, na toj "sitnoj" razlici krajem mjeseca sve banke zarađuju ekstra profit od građana. Ima li šanse da banke ugovaraju nove kredite u kunama (zasad je to izuzetak), upitao je zastupnik.

Na kraju je zamolio guvernera da u završnoj riječi kaže stoji li i dalje pri tvrdnji da je Hrvatska prezadužena i procjenjuje li da će taj trend i dalje galopirati ili ima naznaka za njegovo usporavanje.

Dr. **Vilim Herman (LIBRA)** ispravio je njegove navode napomenom da se ne radi o Osječkoj nego o Gradskoj banci u Osijeku, koja je iz raznoraznih razloga otišla u stečaj. Ujedno je podsjetio na činjenicu da su prilikom donošenja Zakona o HNB-u, na njegovu inicijativu, štediša, kao vjerovnici, iz petog prebačeni u treći isplati red. Dakako, provođenje stečajnog postupka ovisi o stečajnom upravitelju i trgovačkom sudu, odnosno stečajnom vijeću kojega on formira.

Riječ je o računovodstvenom gubitku koji se iskazuje sukladno međunarodnim računovodstvenim standardima, isključivo po osnovi preračunavanja aktive i pasive HNB-a iz efektivnih deviza u kune.

Ivan Penić (HDZ) pridružio se ocjenama da je Godišnje izvješće HNB-a za 2002. vrlo dobro koncipirano. Osvrnuvši se na niske prinose od deviznih pričuva, spomenuo je da su zastupnici bili time nezadovoljni još 95. i narednih godina, kada su te pričuve bile daleko manje. I tada su se tražila rješenja da se kamatne stope povećaju, ali je rečeno da radi sigurnosti one moraju biti tako niske. Zastupnik, međutim, nije u to uvjeren i tvrdi da bi Narodna banka trebala pozvati upomoć sve domaće i međunarodne čimbenike da se taj problem riješi. Drži da bi jedna tako stručna institucija kao što je HNB trebala bolje gospodariti deviznim pričuvama.

U nastavku je konstatirao da je struktura rasta BDP-a doista loša, jer je kapitalno preintenzivna (izostalo je zapo-

šljavanje i stvaranje novih radnih mjesta a dugovi koji ostaju iza toga su netransparentni). Naime, stručnjaci tvrde da se krediti za izgradnju autocesta, s pripadajućim kamatama, neće moći pokriti iz cijene putarine, osim ako se one bitno ne povećaju.

Upozorio je i na preveliku razliku između aktivnih i pasivnih kamata poslovnih banaka (i tu ima posla za Narodnu banku). Naime, hrvatske banke imaju pasivne kamate na razini onih u Njemačkoj, Francuskoj, Italiji, itd. dok su aktivne kamate koje plaćaju građani i dalje znatno više nego u tim zemljama.

Struktura rasta BDP-a je doista loša jer je kapitalno preintenzivna. Naime, izostalo je zapošljavanje i stvaranje novih radnih mjesta, a dugovi koji ostaju iza toga su netransparentni.

Podržavši ponuđeno Izvješće, apelirao je na guvernera da i dalje bude na liniji zdrave kritike, kad je riječ o prezaduženosti države.

Ohrabruje skroman rast zaposlenosti

Uz pohvale kvaliteti Izvješća, **Tonči Žuvela** je konstatirao da moramo biti zadovoljni većinom pokazatelja koji obilježavaju gospodarska kretanja u Hrvatskoj u 2002. godini. U prvom redu već treću godinu zaredom nastavlja se rast BDP-a (lani je iznosio visokih 5,2 posto, a u prvom tromjesečju ove godine oko 5 posto). Istina je, kaže, da je na to najviše utjecala osobna potrošnja, ali pritom treba imati u vidu činjenicu da se veliki dio osnovne potrošnje koju su hrvatski građani prakticirali u inozemstvu prelio u Hrvatsku. Kako reče, zastupnike SDP-a posebno veseli što su na rast BDP-a utjecale kapitalne investicije, pogotovo realizacija infrastrukturnih projekata na koje se čekalo desetljećima (ovih dana otvara se nekoliko dionica autoceste prema Splitu, odnosno prema Rijeci), ali i ulaganje privatnog sektora u modernizaciju proizvodnje. Spomenuo je i to da se već treću godinu zaredom bilježi pad

državne potrošnje i nastavak visoke likvidnosti proračuna i financijskog sektora, a time i gospodarstva u cjelini, uz stabilan tečaj i izrazito nisku inflaciju. Problem nezaposlenosti još uvijek nije riješen, iako ohrabruje skroman rast zaposlenosti od 0,6 posto već drugu godinu. Da bi se stvorili preduvjeti za rješavanje tog problema hrvatsko gospodarstvo mora i ubuduće nastaviti intenzivan rast i iskoristiti šansu koja se otvorila u posljednje dvije godine, pogotovo od trenutka kad smo počeli sklapati ugovore o slobodnoj trgovini sa zemljama EU i dobili šansu da postanemo kandidati za pristupanje toj asocijaciji.

Po mišljenju zastupnika, najinteresantiji dio izvješća je onaj koji se odnosi na bankarski sektor. Naime, prošlu godinu obilježila je kriza Riječke banke, do koje je došlo zbog lošeg trgovanja na međunarodnim financijskim tržištima u 2001. i ranijim godinama. Po mišljenju esdepeovaca Vlada i HNB pokazali su da imaju volju i da znaju riješiti ovako složenu situaciju. Taj slučaj trebao bi nam biti opomena, pogotovo vlasnicima i upravama banaka da, uz to što se brinu za povećanje profita, prije svega moraju biti odgovorni prema ulozima građana - kaže Žuvela.

Već treću godinu za redom bilježi se pad državne potrošnje i nastavak visoke likvidnosti proračuna i financijskog sektora, a time i gospodarstva u cjelini, uz stabilan tečaj i izrazito nisku inflaciju.

Kako reče, analiza bankarskog sustava pokazala je da je u Hrvatskoj podjednaki broj banaka u vlasništvu građana i u stranom vlasništvu, s time da je aktiva banaka u pretežno stranom vlasništvu (90 posto). Valja naglasiti, međutim, da je riječ o bankama u kojima prvenstveno štede i čije kredite koriste hrvatski građani i tvrtke, u kojima se primjenjuju naši zakoni, itd. Danas je klasifikacija plasmana banaka po rizičnim skupinama puno bolja nego u prethodnim razdobljima, a zadržana je i visoka likvidnost bankarskog sustava, podsjeća zastupnik. Temeljno obilježje monetarnih kretanja u 2002. godini bio je, kaže, snažan rast pla-

smena koji su uglavnom završili kod građana (brže su rasli plasmani građanstvu nego privredi). Pitanje je, međutim, treba li stanovništvu oduzeti pogodnost boljih kreditnih uvjeta.

Banka ispunila zakonsku zadaću

Unatoč značajnom smanjenju kamatnih stopa u Hrvatskoj još uvijek ima slobodnog prostora da se njihovim daljnjim smanjivanjem približimo standardima koji vrijede u bankarstvu razvijenih zapadnih zemalja, smatra Žuvela. Po njegovim riječima zastupnici SDP-a su sretni što je HNB stekla i što zadržava neovisnost kakvu ima danas. Smatraju neprihvatljivim zahtjeve da ta institucija financira državu, jer su pobornici proračunske discipline (centralna banka nije samoposluživanje). Mišljenja su da pitanje vanjskog duga ne treba dramatizirati, već poduzimati mjere da se održi potreban gospodarski rast, kako bi Hrvatska i dalje mogla uredno servisirati svoje obveze. Po ocjeni Kluba zastupnika SDP-a centralna Banka je u protekloj godini u potpunosti ispunila svoju zakonsku zadaću, očuvanja stabilnosti cijena, a time i cjelokupnog financijskog i gospodarskog sustava. Naime, inflacija na ovim prostorima nikada nije bila manja a cijene stabilnije, zaključio je Žuvela. Na kraju je izjavio da esdepeovci podržavaju ovo Izvješće te da očekuju da će HNB i ubuduće zadržati poziciju kompetentne i neovisne institucije.

Vanjski dug ne treba dramatizirati već kontrolirati, odnosno omogućiti da Hrvatska ostvaruje dovoljan gospodarski rast da bi i dalje mogla servisirati taj dug.

Mario Kovač opovrgnuo je njegove tvrdnje da se već dvije godine bilježi rast zaposlenosti i da Hrvatska ostvaruje izuzetno visoke stope gospodarskog rasta. Naime, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, do veljače ove godine broj zaposlenih je bio u padu, a u travnju ili svibnju evidentiran je minimalan rast broja zaposlenih. U nastavku je naveo

podatke objavljene početkom svibnja u "Večernjem listu", o prosječnom rastu BDP-a u razdoblju od 2000. do 2002. u tranzicijskim zemljama. Prema tim podacima Hrvatska ima prosječan rast od 4 posto, Litva 5,7 posto, Estonija 6 posto, Latvija 6,9 posto, BiH 4,6 posto, Ukrajina 6,5 posto, Srbija i Crna Gora 4,8 posto, Armenija 9,5 posto, Azerbejdžan 10,5 posto, Turkmenistan 11,4 posto, itd.

Ivan Šuker je negirao tvrdnju zastupnika Žuvele kako Klub zastupnika HDZ misli da HNB treba biti samoposluživanje. Pojasnio je da se oni samo zalažu za to da se zadrži mogućnost zaduživanja države kod te Banke. Mišljenja, su, naime, da bi bilo bolje da kamate koje država plaća poslovnim bankama za kratkoročne kredite idu HNB-u.

Hadezeovci se ne slažu ni s mišljenjem da ne treba dramatizirati javni dug, budući da se u protekle tri godine povećao 100 posto.

Poslovne banke sudjeluju u javnom dugu s 43 posto. Naime, one dovlače kapital iz inozemstva i skupo ga prodaju našim građanima, koji tim novcem prvenstveno kupuju uvoznu robu, napose automobile.

Jadranko Mijalić je zamjerio Žuveli da je uz pomoć zastupnika Fižulića nastojao opravdati učešće osobne potrošnje u strukturi domaćeg proizvoda. Smatra da je to pogrešno, jer se u ovom slučaju radi o nagomilavanju osobne potrošnje zaduživanjem kod stranih banaka. Naime, poslovne banke sudjeluju u javnom dugu sa 43 posto (dovlače kapital iz inozemstva i skupo ga prodaju našim građanima) a oni tim novcem prvenstveno kupuju uvoznu robu, napose automobile. Drugim riječima, struktura domaćeg bruto proizvoda je katastrofalna.

Tonči Žuvela je priznao da je kolega Mijalić djelomično u pravu. Točno je, kaže, da Hrvatska ima određenih problema, ali i to da ostvaruje značajan rast BDP-a koji je prijeko potreban i poželjan.

Točno je - kaže **Željko Glavan** - da su Vlada i HNB promptno reagirali u slučaja

ju Riječke banke. Međutim, kao rezultat svega toga dioničari, među kojima i Grad Rijeka, su upola izgubili na vrijednosti svoje imovine, a od 1. kolovoza nestaje i ime te Banke, koje je desetljećima bilo simbol riječkog gospodarstva. Ne slaže se ni s ocjenom zastupnika Žuvele da javni dug nije zabrinjavajući. Država je već toliko zadužena da itekako zvoni zvono za uzbunu. Zbog toga treba poduzeti sve da se to zaduživanje što prije obuzda. Naime, postavlja se pitanje koliko ćemo još dugo moći otplaćivati dugove, uz ovako slab izvoz i gospodarski rast.

Država je već toliko zadužena da itekako zvoni zvono za uzbunu. Zbog toga treba poduzeti sve da se to zaduživanje što prije obuzda.

Tonči Žuvela je primijetio da kolega Glavan iskrivljava njegove riječi te ponovio da su HNB i Vlada RH dobro intervenirali u slučaju Riječke banke, u trenutku kad su nastali problemi koje nitko ne osporava. Šteta je, kaže, da ovakve intervencije nismo imali ranijih godina, jer bismo vjerojatno sada imali puno manje problema u bankarstvu. Zastupnik i dalje stoji na stajalištu da vanjski dug ne treba dramatizirati, već kontrolirati, odnosno omogućiti da Hrvatska ostvaruje dovoljan gospodarski rast da bi i dalje mogla servisirati taj dug, te da se i ubuduće može refinancirati na svjetskom tržištu i to po povoljnijim uvjetima od dosadašnjih.

Javni dug alarmantan

U svom ponovnom javljanju **Jadranko Mijalić** je prenio stajalište zastupnika HSLŠ-a, da je javni dug države alarmantan i to ne samo stoga što je njegovo učešće u BDP oko 70 posto, nego i zato što u nas permanentno pada izvoz, dok uvoz raste (sličan problem imala je i Argentina). Zbog toga je Hrvatska u jako teškom položaju glede javnog duga i one privremene reakcije guvernera u medijima bile su opravdane. Iako smo ranije imali povoljnije odnose što se tiče tekućeg računa i duga, nije se ništa poduzimalo da bi se poboljšala struktura prihoda od deviznih pričuva, negodovao je dalje

zastupnik. Nešto bolji prinos bi se možda mogao ostvariti kada bi se više deviza čuvalo u vrijednosnim papirima.

Po svemu sudeći, slučaj Riječke banke će, među ostalim zahvaljujući i nedovoljnoj ažurnosti i efikasnosti kontrolnog mehanizma Narodne banke, ostati nerazjašnjen, kaže zastupnik. U svakom slučaju, bilo bi interesantno saznati koje su banke ili strane kompanije ostvarivale dobit prilikom negativnih transakcija po Riječku banku i imaju li ikakve veze s bivšim njemačkim vlasnikom. Spomenuto je i to da hrvatske građane najviše muče ogromne kamatne stope, zahvaljujući kojima strane banke ostvaruju visoke prihode, budući da su minusi na tekućim računima i dalje izuzetno visoki.

Riječ predlagatelja

Odgovarajući na pitanja postavljena u raspravi guverner **Rohatinski** je informirao zastupnike da su nalazi kontrole HNB-a o poslovanju Riječke banke, od 98. do ožujka ove godine, u cijelosti objavljeni na njihovoj web stranici. Kako reče, identificirali su sve transakcije po osnovi kojih je Banka ostvarila gubitak, drugu stranu s kojom su te transakcije obavljene, kao i zaposlenike koji su ih obavljali (ostalo je stvar policijske istrage). Nema načina da se iz centralne banke rekonstruira ono što se tijekom dana odvijalo na deviznom tržištu, pogotovo izvan Hrvatske, (identificirani su samo output Riječke banke i input prema toj Banci) - napominje Rohatinski.

Kako reče, nije jednostavno zabraniti da se banke "igraju" s tečajem krajem mjeseca, kada dospijevaju na naplatu

anuiteti kredita. HNB jedino može svojim propisima postaviti okvire za poslovanje banaka u kojima će se suziti prostor za valutnu razliku između aktive i pasive banaka, čime se automatski smanjuje i manevarski prostor za ostvarivanje dobitka variranjem tečaja. Problem je već ublažen odlukom o valutnom riziku (riječ je o podzakonskom aktu u okviru novog Zakona o bankama) na način da se i ona famozna jednosmjerna valutna klauzula, kao i valutne opcije uključuju u osnovicu). Međutim, ne može ga se u potpunosti otkloniti, dok god postoji valutna klauzula. Bilo je pokušaja da se prijeđe na propisivanje čiste devizne pozicije banaka, odnosno da se utvrde odnosi koje moraju održavati između deviznih depozita i deviznih plasmana, a i kunskih depozita i plasmana, s time da se onda ne priznaje valutna klauzula. Međutim, u sadašnjim uvjetima to je bilo neizvedivo, s obzirom na različitu situaciju po bankama (kod nekih ta razlika iznosi 20 posto a kod nekih čak 400 posto).

Nije toliko bitan postotak učešća vanjskog duga u bruto domaćem proizvodu, koliko činjenica da i dalje imamo deficit tekućih transakcija koji sam po sebi zahtijeva novo zaduživanje.

Govoreći o zaduženosti države Rohatinski je napomenuo da nije bitan postotak učešća vanjskog duga u bruto domaćem proizvodu, već činjenica da i dalje

imamo deficit tekućih transakcija koji sam po sebi zahtijeva novo zaduživanje. Naime, u sljedeće dvije godine dospijeva na naplatu glavnina duga a to će biti teško izvesti ako napokon ne počnemo mijenjati prihodnu stranu u deviznoj poziciji. Po njegovim riječima HNB u tom pogledu ne može puno uraditi, ali zato može poduzeti nešto jako efikasno na polju ograničavanja zaduživanja, bilo države bilo banaka, za konverziju u kune. Naime, može odbiti izvršiti tu konverziju, ali u tom slučaju uslijedila bi jaka aprecijacija tečaja, koja bi vjerojatno ukupnu situaciju učinila neizdrživom (toga su svjesne i banke i zato koriste mogućnost).

Spomenuo je, među ostalim, da je HNB u siječnju uvela obvezu 35-postotnog pokrivanja devizne pasive likvidnom deviznom aktivom. Ne bude li sve to dostatno, u krajnjem slučaju može uvesti i kapitalne restrikcije, ili depozit na vanjsko zaduživanje. To je ekstremna mjera koja bi izazvala dosta bure i u inozemstvu i u zemlji. Dođe li do toga, Banka će obavijestiti i Vladu i ovaj Dom o daljnjim aktivnostima, zaključio je Rohatinski.

Ishod rasprave

Hrvatski sabor je, većinom glasova nazočnih zastupnika (73 glasa "za", 1 "protiv" i 3 "suzdržana") donio zaključak o prihvaćanju Godišnjeg izvješća HNB-a za 2002. godinu. Glasovalo se i o Prijedlogu zaključka što ih je predložio Klub zastupnika HSP-HKDU-a, ali nisu prihvaćeni (23 glasa "za", 63 "protiv" i 11 "suzdržanih").

M.Ko.

IZVJEŠĆE O RADU HRVATSKOGA ZAVODA ZA MIROVINSKO OSIGURANJE ZA 2002. GODINU

Zavod postaje institucija okrenuta svakom građaninu

Nakon opsežne rasprave Hrvatski je sabor prihvatio ovo Izvješće koje je podnio Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. U okviru sustava mirovinskog osiguranja svoju socijalnu sigurnost ostvaruje više od milijun umirovljenika i članova njihovih obitelji a odnos umirovljenika i osiguranika je 1:1,36.

O IZVJEŠĆU

Ovo Izvješće Hrvatskom saboru podnio je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. Izvješće je vrlo opsežno, s brojnim tabličnim prikazima i kroz osam poglavlja govori o stanju sustava mirovinskog osiguranja temeljenog na generacijskoj solidarnosti, o organizaciji, zaposlenima i informacijskoj tehnologiji Zavoda, o upravljanju Zavodom, financijskom poslovanju, njegovom portfelju te i o radu Stručne službe Zavoda.

Sustav mirovinskog osiguranja izuzetno je važan segment ukupnoga gospodarskoga, socijalnoga i političkog života RH kako po broju osiguranika koji plaćaju doprinos za mirovinsko osiguranje, broju korisnika mirovina i članova njihovih obitelji koji žive od mirovine, visine izdataka za mirovinsko osiguranje i udjelu tih sredstava u bruto domaćem proizvodu tako i po ozbiljnim problemima provedbe tog osiguranja. U okviru tog sustava svoju socijalnu sigurnost ostvaruje više od milijun umirovljenika i članova njihovih obitelji za rizike starosti, invalidnosti, smrti hranitelja obitelji ili tjelesnog oštećenja.

Mirovinsko osiguranje financira se doprinosima osiguranika i sredstvima iz državnog proračuna za mirovine ostvarene pod povoljnijim uvjetima i za tranzicijski trošak koji je nastao zbog uvođenja druge razine mirovinskog osiguranja. U 2002. godini prihodi od doprinosa izno-

sili su 12,5 milijardi kuna a sredstva iz državnog proračuna 11,008 milijardi kuna. Ukupni izdaci mirovinskog osiguranja generacijske solidarnosti iznosili su 23,7 milijardi kuna.

Sustav mirovinskog osiguranja izuzetno je važan segment ukupnoga gospodarskoga, socijalnoga i političkog života RH kako po broju osiguranika koji plaćaju doprinos za mirovinsko osiguranje, broju korisnika mirovina i članova njihovih obitelji koji žive od mirovine, visine izdataka za mirovinsko osiguranje i udjelu tih sredstava u bruto domaćem proizvodu tako i po ozbiljnim problemima provedbe tog osiguranja.

Na dan 31. prosinca 2002. godine u Zavodu je bio 1 421 981 osiguranik, 1 042 192 korisnika mirovine, 271 949 korisnika doplatka za djecu za 513 369 djece a odnos broja umirovljenika i osiguranika iznosio je 1:1,36.

Od ukupnog broja osiguranika, 1 421 981, bilo je 759 903 mladih od 40 godina, 430 373 koji imaju od 40 do 50 godina i 231 705 s 50 i više godina. U 2002. godini ukupno je bilo 42.550 novih umirovljenika što je povećanje za jedan posto u odnosu na prethodnu godinu.

Prosječna starosna mirovina s dodacima od 100 kuna i 6 posto iznosila je 1.880,76 kuna a prijevremena 1.667,60 kuna. Udio mirovinskih izdataka u bruto domaćem proizvodu u razdoblju od 1990. do 1992. godine smanjivao se da bi 1992.

godine iznosio oko 7,71 posto a nakon toga bilježi se stalan rast s tim da je u 2001. godini iznosio 14,10 posto što je gotovo dvostruko više nego 1992. godine. U 2002. godini taj se udio smanjio na 13,45 posto.

U analizi stanja o ubrzanom pogoršanju omjera broja uplatitelja doprinosa i korisnika mirovina kao uzrok navode se opći razlozi (sazrijevanje mirovinskog sustava, starenje stanovništva itd.) rat i tranzicija te da se dio gospodarskih i socijalnih teškoća rješavao putem mirovinskog sustava s dugoročno visokim mirovinskim izdacima kao posljedicom.

Navode se nadalje propisi i mjere koji su utjecali na kretanja u mirovinskom sustavu te da su na visinu mirovina i izdataka za mirovinsko osiguranje utjecali Zakon o povećanju mirovina, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju državnog proračuna RH za 2001. godinu i drugi. Navodi se da je najvažnija i najznačajnija mjera koja dugoročno bitno poboljšava materijalni položaj umirovljenika Zakon o povećanju mirovine radi otklanjanja razlika u razini mirovina ostvarenih u različitim razdobljima.

Portfelj

U 2002. godini portfeljem Zavoda gospodario je Hrvatski fond za privatizaciju (Ugovorom od 27. srpnja 2000.) no traženo izvješće o stanju portfelja na dan 31. prosinca 2002. Zavodu Fond nije dostavio pa je ovo Izvješće pripremljeno na temelju podataka o prijenosu portfelja na gospodarenje u Fond na dan 27. srpnja 2000. i podataka o svim promjenama nakon obavljenog prijenosa koje je Fond dostavljao. Portfelj je od 20. srpnja 2000. godine do 31. prosinca 2002. smanjen za 96 društava i za vrijednost od 1.024.129.217,67 kuna i 477.318.016,67 DEM odnosno u protivvrijednosti

244.048,315,41 eura. U ukupnom smanjenju portfelja u korist Zavoda prodane su dionice i/ili udjeli u 89 trgovačkih društava a ostvarena prodajna cijena je 76.963.921,23 kuna.

Zavod je stopostotni vlasnik Kapitalnog fonda d.d. čiji je prvenstveni cilj oplođivanje kapitala vlasnika, Zavoda, a vrijednost imovine Fonda porasla je tijekom 2002. za 12,15 posto a od početka njegovog poslovanja, 1999. za 79 posto. Takav rezultat svrstavaju ovaj Fond u najuspješnije srednjeeuropske fondove, navodi se uz druge podatke o poslovanju Fonda i o poslovanju Hrvatskoga mirovinskog investicijskog fonda”.

Za dugoročnu stabilizaciju mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti važna je i primjena novoga, trodjelnoga mirovinskog sustava od 1. siječnja 2002. godine a na pozitivna kretanja u tom sustavu djelovat će stabilizirajuće i nedavno doneseni zakoni (zakon o doprinosima za obvezna osiguranja, izmjene i dopune Zakona o mirovinskom osiguranju, navodi se, među ostalim, u Izvješću.

RADNA TIJELA

Odbor za financije i državni proračun razmotrio je ovo Izvješće i predložio Hrvatskom saboru njegovo prihvatanje. Izraženo je stajalište da bi Izvješće trebalo sadržavati podatke temeljem kojih bi se moglo cjelovitije sagledati utjecaj pojedinih faktora na visinu prihoda HZZO i da je u tu svrhu trebalo prezentirati podatak o iznosu prihoda koji je Zavod ostvario temeljem provedbe Zakona o naplati dospjelih a nenaplaćenih poreza, carina, doprinosa a i državnih jamstava. Istaknuto je kako bi se analitičkim raščlanjivanjem i praćenjem kretanja prihoda stvorila dobra osnova za njihovu analizu te ocjena mogućih korekcija stope doprinosa za mirovinsko osiguranje.

I Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo predložio je prihvatanje ovog Izvješća. U raspravi je rečeno da posebno zadovoljstvo izaziva činjenica da je u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti i obveznom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje postignuta 13 posto veća naplata od planirane. To dokazuje dobro funkcioniranje obje razine mirovinskog sustava. Kao vrlo pozitivan pomak istaknuta je i činjenica stabilizirane

isplate mirovina čije je kašnjenje i neredovita isplata prijašnjih godina izazivala nezadovoljstvo umirovljenika.

Poseban problem, uočeno je u raspravi, predstavlja provedba međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju posebno u odnosu na provedbu sporazuma o socijalnom osiguranju s BiH te Srbijom i Crnom Gorom, prvenstveno radi necjelovite i neodgovarajuće potrebne dokumentacije za donošenje rješenja o mirovini. Međutim, građani Hrvatske koji su stekli prava iz mirovinskog osiguranja u Srbiji i Crnoj Gori u daleko su težem položaju jer je Ugovor o socijalnom osiguranju s tim zemljama stupio na snagu 1. svibnja 2003. čime im je obustavljena isplata mirovina putem Zavoda te su se našli u vrlo teškom socijalnom položaju bez sredstava za život jer isplate mirovina iz Srbije i Crne Gore kasne. Predloženo je da se pokuša naći rješenje u prijelaznom razdoblju kojim bi se zaštitila prava i interesi ovih umirovljenika do donošenja konačnih rješenja o visini mirovine i početka isplate, stoji, među ostalim, u Izvješću ovog Odbora.

RASPRAVA

Uspješnost ovisi o razvoju gospodarstva

Na sjednici Hrvatskog sabora o Izvješću uvodno je govorio ravnatelj Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje **Srećko Vuković**. I ovo Izvješće rađeno je po istoj metodologiji kao i prijašnja ali se svake godine nastoji napraviti kvalitetnije, opsežnije i detaljnije. S obzirom na to da je od 1. siječnja 2002. i službeno počelo funkcioniranje drugog dijela mirovinskog sustava željeli smo dati što detaljniju sliku sustava međugeneracijske solidarnosti kao trajne izvore informacija za usporedbu i buduće analize, rekao je te iznio podatke o stanju tog sustava (sadržane u Izvješću). Uz podatke o visini mirovine naglasio je da je kao jedan od bitnih problema mirovinskog osiguranja generacijske solidarnosti koji izrazito nepovoljno utječe na visinu mirovine upravo raniji odlazak u mirovinu odnosno nedovoljno dugo razdoblje uplaćivanja doprinosa. S druge strane troškovi postojećega mirovinskog sustava u 2002. godini iznosili su 13,45 posto bruto

društvenog proizvoda (u 2001. 14,10 posto) i sve to govori o velikom naprezanju gospodarskoga sustava i države da podmiri potrebe mirovinskog sustava a s druge strane o relativno niskoj razini mirovina. Sredstva prikupljena od

Jedan od bitnih problema mirovinskog osiguranja generacijske solidarnosti koji izrazito nepovoljno utječe na visinu mirovine upravo raniji odlazak u mirovinu odnosno nedovoljno dugo razdoblje uplaćivanja doprinosa.

doprinosa nominalno su bila manja nego 2001. godine (13,6 milijardi) ali kad se uzme u obzir da je više od šestine sredstava doprinosa u 2002. godini usmjereno u drugi stup očito je da je ustvari naplata doprinosa bila daleko bolja. To je dijelom posljedica povećanja prosječne plaće u Hrvatskoj ali prije svega uvođenje discipline u sustav naplate doprinosa.

Stabilizirana isplata mirovina

Kad se govori o financiranju 2002. godina donijela je definitivno stabilizirane isplate mirovina - njihov je nominalni rast bio 4,22 posto - oko 10. u mjesecu što je posljedica funkcioniranja Zavoda u sastavu državne riznice, nastavio je ravnatelj Zavoda Vuković. Za isplatu je trebalo mjesečno 1,92 milijarde kuna odnosno godišnje nešto više od 23 milijarde. Doprinosima je prikupljeno 12,5 milijardi kuna a iz Proračuna 9,1 milijardu što je omjer 58 posto (doprinosi) i 42 posto (Proračun). Od ukupno 9,1 milijardu iz Proračuna 95,4 posto je definirana obveza zakonom i propisima a 4,6 posto je zapravo bila doznaka Proračuna za manjak koji nije bio pokriven doprinosima što je otprilike 40 milijuna kuna mjesečno, naveo je, među ostalim ravnatelj Zavoda govoreći i o Stručnoj službi Zavoda koja je organizirana na teritorijalnom načelu u područne ispostave a funkcioniranja poslovnog sustava karakterizira suvremena informacijska tehnologija.

Stručna služba Zavoda u 2002. godini - ukupno 3.254 zaposlena - imala je

na rješavanju ukupno 976 539 predmeta od kojih je riješeno 926 763 ili 95 posto. Na ovako znatan povećani priliv predmeta najviše je utjecala provedba Zakona o doplatku za djecu čime je dat i posebni prioritet kao i ažuriranje podataka o stažu i plaći iz ranijih razdoblja gdje Zavod nije bio osobito ažuran.

Jedna od značajnijih funkcija Zavoda je i njegov sustav informiranja osiguranika i korisnika mirovina (predstavke, pritužbe) pa je uveden besplatni otvoreni telefon za građane s važnim obavijestima. Preustrojem i modernizacijom Zavoda uz pomoć vlastitih sredstava te odobrenog kredita Svjetske banke, uvođenjem nužnih standarda kvalitete poslovanja Zavoda u procesu je profiliranje u tri osnovna pravca kao nositelja provedbe I. stupa mirovinskog osiguranja i ostvarivanja prava na doplatku na djecu, kao jamca zakonitosti i ažurnosti te kvalitete poslovanja te kao moderne javne ustanove u službi građana. Uz dosljednu kontrolu troškova cjelovitoga mirovinskoga sustava moramo biti svjesni da će uspješnost reforme mirovinskog sustava ipak u najvećoj mjeri ovisiti o razvoju gospodarstva u Hrvatskoj, porastu zapošljavanja, životnog standarda i plaća. Treba svakako naglasiti da će u idućih petnaest godina, a i 20, svi osiguranici mirovinu ostvarivati isključivo u sustavu generacijske solidarnosti pa je time odgovornost Zavoda ali i svih nas za cjelokupni sustav mirovinskog osiguranja još veća, rekao je na kraju ravnatelj Zavoda.

Zatim je predsjednica Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo **Snježana Biga-Friganović (SDP)** prenijela stajalište tog radnog tijela nakon čega je otvorena rasprava.

Nedopustivo niske mirovine ali i plaće

Ljubica Lalić (HSS) govorila je u ime Kluba zastupnika HSS-a te se najprije osvrnula na odnos broja osiguranika i umirovljenika koji je, kako je rekla 1985. godine bio 3,68 :1. Danas je situacija bitno drugačija i taj je broj gotovo izjednačen i ma koliko visoka stopa izdvajanja bila 1 421 000 osiguranika ne može izdvojiti dovoljno sredstava za mirovine 1 042 000 umirovljenika. Unatoč vrlo visokom izdvajanju iz Državnog proračuna prosječna mirovina je vrlo niska i

nedostatna za život dostojnog čovjeka, naglasila je ponovivši visinu mirovina - prosječna starosna 1880 kuna, prijevremena starosna 1667 kuna a prosječna invalidska 1449 kuna. Ono što nas zabrinjava, naglasila je, da nije mali broj radnika koji rade osam sati dnevno i to u rigorozno određenoj normi za 1300 do 1800 kuna mjesečno i oni uplaćuju doprinos za mirovinsko osiguranje po stopi od 20 posto. Nedopustivo su niske mirovine ali i plaće i tu se krug zatvara, upozorila je zastupnica, govoreći i o drugim karakteristikama hrvatskih umirovljenika poput one o niskom prosjeku radnog staža (31 godina za starosnu mirovinu) i ranom odlasku u invalidsku mirovinu (teško je povjerovati da su Hrvati tako bolesna nacija koja sa svega 23 godine radnog staža završava u invalidskoj mirovini).

Bez želje istraživanja tko je i zašto poticao odlazak u mirovinu nanoseći štetu prije svega onima koji su časno odradili svoj puni radni vijek kao i istinskim invalidima koji zbog oboljenja i tjelesnog oštećenja nisu više radno sposobni želimo ukazati, rekla je, da ovo neodrživo stanje ima svoju genezu. Još 1990. spomenuti omjer bio je 1:3 i možemo ga gledati kao alarmantno svjetlo. Unatoč znakovima koji su bili potpuno jasni reformi mirovinskog sustava pristupilo se tek 1998. godine a drugi stup mirovinskog osiguranja počeo se primjenjivati od 1. siječnja 2002. godine. Konstatacija da će ova reforma dati učinke tek za deset godina nije umirujuća za naše umirovljenike. Evidentno je da mirovine rastu i to realno u odnosu na rast troškova života, onoliko koliko gospodarstvo Hrvatske može podnijeti ali ne dinamikom i visinom kakvu bismo željeli. Ono što nas u HSS-u brine je nedostatak odgovora na pitanje da li se stalo na kraj financijskoj nedisciplini pri uplati doprinosa za mirovinsko osiguranje. Iz Izvješća pučkog pravobranitelja vidljivo je da je u Hrvatskoj dosta uobičajeno da poslodavci legalno s doprinosima isplaćuju najnižu plaću a ostatak do ugovorenog iznosa isplaćuju u gotovini ili robnim bonovima bez pripadajućih doprinosa. Neki poslodavci to rade iz nužde a neki radi prevare ili iz koristoljubivih razloga i očito je da tu treba pojačati nadzor (čini se da je i izostavljen). Upravo zbog toga događaju se afere poput one da određeno društvo kapitala do 2000. godine od

države bagatelno dobije nasade koje bez ulaganja iskorištava sve do 2003. godine a tada radi namirenja poreza i doprinosa koje godinama nije plaćalo, a ne plaća ni danas, te iste nasade ustupi državi uz višestruku cijenu. Kada će se tim i takvima sablaznima stati na kraj, pitala je.

Što se tiče obrađenih predmeta u Zavodu iz izvješća pučkog pravobranitelja vidi se i da su pritužbe građana brojne i da se u nekim slučajevima čeka godinama na rješavanje statusa (riješiti se tek na intervenciju pučkog pravobranitelja no ne i za jadnike za koje nije imao tko intervenirati) a najveći broj ih se odnosi na postupanje u drugostupanjskom postupku pa zastupnica postavlja zahtjev za maksimalnim angažiranjem jer da naši građani nisu zaslužili trpjeti birokratsko šikaniranje.

Tu je i pitanje portfelja Zavoda kojim je gospodario Hrvatski fond za privatizaciju a o čemu nije dostavio traženo izvješće što je nedopustivo, rekla je. Očito je da su njegovi djelatnici prezaposleni u raznoraznim nadzornim odborima pa nemaju vremena baviti se poslovima za koje ih plaćaju porezni obveznici i stoga ne znamo kako se gospodarilo dionicama i udjelima iz čijih bi prihoda umirovljenici trebali primati mirovinu. Nismo dobili ni informaciju vodi li Zavod brigu o naplati duga, da li su se prestale isplaćivati mirovine umrlima a niti podatak koliko je vraćeno sredstava koja su isplaćena nepostojećima, rekla je, među ostalim, očekujući da će se u sljedećem izvješću dati svi ti odgovori.

Otežan gospodarski rast

Marija Bajt (HDZ) izvijestila je da će Klub zastupnika HDZ-a ostati suzdržan u odnosu na ovo Izvješće a neće ga dobiti jer je svjestan teškoća s kojima se Zavod nosi.

Podsjetila je da je reforma mirovinskog sustava koju je započela Vlada HDZ-a 1998/99. imala zadaću stvoriti gospodarski održiv sustav koji bi osigurao socijalnu sigurnost i poboljšanje stanja umirovljeničke populacija uvodeći trodjelni javno-privatni sustav utemeljen na generacijskoj solidarnosti i na individualiziranoj kapitaliziranoj štednji.

Klub zastupnika HDZ-a smatra da troškovi mirovinskog sustava koji su u 2002. godini iznosili 13,45 posto bruto domaćeg proizvoda znatno otežavaju

stabilan gospodarski rast u Hrvatskoj. Ovo Izvješće Zavoda je iscrpno i sadrži i niz manje važnih opće poznatih tvrdnji i podataka međutim o financijskom poslovanju Zavoda i njegovom portfelju svega dvadesetak stranica. Smatramo da bi trebalo iscrpnije i cjelovitije sagledati utjecaj pojedinih faktora na visinu prihoda Zavoda i stoga su upravo pitanja o financijskom poslovanju Zavoda važna za ocjenu stanja Zavoda ali i stanja državnog proračuna. Predočeni podaci sugeriraju da je sustav mirovinskoga osiguranja u Hrvatskoj moderan, učinkovit i stabilan sustav socijalne sigurnosti no iako ima pozitivnih pomaka u radu Zavoda brojke koje iščitavamo i dalje nas zabrinjavaju, rekla je zastupnica navodeći nepovoljan odnos broja osiguranika i umirovljenika. Povećanje broja osiguranika ovisi o oporavku gospodarstva i gospodarskim kretanjima na koja su dodatno nepovoljno utjecala i otpuštanja i umirovljenja u MORH-u, MUP-u i mnogi stečajevi, rekla je ne zaobilazeći ni podatak o dobnoj starosti za odlazak u mirovinu (vidljivo je da je u postotku kasniji odlazak u mirovinu za pet godina unatoč više od 350.000 nezaposlenih), visini prosječnih mirovina (71 posto korisnika ima mirovinu manju od 2000 kuna), rashoda za doplatak za djecu, sporom provođenju međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju posebno s BiH, Srbijom i Crnom Gorom itd.

Povećanje broja osiguranika ovisi o oporavku gospodarstva i gospodarskim kretanjima na koja su dodatno nepovoljno utjecala i otpuštanja i umirovljenja u MORH-u, MUP-u i mnogi stečajevi.

Positivno je da je naplata doprinosa prenesena na Poreznu upravu čime je povećan postotak naplativosti, pohvalni su učinci na informatizaciji Zavoda, međutim uočen je i dosta velik postotak neriješenih zahtjeva u 2002. godini iz mirovinskog osiguranja a posebno zabrinjava 30 posto neriješenih predmeta u drugom stupnju i nezadovoljavajuće je što je samo 59 posto zahtjeva iz miro-

vinskog osiguranja riješeno u zakonskom roku od 60 dana. Podaci o ukupnim izvornim prihodima Zavoda i rashodima govore da mirovinski sustav još nije konsolidiran navela je, među ostalim.

Što je s Bizovačkim toplicama

Dr.sc. **Vilim Herman** govorio je u ime Kluba zastupnika LIBRE. Navodeći tvrdnje i podatke iz Izvješća rekao je da bi važno mjesto trebalo zauzeti rješavanje predstavi i pritužbi korisnika i osiguranika i uspostava modernijih načina komunikacije (kao zastupnik ima redovite razgovore s građanima koji imaju svoje predmete u postupku). U područnom Uredu Osijek u tom su smislu česte intervencije (u pristojnom smislu kako to zastupnik pa i građanin smije) uspijevale pa ostaje gorak osjećaj da se nakon takvih intervencija zapravo razbude savjesti i postupci odjedanput krenu temperamentnije i odgovornije. Iz ovoga bi se možda mogao izvući dobronamjeran zaključak da je moguće mehanizmima kontrole utjecati na one kojima savjest pomalo spava.

Što se tiče imovine Zavoda zastupnika zanima ga što je s njom jer je ona značajna a dobro je poznato da se mnogi mirovinski fondovi i u svijetu alimentiraju u golemom dijelu od posjedovanja imovine, osobito nekretnina. To onda znači dobro raspolaganje imovinom, njeno povećanje a time i povećanje mirovina. Bez želja za bockanjem zastupnik je u vezi s tim pitao što je s Bizovačkim toplicama (imovina Zavoda) i ima i uopće za taj objekt razvojnih planova jer tu nije riječ samo o Toplicama nego o ključnoj točki koja omogućava posvemašnji razvoj Slavonije i Baranje, rekao je zastupnik naglašavajući da je za to velik interes javnosti. Predlagatelj ne treba sumnjati da će Klub zastupnika LIBRE podržati ovo Izvješće a ako još dobije tražene podatke to će učiniti frenetično, kazao je na kraju.

Snježana Biga-Friganović (SDP) javila se u ime Kluba zastupnika SDP-a i rekla da ovaj Klub podržava Izvješće koje je dobro, vrlo iscrpno. Naglasila je da je u Zavodu vrlo mnogo učinjeno u kratkom razdoblju ali i da se mora još mnogo toga učiniti.

Na početku se prisjetila stresnih rasprava u Saboru o dosadašnjim izvješćima o radu Zavoda te navela da se ova rasprava s tim ne može usporediti posebno s obzi-

rom na to da se dosad svake godine smanjivao omjer zaposlenika i umirovljenika a da se ne spominju kontinuirana kašnjenja u isplati mirovina koja su prijetila da umirovljenici ostanu bez cijele jedne mirovine, rekla je zastupnica prisjećajući se i svih rasprava o kriminalnom poslovanju portfeljem Mirovinskog fonda. Tih rasprava više nema zahvaljujući tome što je u proteklom razdoblju napravljeno mnogo. No, još mnogo toga se mora napraviti jer stanje još uvijek nije u potpunosti zadovoljavajuće. Slažemo se s konstatacijom da je mirovinski sustav jedan od najznačajnijih dijelova sustava socijalne sigurnosti, rekla je govoreći o reformi mirovinskog sustava naglašavajući da je u prva dva stupa mirovinskog osiguranja postignuta 13 posto veća naplata od planiranog što pokazuje dobro funkcioniranje obje razine mirovinskog sustava i u stvari djelotvornijeg suzbijanja sive ekonomije. Dakle, svi pokazatelji govore da je napokon došlo do uvođenja reda na ovom području što se može zahvaliti i dobroj bazi podataka o osiguranicima. Informatiziranost Zavoda (gotovo 86 posto) trebala bi pomoći osiguranicima da u što kraćem roku ostvare svoja prava i da se olakša rad Zavoda a svakako da je potrebna kontinuirana edukacija zaposlenih.

Što se tiče žalbi i primjedbi osiguranika one se broje na tisuće no bez obzira na to što je dio njih neopravdan treba tu još mnogo učiniti, posebno na edukaciji sustava, da bi grešaka odnosno žalbi bilo što manje, rekla je zastupnica. Osvrnula se i na uspostavljeno mirovinsko tržište na kojem funkcionira sedam obveznih mirovinskih društava s vrijednošću većom od dvije milijarde kuna. To se tržište normalno razvija i te da je ulaganjima ta imovina uvećana na 2,04 milijarde kuna, zaključila je.

Kad se gleda odnos osiguranika i umirovljenika jedan od bitnih problema je rani odlazak u mirovinu. Hrvatska ima previše umirovljenika koji su mladi, možda u punoj dobnoj aktivnosti otišli u mirovinu. Klub zastupnika SDP-a pozitivnim je ocijenio isplatu dodatka na mirovinu od sto kuna i od šest posto koja je ostavljena kao trajni dodatak, rekla je, među ostalim, upozoravajući i na izuzetno složeno i zahtjevno provođenje Ugovora o socijalnom osiguranju s BiH, a naročito sa Srbijom i Crnom Gorom čemu treba dati posebnu pažnju.

I dalje nepovoljno stanje za umirovljenike

Željko Dragović (HSLŠ) govorio je o predloženom Izvješću u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a. U odnosu na Izvješće za 2001. godinu (o njemu se raspravljalo u svibnju 2002.) većina konstatacija se ponavlja, konstatiraju se isti problemi, broj osiguranika u odnosu na korisnike, visina mirovine itd.

Ovo Izvješće prožeto je optimističkim tonom, svi pokazatelji imaju uglavnom pozitivan trend ali stvarnost je ipak nešto drukčija, kaže zastupnik. Mirovinski sustav se temelji na generacijskoj solidarnosti što znači da će se mirovine na takav način ostvarivati još najmanje desetak godina, možda dvadesetak i više. Omjer broja osiguranika i korisnika mirovina ostao je isti što znači da se i dalje održava nepovoljno stanje za umirovljenike pa njih 36,38 posto starijih od 70 godina nažalost nemaju vremena čekati obećana bolja vremena, jer većina njih to nažalost neće doživjeti a zaslužuju što je moguće dostojanstveniju starost što sigurno nemaju s ovakvim mirovinama. Na to je svojom odlukom upozorio i Ustavni sud RH a o tome je li Zakonom o povećanju mirovina radi otklanjanja razlika u razini mirovina ostvarenih u različitim razdobljima ta nepravda ispravljena konačni pravorijek bi trebali reći umirovljenici.

U svakom slučaju proizlazi da pokušaj stabilizacije mirovinskog osiguranja produženim radnim vijekom neće polučiti veće mirovine za sadašnje umirovljenike. Iz svega ovog razvidno je da je realni izvor za povećanje mirovina na pristojnu razinu državni proračun. To bi trebala biti obveza svake vlasti koja misli za sebe da je odgovorna a trenutačna vlast će vjerojatno reći da bi to bio udar na ionako visoku javnu potrošnju, spominjat će se MMF, stand by aranžman i slično, ali bilo bi poštenije reći, kaže zastupnik, gospodo umirovljenici vi niste naš prioritet, naš prioritet su neuspješne sanacije pikova, brodogradilišta kao i nikad javno objavljena izdana državna jamstva. Jer, to su naši interesi, tamo su naši kumovi i prijatelji a vi to niste, vaše mirovine dolaze na red kada ostvarimo naše interese a vi se strpite i pokušajte doživjeti stotu, rekao je.

Prosječna mirovina za 2002. godinu iznosila je oko 1500 kuna a gotovo 50 posto umirovljenika je imalo manju

mirovinu od tog iznosa uključujući i 100 kuna plus šest posto dodatka (prihod od dva eura, dolara dnevno). To je gorka istina i svaka vlast koja voli za sebe reći da je socijalno osjetljiva trebala bi nešto poduzeti. To su siromašni ljudi po svim kriterijima i kao što je država stabilizirala bankarski sustav i vratila povjerenje štediša isplatom osigurane štednje, izdavanjem državnih obveznica, trebalo bi razmisliti da isto takvo izdavanje državnih obveznica stabilizira socijalne prilike i vrati povjerenje u dostojanstvo života jer se radi o 500 000 umirovljenika i članova njihovih obitelji. Ako se to ne učini u skorije vrijeme Hrvatska će i dalje biti zemlja u kojoj živi velik broj suvišnih ljudi kako ih trenutačna vlast tretira, rekao je zastupnik.

Osvrnuo se i na dio Izvješća o portfelju Zavoda te primijetio da Zavod i Hrvatski fond za privatizaciju, koji upravlja portfeljem Zavoda, imaju nisku razinu komunikacije, Fond ne dostavlja izvješće o stanju tog portfelja čija je nominalna vrijednost na dan 31. 12. 2002. bila oko 300 milijuna eura. U vezi s visokim postotkom neriješenih predmeta u Zavodu rekao je da bi bilo zanimljivo imati usporedbe podatke iz okolnih zemalja i kojom brzinom oni rješavaju ovakve zahtjeve.

Iz svega navedenog Klub zastupnika HSLŠ-a bit će suzdržan u glasovanju o ovom Izvješću, kazao je na kraju zastupnik.

To su siromašni ljudi po svim kriterijima i kao što je država stabilizirala bankarski sustav i vratila povjerenje štediša isplatom osigurane štednje, izdavanjem državnih obveznica, trebalo bi razmisliti da isto takvo izdavanje državnih obveznica stabilizira socijalne prilike i vrati povjerenje u dostojanstvo života jer se radi o 500 000 umirovljenika i članova njihovih obitelji.

Stjepan Henezi (SDP) javio se s ispravkom netočnog navoda predgo-

vornika i rekao da je naprosto nevjerojatno s kojom lakoćom predgovornik baca u vodu ili vjetar sve napore koje je ovo društvo, država i građani Hrvatske ulažu u poboljšanje položaja umirovljenika. Netočna je tvrdnja da ova vlast ne vodi brigu o umirovljenicima jer treba se osvrnuti samo na napore za povrat iznosa duga umirovljenicima i da se mirovine redovito isplaćuju (za razliku u vrijeme bivše vlasti, poljoprivrednici su imali mirovinu u visini pet DEM).

Zašto neke područne službe nisu djelotvorne

U pojedinačnoj raspravi **Branislav Tušek (SDP)** rekao je da je u protekle tri godine njega uvijek zanimalo pitanje odnosa prema građanima, onima koji podnose zahtjeve za rješavanje odnosno dobivanje svojih prava. Stoga je u svojoj raspravi dao kritički osvrt na rad područnih službi Zavoda uspoređujući broj neriješenih predmeta s onima u 2001. godini, u odnosu na koju postoji snažan iskorak u rješavanju zahtjeva građana bilo u vezi sa starosnom mirovinom, privremenom starosnom ili invalidskom ili obiteljskom. Može se reći da postotak neriješenih zahtjeva bilježi trend opadanja.

Gledajući po područnim uredima u Šibenskoj županiji bilo je 64 posto neriješenih zahtjeva za donošenje rješenja za mirovinu i rješenja o stažu, u Puli i Istarskoj županiji taj je postotak bio 65, a s nešto nižim postocima slijede Ličko-senjska županija, Zagrebačka, Sisak, Vukovar i Zadar. Proizlazi da su najnedjelotornije bile područne službe u Gospiću, Šibeniku, Puli, Zadru a s druge strane pojavljuje se tendencija povećanje broja neriješenih predmeta u odnosu na prethodnu godinu u Zagrebu. Treba suptilnija analiza zašto neke područne službe imaju takav postotak neriješenih predmeta no ne smijemo dopustiti da se takvo povećanje nastavlja, rekao je i pitao zahtijeva li Gospić, koji je na prvom mjestu po broju neriješenih zahtjeva, posebnu analizu i možda pojačanje kadrova.

Istaknuo je i nekoliko pozitivnih primjera o radu područnih službi pa tako o onoj u Koprivnici, u kojoj je postotak neriješenih predmeta između dva i pet posto. U tom okviru zastupnik navodi i Varaždinsku područnu službu te da se

može govoriti i o još nekim područnim službama koje su smanjile postotak neriješenih predmeta. U narednom izvješću bilo bi dobro napraviti usporedbu s proteklom godinama u rješavanju zahtjeva, predložio je. Također je naglasio a rezultati područnih službi upozoravaju na odnos i njihovu odgovornost prema ostvarivanju prava hrvatskih građana pa bi svakako područne službe poput Gospića, Šibenika, Zadra, Pule, pa i Karlovca i Vukovara zajedno sa središnjicom morale odgovoriti gdje su uzroci tog stanja i zašto se ponavlja.

Dario Vukić (HDZ) kaže da je zabrinjavajući podatak o više od 11 milijardi kuna transfera iz državnog proračuna za potrebe funkcioniranja odnosno pokrivanja rashoda Hrvatskoga Zavoda. Ponovio je da su izvorni prihodi Zavoda na razini 12,5 milijardi kuna a da prihodi iz Proračuna iznose oko 44 posto što dovoljno govori koliki su rashodi Zavoda koje doprinosi pokrivaju s oko 54 posto.

Gledajući trošak rada i poreznu presiju danas u Hrvatskoj ne postoji mogućnost povećanja doprinosa i činjenica je da se u svakom slučaju da bi poslovanja 2. i 3. mirovinskog stupa trebalo početi primjenjivati i u prvom stupu. Naime, trebalo bi doći do promjene načina razmišljanja upravljanja Zavodom i da dođe do promjene novčanog tijeka. Trebalo bi pohvaliti poslovanje Kapitalnog fonda Zavoda, i ideja o osnivanju Kapitalnog fonda i Hrvatskog mirovinskog investicijskog fonda je bila dobra i to jedan od načina promjene upravljanja mirovinskim fondom.

Razvidno je da se dobrim upravljanjem može povećati vrijednost imovine jer je tržišna vrijednost u portfelju Kapitalnog fonda 31. 12. 2000. iznosila 687 milijuna kuna a prije 1999. godina 300 milijuna i došlo je do velikog povećanja vrijednosti te da se može očekivati značajniji prinosi na prihodovnoj strani Zavoda. No, zabrinjavajuće je da Zavod nije dobio na svoje traženje izvješće HFP o upravljanju portfeljom Zavoda odnosno dionicama.

Smanjiti deficit Zavoda

Zanimljivo bi bilo vidjeti i podatke o transferu dionica između HFP i Zavoda a prema prošlogodišnjem izvješću to je bilo na štetu Zavoda a i zabrinjavajuće je da se smanjila nominalna vrijednost portfelja Zavoda sa 3,8 milijardi kuna

na 2,6 milijardi. Budući da se radi o velikim iznosima ubuduće bi bilo dobro reći koja se metoda primjenjuje kod izvršno tržišne vrijednosti dionica u odnosu na nominalnu.

Poslovanje Hrvatskoga mirovinskog investicijskog fonda mogla bi biti jedna od poluga koja bi smanjila deficit Zavoda koji se danas nadoknađuje iz Državnog proračuna, naglasio je zastupnik navodeći za primjer Čile. Na početku mirovinske reforme, prije više od 20 godina, vrijednost mirovinskih fondova bila je zanemariva da bi danas bila na razini od 35 milijardi dolara i ona je pridonijela značajnom rastu bruto društvenog proizvoda u Čileu i izvanrednom kreditnom rejtingu te razvoju financijskog tržišta a ovaj opet razvoju gospodarstva. Država je stekla povjerenje u one koji upravljaju mirovinskim fondovima i dopustila puno više ulaganja u njih pa je i prosječni prinos tih fondova negdje na razini 11 posto. A dobar je znak da je i prinos Kapitalnog fonda Zavoda 12 posto i to je i znak da se tržišno dobro upravlja tim Fondom. Treba raditi na dizanju kapitala tog Fonda i puno bi bilo povoljnije za hrvatski Proračun kada bi se dio sredstava uložio u povećanje kapitala fondova dionicama i novcem jer bi se ubuduće prinosom moglo značajno smanjivati transfere iz Proračuna.

Želimir Janjić (HSL) podsjetio da se puno puta u Saboru upozoravalo na problem mirovina koje su naši građani zaradili u drugim republikama bivše države a koji se počeo rješavati prošle godine no da je trebalo pri tome riješiti brojne probleme uključujući i dobivanje potvrda ili rješenja iz Federacije BiH. Iz Izvješća nije baš razvidno je li taj posao dovršen i definitivno razriješen ili na relaciji RH -Federacija BiH ili Republika Srpska još uvijek ima otvorenih pitanja. Zastupnik se i nada da svi oni koji su zaradili svoje mirovine u Srbiji ili Crnoj Gori neće dugo čekati na rješenje tog problema.

Pitao je i što je s povratom duga umirovljenicima o čemu se 1999. godine govorilo i obećavalo na svim predizbornim skupovima te da je i koalicija (HSL, SDP) u svojoj izbornoj deklaraciji rekla da je cilj reforme da umirovljenik s potrebnim radnim stažom i određene dobi prima mirovinu dovoljnu za dostojanstven život. Preuzeta je i obveza provođenja odluke Ustavnog suda u vezi s tim u roku do dvije godine a u tisku se

navodi da je bilo i tužbi koje su otišle u Strasbourg. U Izvješću o tome ništa nije rečeno pa se zastupnik nada, kaže, da će ravnatelj Zavoda to spomenuti u završnoj riječi.

Ujedno je naveo da se u područnoj službi u Vukovarsko-srijemskoj županiji na telefonski broj za informacije nitko ne javlja što kaže, nije korektno. Poduzetnike, ulagače na tom području, zanima što je s mogućnošću povrata 50 posto sredstava uplaćenih za doprinose mirovinskog i zdravstvenog osiguranja jer se čuje da se vraćaju sa zakašnjenjem od nekoliko mjeseci.

Branislav Tušek (SDP) u svojoj je replici reagirao na navod predgovornika o izbornim obećanjima umirovljenicima (koalicijski partneri HSL i SDP) te podsjetio što su napravili zajednički (sve dok su plovili zajedno do prošle godine) za umirovljenike. Prije svega umirovljenicima se redovno isplaćuje dug koji je iza sebe ostavila bivša vlast i dogovor je bio da će se u narednih deset godina taj dug isplatiti. To je i povećanje od sto kuna i šest posto mjesečno na mirovine, za koje se kao i za povrat umirovljeničkog duga godišnje izdvaja četiri milijarde kuna i umirovljenici koji su radili u drugim republikama bivše Jugoslavije također dobivaju poseban dodatak na mirovinu. Ovih nekoliko podataka pokazuje da je napravljen iskorak u poboljšanju socijalnog stanja hrvatskih umirovljenika, naglasio je i primijetio je da je kad se o tome govori ipak potrebno imati dobru informaciju ali i odgovornost.

Želimir Janjić odgovorio je da političke stranke, kada dođu na vlast, prema svojim programima preuzimaju na sebe rizik da sve ono što je prethodna vlast loše napravila u svom mandatu svakako isprave. A nisu ispravljene kako se obećalo jer nije se govorilo o deset godina, rekao je citirajući Program u kojem se govori o obvezi povrata duga umirovljenicima u roku dvije godine. Preuzeli smo obvezu na sebe da to napravimo ali to do kraja nažalost, od sada, nije učinjeno a moguće je da je obećanje bilo nerealno a možda će i biti učinjeno.

Rezultati ipak sve bolji

U završnoj riječi ravnatelj Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje **Srećko Vuković** najprije je zahvalio svima koji su sudjelovali u raspravi koja je, kako on

smatra, bila izuzetno konstruktivna pa i kad se je kudilo, i to opravdano. Nismo sveci i naravno da i u Zavodu ima još puno toga za napraviti ali vjeruje, kaže, što se vidi i iz izvješća, da su rezultati sve bolji. Najvažnije je što želimo jednu tvrdu, birokratski zatvorenu instituciju okrenuti svakom građaninu koji u nju dolazi sa svojim problemima i teškoćama i saslušati ga i pomoći mu. Nastojimo da više od tri tisuće zaposlenih u Zavodu to postigne a najteže je promijeniti ljude (svijest) preko noći no uvođenjem određene discipline rada i drugačijih postulata u ponašanju svakog zaposlenika doći ćemo do željenog cilja, vjeruje ravnatelj.

Želimo jednu tvrdu, birokratski zatvorenu instituciju okrenuti svakom građaninu koji u nju dolazi sa svojim problemima i teškoćama i saslušati ga i pomoći mu.

Osvrnuo se i na pitanje provođenja međunarodnih ugovora gdje ažurnost "kvari" provođenje Ugovora s bivšim republikama bivše Jugoslavije a prije svega s BiH, a imat ćemo ili ga već imamo, i problem sa Srbijom i Crnom Gorom. Naročito su komplicirane odredbe proračuna mirovina koje su ostvarene u razdoblju od 1991. do stupanja Ugovora na snagu i sve mirovine i s jedne i druge strane idu u proračun tako da taj postupak traje dugo. Uz to često manjkaju i podaci i ne dolaze onakvi kakvi bi trebali biti a i dolaze s kašnjenjem. Što se tiče dodatka i nakon što su te mirovine sada preuzeli najprije BiH a od 1. svibnja

ove godine i Srbija i Crna Gora, dodatak će biti primjenjivan i na korisnike koji prelaze u mjerodavnost Srbije i Crne Gore (u ovom trenutku akontacija od 400 kuna), rekao je, među ostalim.

Uložili smo dosta truda kako bismo poboljšali suradnju s pučkim pravobraniteljem ali i otklonili primjedbe građana no veći dio njih odnosi se upravo na dugotrajnost postupka koji je uzrokovan nedostatkom odgovarajuće dokumentacije iz spomenutih bivših republika ili iz područja Hrvatske koja su bila okupirana i gdje je dokumentacija uništena i spaljena i koju je vrlo teško rekonstruirati no ipak se smanjuje broj pritužbi.

Vidljiv je i napredak u radu područnih službi iako postoje određeni problemi, a tu je na čelu Gospić i to upravo zbog problema dokumentacije temeljem koje se određuje rješenje. Međutim, kako se to u Gospiću ponavlja prije mjesec dana tamo je bila jedna dodatna kontrola kako bi se vidjelo koliko su u tome objektivni a koliko subjektivni razlozi i mislim, rekao je, da ćemo i tu uspjeti poboljšati rad. Dodao je da treba imati u vidu da se većina zahtjeva za mirovinu podnosi krajem godine ili početkom siječnja tako da često i broj neriješenih zahtjeva ne odgovara uloženom trudu i naporu koje je služba postigla.

Što se tiče Bizovačkih toplica ravnatelj Vuković je odgovorio da će se u sljedećem izvješću šire obraditi stanje imovine Zavoda a ove Toplice su jedno dijete Mirovinskog zavoda koje je stečeno u tijeku privatizacije. Bizovačke su toplice, kojima nije lako i bilježe gubitke, investicija koju je Mirovinski fond gradio svojim sredstvima no u ovom trenutku nema dovoljno sredstava da ide u potrebne preinake no jednom dokapitalizacijom to bi se možda riješilo a u toku su razgovori s

HFP, a i INA je sprema ustupiti koncesiju koju ima nad termalnom vodom što bi bio velik iskorak u sanaciji Bizovačkih toplica. I u Njemačkoj mirovinski zavod ima u svom vlasništvu topličke kapaciteta u kojima se zaposlenici rehabilitiraju kako bi se u što kraće vrijeme vratili u radni proces, naveo je, među ostalim, dodajući da to zahtijeva niz preinaka a Bizovačke toplice bi trebale biti na neki način takva mogućnost u Hrvatskoj što ipak treba preispitati.

U vezi s prihodima Zavoda složio se da nije velika razlika između prihoda od doprinosa i onih iz Proračuna no ni u Njemačkoj (pa ni u Sloveniji) omjer nije puno bolji, 70 : 30 i naravno mi moramo tome težiti.

Modernizacija Zavoda s djelotvornijim manjim područnim službama je na neki način naš putokaz, rekao je dodajući da Zavod temeljem zahtjeva Udruga umirovljenika i prema nadzoru Ministarstva rada i socijalne skrbi provodi odluku Ustavnog suda svojim rješenjima no nažalost, ona nisu onakva kakve bi umirovljenici željeli ali su jedino provedivi u ovom trenutku. Moramo biti svjesni da se oko 40 milijardi kuna godišnje odnosno pola Proračuna izdvaja za mirovinski sustav i zdravstveni. Već ovakav sustav generacijske solidarnosti golemo je opterećenje za gospodarstvo i vjerujem da u ovom trenutku zaista svi građani Hrvatske i kroz doprinose i Proračun daju optimum u mirovinski sustav i mirovinsko osiguranje generacijske solidarnosti, rekao je na kraju.

Hrvatski je sabor većinom glasova (75 za, pet suzdržanih) prihvatio Izvješće o radu Hrvatskoga zavoda za mirovinsko osiguranje za 2002. godinu.

Đ.K.

IZVJEŠĆE O RADU VIJEĆA ZA RADIO I TELEVIZIJU ZA RAZDOBLJE OD 19. SRPNJA 2000. DO 31. OŽUJKA 2002. GODINE - DOPUNA

Nadzor nad obavljanjem djelatnosti koncesionara

Hrvatski sabor je većinom glasova primio na znanje podneseno Izvješće Vijeća za Radio i Televiziju te donio zaključak kojim se Vijeće obvezuje da u što kraćem roku podnese Izvješće za razdoblje od 19. srpnja 2000. do 31. ožujka 2003. godine.

O IZVJEŠĆU

U prikazu Izvješća poslužili smo se uvodnim izlaganjem predsjednice Vijeća za Radio i Televiziju **Branke Zovko-Cihlar**.

Hrvatski sabor na 25. sjednici prihvatio Izvješće Vijeća za Radio i Televiziju uz dopunu da se razradi i obradi kvantitativna i kvalitativna analiza rada Vijeća u odnosu na postojeće koncesionare. Taj zahtjev je zapravo trebao donijeti procjenu mjerila programskog sadržaja u odnosu na Zakon o telekomunikacijama. Programska shema koncesionara dio je njegove poslovne tržišne politike i nema odredbi koje to mogu smanjiti ili ukinuti. Programska shema se prilaže prilikom svake obnove koncesije i prilikom svake dodjele nove koncesije, prolazi detaljno kroz Vijeće za Radio i Televiziju koje onda na temelju tog i ostalih parametara donosi odluku o dodjeli koncesije. Vijeću je nedostajala jedna monitoring služba budući da sa svojim sredstvima nije moglo organizirati permanentnu i kvalitativnu kontrolu programa.

Postoje razne razine koncesija, od državne do lokalne, odnosno gradske i regionalne tako da je u svakom malom mjestu trebala biti jedna osoba koja bi pratila programe i statistički ih obrađivala.

Što se tiče oduzimanja koncesije postoje tri pravila. Koncesiju može oduzeti Zavod za telekomunikacije temeljem netočno iskazanih podataka, neadekvatno pruženih usluga i neplaćanja koncesije.

Vijeće je ponudilo rješenje da se sve koncesije jednostavno raspišu ponovo.

Vijeće je u studenome 2000. prisustvovalo javnim raspravama koje je organiziralo Društvo novinara i Forum 21 te razmatrajući njihove želje postignuto da su svi koncesionari bili zadovoljni i nikada nisu uputili zamjerku.

Izvješće se velikim dijelom sastoji od izvršenih nadzora obavljanja djelatnosti koncesionara. Obradeno je 18 radijskih i 8 televizijskih postaja te se u Izvješću nalaze zapisnici. Ustanovljeno je da ni jedan koncesionar nije odustao od planirane koncesionarske djelatnosti.

RADNA TIJELA

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav predložio je donošenje zaključka kojim se ne bi prihvatilo Izvješće o radu Vijeća za Radio i Televiziju za razdoblje od 19. srpnja 2000. do 31. ožujka 2002 - dopuna. Ujedno je predloženo da se zaduži Vijeće da u što kraćem roku podnese cjelovito Izvješće za razdoblje od 19. srpnja do 31. ožujka 2003.

Kao argument za taj stav, Odbor je iznio neprihvatljivost da je nedostatak novčanih sredstava razlog nemogućnosti obavljanja nadzora sadržaja radijskih i televizijskih programa koncesionara, te nemogućnost Vijeća da utvrdi vlasničku strukturu koncesionara. Odbor je zamjerio podnositelju Izvješća i to što nisu iskazani podaci o oduzetim koncesijama za radio i televiziju u razdoblju na koje se Izvješće odnosi.

Odbor za informiranje, informatizaciju i medije također je predložio donošenje dva zaključka kojima bi se zadužilo Vijeće za radio i Televiziju da u primjerenom roku izradi cjelovito izvješće koje će se odnositi i na razdoblje do 31. ožujka 2003. godine te se zadužuje Odbor za

informiranje, informatizaciju i medije da u primjerenom roku organizira tematsku sjednicu vezanu za problematiku navedenu u Dopunskom izvješću Vijeća za Radio i Televiziju.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada Republike Hrvatske predložila je Hrvatskom saboru da ne prihvati ovo dopunsko Izvješće. Vlada je mišljenja da Izvješće treba nadopuniti preciznijim i bolje strukturiranim podacima o izdanim odobrenjima i suglasnostima koncesionarima radija i televizije te o eventualno obavljenim nadzorima ostvarivanja koncesionarne djelatnosti, od strane nadležnih nadzornika Hrvatskog zavoda za telekomunikacije. Vlada je zamjerila i to što nisu dostavljeni podaci o troškovima Vijeća i naknadama za rad članova Vijeća, a koji čine financijske rezultate poslovanja Vijeća. Predloženo je da Sabor obveže Vijeće za Radio i Televiziju da, vodeći računa o iznesenim primjedbama, izradi cjelovito Izvješće koje će se odnositi i na razdoblje do kraja 2002. godine te da vezano uz problematiku navedenu u Dopunskom izvješću, nadležni saborski Odbor organizira tematsku sjednicu uz sudjelovanje predstavnika Ministarstva pomorstva, prometa i veza i Ministarstva kulture.

RASPRAVA

Uvodno je govorila, kako što smo naveli, predsjednica Vijeća za Radio i Televiziju **Branka Zovko-Cihlar**. Naglasila je da je Vijeće nastojalo ispraviti neke propuste, ali ne na način da se stvaraju novi, tako da na dosadašnji rad Vijeća za Radio i Televiziju nikada nije bilo prigovora. Zaključila je da će Vijeće i u budućnosti pružiti svaku stručnu

pomoć u ostvarenju kvalitetnije, a nada sve demokratske i medijske slike o Republici Hrvatskoj.

Dopunjeno Izvješće preglednije je i sadržajnije u odnosu na prethodne, ali iako dopunjeno još je uvijek nepotpuno i sadrži neke oprečne tvrdnje i upitne ocjene.

Smatramo da je ovo dopunjeno Izvješće preglednije i sadržajnije u odnosu na prethodne, ali iako dopunjeno još je uvijek nepotpuno i sadrži neke oprečne tvrdnje i upitne ocjene, rekla je u ime Kluba zastupnika SDP-a **Mirjana Didović (SDP)**. Dobrim je ocijenila ideju za osnivanjem stručne monitoring službe izrazivši žaljenje što Vijeće nije iniciralo takvo nešto na početku svog mandata i nije zatražilo od Zavoda za telekomunikacije osiguranje sredstava, s obzirom

na to da Zavod ima mogućnost raspoređivanja financijskih sredstava. Neprijemljenom i netočnom drži argumentaciju Vijeća u dijelu Izvješća koji govori o aspektima revizije koncesija, a izrazila je sumnje i u ispravnost postupka davanja koncesija bez valjanih dokaza o nečijem protupravnom postupanju rekavši da to predstavlja uzaludnu raspravu. Osvrnula se na citat iz Izvješća koji kaže da je revizija koncesija s aspekta programskih shema rasprava o ukusima. Smatra da je to zamaglivanje problema te da je bespredmetna rasprava o vrednovanju emisija na temelju nečijeg ukusa. Upitala je, s obzirom na to da Vijeće ne sadrži podatke o oduzimanju koncesija da takvih zahtjeva uopće nije bilo? Zamjerila je podnositelju Izvješća to što nedostaju podaci o izdanim odobrenjima za promjenu programske sheme u razdoblju na koje se Izvješće odnosi, zatim podaci o suglasnosti za prijenos koncesija i promjenu sudjelovanja u kapitalu društva koncesionara. Iz tih razloga, zaključila je, Klub zastupnika SDP-a ne može pri-

hvatiti Izvješće Vijeća za Radio i Televiziju za razdoblje od 19. srpnja 2000. do 31. ožujka 2002. godine.

Podaci koje traži gospođa Didović bit će predani Hrvatskom saboru, odgovorila je predsjednica Vijeća za Radio i Televiziju **Branka Zovko-Cihlar**. Pojasnila je kako je bila jedna oduzeta koncesija ali nakon 31. ožujka 2002. godine te tako nije ušla u ovo Izvješće.

Zastupnici su tada prešli na glasovanje. Prvo je većinom glasova (69 "za", dva "protiv" i 5 "suzdržanih") primljeno na znanje Izvješće Vijeća za Radio i Televiziju za razdoblje od 19. srpnja 2000. do 31. ožujka 2002. godine - dopuna. Sukladno prijedlogu Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav većinom glasova (66 "za", 3 "protiv" i sedam "suzdržanih") donesen je zaključak kojim se zadužuje Vijeće za Radio i Televiziju da u što kraćem roku podnese cjelovito Izvješće za razdoblje od 19. srpnja 2000. do 31. ožujka 2003. godine.

M.S.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU UPRAVNOG VIJEĆA HINE

Uz stvaranje povoljnijih uvjeta za podizanje kvalitete i opsega svakodnevnog novinsko-agencijskog informiranja, preustroj Hine, po novom Zakonu, zauzimao je središnje mjesto u radu Uprave. U proteklih godinu dana dovršen je rad na svim glavnim provedbenim normativnim aktima preustroja i pokrenut je dugoročniji proces unutrašnjeg prestrukturiranja djelatnosti, informativnih sadržaja i poslovne politike Hine.

Zastupnici Hrvatskog sabora prihvatili su većinom glasova Godišnje izvješće o radu Upravnog vijeća Hine.

O IZVJEŠĆU

U prikazu Izvješća poslužit ćemo se izlaganjem potpredsjednice Upravnog vijeća HINE, dr.sc. **Nade Zgrabljic**.

Upravno vijeće HINE utemeljeno je 10. lipnja 2002. godine i u proteklih je godinu dana glavni dio svojih aktivnosti posvetilo stvaranju svih potrebnih normativnih i organizacijskih pretpostavki za preustroj HINE iz državne u samostal-

nu javnu ustanovu i njezin daljnji razvoj kao neovisnog javnog medija, na temeljima novog Zakona o HINI ("Narodne novine", broj 96/01).

Dr. Zgrabljic pojasnila je da prvi dio izvješća govori o radu Upravnog vijeća s popisom sjednica Upravnog vijeća i dnevnim redovima.

Potom se progovara o djelatnosti, preustroju, razvoju i financijskom položaju HINE i na kraju o djelovanju uredništva HINE u proteklom razdoblju.

"Trudili smo se da ovo izvješće bude iscrpno i da u njemu iznesemo sve ono što smo smatrali da je važno i da Vam može dati uvid u to kako HINA posluje sada i koje su pretpostavke za njezin uspješni daljnji razvoj".

Raspravu po odborima proveli su **Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav** te **Odbor za informatiku, informatizaciju i medije**.

RASPRAVA

U ime **Kluba zastupnika SDP-a** govorila je **Mirjana Didović (SDP)**.

Na početku je izvijestila da je njen Klub pomno razmotrio ovogodišnje izvješće o radu Upravnog vijeća Hrvatske izvještajne novinske agencije za razdoblje od lipnja 2002. do svibnja 2003. godine, te ga u cijelosti podržava.

"Smatramo da je ovo izvješće vrlo poticajno, jer pokazuje kako se u kratkom roku od godine rada učinilo mnogo u preustroju HINE iz državne u uspješnu javnu ustanovu.

Naglasila je da je preustroj obavljen u svim potrebnim aspektima djelovanja, normativnom, personalnom, financijskom, organizacijskom i programskom, te da je HINA dobar primjer kako je u području medija moguće napraviti kvalitetan pomak, ako postoji volja kod zaposlenika i čelnika kuće.

Nakon donošenja Zakona o HINI izabrano je novo Upravno vijeće koje je vrlo brzo sukladno zakonu donijelo statut HINE, imenovalo glavnog urednika na temelju javnog natječaja i na temelju mišljenja novinara redakcije, te je donijelo Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu HINE na prijedlog ravnatelja, a nakon provedene javne rasprave.

Time su nakon 12 godina djelovanja HINE kao državne agencije ostvarene pretpostavke za reorganizaciju i njenu preobrazbu u samostalno javno glasilo, ističe zastupnica.

"Danas je stanje u HINI normalizirano i to u relativno kratkom vremenu, s tim se mnogi slažu, a tome u prilog govori i ovogodišnje izvješće".

Klub drži da podaci iz izvješća jasno oslikavaju ciljeve preustroja HINE u agenciju s visokim kriterijima profesionalnog novinarstva i ekonomičnijeg poslovanja nego ranije. Ističe da su postavljeni prioritetni razvojni planovi, a "kao glavni razvojni kapital agencije s pravom se ističe stečeno iskustvo i visoko stručni kadar. Naime, većina novinara i urednika, njih 90% je s visokom stručnom spremom, znanjem jednog ili više jezika, informatičkim znanjem i iskustvom.

U izvješću se ističe nastojanje, dapače inzistiranje uredništva HINE na neovisnosti uređivačke politike, na nepristranosti i istinitosti vijesti.

HINA je danas i financijski stabilna, prevladana je kriza od prije 3 godine, pa je tako uravnotežen odnos prihoda i rashoda, a što je posljedica i unutarnje racionalizacije i štednje, ali i povećanja prihoda od novih korisnika. Tome je pridonijelo i stabilnije makroekonomsko okruženje i mogućnost naplate potraživanja HINE od strane medijskih korisnika tijekom 2001. i 2002. godine.

Primjenom novog Zakona o HINI omogućeno je da ona od svojih korisnika, drugih medija koji preuzimaju njene informacije, stječe svoje prihode putem ugovora o pretplati.

Problem pred kojim se nalazi HINA, a na koji se opravdano upozorava u izvješću je skromno razvijena dopisnička

mreža, za čiji su razvoj i širenje potrebna velika sredstva. Zastupnica ističe da upravo širenje dopisničke mreže mora biti jedan od glavnih prioriteta HINE, a pogotovo je to važno s obzirom na proces približavanja Hrvatske EU.

Zaključno je zastupnica rekla da je ovo izvješće u cijelosti prihvatljivo i po formi i po sadržaju. "Ovo izvješće cjelovito prikazuje djelatnost o kojoj izvješćuje, a vjerojatni razlog kvalitete izvješća je u kvaliteti posla koji je napravljen u posljednje vrijeme".

Klub zastupnika SDP-a smatra da Hrvatski sabor treba prihvatiti ovogodišnje izvješće o radu Upravnog vijeća Hine.

Ovime je zaključena rasprava i pristupilo se glasanju.

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom glasova prihvatili su Godišnje izvješće o radu Upravnog vijeća Hine.
S.Š.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O POSLOVANJU FINANCIJSKE AGENCIJE U 2002. GODINI

Hrvatski sabor je većinom glasova (74 "za", 2 "protiv" i 3 "suzdržana") prihvatili Godišnje izvješće o poslovanju Financijske agencije za 2002. godinu.

U prikazu Izvješća poslužili smo se uvodnim izlaganjem predsjednika Uprave FINA-e **Đure Popijača**.

Napomenuo je da je prvo poslovna godina FINA-e obilježena vrlo intenzivnim aktivnostima pronalazjenja vlastitog mjesta i uloge u tržišnom okruženju te unutrašnjoj prilagodbi sustava uvjetovanih novim okolnostima poslovanja. Tijekom 2002. godine u financijskom sustavu Hrvatske su se dogodile dvije velike reforme, reforma platnog prometa i reforma mirovinskog sustava, a FINA ih je spremno dočekala i svojom ponudom usluga i servisa u platnom sustavu na najbolji način učinila ovu rizičnu operaciju za čitav financijski sustav bezbolnom. U poslovnom smislu protekla godina isprofilirala je nekoliko poslovnih ciljeva koji jasno usmjeravaju daljnje tokove transformacije FINA-e, kao što je uspostava javnih i komercijalnih registara evidencija zbirnih podataka što rezultira ustrojavanjem centralnog registarskog mjesta središnjeg informacijskog sustava

u zemlji. Posebno je istaknuta financijska dobit FINA-e koja je 65 milijuna kuna. Poslovna profilacija, pozicioniranje na tržištu, očuvanje financijske i socijalne stabilnosti dobri su temelji na kojima će se nastaviti provođenje daljnjih procesa transformacije sustava, zaključio je predsjednik Uprave FINA-e.

Odbor za financije i državni proračun predložio je Hrvatskom saboru da prihvati Godišnji izvještaj o poslovanju Financijske agencije u 2002. godini.

Vlada Republike Hrvatske nije imala primjedbi na Godišnji izvještaj o poslovanju Financijske agencije u 2002. godini.

Kao što je navedeno, uvodno je govorio predsjednik Uprave FINA-e i njegovo izlaganje smo upotrijebili prilikom prikaza podnesenog Izvještaja.

Pozitivan stav Odbora za financije i državni proračun iznio je potom predsjednik Odbora **Tonči Žuvela**.

Financijsko poslovanje FINA-e s obzirom na tranzicijske procese se odvijalo pozitivno u zadnjih dvije godine, rekao je u ime Kluba zastupnika HSLS-a **Jadranko Mijalić (HSLS)**. Financijski podaci, dodao je, govore da je Uprava FINA-e na dobrom putu i da je potegnula dobre

poteze ponašajući se tržišno. Nada se da će FINA prerasti u jednog lidera u financijskom sektoru. Ukazao je potom na nekoliko sektora koji posluju unutar FINA-e: servis za državnu riznicu, za podršku registriranim od javnog značaja, poslovi nagodbe te sektor Nacionalnog kliničkog sustava kojim ide sav obračun međubankarskih transakcija manjih iznosa. Napomenuo je kako je platni promet i dalje u suštini ostao pod okriljem FINA-e. Konstatirao je i kako je, s obzirom na sektor za poslove gotovinom, FINA danas bez konkurencije na tom dijelu financijskog tržišta. Pozdravio je ciljeve FINA-e kao promotora različitih registara od javnog i komercijalnog značaja. Osvrnuo se tada na članak 25. stavak 1. Zakona o FINA-i koji obvezuje Nadzorni odbor i Upravu FINA-e da najkasnije u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona pripremi i predloži Vladi izdavanje djelatnosti koje se mogu komercijalizirati i samostalno postojati na tržištu. Drugim stavkom istog članka kaže se da sve odluke u svezi s tim donosi Vlada. Predložio je stoga da Sabor doneše zaključak kojim bi se obvezala Vlada da izvijesti Sabor o onome što je po tom pitanju učinila.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je **Tonči Žuvela (SDP)**. Istaknuo je da su se u 2002. godini odigrale dvije velike reforme u kojima je FINA odigrala ključnu ulogu. To su, dodao je, reforme platnog sustava i mirovinska reforma. Naglasio je i da je FINA sklopila ugovor s HNB-om koji je dugoročno pozicionira kao središnje mjesto u operacijama s gotovinom. Iskorak je učinjen i prema ponudi servisa i usluga, obrade i distribucije gotovine s poslovnim bankama, dodao je zastupnik. Pohvalio je i poslovanje FINA-e u budućnosti putem raznih registara rekavši da bez toga suvremenog poslovanja više neće biti. Zaključio je dalje da FINA sa 187 poslovnica i 5 tisuća zaposlenih predstavlja izuzetno respektabilan pravni subjekt na financijskom trži-

štu i sigurni smo u SDP-u, rekao je, da će moći odgovoriti na izazove koji su pred njom. Osvrnuo se i na financijsko poslovanje FINA-e prema kojemu je dobit 53 milijuna 434 tisuće i 575 kuna, posebno na to kako je povećan udjel prihoda od komercijalnih servisa za 156 posto. Drži da to jasno ukazuje kojim smjerom FINA treba ići u budućnosti. Značajnim je ocijenio i buduću suradnju FINA-e sa svim financijskim institucijama napomenuvši da zaista ide u dobrom smjeru te da u tom smislu dobiva podršku SDP-a.

Kad stručni ljudi rade svoj posao onda ga kvalitetno odrade bez obzira na sve i u svim restrukturiranjima i promjenama FINA je dobro napravila posao, rekao je u ime Kluba zastupnika HDZ-a **Ivan Šuker (HDZ)**. Iskazao je potom stav svoje stran-

ke kako bi trebalo FINA-u i Poštansku banku stopiti u jednu jaku nacionalnu ili državnu banku. Osvrnuo se potom na veliko zaduženje Hrvatske pojasnivši to zaduživanjem naših banaka koje su u stranom vlasništvu kod matičnih banaka u inozemstvu. Taj se novac plasira građanima za potrošnju i u principu Hrvatska vrlo malo može utjecati na svoja gospodarska kretanja, istaknuo je gospodin Šuker.

Željko Glavan (HSL) se osvrnuo na rečenicu iz Izvješća koja kaže da bi FINA trebala biti lider na širem području regije jugoistoka Europe. Smatra da nas ne bi trebala i FINA gurati na zapadni Balkan i jugoistočnu Europu. Zanimalo ga je potom koliko je reforma platnog prometa zaista koštala gospodarstvo i građane Hrvatske.

M.S.

IZVJEŠĆE MANDATNO-IMUNITETNOG POVJERENSTVA O PRESTANKU ZASTUPNIČKOG MANDATA ZASTUPNIKA DINE DEBELJUHA (IDS)

Potpredsjednik Mandatno-imunitetnog povjerenstva, **Darko Šantić (HNS)** podnio je izvješće zastupnicima. Rekao je da je Mandatno-imunitetno povjerenstvo razmotrilo na svojoj 38. sjednici održanoj 27. lipnja ove godine obavijest zastupnika Dine Debeljuha kojom je ovaj izvijestio predsjednika Hrvatskog sabora da je 10. lipnja 2003. godine postavljen za izvanrednog i opunomoćenog veleposlanika Republike Hrvatske u Republici Italiji.

Povjerenstvo je utvrdilo da u smislu članka 14. stavak 1. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor prema kojem zastupnik ima pravo jednokratno tijekom trajanja zastupničkog mandata staviti svoj mandat u mirovanje, te u smislu članka 11. Poslovnika Hrvatskog sabora, navedene zakonske odredbe nije moguće primijeniti na zamjenika zastupnika, pa je stoga odlučilo da ne prihvati prijedlog zastupnika Debeljuha da se njegov zastupnički mandat stavi u mirovanje, već da njegov mandat prestaje.

Mandatno-imunitetno povjerenstvo predložilo je stoga da Hrvatski sabor prihvati odluku o prestanku zastupničkog mandata zamjenika zastupnika u Hrvatskom saboru kojom se utvrđuje da je 27. lipnja 2003. godine prestao zastupnički mandat zamjeniku zastupnika Dini Debeljuhu.

Kako nije bilo prijavljenih za raspravu, predsjedavajući ju je odmah i zaključio.

Zastupnici su većinom glasova donijeli Odluku kojom se utvrđuje da je prestao zastupnički mandat zamjeniku zastupnika Dini Debeljuhu.

IZVJEŠĆE MANDATNO-IMUNITETNOG POVJERENSTVA O POČETKU ZASTUPNIČKOG MANDATA ZAMJENIKA ZASTUPNIKA VALTERA POROPATA

Potpredsjednik Mandatno-imunitetnog povjerenstva, **Darko Šantić** podnio je izvješće zastupnicima. Rekao je da je Mandatno-imunitetno povjerenstvo Hrvatskog sabora razmotrilo na 39. sjednici održanoj 4. srpnja 2003. godine Prijedlog za imenovanje zamjenika zastupnika u Hrvatski sabor, koji je predsjedniku Hrvatskog sabora podnio Istarski demokratski sabor aktom od 26. lipnja 2003. godine i suglasnost za imenovanje zamjenika zastupnika u Hrvatski sabor od 2. srpnja 2003. godine koju su potpisale koalicije stranaka Hrvatska seljačka

stranka, Liberalna stranka i Hrvatska narodna stranka.

S obzirom na to da je razriješen dužnosti Dino Debeljuh, Mandatno-imunitetno povjerenstvo jednoglasno predlaže Hrvatskom saboru donijeti odluku o početku obnašanja zastupničke dužnosti zamjenika zastupnika u Hrvatskom saboru, a zastupničku dužnost umjesto zastupnika Ivana Jakovčića, kojemu je započelo mirovanje zastupničkog mandata 2. veljače 2000. godine, sukladno članku 9. stavku 2. Poslovnika Hrvatskog sabora, danom 9. srpnja 2003. godine započeo

je obnašati zamjenik zastupnika Valter Poropat.

Kako nije bilo prijavljenih za raspravu, predsjedavajući ju je odmah i zaključio. **Zastupnici su većinom glasova donijeli Odluku sukladno Prijedlogu Mandatno-imunitetnog povjerenstva.**

Potom se pristupilo davanju prisega zastupnika **Valtera Poropata, sukladno članku 7. Poslovnika. Pošto je zastupnik položio prisegu, predsjednik Tomčić mu je čestitao, kao i svi zastupnici.**

S.Š.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

BANKARSTVO

Vraćanje duga štedišama Ljubljanske banke

Na zastupničko pitanje **Jadranke Katarinčić-Škrlić (HSL)**, u vezi s **vraćanjem duga štedišama Ljubljanske banke** - odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**.

”S ciljem rješavanja problema vraćanja duga Ljubljanske banke hrvatskim štedišama, Vlada Republike Hrvatske poduzela je sljedeće aktivnosti:

- potaknula bilateralne pregovore s Republikom Slovenijom sa svrhom reguliranja ukupne problematike dugovanja Ljubljanske banke, koje obuhvaća dugovanje prema štedišama koji svoje potraživanje nisu prenijeli u javni dug Republike Hrvatske, te. dugovanje prema Republici Hrvatskoj;

- potaknula bilateralne pregovore s Republikom Slovenijom radi rješavanja potraživanja koja su štediše cedirale na Republiku Hrvatsku prijenosom svojih potraživanja prema Ljubljanskoj banci, sukladno sa Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

U sklopu navedenih aktivnosti održan je niz bilateralnih sastanaka na nivou stručnih skupina, te višekratni susreti predsjednika vlada Republike Hrvatske i Republike Slovenije. Navedene aktivnosti, nažalost, nisu doprinjele postizanju bilateralnog dogovora o načinu rješavanja ovog problema. Ovo prvenstveno zbog neprincipijelnog ponašanja slovenske strane, koja je u svim bilateralnim razgovorima iskazivala načelnu spremnost isplatiti cjelokupan dug štedišama koji nisu prenijeli svoju štednju u javni dug Republike Hrvatske, kao i djelomično izravno i/ili neizravno kompenzirati dio potraživanja Republi-

ke Hrvatske s osnova štednje preuzete u javni dug, dok je istovremeno brojnim medijskim istupima u potpunosti radikalizirala svoja stajališta. Pri tome slovenska strana je tvrdila kako ne postoji nikakva obveza slovenske strane s osnova dugovanja bivše filijale Ljubljanske banke u Zagrebu.

Predstavnici Vlade Republike Hrvatske i Hrvatske narodne banke sudjelovali su i u pregovorima zemalja sljednica bivše SFRJ, koji su se održavali pod pokroviteljstvom BIS-a u Baselu (Međunarodna banka za poravnanja), koji je određen kao moderator u pokušaju rješavanja ovog problema, a na temelju Bečkog sporazuma o sukcesiji iz svibnja 2001. godine. Pregovori su se odvijali u razdoblju od prosinca 2001. godine do lipnja 2002. godine, te su rezultirali prijedlogom rješenja od strane BIS-a nazvanim ”srednji model”, koji je predstavljao polovični kompromis dvaju suprotstavljenih principa tzv. ”teritorijalnog principa”, kojeg su zastupale Slovenija te Srbija i Crna Gora, te ”principa pravnog sjedišta banke”, kojeg su zastupale Hrvatska, Bosna i Hercegovina, te Makedonija. Predloženi model je u slučaju Glavne filijale Ljubljanske banke u Zagrebu praktički utvrdio obvezu Republike Slovenije da u cijelosti isplati štediše koji nisu prenijeli svoja potraživanja u javni dug Republike Hrvatske, te obvezu Republike Hrvatske da djelomično nadoknadi potraživanja Republike Hrvatske s osnova štednje preuzete u javni dug. Spomenuti prijedlog rješenja odbili su predstavnici svih zemalja sljednica, nakon čega su predstavnici BIS-a proglasili neuspjeh dodjeljenog im mandata, te prekid daljnjih pregovora.

Predstavnici Vlade Republike Hrvatske te Hrvatske narodne banke, također, sudjeluju u pripremi podnesaka upućenih Europskom sudu za ljudska prava u Strasbourgu, u postupku kojeg su protiv Republike Slovenije, zbog duga Lju-

bljanske banke, podnijeli troje hrvatskih državljana, a u kojem Republika Hrvatska sudjeluje kao umješak. Predmetni postupak je u tijeku, a karakterizira ga manipuliranje činjenicama, te čak i vrijeđanje zakonodavnih, pravosudnih te tijela izvršne vlasti Republike Hrvatske, koja u svojim podnescima iznosi slovenska strana.

Vladi Republike Hrvatske nije poznat točan broj oštećenih štediša bivše filijale Ljubljanske banke u Zagrebu, budući da predmetnu evidenciju slovenska strana nikad nije prezentirala. U brojnim bilateralnim pregovorima slovenska strana iznosila je podatke od oko 140.000 štednih partija, a budući da su brojni štediše posjedovali veći broj štednih partija, ukupni broj oštećenih štediša vjerojatno je nešto manji.

Budući da se radi o potraživanjima štediša u raznim valutama, ne raspolaže se točnim stanjem predmetnog potraživanja. Kao okvirno početno stanje duga Ljubljanske banke s osnove glavnice, uzima se stanje devizne štednje građana na dan 31. prosinca 1991. godine, iskazano u DEM, u iznosu od 825 milijuna. Od navedenog iznosa u javni dug Republike Hrvatske prenijeto je 545 milijuna, a iznos od DEM 280 milijuna ostao je izravno potraživanje štediša od Ljubljanske banke. Vlada Republike Hrvatske je mišljenja da, prilikom razrješenja pitanja isplate, spomenuto dugovanje treba uvećati obračunom primjerene kamate za period od 1991. godine do dana reguliranja predmetnih potraživanja.

Vlada Republike Hrvatske u ovom trenutku ne može precizirati rokove i mogućnost naplate predmetnih potraživanja, ali kroz aktivno sudjelovanje u aktivnostima zagovara što hitnije rješavanje isplate štediša, te reguliranje potraživanja Republike Hrvatske s osnova deviznih depozita prenijetih u javni dug Republike Hrvatske.

DOMOVINSKI RAT**Obrambeni rat i ratni zločin**

Zastupnik u Hrvatskom saboru, **Ivica Tafra (HB)**, postavio je sljedeće zastupničko pitanje:

"Imate li saznanja da je ijedna država na svijetu sudila svojim generalima koji su vodili obrambeni i domovinski rat za slobodu države, svoje države, kao što je to slučaj u Hrvatskoj, gdje je generalu Norcu izrečena zatvorska kazna od 12 godina? Nadalje, za generalom Gotovinom raspisana je tjeralica.

Gospodine predsjedniče, da li znate za bar jedan takav primjer i mogu li Hrvati uopće danas biti ponosan narod, nakon što se najzaslužnijima za hrvatsku slobodu i demokraciju, sudi na ovakav način?"

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske** daje sljedeći odgovor:

"Hrvatski narod i građani Republike Hrvatske su ponosni na Domovinski rat i stvaranje slobodne i neovisne Republike Hrvatske.

Vlada Republike Hrvatske je uvjerenja da će pozitivan odnos prema Domovinskom ratu, kao i poštivanje onih koji su pridonijeli pobjedi u Domovinskom ratu ostati trajna vrijednost.

Međutim, stajalište je Vlade Republike Hrvatske da je i u obrambenom ratu moguće počinuti ratni zločin. Zločini i kriminalni počinjeni tijekom obrambenog rata ne smiju se prikrivati, već se moraju procesuirati. U skladu s demokratskim standardima, u takvim slučajevima svi su pred zakonom jednaki i nitko ne može tražiti da na osnovi neke funkcije ili čina koje uživa u društvu, bude oslobođen optužbe za koju se tereti i da ne bude suđen.

Osobe koje su optužene od strane Međunarodnoga kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, da su počinile zločine koji su definirani Statutom Međunarodnoga suda, kao zločini protiv čovječnosti, te kao kršenja zakona i običaja ratovanja, dužne su se odazvati suđenju, gdje će se u postupku dokazati njihova nevinost ili krivnja. Suradnja Republike Hrvatske s Međunarodnim tribunalom ne umanjuje demokraciju u Republici Hrvatskoj, već dokazuje da se Republika Hrvatska, kao

pravna država, ponaša u skladu s međunarodnim pravom i da ni u kojem slučaju ne može tolerirati ono što se protivi takvim normama.

MALO PODUZETNIŠTVO**Hrvatska poštanska banka kreditira malo i srednje poduzetništvo**

Odgovor na zastupničko pitanje **Željka Pavlica (HSL)** o **provođenju Programa "Poticaj za uspjeh" u Hrvatskoj poštanskoj banci d.d., Zagreb**, dalo je **Ministarstvo financija**:

"Hrvatska poštanska banka d.d., Zagreb bila je prva banka koja se uključila u provođenje Programa Ministarstva turizma za kreditiranje malog obiteljskog poduzetništva u turizmu "Poticaj za uspjeh" te i danas kontinuirano provodi ovaj program.

Trajno opredjeljenje Hrvatske poštanske banke d.d. je da financira i potiče prvenstveno razvojne programe u hrvatskom gospodarstvu, te da bude banka-partner domaćem malom i srednjem poduzetništvu. Stoga je Program Poticaj za uspjeh uvršten u prioritetne poslove Banke s obzirom na strateški značaj razvoja turizma u Republici Hrvatskoj.

Hrvatska poštanska banka d.d. odobrila je do sada 15 kredita u ukupnom iznosu od 16,3 milijuna kuna, od kojih su neki za poduzetnike-početnike. U obradi je još 26 zahtjeva s ukupnim iznosom traženih sredstava od 48,0 milijuna kuna kojima predstoji ocjena ekonomske opravdanosti investicije i projekta i ukoliko dobiju prolaznu ocjenu odobravanje kredita."

NAKNADA ZA ODUZETU IMOVINU**Pokušaj nagodbe pa odluka**

Na zastupničko pitanje **Marijana Maršića (HSS)** a u vezi s **izvršenjem zaključaka koje je Hrvatski sabor donio nakon rasprave o konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, te u vezi s**

moćnosti uvođenja instituta drugog zamjenskog poljoprivrednog zemljišta, kao oblika naknade - odgovorila je Vlada Republike Hrvatske.

"U konkretnom slučaju radi se o zaključcima koje je Hrvatski sabor donio na 23. sjednici, održanoj 5. srpnja 2002. godine, a koji se odnose na pitanje poteškoća u provedbi Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine vezanih uz davanje na ime naknade zamjenskoga poljoprivrednog zemljišta ovlaštenicima naknade.

Vlada Republike Hrvatske navodi da je između Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave postignuto suglasje o postojanju pravne mogućnosti, da se osmisli instrumentarij za rješenje predmetne problematike.

To, u konkretnom slučaju, znači da će Državno odvjetništvo Republike Hrvatske Vladi Republike Hrvatske predložiti donošenje odluke o davanju generalnog ovlaštenja općinskim državnim odvjetništvima za davanje ponuda i sklapanje nagodbi s ovlaštenicima povrata poljoprivrednog zemljišta, s obzirom na to da se radi o imovini Republike Hrvatske, a i sukladno je sa člankom 10. stavkom 1. Zakona o Vladi Republike Hrvatske.

Nakon što Vlada Republike Hrvatske donese predmetnu odluku, uredi državne uprave u županijama, službe nadležne za imovinskopravne poslove, dobit će naputak o postupanju koji će sadržajno odgovarati sljedećem:

- u prvo stupanjskom postupku za naknadu oduzete imovine, ukoliko nije moguć prirodni povrat poljoprivrednog zemljišta, nadležna služba za imovinskopravne poslove koja provodi postupak moći će, na prijedlog stranaka, odgoditi ročište radi pokušaja nagodbe među strankama, određivanjem zamjenskoga poljoprivrednog zemljišta;

- općinski državni odvjetnik će ponuditi ovlašteniku povrata zamjensko poljoprivredno zemljište koje će biti obuhvaćeno programom raspolaganja poljoprivrednim zemljištem, koji će izraditi jedinica lokalne samouprave, sukladno sa člankom 54. Zakona o poljoprivrednom zemljištu, te će stranke suglasno predložiti nagodbu;

- ukoliko rok za nagodbu protekne bezuspješno, donijet će se rješenje prema

stanju spisa, odnosno sukladno Zakonu o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine.

Slijedom navedenoga, a u odnosu na predmetnu problematiku, nije potrebno raditi intervencije u postojećem Zakonu o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine.

NAKNADA ŠTETE

Štetu oboljelima dužan je nadoknaditi proizvođač škodljive namirnice

Na zastupničko pitanje **Jadranke Katarinčić-Skrlić (HSL)** koje se u bitnom odnosi na **naknadu štete oboljelima u epidemiji trihineloze u Istri od strane države Hrvatske**, odgovorilo je **Ministarstvo zdravstva**.

”Zdravstvena služba kako javnog tako i bolničkog zdravstva u suzbijanju epidemije trihineloze učinila je sve potrebno kako bi posljedice po oboljele bile što manje, što je uključivalo adekvatni medicinski tretman bolesnika i njihovo posthospitalno promatranje odnosno kućno liječenje do prestanka simptoma bolesti.

Nažalost oboljenje od trihineloze unatoč pravilnom liječenju kod pojedinih bolesnika ostavlja brojne posljedice oštećenja zdravlja koje primjere uvažena zastupnica u postavljenom pitanju i iznosi.

Sanitarna inspekcija Ureda državne uprave u Istarskoj županiji u suradnji s epidemiološkom službom Zavoda za javno zdravstvo u Puli, utvrdila je da su namirnice (kobasice) koje su uzrokovale ovu epidemiju proizvedene i stavljene u promet od tvrtke „COREL” d.o.o. iz Poreča.

Slijedom toga protiv tvrtke i odgovorne osobe pokrenut je prekršajni postupak za učinjeni prekršaj - proizvodnje i stavljanja u promet zdravstveno neispravne namirnice (članak 44. stavak 1. točka 1. u vezi sa člankom 5. stavak 1. točka 2. Zakona o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (”Narodne novine” br. 1/97).

Ključno što se u pitanju uvažene zastupnice postavlja je naknada štete oboljelima kako materijalne tako i nematerijalne.

Pitanje naknade štete oboljeli od trihineloze u konkretnom slučaju mogu ostvariti od onoga tko je proizveo stvar s nedostatkom (škodljivu namirnicu - kobasicu) tj. od tvrtke „COREL” d.o.o. Poreč, bilo izvansudskom nagodbom ili tužbom u građanskom postupku pred nadležnim sudom, a sve temeljem odgovarajućih odredbi Zakona o obveznim odnosima.

NACIONALNA SIGURNOST

Korištenje zračnog prostora i zračnih luka samo u iznimnim slučajevima

Na zastupničko pitanje **Želimira Janjića (HSL)**, u vezi s **Odlukom o korištenju zračnog prostora i zračnih luka Republike Hrvatske za potrebe koalicijskih snaga pod vodstvom Sjedinjenih Američkih Država, koju je Vlada Republike Hrvatske donijela na sjednici održanoj 26. veljače 2003. godine** - odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**.

Vlada Republike Hrvatske nije donijela odluku o ustupanju zračnog prostora oružanim snagama bilo čije zemlje, nego je donijela Odluku o korištenju zračnog prostora i zračnih luka Republike Hrvatske za potrebe koalicijskih snaga pod vodstvom Sjedinjenih Američkih Država.

Glavni razlog zbog kojeg je Vlada Republike Hrvatske donijela Odluku je iračka kriza.

Namjera Vlade Republike Hrvatske je da, u okviru svojih mogućnosti, udovolji zahtjevu za pružanje usluga koalicijskim snagama pod vodstvom Sjedinjenih Američkih Država radi operacija kojima je cilj razoružanje Iraka.

No, potrebno je naglasiti, ne bilo kojeg razoružanja, ne konvencionalnog-klasičnog oružja, već vrlo osjetljivog, specifičnog i opasnog oružja za masovno uništenje.

Hrvatski sabor usvojio je dva strateška dokumenta, na koje se poziva zastupnik, a na koje se odnosi točka I. Odluke.

U kontekstu navedenog, ističu se konkretne aktivnosti i oblici potpore antiterorističkoj koaliciji, kao što su: davanje na uporabu infrastruktura u svrhu borbe protiv terorizma, morskih i zračnih luka te drugih infrastruktura.

Uzimajući u obzir navedene strateške dokumente koje je donio Hrvatski sabor i imajući na umu da se radi o oružju za masovno uništenje i državi potencijalnom sponzoru terorističkih organizacija, Odluka Vlade ima više politički nego operativni karakter.

Vlada Republike Hrvatske naglašava da su zakonima i drugim podzakonskim propisima regulirane obvezne procedure postupanja civilnih institucija hrvatskog društva u svezi mogućih zahtjeva, ali još jednom se naglašava da se mogući zahtjev Sjedinjenih Američkih Država ne može smatrati samo rutinskim zahtjevom, jer on ima i političku dimenziju.

Razvoj događaja, nažalost, pokazuje da Republika Hrvatska neće biti ”oslobodena” donošenja teških odluka, ali nitko na bilo kojoj razini u hrvatskoj vlasti neće preuzimati na sebe donošenje odluka koje nisu u njegovoj nadležnosti.

Ustav i zakoni određuju tko je za što nadležan, a Hrvatski sabor će sigurno raspravljati i donositi odluke iz svoje nadležnosti.

Odluka koju je donijela Vlada Republike Hrvatske, i na koju se odnosi pitanje zastupnika, primjenjuje se samo u iznimnim slučajevima koji mogu imati utjecaj na stanje unutarnje sigurnosti i stabilnosti Republike Hrvatske, a iračka kriza to doista i je.

OBRANA

Civilno služenje vojnog roka

Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave odgovorilo je na zastupničko pitanje **Joze Radoša (HSL) o služenju civilnog vojnog roka**.

Institut prigovora savjesti odnosno mogućnost civilnog služenja vojnog roka, uveden je u Republici Hrvatskoj Ustavom iz 1990. godine, i to njegovim člankom 47.

Detaljnija razrada je bila u Zakonu o obrani i drugim podzakonskim aktima.

Broj podnesenih zahtjeva za civilnu službu otkada je uveden institut prigovora savjesti bio je slijedeći: 1991.: godine - 1 zahtjev; 1992. godine - 152 zahtjeva; 1993. godine - 185 zahtjeva; 1994. godine - 297 zahtjeva; 1995. godine - 258 zahtjeva; 1996. godine - 121 zahtjev; 1997. godine - 160 zahtjeva; 1998. godine - 189 zahtjeva; 1999. godine - 286 zahtjeva; 2000. godine

- 680 zahtjeva; 2001. godine -4009 zahtjeva; 2002. godine - 8556 zahtjeva, a 2003. godine, zaključno sa 17. travnja podneseno je 2406 zahtjeva.

Prvi novaci upućeni su na obavljanje civilne službe tek 1997. godine, a dinamika služenja po godinama bila je slijedeća: 1997. godine bilo je na obavljanju civilne službe 18 ročnika; 1998. godine 61 ročnik; 1999. godine 109 ročnika; 2000. godine 304 ročnika; 2001. godine 1582 ročnika; 2002. godine 4699 ročnika, a ovoga časa se na obavljanju civilne službe nalazi 2645 ročnika.

Ovo Ministarstvo odnosno Povjerenstvo za civilnu službu I stupnja koje je imenovao ministar upućuje novake na obavljanje civilne službe u pravne osobe i tijela koja su određena Pravilnikom o određivanju pravnih osoba u kojim se može obavljati civilna služba u Republici Hrvatskoj, koji je objavljen u "Narodnim novinama" broj 23/95 I Pravilnikom o dopuni toga Pravilnika koji je objavljen u "Narodnim novinama" broj 67/99.

Oba pravilnika donio je ministar obrane jer je to prema bivšem Zakonu o obrani bilo u nadležnosti toga Ministarstva. Hrvatski je Sabor na sjednici 06. veljače 2003. godine donio Zakon o civilnoj službi. Zakon je objavljen u "Narodnim novinama" broj 25/03 i stupio je na snagu 8 dana nakon objave, a primjenjuje se od 01. svibnja 2003. godine.

Prema odredbi članka 11. Zakona obavljanje poslova civilne službe u djelokrugu je ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi, dok je člankom 3. određeno da se civilna služba obavlja u pravnim osobama i tijelima koja obavljaju znanstvenu, obrazovnu, odgojnu, kulturnu, športsku, socijalnu, zdravstvenu, sanitarnu ili humanitarnu djelatnost, te da će ministar nadležan za poslove socijalne skrbi odrediti pravilnikom koje će to biti pravne osobe i tijela. Nositelj izrade Nacrta prijedloga Zakona o civilnoj službi bilo je ovo Ministarstvo.

OBRANA OD TUČE

Nadležna državna tijela predložiti će znanstveno utemeljen i iskustveno potvrđen sustav

Na zastupničko pitanje **Marijane Petir (HSS)** u vezi s **radom Državnog**

hidrometeorološkog zavoda, te u vezi sa sustavom obrane od tuče Vlada Republike Hrvatske dala je slijedeći odgovor:

"Ministarstvo znanosti i tehnologije izvršilo je detaljni uvid u navedeno Izvješće, dostupnu dokumentaciju i stručnu literaturu. Također, Ministarstvo znanosti i tehnologije je stupilo i u osobni kontakt s visokim dužnosnicima međunarodnih meteoroloških službi (dr.sc. Michel Jarraud, zamjenik glavnog tajnika Svjetske meteorološke organizacije /WMO/, dr.sc. Philippe Courtier, pomoćnik generalnog direktora Meteo-France, dr.sc. Tillman Mohr, generalni direktor EUMETSAT-a i bivši direktor Njemačke meteorološke službe /DWD/), kako bi se dobili dodatni podaci o sustavu obrane o tuče na međunarodnoj razini (učinkovitost i međunarodna praksa, financiranje iz proračuna). Također, Svjetska meteorološka služba (WMO) je Ministarstvu znanosti i tehnologije poslala i svoj najnoviji stav o umjetnom djelovanju na vrijeme, što uključuje i obranu od tuče.

Iz svega je razvidno da se radi o skupu autentičnih dokumenata, priloga i mišljenja prikupljenih od Svjetske meteorološke organizacije i nacionalnih meteoroloških službi, koji svjedoče o:

- današnjim znanstvenim spoznajama, svjetskim iskustvima, statusu i ograničenjima operativnog provođenja obrane od tuče u Europi, a posebice u susjednim zemljama;

- modelima zaštite materijalnih dobara od tuče i drugih opasnih meteoroloških pojava (olujni vjetar, mraz, velika količina oborina, itd.), posebice u onim zemljama u kojima se ne provodi operativna obrana od tuče;

- rezultatima ispitivanja učinkovitosti operativne obrane od tuče u Hrvatskoj u proteklih više od trideset godina.

Dokumenti, koji se sastoje od: mišljenja i preporuka Svjetske meteorološke organizacije utemeljenih na današnjim znanstvenim spoznajama; mišljenja i preporuka Svjetske meteorološke organizacije o umjetnom djelovanju na vrijeme iz ožujka 2003. godine; recenzije Svjetske meteorološke organizacije, te njemačke, mađarske i slovenske meteorološke službe koja je dana u vezi s istraživanjem u okviru projekta "Određivanje efekta obrane od tuče u Hrvatskoj do 2000. godine"; te rezultata ankete o statusu operativne obrane od tuče prikupljene od

većine europskih meteoroloških službi, pokazuju da:

- operativna obrana od tuče na državnoj razini u okviru nacionalnih meteoroloških službi, dakle, financirana iz državnog proračuna, ili nije postojala ili više ne postoji, niti u Europskoj uniji, niti, primjerice, u Češkoj, Slovačkoj i Poljskoj, a u Sloveniji i Mađarskoj je ukinuta još potkraj osamdesetih i početkom devedesetih;

- postoje različiti modeli organiziranja i financiranja operative i istraživanja obrane od tuče na manjim područjima, za čije se provođenje osiguravaju financijska sredstva, ili iz lokalnih i županijskih proračuna, ili iz privatnih i drugih izvora.

Na temelju prikupljenih činjenica, evidentno je da modeli obrane od tuče, u pravilu, ne ovise o financijskoj moći pojedinih zemalja, već su uspostavljeni ili ukinuti političkim odlukama na temelju znanstvenih spoznaja i iskustava ili pak na inicijativu pojedinih interesnih grupacija.

Postavljenjem na mjesto ravnatelja Državnog hidrometeorološkog zavoda, dr.sc. Branko Gelo je, osim obrane od tuče, dobio i druge zadatke. Među njima, svakako je najvažniji ustrojiti Zavod u suvremenu, racionalnu i učinkovitu nacionalnu meteorološku službu. Do sada su, unatoč kontroverzi u području obrane od tuče, postignuti rezultati prepoznatljivi na domaćem i međunarodnom planu. Kontrola rada pojedinaca, tako i ravnatelja, kao i Zavoda u cjelini, je odlukom Vlade Republike Hrvatske povjerena Ministarstvu znanosti i tehnologije, što Ministarstvo znanosti i tehnologije i čini. Poticaji u smislu navođenja mogućih nepravilnosti, posebice javni upiti, poput zastupničkih pitanja, doprinose uspješnosti kontrole. Sukladno ovlastima i funkcioniranju državne uprave, Ministarstvo znanosti i tehnologije poduzima potrebne korake iz svoje nadležnosti.

Zadužen je Državni hidrometeorološki zavod da Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva dostavi objektivan plan troškova operative obrane od tuče za 2003. godinu, koji uključuje i financijske vrijednosti prijelaznih zaliha sredstava djelovanja (raketa i otopina i ostalih sredstava neophodnih za rad sustava). Operativan rad sustava obrane od tuče financirat će se, sukladno članku 13. Zakona o sustavu obrane od tuče.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Ministarstvo znanosti i tehnologije i Drža-

vni hidrometeorološki zavod zaduženi su da, prije izrade državnog proračuna Republike Hrvatske za 2004. godinu, dostave Vladi Republike Hrvatske usuglašeni prijedlog načina provedbe sustava obrane od tuče u 2004. godini i narednim godinama, uključujući organizacijski ustroj i model financiranja temeljem znanstvenih istraživanja i iskustava u drugim zemljama, te predlože potrebne izmjene i dopune zakona i drugih propisa.

ODŠTETA

Dragovoljno preuzimanje obveze obeštećivanja zatočenika koncentracijskih logora

Na zastupničko pitanje gospodina **Željka Glavana (HSL)** o **informaciji objavljenoj na Hrvatskoj televiziji 9. rujna 2000. godine na temelju izjave ministra vanjskih poslova Tonina Picule rečeno je da je Njemačka država predvidjela novac za odštetu temeljem prisilnog rada u Njemačkoj za vrijeme II. svjetskog rata. Mnogi državljani Republike Hrvatske su podnijeli takav zahtjev Međunarodnoj organizaciji za migracije (IOM) u Zagrebu, Amruševa 10, ali do dana današnjeg nisu dobili nikakva rješenja ni odštetu. Ministarstvo vanjskih poslova dalo je slijedeći odgovor:**

”Savezna Republika Njemačka donijela je 12. kolovoza 2000. godine Zakon o osnivanju zaklade ”Sjećanje, odgovornost i budućnost”. Odredbama navedenog Zakona SR Njemačka je preuzela dragovoljnu obvezu obeštećenja bivših zatočenika koncentracijskih logora i drugih osoba koje su iz svoje zavičajne države deportirane u područje njemačkog Reicha u granicama iz 1937. godine ili neko drugo područje okupirano od njemačkog Reicha i prisiljene na rad u nekom od tadašnjih njemačkih poduzeća ili javnih ustanova pod nehumanim uvjetima, odnosno osoba koje su na drugi način bile žrtve nacionalsocijalizma. Zakonom je definiran krug osoba -ovlaštenika na naknadu, visina naknade koja pripada pojedinoj kategoriji ovlaštenika na naknadu te postupak ostvarivanja iste. Sjedište ove zaklade je u Berlinu.

Prema navedenom Zakonu obrada zahtjeva i isplata naknade obavlja se preko tzv. ”partnerskih organizacija”, kojih je prema Zakonu ukupno sedam. Kriterij

prema kojem je razgraničena nadležnost svake pojedine organizacije za obradu zahtjeva je prebivalište podnositelja zahtjeva, odnosno činjenica je li podnositelj židovskog ili ne-židovskog podrijetla.

Primjera radi, za postupak ocjene zahtjeva, priložene dokumentacije i isplatu odgovarajuće naknade osobama koje nisu židovskog podrijetla i nemaju stalno prebivalište u Češkoj Republici, Poljskoj, Ruskoj Federaciji, ili državama koje su bile u sastavu bivšeg Sovjetskog Saveza, nadležna ”partnerska organizacija” je Međunarodna organizacija za migracije (IOM), čije je sjedište u Ženevi, a regionalni uredi nalaze se u 80 zemalja svijeta.

Konkretno, za sam čin zaprimanja zahtjeva osoba koje imaju prebivalište na području Republike Hrvatske, a koje nisu židovskog podrijetla bio je nadležan Ured IOM-a u Zagrebu, Amruševa 10.

Podnositelji zahtjeva židovskog podrijetla mogli su se obratiti nadležnoj ”Židovskoj konferenciji za predaju materijalnih odštetnih zahtjeva protiv Njemačke” - Conference on Jewish Claims Against Germany, odnosno u Republici Hrvatskoj Židovskoj općini Zagreb.

Prema informacijama kojima raspolaže ovo Ministarstvo rok za podnošenje zahtjeva nekoliko je puta produživan a krajnji rok istekao je sredinom 2002. godine. Obradu zahtjeva koja je još uvijek u tijeku obavlja gore navedena Međunarodna organizacija za migracije u Ženevi.

Radi se dakle o unilateralnom projektu Vlade SR Njemačke, čija je svrha putem osnovane zaklade i njezinih ”partnerskih organizacija” osigurati sredstva te omogućiti jednokratnu isplatu naknade žrtvama nacionalsocijalizma sukladno uvjetima (način podnošenja zahtjeva, rokovi i sl.) koji su utvrđeni od strane njemačkog zakonodavca, neovisno od ratnih reparacija reguliranih dvostranim ili mnogostranim međunarodnim ugovorima.

Slijedom navedenog, Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske nije nadležno za kontrolu primjene gore navedenog Zakona Savezne Republike Njemačke niti je u mogućnosti pratiti ili utjecati na postupke isplate odštete putem međunarodnih ne-vladinih ”partnerskih organizacija” koje je Vlada SR Njemačke ovlastila za obradu zahtjeva i ocjenu njihove opravdanosti.

Ističemo, međutim, da je Ministarstvo vanjskih poslova u okviru svoje

nadležnosti od samog početka, pratilo osnivanje ove Zaklade kao i donošenje navedenog Zakona imajući u vidu interes Republike Hrvatske da što veći krug osoba, potencijalnih ovlaštenika na naknadu sazna za mogućnost dobivanja ove naknade i kome se treba obratiti. U tom smislu ovo Ministarstvo je poticalo i organiziralo suradnju resornih ministarstava (Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo rada i socijalne skrbi) odnosno odgovarajućih organizacija (Crveni križ) sa Uredom IOM-a u Zagrebu u cilju stvaranja što potpunije i djelotvornije mreže informiranja javnosti.

OSOBNİ DOKUMENTI

Omogućeno pisanje imena i prezimena u izvorniku

Na zastupničko pitanje **Zdenke Čuhnil (HSS)** u vezi s **izdavanjem osobnih iskaznica za pripadnike nacionalnih manjina, Ministarstvo unutarnjih poslova** dalo je slijedeći odgovor.

”Člankom 9. stavkom 2. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina određeno je da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo da se obrazac osobne iskaznice tiska i popunjava na jeziku i pismu kojim se služe.

Člankom 12. stavkom 1. Ustavnog zakona propisano je da se ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine ostvaruje na području jedinice lokalne samouprave kada pripadnici nacionalne manjine čine najmanje trećinu stanovnika takve jedinice.

Prema stavku 2. istog članka, ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine ostvaruje se i kada je to predviđeno međunarodnim ugovorima koji, sukladno Ustavu Republike Hrvatske, čine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske i kada je to propisano statutom jedinice lokalne samouprave ili statutom jedinice područne (regionalne) samouprave u skladu s odredbama posebnog zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina.

Prema podacima koje je Ministarstvo unutarnjih poslova zaprimilo od Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, kao tijela nadležnog za nadzor nad

provedbom Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj pravo na ravnopravnu službenu uporabu svog jezika i pisma imaju pripadnici šest nacionalnih manjina i to: talijanske, srpske, mađarske, češke, slovačke i rusinske nacionalne manjine.

Pravo na ravnopravnu službenu uporabu manjinskog jezika i pisma, ostvaruje se između ostalog i pravom pripadnika nacionalne manjine na izdavanje osobne iskaznice na manjinskom jeziku i pismu.

Podsjećamo, sukladno Zakonu o osobnoj iskaznici koji se primjenjuje od 01. siječnja 2003. godine, izrada osobnih iskaznica obavlja se na jednom mjestu u Republici Hrvatskoj, od strane pravne osobe koja je za to ovlaštena odlukom Vlade Republike Hrvatske - "Agencije za komercijalnu djelatnost", d.o.o. iz Zagreba.

Nova je osobna iskaznica proizvod visoke tehnologije, koji svojim vrlo složenim elementima zaštite ispunjava sigurnosne zahtjeve moderne međunarodne kontrole i zaštite podataka. Radi udovoljavanja tim visokim standardima, obrazac osobne iskaznice je djelomično proizvod stranog dobavljača. Kako smo obavijestili od strane odgovornih osoba u Agenciji za komercijalnu djelatnost, izrada osobnih iskaznica za pripadnike nacionalnih manjina kasni zbog kašnjenja u isporuci stranog dobavljača, ali se već početkom travnja 2003. godine očekuje isporuka prvih izrađenih osobnih iskaznica za pripadnike nacionalnih manjina.

Ujedno ističemo da je početkom primjene Zakona o osobnoj iskaznici, svakom građaninu Republike Hrvatske omogućeno da se njegovo ime ili prezime, ukoliko ono potječe iz stranog jezika, ispisuje u osobnoj iskaznici u izvorniku, odnosno na način na koji se piše na jeziku iz kojeg potječe.

PRISTUP INFORMACIJAMA

Javno i tajno u zakonskim odredbama

Na zastupničko pitanje **Joze Radoša (HSLs)** u vezi s **izradom nacrtu prijedloga zakona o pravu na pristup informacijama, o javnom priopćavanju, te o zaštiti osobnih podataka - Vlada Republike Hrvatske** dala je sljedeći odgovor:

"Na sjednici Hrvatskoga sabora, održanoj 24. svibnja 2002. godine, Hrvatski sabor je prihvatio Prijedlog zakona o zaštiti osobnih podataka, a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja izneseni u raspravi dostavljeni su predlagatelju radi pripreme Nacrta konačnog prijedloga zakona i upućivanja u drugo čitanje Hrvatskome saboru.

O Konačnom prijedlogu zakona o zaštiti osobnih podataka, Hrvatski sabor je raspravljao u drugom čitanju, na sjednici održanoj 13. prosinca 2002. godine, a prema Zaključku Hrvatskog sabora o Konačnom prijedlogu zakona o zaštiti osobnih podataka provest će se treće čitanje.

Konačni prijedlog zakona o zaštiti osobnih podataka usklađen s primjedbama iznesenim u raspravi u Hrvatskome saboru, utvrđenje na sjednici Vlade održanoj 3. travnja 2003. godine i upućen je Hrvatskome saboru na treće čitanje.

Nadalje, Hrvatski sabor je, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, donio Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji ("Narodne novine", broj 25/2003).

Ministarstvo kulture je, sukladno Operativnom planu provođenja Programa Vlade Republike Hrvatske (programskim prioritetima) za 2003. godinu, izradilo Nacrt prijedloga zakona o elektroničkim medijima, koji je upućen na mišljenje radnim tijelima Vlade, nakon čega će biti dostavljen Vladi radi utvrđivanja prijedloga i stavljanja u saborsku proceduru radi donošenja.

U pripremi je i izrada Nacrta prijedloga zakona o medijima, kojim se uređuju pitanja koja su danas regulirana Zakonom o javnom priopćavanju.

Kako se zastupničko pitanje odnosi na točku 8. Akcijskog plana za borbu protiv korupcije (Narodne novine, broj 34/2002), Vlada Republike Hrvatske napominje da se člankom 18. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji (Narodne novine, broj 25/2003), na transparentan način potiče civilno društvo (predviđen je javni poziv kojim se pozivaju institucije, udruge i građani da podnesu obrazložene prijedloge o kandidatima za članove Vijeća Hrvatske radiotelevizije), dok se pitanje sukoba interesa rješava istim člankom stavkom 12. (članovi Vijeća Hrvatske radiotelevizije ne mogu biti osobe koje su u radnom odnosu ili obavljaju bilo koje druge poslove u konkurentskim tvrtkama, odnosno tvrtkama koje obavljaju

djelatnost radijskog i televizijskog objavljivanja (emitiranja). To ne mogu biti ni osobe koje su članovi njihovih uprava ili nadzornih odbora, kao niti osobe koje obavljaju poslove zbog kojih bi moglo doći do sukoba interesa). Nacrtom prijedloga zakona o elektroničkim medijima, točnije člankom 59. stavkom 11. uređeno je pitanje sukoba interesa.

Istim Nacrtom zakonskog prijedloga uređeno je sprječavanje monopola, i to člancima 44. (javnost vlasništva), 46. do 50. (ograničavanje koncentracije), 54. i 55. (zaštita tržišnog natjecanja), te člancima 56. i 57. (kojim je predviđen Fond za poticanje i pluralizam medija).

Člankom 45. istoga Nacrta zakonskog prijedloga regulirana je zaštita neovisnosti nakladnika, dok je poticanje razvoja civilnog društva razvidno iz članka 59. Nacrta zakonskog prijedloga.

U vezi s izradom Nacrta prijedloga zakona o pravu na pristup informacijama, Vlada Republike Hrvatske napominje da je izrada ovog zakonskog prijedloga u tijeku, a da ga priprema Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave.

RADNO PRAVO

Stečajni postupak nad LIRA, d.o.o. Virovitica

Na zastupničko pitanje **Đurđe Adlešić (HSLs)** u vezi s **prestanom rada tvrtke Lira, d.o.o. iz Virovitice, te općenito u vezi sa zaštitom prava radnika - Vlada Republike Hrvatske** dala je sljedeći odgovor:

"Osnivač tvrtke Lira d.o.o., Virovitica, Vinkovačka 12, je BIG TIME s.p.a, Pero(Mi), Via Keplero 4, Italija. Temeljni kapital je 781.700,00 kuna. Proizvodni program je ženska obuća (ljetna i zimska). Broj zaposlenih u 2001. godini bio je 232, s pretežito ženskom radnom snagom. Ukupni prihod u 2001. godini bio je 10.542.271,00 kuna. Plaće nisu isplaćene za kolovoz, rujna, listopada, studeni i prosinac 2002. godine, s time da je proizvodnja u potpunosti prestala u rujnu 2002. godine. Tvrtka je radila u unajmljenom poslovnom prostoru.

Ministarstvo financija, Porezna uprava, Područni ured Virovitica je, 24. veljače 2003. godine, temeljem članka 39. stavka 1. i 2. Stečajnog zakona podnijelo Župa-

nijskom državnom odvjetništvu Bjelovar zahtjev za podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnog postupka nad poreznim dužnikom Lira d.o.o., Virovitica.

Rješenjem Trgovačkog suda u Bjelovaru, pozvan je predlagatelj, Ministarstvo financija, da, u roku od 8 dana, uplati na ime predujma iznos od 5.000,00 kuna i 2.000,00 kuna na ime dodatne sudske pristojbe, kako bi se mogao otvoriti stečajni postupak.

Prestankom poslovanja trgovačkog društva bez provedenog stečajnog postupka ili postupka likvidacije, vjerovnici, među njima i radnici, ostaju nenamireni za svoja potraživanja prema takvom društvu. U većini takvih slučajeva osnivači trgovačkog društva su stranci koji su prestali voditi trgovačko društvo i koji su napustili područje Republike Hrvatske, a prije toga su iznijeli strojeve i opremu, dok su nekretnine u pravilu koristili putem zakupa. S obzirom na male mogućnosti da se vjerovnici namire iz imovine i imovinskih prava takvog druš-

tva, preostaje suzbijanje te pojave kaznenim gonjenjem osnivača, na primjer za kaznena djela iz članka 114. i članaka 291. - 294. Kaznenog zakona, s time da u tim slučajevima Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave treba osigurati dodatno osposobljavanje policije, Državnog odvjetništva i sudaca.

Ukoliko su ispunjeni uvjeti iz članka 4. Stečajnog zakona, radnici mogu nadležnom sudu podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnog postupka, te u stečajnom postupku namiriti svoja potraživanja na način i pod uvjetima propisanim tim Zakonom. Člankom 39. stavkom 6. Stečajnog zakona propisano je, da su osobe ovlaštene za zastupanje dužnika po zakonu dužne podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnog postupka najkasnije u roku od dvadeset jedan dan od nastupanja nesposobnosti za plaćanje. Prema stavku 7. istog članka, te osobe odgovaraju vjerovnicima za štetu koja im je prouzročena propustom dužnosti koja je utvrđena tom odredbom.

Ministarstvo rada i socijalne skrbi priprema nacrt zakona kojim bi se zaštitile plaće i druga primanja radnika za slučaj insolventnosti ili stečaja njihovog poslodavca, a iznijeti slučaj tvrtke Lira d.o.o., upućuje na potrebu zakonskog uređenja i u slučajevima svojevrsnog bijega članova uprave poslodavca iz zemlje, bez provedenog postupka propisanog za prestanak trgovačkog društva.

Radnici koje poslodavac nije odjavio s mirovinskog osiguranja mogu nadležnoj područnoj službi Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje podnijeti zahtjev za donošenje rješenja o prestanku svojstva osiguranika (članak 107. Zakona o mirovinskom osiguranju). U slučaju nevraćanja radne knjižice radnici mogu zatražiti izdavanje nove, uz prethodnu objavu nestanka dotadašnje, a radni staž mogu dokazivati potvrdom Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje o mirovinskom stažu i plaći.

M.M.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rađa

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora